

קלקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת ניצבים

כתיבה וחתימה טובה

לקראת שבת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 291

פנינים לפרשת ניצבים

סיפר לי המשמש בקודש אצל הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע, שהרבה פעמים היה הרבי זי"ע ער כל הלילה, ועכ"פ מעולם לא היה הולך לישון במיטה, אלא לומד ונרדם על מקומו, אך בימי הסליחות בהגיע הזמן הסמוך לסליחות ממש, הלך לישון על מיטתו אפילו לרגעים ספורים כדי שיוכל לקיים מש"כ השו"ע 'לקום' לסליחות

ראב"ד העדה החרדית, מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, בעצות והנהגות לזכות בדין

גדולה החובה שלא לבזבז סגולת ימים אלו בהבל, ולנצלם כראוי לזכות להשיג מעלות אלו.

מי ששומר את עצמו וחוסס פיו מדיבורים

אסורים, הרי עצם הדבר מכפר לו על כל עוונותיו

וביותר יש להיזהר בימים אלו מדברים בטלים, וכ"ש דיבורים אסורים כלשון הרע, רכילות ומחלוקת, שהם מונעים התפילות לעלות למעלה, והמטמא את פיו בימים אלו הרי הוא מונע מכל תפילותיו

ההכנה בשלושה ימים האחרונים קודם ר"ה

כתב השל"ה הקדוש (ראש השנה פרק נר מצוה), שהש"ץ ובעל תוקע צריכים להיות בעלי תשובה גמורים ולהכין עצמם שלושה ימים קודם ר"ה ולשמור על עצמם בטהרה. והחתם סופר הוסיף, שעניין זה היה רק בזמנם, שהש"ץ היה מוציא את הקהל, אבל היום שכולנו מתפללים, חיוב ההכנה שלושה ימים קודם ר"ה חל על כל אחד ואחד. ועל כן יש לנו לנהוג כבעלי תשובה בשלושה ימים אלו, ולקדש הימים בתורה ובתפילה ובתשובה ומעשים טובים, ולהיזהר ביותר בתפילה בכוונה, ולענות "אמן יהא שמייה רבה" בכוונה, דעל ידי ג' הימים הללו קובע האדם את מצבו כבעל תשובה, בבחינת בתלת זימני הוי חזקה.

ובגמרא (ר"ה י:) מבואר דשלושה ימים הוא זמן קליטת הזרע באדמה, הרי דיש בפנינו הזדמנות שלא תסולא בפז, להשיג ולשנות את כל דרגתנו על ידי שלושה ימים אלו, שבהם יכול אדם לקבוע עצמו ראוי לעמוד לפני המלך בתפילה, ועל ידי שישמור עצמו מכל טומאה מפיתויי הרחוב ומדברים בטלים באלו הימים, וינצלם לתורה, תפילה ומעשים טובים נעשה בעל תשובה גמור - הראוי להיות עומד לפני המלך, ועוד שעל ידי שמירה מיוחדת זו בימים אלו, זוכה הוא להיות נידון ברחמים, שהלא אמרו חז"ל (ר"ה טז:): "אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה", ואם כן כמה

דימים נוראים לעלות למעלה ח"ו.

ומאיך מי ששומר את עצמו וחוסם פיו מדיבורים אסורים, הרי מלבד מה שמנוע עצמו מלהיכשל בחטא, הרי עצם הדבר מכפר לו על כל עוונותיו, וכמו שכתב רבינו הגר"א באיגרתו, שחסימת פיו מדיבורים אסורים מכפרת על כל עוון, וכלשונו הזהב: "ועד יום מותו צריך האדם להתייסר, ולא בתעניות וסיגופים רק ברסן פיו ובתאוותו, וזהו התשובה, וזה כל פרי העולם-הבא, וזהו יותר מכל".

עבודת הימים הללו: להתגבר כארי בהשכמה לעבודת הבוקר

סיפר לי המשמש בקודש אצל הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע, שהרבה פעמים היה הרבי זי"ע ער כל הלילה, ועכ"פ מעולם לא היה הולך לישון במיטה, אלא לומד ונרדם על מקומו, אך בימי הסליחות בהגיע הזמן הסמוך לסליחות ממש, הלך לישון על מיטתו אפילו להגיע ספורים, כדי שיוכל לקיים מש"כ השו"ע (תקפא ס"א) 'לקום' לסליחות, שזה עצמו תיקון גדול בימי הסליחות - לקום משנתו בזריזות ולהתגבר כארי לעבודת הבורא (וביקש שיעוררוהו בקול הקורא "סליחות סליחות").

ובדברי הקדמונים רואים, שנהגו אצלם לקום בלילה מוקדם מאד, דז"ל הרמב"ם פ"ג דתשובה (ה"ד) "ונהגו כולם לקום בלילה בעשרה ימים אלו, ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שיאיר היום", ולישנא ד"לקום בלילה" משמע דקמים בתוך זמן השינה, ולכן האומרים סליחות רק אחר שיאור היום - לכאורה חסר להם מעלה זו, אבל העיקר בימי הסליחות לקום בזריזות ולהקדים מכל השנה. ואם בכל אופן אומר בחצות - עכ"פ לא יאחר לקום לתפילה בבוקר, ומה עוד דהווי כחילול השם וצריך להיזהר בפרט בימים אלו.

ואמי ע"ה סיפרה לי, שבכמה קהילות בחו"ל היה השמש מעורר את הציבור בכל בוקר בימי חודש אלול בניגון הקורא "קומו לעבודת הבורא", ואף שאצל האשכנזים לא נהגו לומר סליחות בכל חודש אלול, מ"מ היו מתעוררים לקול קריאת השמש הקורא לקום בזריזות, וטעם הדבר כי הקימה לעבודת הבורא היא יסוד העבודה, שכיון שקם בזריזות - הרי כל היום מלא בזריזות, ולכן היו נזהרים בכך במיוחד בחודש אלול.

וזהו לימוד לדידן, עד כמה צריך להזדרז בימים אלו להשכים בבוקר

מוקדם, ולהתגבר כארי על תאוות השינה, כי עניין זה הוא יסוד העבודה ממש, שאם תחילת היום הוא בזריזות, ממילא כל היום הוא בזריזות. ועי' בספר "חסד לאלפים" (מבעל הפלא יועץ, או"ח סי' א) שהאריך בזה וכתב זז"ל: "יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו, בזה תלוי כל היהדות, שאם בתחילת היום תקפו יצרו, אך בו ישוב יהפוך ידו כל היום, מרעה אל רעה, יצא ויתגבר עליו יצרו ויעשה בו את אשר זמם - כי עבירה גוררת עבירה, ואמרי אינשי מן השחר נראה טוב היום, הנה כי כן האיש החפץ חיים, בתחבולות יעשה מלחמה ויקבל עליו בכל תוקף שיעור משנתו, יקום בזריזות לעבודת בוראו, ואם יעבור יקנוס עצמו באיזה עינוי וסיגוף באותו יום או ליתן איזה פרוטות לצדקה", עיי"ש.

השמחה והביטחון בר"ה כסגולה לזכות בדין

ראש השנה הוא יום שמחה, על הכתרת מלכו של עולם ואסור להתעצב בו, וכדכתיב בנחמיה (ח, ט-י): "היום קדוש הוא לה', אל תתאבלו ואל תבכו, אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות, כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם".

וראוי לדעת שהשמחה ביום זה היא סגולה נפלאה לזכות בדין, כי ע"י השמחה במלכות שמים מתעוררת אהבת הקב"ה לעמו, שכשם שאנו שמחים בו, כך גם הוא שמח בנו ומאיר פניו אלינו, לזכותינו במידת הרחמים, וכל עיקר עבודתנו בימים אלו, הוא הרי להפוך את ההנהגה מדין לרחמים, דלולא מידת הרחמים אין לנו קיום כלל, דמי יצדק לפניך בדין.

וביותר יש להוסיף, שעצם השמחה על הכתרת הקב"ה, היא הוכחה על בטחוננו בקב"ה שיוציא לאור צדקינו, שהלא רואים אנו במלכותא דארעא, שהעם שמח בהכתרת המלך, דווקא אם הם מאמינים במלך החדש, שהוא רוצה בטובת עמו ויפעל לשינוי פני הממלכה לטובה, וא"כ בשעה שאנו שמחים בראש השנה על הכתרת מלכו של עולם, הרי אנו מוכיחים בכך שאנו בוטחים בקב"ה שיוציא לאור צדקינו, וא"כ זה גופא סיבה לזכות בדין, וכדכתיב (תהילים לב, י) "והבוטח בה' חסד יסובבנו" ואמרו חז"ל (מדרש תהילים לב, ג) "אפילו רשע בוטח בה' - חסד יסובבנהו".

סגולת לימוד התורה להציל ביום הדין

וביותר, הנה בני הישיבות השקועים על תלמודם יומם ולילה, זוכים הם לסגולה הגדולה ביותר ליום הדין, על ידי עצם לימוד התורה, כי

המשך בעמוד 26

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכיה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

והנה, התופעה הזו מוכרת. יש ומפעמת בליבו של יהודי תשוקה עזה להתקרב אל הקב"ה, לחזור באמת בתשובה שלימה, ולהגיע ל'פתחו של מחט'. אלא שבמקביל מקבל גם השטן 'תשוקה' להפילו בפח, והוא מסיתו לקבל עליו את כל סוגי הקבלות האפשריות, ומאחר שהאדם אינו מצליח לעמוד בהן, נתקף הוא בפיק-ברכיים, ואת מקומה של התשובה הטהורה ההיא, תופס עתה הייאוש, שהוא כידוע החטא היותר-גדול שאפשר להעלות על הדעת

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על הדרך הנכונה להתחזק, מתוך 'מצוות בשמחה' בעריכת הרב משה מיכאל צורן שליט"א

"והנמשל", המשיך רבי אריה בדבריו לאותו יהודי, "הוא בדיוק מה שקורא איתך. במשך כל היום מצליח היצר הרע לנצח אותך, ושובה אותך בעסקי הפרנסה עד שלא נותר לך פנאי ללמוד. והנה גם בשעות הערב, כשהנך מגיע כבר למנחה-מעריב, הוא בא אליך ומנסה לשכנעך שלא תישאר בבית המדרש לשיעור גמרא, והרי הוא ממש כאותו עשיר, המנסה לחטוף לחברו העני את הלקוח היחיד שהגיע אליו בסוף היום.

"הינך צריך, אפוא, להרגיז את היצר הטוב על היצר הרע ולומר לו: לא די לך במה שהינך מצליח להוציא אותי מבית המדרש במשך כל שעות היום, אלא שגם עתה לקראת הערב, אתה מסית אותי שלא לבוא לשיעור?!".

יש מילים שבכוחן לגרום למהפך בליבו של הזולת

דבריו של רבי אריה שיצאו מלב אוהב, עשו מהפך בליבו של היהודי ההוא ששינה את אורח חייו והחל להשתתף בשיעורי התורה. הוא שאמרנו. צריך לדעת לשנוא את היצר הרע, ולדעת את סוג הטענות שיש לטעון נגדו. וגם למדנו, שלפעמים יש בכוח של

אחד המסיתים-והמדיחים הגדולים שלנו, הוא היצר הרע העושה כל מה שרק אפשר על מנת להרחיק את האדם מבוראו, כמו שכותב ה'חובות הלבבות' (השער החמישי): "בן אדם! ראוי לך לדעת, כי השונא הגדול שיש לך בעולם הוא יצרך הנמסך בכוחות נפשך, והמעורב במזג רוחך, והמשתתף עמך בהנהגת חושך הגופניים והרוחניים" וכו'. לכן, אם התורה מצווה אותנו במצוה זו שלא לאהוב את המסית, עלינו לדעת שהתייחסות דומה צריך לתת גם ליצר הרע. גם ממנו צריך להתרחק ולא לאהוב אותו.

הסבא שלנו, רבי אריה לוי זצ"ל, נתקל פעם באדם שהיה עסוק בפרנסתו במשך כל היום, וגם שעות הלילה לא מצא את הפנאי להשתתף בשיעורי תורה, וביקש לעודדו ולחזקו.

ניגש אליו ר' אריה ואמר לו כדברים האלה: "כתוב בגמרא (ברכות, ה' א') 'לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע', וכו'. חשבת פעם מה פירושה של המילה 'ירגיז'? ובכלל כיצד מרגיזין את היצר הטוב על היצר הרע?" והסביר רבי אריה את הדברים על פי משל: שני יהודים החזיקו בשתי חנויות, אחת ליד השניה. החנות האחת היתה מלאה בלקוחות במשך כל שעות היום, והעסקים שגשגו בצורה יוצאת מן הכלל, ואילו בחנות השניה היה בדיוק להיפך. איש לא התעניין בה ולא נכנס אל ד' אמותיה, והבעלים הגיעו בשל כך למצב של עניות גדולה. פעם, בסיומו של היום, לאחר שהמוני לקוחות כבר פקדו את חנותו של העשיר, ואילו החנות השניה נותרה ריקה, הגיע קונה אחד ונכנס אל החנות השניה. כשראה זאת העשיר, פנה אל הלקוח ההוא וניסה לשדלו בדברים כדי שיבוא אליו ולא אל העני.

פתח העני בצעקות רמות וכינה את חבירו, בעליה של החנות המשגשגת, בכל כינויי הגנאי האפשריים. "איך הנך מעז לגנוב לי את הלקוח היחיד שפקדני במשך כל היום? האם אין די לך בלקוחות שלך, שהינך בא לחמוס ממני גם את הלקוח היחיד הזה?"

כל מי ששמע את טענותיו של העני, הזדהה עמו לחלוטין. הטענות היו כל-כך צודקות, שהן שיכנעו את כולם. זה נקרא 'להרגיז'. דהיינו, שטוענים טענה חזקה נגד הצד השני עד שהוא מסתלק מאליו.

בדף היומי. ונדגיש שוב בתחילת הדברים, שלא מדובר בת"ח שתורתו אומנותו, אלא ב'בעל-בית'. את הסיפור שמענו ממקור ראשון, ואף אימתנו אותו עם האיש עצמו, תושב בני ברק. יהודי זה מוגדר כנכה קשה, ואינו מתפקד ברגליו ובידיו. רק כלי השמיעה והדיבור פועלים אצלו. במשך יותר מ-30 שנה הוא משתתף בשיעור הדף היומי סמוך למקום מגוריו. מדי יום עדים שכניו וחבריו למחזה הקבוע, של הפיליפיני הלוקח אותו על כסא-גלגלים בדרך לשיעור. מכריו מספרים לנו שמעולם, אבל ממש מעולם לא החסיר יהודי זה את השיעור בדף היומי, וגם כאשר התרגשו עליו עתות-לחץ לא הפסיד את השיעור. ביום מסוים הודיע מגיד-השיעור על העתקת השיעור למקום אחר. אם אצל כל המשתתפים לא היתה בכך כל בעיה, כיון שהמקום החדש היה סמוך מאוד למקום הקודם, אצל הנכה שלנו התעוררה בעיה של ממש, כיון שעד היום נמסר השיעור בקומת-קרקע, מה שאפשר לו להיכנס בקלות לשיעור; אבל המקום החדש ממקום באחת מקומות הבנין. אמנם מדובר בקומה ראשונה, אבל הפיליפיני כבר לא יהיה מסוגל להעלות את כסא-הגלגלים בכוחות-עצמו. ולבקש כל פעם עזרה מאנשים אחרים, לא יהיה נעים...

משתתפי השיעור הציעו לו לעבור לשיעור אחר, הנמסר אף הוא בקרבת-מקום, ובקומת-קרקע. הוא ניסה, אבל לאחר כמה ימים הבין שהשיעור הזה אינו לרוחו, מה-גם שהתרגל כבר במשך כל-כך הרבה שנים לשיעור הקבוע שלו.

פטנט חדשני

נו, מה עושה יהודי כזה, שאהבת-התורה בוערת בקרבו? תשמעו טוב. לפני זמן-מה הזדמן לו לשמוע על כסא-גלגלים משוכלל ביותר, שבעזרת פטנט מיוחד מסוגל 'לטפס במדרגות' בכוחות עצמו, ולהעלות את היושב עליו גם לקומה העליונה של הבנין...

מדובר בפטנט חדשני, שהומצא כדי לסייע בידי נכים, שלא יזדקקו לליווי צמוד של עובד-זר, ויהא בכוחם לעלות את כסא-הגלגלים את כל המדרגות, ללא עזרה מן הצד. הכסא החדשני פשוט עולה במדרגות...

היהודי הנכה מתקשר לחברה המספקת את הכסא, ומתעניין במחירו. 20,000 שקלים טבין ותקילין - מעדכנים אותו בחברה, ומציינים מראש שעקב הביקוש המוגבר למוצר זה, הם לא עושים שום הנחות, או מבצעים מיוחדים. זה המחיר!

הוא מתקשר אל הביטוח-הלאומי ומתעניין האם קיימת אפשרות של סיוע כספי בענין זה, והתשובה שהוא מקבל משם היא שלילית. "הרי הנך מתגורר בבנין עם מעלית, ואין אנו מחויבים לספק לך כסא שכזה", הודיעו.

לא הדגשנו לפני-כן די הצורך, שהיהודי שלנו אמנם עובד במקום פלוני, אבל משכורתו זעומה במיוחד, והוא בקושי-בקושי מסיים את החודש. למרות הכל, הוא אינו חושב פעמיים ומודיע לסוכנות המספקת את המכשירים, שהוא מעונין לרכוש את הכסא החדשני.

כמה מילים לגרום למהפך של ממש בליבו של הזולת. כל הזכויות שתצאנה מכך תהינה שמורות, למי שלא חסך את המילים הללו אלא השמיע אותן באוזני חברו.

וכבר אמרנו, שאין מסית גדול יותר מאשר היצר הרע. והנה, התופעה הזו מוכרת, ולא רק בחודש אלול וימי הרחמים. יש ומפעמת בליבו של יהודי תשוקה עזה להתקרב אל הקב"ה, לחזור באמת בתשובה שלימה, ולהגיע ל'פתחו של מחט'.

אלא שבמקביל מקבל גם השטן 'תשוקה' להפילו בפח, והוא מסיתו לקבל עליו את כל סוגי הקבלות האפשריות, ומאחר שהאדם אינו מצליח לעמוד בהן, נתקף הוא בפי-בירכיים, ואת מקומה של התשובה הטהורה ההיא, תופס עתה הייאוש שהוא כידוע החטא היותר-גדול שאפשר להעלות על הדעת.

נכון, הוא יודע שאסור להתייאש. בכל השיחות והדרשות ששמע בימי חייו, דיברו תמיד על כך שאל לו ליהודי להתייאש מעצמו, ותמיד-תמיד יש בידו אפשרות לחצות את הגדר ולעשות את הצעד הנכון. למרות הכל, הוא מעדיף להביט על עצמו במשקפיים אחרות, עיזבות ונכאות.

דווקא בשעה זו, שבה מתעוררת בקרבו תשוקה רוחנית גדולה, מצביע בפניו היצר הרע על הפעמים המרובות שבהן עשה מאמצים על מנת להתקרב לבוראו, ולכאורה לא עלתה בידו, ואז עולה במוחו, ולפעמים גם בשפתיו, המילה 'ייאוש'.

'על אחד כמוני, כבר לא מדברים'... 'לחש לעצמו. אני כבר במצב כל-כך נורא שגם מי שאמר שאסור להתייאש, לא התכוון אלי'... ולמותר לציין איזו איוולת נוראה טמונה בדברים אלה. האיך טחו עיניו של אותו 'מתייאש' לראות שאלו הם דבריו של השטן בכבודו ובעצמו?! תחבולותיו של היצר הרע, הן כדי להכשילו בדרך אל התשובה!

האמת ברורה לעין-כל

אלמלא ראינו זאת בעינינו, אי אפשר היה להאמין שיהודים תלמידי חכמים מסוגלים להתמודד בפלפוליהם עם הסברות הקשות ביותר, ומראים את כולם בסוגיות הסבוכות ביותר בש"ס, וגם בהם מצליח היצה"ר לשטות בצורה כל-כך קלה, בעוד שהאמת - דווקא בנושא זה - ברורה לעין כל, והיא, שאם הקב"ה ממתין לתשובתם של הרשעים הגמורים, על אחת כמה וכמה שהוא מצפה ומייחל לתשובתם של ת"ח, לומדי תורה ובאי בית המדרש!

הדרך האחת-והיחידה היא להמשיך, ולהמשיך ולהמשיך, ולא ליתן לשטן המשחית להסית אותנו, ולעצור בעדנו מלהגיע אל שער התשובה המיוחל. ואם הוא מנסה להערים עלינו ולהיאבק עימנו בכל-מיני-דרכים, נחפש גם אנחנו תחבולות ותכסיסים, עד שנזכה להפילו בפח שטמן לנו.

כשהגיע אליו כסא-הגלגלים

החדש, לא היה מאושר ממנו

בואו תשמעו איזו אהבת-תורה רוחשת בליבו של יהודי בעל-בית, העובד למחייתו, ובשעות הערב מפנה את כל זמנו לשיעור קבוע

לא פלא הוא שאוהבי התורה, המתענגים על לימודה, יכולים לשבת בבית המדרש שעות על גבי שעות, בלי לקום מהמקום, ואף לעשות מעשים 'בלתי הגיוניים' לגילם...

רבי אליעזר-יהודה להיכל הישיבה, בהיותו כבר בגיל 80, וביקש מת"ח אחד לחזור שנית על שטיקל-תורה שהשמיע בפניו אתמול... "רציתי להתענג שוב על הדברים", אמר ראש הישיבה.

הגר"נ פרצוביץ עלה אף הוא פעם להיכל הישיבה, ניגש לחתן אחד, ואמר לו שכיון שלא השתתף אמש באירוסין, "אני רוצה לשמוע את דברי התורה שדרשת..."

בדרך-אגב נספר שהגאון רבי יהודה סילמן, הסביר את פשר הצלחתה חסר-התקדים של ישיבת מיר, שמספר תלמידיה מגיע לאלפים רבים, בלעה"ר:

"כאשר למדתי בסלבודקה היו בישיבה כ-150 בחורים, ובישיבות היותר- גדולות הגיע מספר התלמידים ל-400; כיצד קרה שבצילה של ישיבת מיר, מסתופפים כיום כל-כך הרבה לומדי תורה?" - שאל הגרי"ס.

והסביר, שהדבר נובע, ככל הנראה, מאהבת התורה של ראשי הישיבה, ובמיוחד של רבי לייזר-יודל זצ"ל, כשכל בני התורה של אז - מכל הישיבות, ולא דווקא ממיר - ידעו שאם ברצונם לזכות במטבע עובר-לסוחר, הם צריכים להגיע לראש ישיבת מיר, ולהשמיע בפניו חידושי תורה.

"לראש הישיבה לא היה איכפת איפה לומד הבחור, העיקר שיאמר בפניו חבורה על הסוגיה", אמר הגר"י סילמן, והמליץ על כך שרבי לייזר-יודל הוכיח בכך, שהתורה לא שייכת רק לישיבה שלו, וממילא נעשה ראש-הישיבה של כל הישיבות, ולכן הישיבה שלו התפתחה לממדים המופלגים שלה...

(מתוך 'מצוות בשמחה' פרשת ראה. הספר בעריכת הרב משה מיכאל צורן שליט"א)

לשם כך ביקש הלוואות מכמה גורמים, והמתין בקוצר-רוח להגעתו של הכסא שיגאל אותו, ויסייע בידו להגיע לשיעור, הנמסר בקומה הראשונה.

וכשהגיע הכסא, לא היה מאושר ממנו. וכך, הוא אכן מגיע לשיעור, כאשר כל המשתתפים ורואים אותו 'מטפס' במדרגות, בעזרת כסא-הגלגלים החדש.

שוויה של כל מילה מגיע למיליארדים רבים

כאשר שאלו אותו, בפעם הראשונה שהגיע, כיצד הגעת להחלטה בדבר רכישת הכסא, הרי אנחנו יודעים שהנג מחוסר-אמצעים, ו-20,000 השקלים הללו אינם מצויים בכיסך, השיב להם היהודי, בעיניים בווערות:

"הרי שוויה של כל מילה ומילה שאני שומע בשיעור מגיע למיליארדים רבים, נו, אז לא שווה לי להשקיע 20,000 שקלים כדי להתעשר בכל-כך הרבה מיליארדים!?" - - -

מי שמכיר את היהודי הזה, יודע שהדברים הם דברי-אמת, ומדברים ממש מתוך גרונו, והוא לא עשה את מה שעשה כדי להתפאר, חליה, או כל סיבה אחרת, מלבד אהבת-התורה היוקדת בקרבו.

עכשיו נחשוב רגע, וניזכר מה אנחנו עושים כאשר תוקף אותנו איזושהו כאב-ראש קל, אולי צינון, שיעול, אולי אפילו קצת חום... נודה על האמת: במקרה כזה, אנחנו לא מגיעים לשיעור, לחברותא... הרי יש לנו תירוץ טוב...

וכלנו יודעים שמדובר ב'תירוץ חלש', שאינו עומד במגבלות השיפוט שלנו, על אחת כמה וכמה שהוא לא יתקבל בבית דין של מעלה.

והיהודי ההוא, הרי היו באמתחתו כמה וכמה 'תירוצים מצוינים' על מנת שלא להגיע לשיעור!!! גם העבירו את השיעור לקומה גבוהה, גם עלותו של המכשיר המגיעה לסכומי-עתק שכאלו! ובכל זאת הוא לא שת ליבו לשום תירוץ, ומחליט לרכוש את הכסא!

כי מי שמבין ויודע את ערכה של התורה, ושוויה של כל מילה בה, לא עושה שום חשבון.

בואו נלמד כולנו מהיהודי ההוא, להשקיע קצת יותר באהבת-אמת לתורה, ונהיה אנחנו וצאצאינו כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה.

'רציתי להתענג שוב על הדברים!'

לא פלא הוא שאוהבי התורה, המתענגים על לימודה, יכולים לשבת בבית המדרש שעות על גבי שעות, בלי לקום מהמקום, ואף לעשות מעשים 'בלתי הגיוניים' לגילם...

סיפורים רבים יש על אהבת התורה העצומה שהיתה אצל מרנן ראשי ישיבת מיר, הגרא"י פינקל והגר"נ פרצוביץ זצ"ל. פעם עלה

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

הסטייפלר זצ"ל אמר פעם לאבי ז"ל: "דע לך, שבחיידר מלמדים את הילדים תורה, אבל בנושאים של יראת שמים, עולם הבא, שכר ועונש - כמעט ולא עוסקים. את זה חייב כל אב להעביר לבנו בבית! ללמוד אתו ספר מוסר לפחות חמש עד עשר דקות ביום". כשסיפרתי את הדברים הללו למשגיח רבי דן סגל שליט"א, הוא אמר לי שגם לו אמר הסטייפלר את אותם דברים

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל, על הימים הנוראים ודרכי התשובה

היא יום קשה, אסור ואסור- לא יפלא אם הם לא יאהבו את היום הזה. בכל אופן, העיקרון נשאר אחד: הנפשות צריכות להשתעבד לתורה! ואם כבר הזכרנו את יום השבת - איפה הם עמי הארץ של פעם? כידוע עם הארץ אינו מי שלא יודע ללמוד. הוא יכול להיות חתן התנ"ך, חתן המשנה, ואפילו חתן הגמרא... הבעיה שלו שהוא שקרן, אי אפשר לסמוך עליו לעניין מעשרות. אפילו אם יאמר שעישר- לא סומכים עליו. הוא אינו מדקדק במצוות, ולכן אינו נאמן. ועל אותו עם הארץ אומרים חז"ל, שבשבת הוא נאמן על המעשרות, ואם יאמר בשבת שעישר- סומכים עליו. הטעם לכך הוא שאימת שבת עליו. בשבת הוא מפחד לשקר. עד כדי כך שבת היא יום של קדושה. נו? היכן הם עמי הארץ של פעם, שבשבת הם היו מפחדים לשקר?

הפספוס הגדול

מעשה באדם שעשה טובה גדולה למלך. בתמורה, הבטיח לו המלך תגמול הגון, והודיע לו שיאפשר לו להיכנס לבית הגנזים שלו, הגדוש באבני חן, יהלומים ומרגליות השווים הון עתק, ובמשך חמש דקות יוכל לשהות במקום עם מזוודות ריקות, ולמלא אותן מאוצרות המלוכה, ללא כל הגבלה.

"אבל דע לך!" הזהיר אותו המלך, "כי בפתח הגנזך תעמוד תזמורת שתשמיע נגינה נפלאה ומושכת לב במשך שתי דקות, לאחר מכן

פעם היה לי סיפור מעניין: אשה הלכה לסמינר, ולאחריו היא באה אלי ואמרה: "יש לי בעיה. אמי מהשומר הצעיר, ואם היא תדע שחזרתי בתשובה, ורק תשמע שאני לא אוכלת בשר וחלב- היא תקפוץ מהגג. כבוד הרב! האם מותר לי לחזור בתשובה או אסור לי?" "הסירי כל דאגה מליבך", השבתי לה. "אנחנו נלמד אותך בע"ה איך לחזור בתשובה בצורה כזאת שאמא שלך לא תקפוץ מהגג. אבל אני רוצה לשאול אותך שאלה קטנה, ומבקש ממך שתשיבי באובייקטיביות: נניח שאמא שלך היתה מחליטה, שהאף שלך לא מוצא חן בעיניה, ואם לא תגשי לבצע ניתוח פלסטי לשנות אותו- היא תקפוץ מהגג... האם היית מוכנה לגשת לניתוח כזה?" "שתקפוץ!", השיבה באובייקטיביות...

"את יודעת מה?", הוספתי ושאלתי, "היא לא מבקשת ממך לשנות את האף. אבל היא מבקשת אצבע, חצי אצבע, שלישי אצבע... את מוכנה? אם לא- היא קופצת מהגג..." "שתקפוץ!"

"אם כן", אמרתי לה, "על הדברים החשובים לך באמת - אינך מפחדת שאמך תקפוץ מהגג... אם כן גם על החזרה בתשובה אל תספרי שאת מפחדת... ועל כל פנים, כפי שהקדמתי ואמרתי לך, נלמד אותך לחזור בתשובה בלי שלאמך יאונה, חלילה, כל רע..."

יש אנשים שחושבים שאפשר, ולפעמים גם רצוי, לעשות פשרה על חשבון המצוות. הם טועים טעות מרה! גם המציאות הוכיחה שמכל הפשרות האלו לא יצא כלום! הם התפוררו והתאדו בלי להותיר אחריהם עתיד ודור המשך. דווקא אלו שהלכו בנחישות, בעקביות, וללא פשרות- נותרו והקימו אחריהם ציבור שהלך והתרחב ונותר בר קיימא.

כך היה מאז ומעולם. את המילים (בראשית י"ה, ה): "ואת הנפש אשר עשו בחרן" מתרגם אונקלוס: "וית נפשתא דשעבידו לאוריתא". יש לשעבד את הנפשות לתורה ולא לשעבד ולהתאים את התורה לנפשות. כמובן שיש לעשות זאת בצורה נעימה ונכונה. החכם מעביר לילדיו שהשבת היא יום של קדושה והתעלות, יום של שמחה ותחושות קודש. כך הוא משעבד אותם לשבת בצורה נעימה, שיוצרת בהם חשק להמשיך את המורשת הזו בשמחה. לא כן מי שמשדר לבניו ששבת

כשסיפרתי את הדברים הללו למשיגה רבי דן סגל שליט"א, הוא אמר לי שגם לו אמר הסטייפלר את אותם דברים, והוסיף ואמר לו שאבות שלא יקפידו ללמוד עם בניהם מוסר- ילדים אלו יגדלו בעלי גאווה, ורגישו שכל העולם שלהם, ואף אחד לא יוכל בעתיד לומר להם שום מילה.

ובאמת, לי אמר הסטייפלר בלשון הזאת: "רואים ילד בגיל חמש עשרה, שמשליך מעליו ופורק כל עול. הסובבים עומדים ותמהים: הרי הוא גדל בבית טוב, בבית שמקפידים בו על קלה כבחומרה, למה עזב את הכל? התשובה: האם האבא סיפר לו אי פעם שיש גן עדן? שיש גיהנום? הרי הוא אף פעם לא למד אתו מוסר ולא סיפר לו על כך. מה, אפוא, הפלא?"...

כמובן שלא צריכים להעביר לילד את הדברים בצורה מפחידה. לא צריכים לאיים עליו: "אם תעשה כך וכך יהיה לך גיהנום"... אולם את המסר הזה ניתן בהחלט להעביר באהבה, בכדי שיבין שלעולם הזה יש המשך.

דרשו ה' בהמצאו

הימים הנוראים מתקרבים, וזה הזמן לעשות תשובה. הנביא אומר (יזאל ב, ג): "קרעו לבבכם ואל בגדיכם ושובו אל ה' אלוהיכם". אי אפשר לתקן את כל המעשים בבת אחת, אך כל אחד צריך לבחור לו שניים-שלושה דברים הטעונים חיזוק, ועליהם לעבוד ולקבל קבלות טובות, ובפרט בעניינים שבין אדם לחברו. בכל פעם שאדם רוצה לפגוע באדם שפגע בו, יבלום את פיו ויזכור את מאמר חז"ל (חולין פט ע"א): "אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולס את עצמו בשעת מריבה".

עלינו להתחיל להתחבר לבורא עולם באמיתות. לכוון בעת אמירת הברכות, לכוון בברכת התורה, בברכת 'אהבה רבה' ובקריאת שמע. בתפילת שמונה עשרה לחשוב על מה שאומרים, ואז התפילה תבוא מעומק הלב, והאדם יתחבר אל בוראו ביתר שאת. נקבל על עצמנו עול מלכות שמיים, ונאמר לקב"ה: "אבא, אתה המלך! אתה הבוס! אני אעשה את מה שציווית, ולמרות שקשה לי אני אתאמץ!".

ישנם עשרים וארבעה דברים שמעכבים את התשובה. בזמן רגיל אדם יכול לצלוח את כל עשרים ושלוש השערים, ולהתקע בשער העשרים וארבע, אך כעת זהו זמן שבו המלך- הקב"ה- נמצא קרוב אלינו, וכפי שנאמר (ישעיהו נה, ו): "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב". האם כשיהודי צועק 'אבאבל'ה, תעזור לי! הוא לא יעזור לו וישיע אותו? הלא הוא בוודאי ישיב לו: "בני אתה אני היום ילדתיך. שאל ממני ואתנה!" (תהלים ב, ז-ח).

הקב"ה מחכה לרגע שנשוב בתשובה שלימה. על כל אחד מוטלת החובה לפעול למען כבוד שמיים, לקרב את הגאולה, כך שלא יהיה ניתן לטעון עליו שלא היה אכפת לו מהצער של בורא העולם, שהרי הצער של חבלי משיח הוא כמו צער של מעוברת, הנמצאת בבית החולים במשך חדשים רבים וממתנה ללידה, כך גם חבלי משיח נמשכים כבר שנים רבות, וזה צער גדול. עלינו להתעורר ולזרז את ביאת המשיח במהרה בימינו.

(מתוך 'אריה שאג' פרשת וילך, ספר דברים מאוצרותיו של רבי אריה שכטר זצ"ל)

היא תשמיע במשך דקה וחצי מנגינה מושכת יותר, ובהמשך היא תשמיע במשך דקה וחצי מנגינה עוד יותר מושכת. אל לך להתפתות להאזין לנגינה, כי יהיה זה על חשבון זמנך הקצוב לאסוף אבנים טובות ומרגליות!".

שמחה גדולה שררה בלב האיש, הנה הוא עומד להיות עשיר מופלג. מראש הוא קנה לבני ביתו בגדים יקרים, ולו עצמו רכש כרכרה מלכותית, שהרי בעוד זמן קצר יהפוך לאיש העשיר בממלכה. ובאשר למוזיקה המפתה, הוא הרגיע את עצמו כי אין ספק שהתשוקה לאסוף הון, תגבר על כוחה של הנגינה המושכת.

ביום המיועד, הגיע האיש אל גנזך המלך, שם הופעל השעון, ומחוגיו החלו לנוע בהתמדה עד שיחלפו חמש הדקות שהוקצבו לאיש. כפי שהודיעו לו מראש, הושמעו בפתח הגנזך נעימות מושכות לב, ענוגות ומופלאות, והאיש נעצר כדי להאזין להן, כשהוא מרגיע את עצמו כי לאחר שתסתיים המנגינה הראשונה יותרו לו עוד שלוש דקות שבהן יוכל לאסוף אוצרות רבים.

האיש עמד מרותק למנגינה המקסימה. ופתאום התחלפה לה המנגינה בניגון יפה שבעתיים, והלה נותר על עומדו, כאשר המחוג ממשיך להתקדם. "אין סיבה להזדרז", אמר הלה לעצמו, "יש לי עוד שלוש דקות בהן אספיק לקחת מאוצרות המלוכה מכל הבא ליד!". וכך הוא נותר על עמדו, מרותק לניגונים, עד אשר חלפה לה מבלי משים עוד דקה וחצי.

הוא התכונן להיכנס בריצה לגנזך, אבל לפתע החלה להישמע מנגינה חדשה ושובת לב. האיש חשב לעצמו: "אקשיב רק חצי דקה, עדיין תישאר לי דקה לאסוף אוצרות!", וכך חלפה לה גם הדקה האחרונה, ואנשי המלך הגיעו כדי להוציאו מגנזך. האיש ניסה לבקש עוד רגע קט, להספיק לקחת משהו, אבל הזמן אזל, והוא הוצא מהמקום בידיים ריקות.

התורה והמצוות אינן בשמיים וגם לא מעבר לים, כל מי שרוצה לזכות בהן יכול לעשות זאת. אבל ישנה בחירה, ישנם פתויים העלולים להפריע לאדם לזכות באוצרות הנפלאים והמיוחדים הללו. יש יצר הרע המושך את האדם למחוזות אחרים, ועל האדם להזכיר לעצמו בכל עת, לא להיות כסיל ולא לוותר על העושר העצום תמורת תחליף רגעי, חסר כל ערך. זו הבחירה הניצבת בפני כל אדם עלי אדמות.

כל חיי העולם הזה הן החמש דקות, שבהן ניתן לזכות בעולם הבא, ואנו מעבירים אותם בשמיעת מוסיקה... מתענגים על פלאפלים, על הבלי העולם הזה, בה בשעה שיש לפנינו עולם ומלואו לקנות או להפסיד.

על האב להחדיר אמונה בבניו

הסטייפלר זצ"ל אמר פעם לאבי ז"ל, שעסק במסחר: "דע לך שבחידוד מלמדים את הילדים תורה, אבל בנושאים של יראת שמיים, עולם הבא, שכר ועונש - כמעט ולא עוסקים. את זה חייב כל אב להעביר לבנו בבית! ללמוד אתו ספר מוסר לפחות חמש עד עשר דקות ביום. הוא יכול לבחור כל ספר מוסר שליבו חפץ, ובלבד שיקפיד ללמוד בו יום יום. ואם יום אחד אינו יכול - שיקח לאותו יום ממלא מקום, כדי שלא יישאר הבן אפילו יום אחד בלי לימוד!".

סיפר הרה"ח רבי יוסף שטערביצער זצ"ל, שהיה 'בעל תפילה' אצל הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע: פעם אחת קודם אמירת הסליחות ביום ראשון של סליחות, קראו הרה"ק מהר"א אליו ואמר לו: "בא ואלמדך כוונת אמירת הסליחות". רץ רבי יוסף בהתרגשות רבה, מאחר שהיה בטוח שהנה ישמע עתה רזי מעלה, אך הרה"ק אמר לו: "בגשתך אל העמוד תכוון דבר אחד"...

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, על ההכנה לקראת יום הדין

"ברכנו אבינו כולנו - כאחד"

מידת האחדות היא מקור הברכה

בפרשתו (נצבים כט ט-יא): "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם וגו', לעברך בברית ה' אלוקיך". בספה"ק האריכו הרבה לפרש דברי הפסוק בדרך הרמז, על פי הנודע ש'היום' רומז לראש השנה (עי' זה"ק ח"ב לב:) ובא הכתוב לומר: דעו כי אתם נצבים היום - בראש השנה לפני ה' אלוקיכם, הוא היום בו כל באי עולם יעברון לפניו ית' כבני מרון, ומי לא נפקד כהיום הזה, ותכלית האי יומא הוא "לעברך בברית ה'" - בו הננו נכנסים בברית ה', לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם, וכדאיתא בגמ' (ר"ה טז.): "אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם".

ונתן הכתוב עצה ודרך כיצד 'יעבור' עלינו ראש השנה כדת וכדין, הן בהתרוממות הרוח לזכות לקבל על עצמנו עול מלכות שמים, והן כיצד נזכה בדין לשנה טובה ומתוקה בכל העניינים - על כן אמר הכתוב "אתם נצבים היום כולכם" - וכלומר שעל ידי שנהיה בבחי' 'כולכם' באגודה אחת ובאחדות הלבבות - נזכה לכל הטובות והישועות שבעולם, ברוחניות ובגשמיות.

הכינו - הכנה לקראת יום הדין

איתא מהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (נצבים עמו' קל: ד"ה התחיל), וז"ל: העיקר צריך כל אחד ואחד להמשיך דין למטה אין דין למעלה, וזהו פירוש המדרש: 'כשישראל עושין המשפט... ועושה עמם צדקה'. ואופן היראה אם הוא מאותן המכירים קצת וקרובים להשי"ת - בוודאי יש להם יראה ופחד באותן הימים - יראה עילאה, ואם לאו - מאימת הדין נפשי תבהיל. **צריך מאד לירא ולפחד וזהו העיקר, ואז הקב"ה עושה עמם צדקה**, עכ"ל

ומאחר שהזמן קצר ביותר עד ליום ר"ה, כי הוא נורא ואיום, על כן יאזור חלציו לנצל את הזמן.

מעשה במשפחה אחת, אשר בנם בן השבע הנקרא 'ענקלה' היה מלא רוח חיים. הילד לא נח לרגע, יום ולילה לא ישבות במעשה

משובה... פ"א יצא האב בחצות הליל מן הבית, ונשארו האם עם יענקלה, הוא בחדרו משחק ומשתולל כדרכו, והיא בעיסוקיה השונים, ובכל העת נשמע קולו של יענקלה בחלל הבית...

לפתע הבחינה שכבר זמן מה שלא נשמע באוויר אלא 'קול דממה דקה', מיהרה לבדוק מה שלומו, שמא נרדם סוף סוף... אך 'הילד איננו', חיפשה אחריו בשאר חדרי הבית, וגם שם לא ראתה אותו, נכנס פחד לליבה שמא יצא מן הבית, אלא שהדלת היתה נעולה, ושוב התרוצצה בכל חדרי הבית עד שהגיעה ל'גוזזטרא' (מרפסת) ונדהמה לראות כי ברוב שובבותו טיפס על המעקה (סורגי ברזל) אשר הגיעו כמעט עד לתקרה, 'הצליח' להשתחל ברווח הצר וכבר עבר לצד השני, כשהוא אוזח בסורגים ועומד בין שמים לארץ בגובה ארבע קומות...

כמעט שפרחה נשמתה מרוב בהלה, אך מיד התעשתה, ובגבורה עילאית החניקה את זעקת הבהלה שכבר 'עמדה בין שיניה'... כי ידעה שאם תזעק ייבהל הילד, תישמט אחיזתו ויפול ארצה רח"ל כשהוא מרוסק לאברים, ומיד הוציאה ידיה מבעד לסורגים והחזיקה בו בחזקה, וכולה היתה ציפיה לא' משלושת ה'ניסים' דלהלן:

א. שיעבור מאן דהו ברחוב, וישים ליבו למתחולל ויקרא לעזרה, אך מאחר שהיה זה בעיצומו של אישון ליל כבר כלתה רגל מן

לשמוע ולחשוב מיע

ברכב, בבית, ובכל מקום..

התקשרו לקו השיעורים של 'דרשו'
וקבלו אלפי שיעורים והרצאות להאזנה

077-2222-666

פרשת השבוע מפי מיטב המרצים

חדשות 'דרשו' ועדכונים

מידע לנבחני 'דרשו'

'גישמאק בלימוד'

הרצאות על מתיקות התורה

שיעורי תוספות לפי סדר 'הדף היומי'

הרצאות לחגים ומועדים

תוכניות מיוחדות

שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'

שיעורי 'הדף היומי'
בעברית, אידיש וצרפתית

שיעורי 'הדף היומי בהלכה'
בבקאות ובעיון

'הפותח בכל יום'
תוכנית יומית עם
סיפורים וחיזוקים

חדש במערכת

ניתן להאט או להאיץ את קצב שמיעת השיעורים
לחצו 7 להאטה או 8 להאצה

קו השיעורים של 'דרשו' לחייג, ללמוד, לדעת

כשנכנס לבית המדרש סיפר מה שראה. כולם היו המומים. בטוחים היו שהרבי בעל ה'דברי חיים' מצאנו עוסק בכוונות ובייחודים, מה פועלת תקיעה, מה שברים ומה תרועה. ומה מתברר? הרבי לומד 'בסך הכל' קצות החושן, לימוד 'רגיל', המתאים לכל ימות השנה. הדבר היה לפלא ולחידה

רבה של כרמיאל, הגאון רבי אברהם מרגלית שליט"א: כיצד מתכוננים לראש השנה?

די היה להם בכך שאבא שוב בבית. עצם הדבר אמור להביא עליהם רוגע, שלווה ושמחה.

ומה קורה עכשיו?

תלוי. אם האב חוזר מהמסע הארוך עטור הצלחה, אם אכן עשה לביתו והביא עמו את הרווחה, הרי שגם לילדים יהיה טוב. כל אחד יקבל מאבא מאור פנים, הוא ייתן מתנות לילדים, יקדיש זמן לכולם, יביא לבית אורה ושמחה.

אבל, אם האיש נחל אכזבה, חזר כלעומת שבא ועתה הוא מדוכדך, שבור, עצוב, פניו קודרות, מצב רוחו רע ועכור, אזי הילדים יודעים שלא כדאי להתקרב אליו. אין טעם לבקש ממנו כלום. נחכה להזדמנות אחרת לבקשות אלו ואחרות.

אמר הרבי מקלויזנבורג: בראש השנה אנו מבקשים מהקב"ה בקשות רבות. יש לנו סל בקשות. לא סל, עגלת קניות ענקית. מה עלינו לעשות? - עלינו לדאוג לכך שהקב"ה יהיה שמח ומרוצה. אם הקב"ה יהיה 'בשמחה' בראש השנה - נוכל לבקש ממנו הכל. אבא, תן לנו מזה, וגם מזה. "פתח לבנו בתורתך", "ומצוותיך תרדוף נפשי". תן לנו בריאות, פרנסה, אושר ועושר...

זהו ההסבר בהנהגתו של בעל ה'דברי חיים': בתקיעות אנו מבקשים מהקב"ה שיעלה זכרוננו לפניו. זה בעצם הכל! אם הקב"ה יזכור אותנו לטובה, אזי ייתן לנו כל מבוקשנו. אבל, כאמור, לשם כך עלינו לדאוג לכך שהקב"ה יהיה שמח, כביכול. וכיצד משמחים את הקב"ה? על ידי לימוד תורה.

כולם מתכוננים לראש השנה. כל אחד שואל את עצמו: מה עלי לעשות בימים שנותרו?

אספר סיפור שקראתי בספרו של הרב יוסף פוגל זצ"ל, אודות ה'דברי חיים', האדמו"ר הראשון מצאנז.

הרבי היה ענק שבענקים. צדיק, חסיד, ותלמיד חכם עצום.

בראש השנה לפני התקיעות, היה הרבי מסתגר בחדרו למשך דקות ארוכות. אף אחד לא ידע מה עושה הרבי באותו זמן. אחרי הרבי לא בודקים. למרות שהדלת לא היתה נעולה, אף אחד לא העז להיכנס ולהפריע לו בעבודת הקודש שלו. החסידים ניסו לשער כיצד מכין הרבי עצמו לתקיעות. זה בכה וזה בכה. זה אומר הרבי לומד זוהר על התקיעות, זה אומר ודאי לומד של"ה הקדוש. רבו ההשערות, אך לכלל ידיעה לא הגיעו.

ראש השנה אחד, בדיוק באותו זמן בו התבודד הרבי בחדרו, התעוררה שאלה הלכתית דחופה בבית המדרש. לא הייתה ברירה אלא להיכנס אל הקודש פנימה ולשאול. נכנס הגבאי בחדרת קודש, ומה מאוד התפלא למצוא את הרבי יושב, כאשר לפניו פתוח ספר 'קצות החושן', והוא לומד בעיון ובהעמקה.

כשנכנס לבית המדרש סיפר מה שראה. כולם היו המומים. בטוחים היו שהרבי עוסק בכוונות ובייחודים, מה פועלת תקיעה, מה שברים ומה תרועה. ומה מתברר, הרבי לומד 'בסך הכל' 'קצות החושן', לימוד 'רגיל', המתאים לכל ימות השנה. הדבר היה לפלא ולחידה. אבל על הרבי לא שואלים שאלות, ובודאי שלא שואלים אותו עצמו אודות מעשיו.

הרבי רצה לשמח את הקדוש ברוך הוא לפני התקיעות

לימים הסביר נכדו, הרבי מקלויזנבורג, את התנהגותו של סבו, באמצעות משל פשוט:

משל למה הדבר דומה. פעם נסע ראש משפחה לחו"ל כדי לנסות להביא פרנסה לביתו. האיש השתהה בניכר זמן רב. על הבית עברה תקופה קשה עד מאוד, הן מבחינת פרנסה, הן מבחינות אחרות. ואז מקבלים סוף סוף הודעה מהאב, שהוא מצוי בדרך חזרה.

כולם ממתנינים בכיליון עיניים, והנה, הדלת נפתחת, ואבא נכנס. הקטנים, שאינם מבינים הרבה, עטים על המזוודות, מחכים שאבא יפתח ויוציא את המתנות. הגדולים יותר מחכים לחיבוק, ללטיפה, לביטויי האהבה מהאבא, אותו לא ראו זמן כה רב. והמבוגרים יותר,

אם כן, זו ההכנה הראויה לתקיעות, ובכלל לימי הדין. לימוד תורה ב'ברענ' ובהתלהבות.

החפץ בחדס ה', ינקוט במידת האמת

כתוב בספרים הקדושים, "אתם ניצבים" (דברים כט, ט) "אתם"- אותיות "אמת". אחת ההכנות לראש השנה היא- לא לדבר שקר. "דובר שקרים לא יכון לנגד עיני" (תהילים קא, ז). הקב"ה אינו חפץ לראות דובר שקרים. "מדבר שקר תרחק" (שמות, כג, ז). פעם אמרתי למשגיח, רבי דוב יפה זצ"ל, אפשר גם לקרוא: "מדבר שקר- תרחק", התרחק ממי שדובר שקר, כפי שהקב"ה מתרחק ממנו. אם כן, מלבד ההכנה של לימוד התורה, עלינו להישמר שלא לדבר שקרים. בסליחות אנו אומרים: "חסד ואמת יקדמו פניך". מי שחפץ שהקב"ה ינהג עמו בחדס, צריך לנקוט במידת האמת. כאמור, אנו באים אל הקב"ה עם 'עגלת קניות עמוסה'. בקשות מכל הסוגים. אומרים אנו לאבינו שבשמים, מה זה בשבילך, וכי יש דבר שקשה לך לתת לנו? אכן, דבר אינו קשה לפני הבורא יתברך. כמובן. אבל עלינו לדאוג לכך שהקב"ה יהיה 'שמח וטוב לב', כביכול, אז גם ישמח למלא את בקשותינו.

אל לנו לעשות אל העיקר טפל ואת הטפל עיקר

מצוי מאוד בראש השנה, שעושים את העיקר טפל ואת הטפל עיקר. עסוקים בסימנים, רימונים, ראש דג או ראש כבש. אם היו על השולחן כל הסימנים, 'עשינו' את ראש השנה כפי שצריך. אבל עלינו לדעת: אמנם, אלו מנהגים יפים ונאים, ומקורם כבר בדברי הגמרא, אבל אינם העיקר. העיקר הוא התשובה. העיקר הוא להמליך עלינו את הבורא יתברך, מלך מלכי המלכים, לדעת שהוא מלכנו, ועלינו לשמוע בקולו ולציית לו. ישנו משל מפורסם בענין זה: פעם היה עשיר גדול, לעשיר היו משרתים רבים אשר שמשוהו ועשו כל רצונו. אגב, לא מכבר התארחתי בחו"ל אצל יהודי עשיר אחד. ישבת בסעודה של סתם יום חול. רק הזוית את הצלחת הריקה מלפני, מיד קפץ בעל הבית ואמר, "לא! לא!" התפלאתי: "וכי יש אצלכם דיני מוקצה גם בימי חול?" אמר האיש: "זהו תפקידה של המשרתת. היא תקף תבוא, תיקח, תסדר. אתה לא צריך לעשות כלום!". כך היה גם בארוחת הבוקר, כל חמש דקות באה משרתת. סדרה, ניקתה ומרקה. אם נופל דבר על הרצפה, אסור להרים אותו. זה לא תפקידך, חלילה... ובכן פעם נסע העשיר לעיר הגדולה בלוויית משרתו הנאמן. בעודו משוטט ברחובות, נתקל בחנות של חיות מחמד. נכנס והתעניין. הוא רוצה לקנות מתנה לאשתו. משהו מיוחד במינו. הצביע בעל החנות על ציפור קטנה ואמר: "זו ציפור שיר מיוחדת ונדירה. היא יודעת לשיר ולזמר, משמחת לבבות. אבל מה, מחירה גבוה עד מאוד. עשרים אלף דולר טבין ותקילין". אמר העשיר: "אכן, המחיר גבוה, אבל זה 'קטן עלי', וזו תהיה מתנה

מרשימה. כשמביאים יהלום כמתנה, לא כל אחד מבין למה צריך לשם עליו סכומים כה גדולים. לא כל אחד מבין ביהלומים. אבל ציפור שיר, כל אחד יכול להבין שיש לה ערך רב". חזר האיש לביתו, והביא את הציפור לאשתו. היא אכן שמחה עד מאוד, והודתה לבעלה מכל הלב.

המשרת לא בדיוק שם לב לכל אשר ארע. הוא רק ראה שהעשיר קונה ציפור קטנה בסכום עצום, הוא גם הבחין שאשתו של אדונו שמחה בה מאוד.

היה המשרת בטוח שמדובר בציפור שבשרה טעים באופן מיוחד, עד כדי כך שמאה גרם ממנה שווה עשרים אלף דולר.

חזר האיש לביתו, עלה על יצועו, אך כל הלילה לא נרדם. חשב לעצמו: מדוע נפלינו אני ואשתי מכל העשירים אשר על פני האדמה? מדוע לא נוכל גם אנחנו ליהנות מבשר כה טעים? מה עשה? החליט לחסוך מפת לחמו הדלה, כדי שיוכל גם הוא להפתיע את אשתו במאכל תאוה שזוהו. ועל הדרך, גם הוא עצמו ייהנה מכך.

אחרי שנתיים שלוש הצליח המשרת להגיע לסכום המיוחל. עתה נסע לעיר הגדולה ופנה אל אותה חנות. למרבה המזל המחיר לא עלה. רכש האיש את הציפור וחזר לביתו בשמחה.

כשנכנס הביתה, הגיש לאשתו את הציפור באומרו: "זו הפתעה בשבילך", וכאמור על הדרך- גם בשבילו. "בשרה של הציפור מיוחד במינו, רק עשירים מופלגים אוכלים אותה, וזאת יודע אני מיידע אישי, ממקור ראשון..."

"שווה לחיות שבעים שנה של תלאות וקשיים, רק כדי לאכול ולו פעם אחת מעדן שזוהו. ועתה, הלא בשלנית מומחית את - בשלי נא את הבשר כראוי, נאכל ממנו ונהנה מעט מהחיים טרם נמות".

האישה הנרגשת מתחילה בהכנות. מנקה את המטבח עד שהוא נוצף. קונה את התבלינים היקרים ביותר, עתה מנקה היא את העוף ומצליחה להוציא ממנו כמאה גרם בשר. או אז, ניגשה לבשל את בשר הציפור בסיר חדש, נקי וממורק, שלא ידבק חלילה טעם זר בבשר היקר והמיוחד.

בחרדת קודש היא מגישה את פיסת הבשר הקטנטונת אל השולחן. חצי לה וחצי לבעלה. הבעל נועץ את שיניו בהתרגשות בגוש הזעיר, וכמעט שובר את שיניו. הבשר קשה, בלתי אכיל. מנסה גם האישה, אך הטעם נורא, מריר, תפל.

אומר האיש: "איני מבין את הגביר הזה, על בשר כזה שילם סכום כה גבוה? ואני, לשם כך חסכתי מפת הדלה במשך שנים, עבור בשר שלא טעם ולא ריח לו?"

רץ המשרת אל אדונו, אמר לו: "אדוני! בלתי אפשרי לאכול את הבשר. אולי יש איזה מתכון סודי, אולי החסרנו משהו חשוב בבישול?"

התפלא העשיר: "על איזה בשר אתה מדבר?"

אמר המשרת: "נו, הציפור ההיא, זו ששילמת עליה עשרים אלף דולר. מה אתה חושב, שרק אתה יכול? גם אני קניתי אותה, ובאותו מחיר".

ידידי הגאון רבי אליהו וילנסקי שליט"א, ר"מ בישיבת קמניץ לצעירים, סיפר לי בשם סבתו הרבנית מרת רחל וילנסקי ע"ה, ביתו של המשגיח הגאון הצדיק רבי אליהו לופיאן זצ"ל, שהיתה ידועה כאשה דגולה וחשובה ונודעה בתפילות הזכות, כי היתה לה רגילות לקבל את פני אביה, בשובו מתפילות הימים הנוראים עם בגדים נקיים להחלפה, משום שבגדיו היו ממש רטובים מזיעה, מגודל התאמצותו ויגיעתו בתפילה

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

וילנא, נתנו לו ראשי הקהילה רשות להציץ ברשומות ופנקסי העיר, שנכתבו עשרות שנים קודם לכן. רבי אהרן ביקש שיביאו לו את פנקס הקורות מתקופת אדונינו הגאון מוילנא זצ"ל. שם הוא ראה את המעשה הבא:

פעם נטפלו השלטונות בליטא לגאון מוילנא, העלילו עליו שקרים משקרים שונים והביאוהו למשפט. הגאון אחז מטעמיו שלו, שאין לו לדבר עם השופטים מטוב ועד רע, וכך היה: שאלו אותו, ואין תגובה. דברו אליו, והוא לא התייחס.

חמתם של השופטים בערה בהם, ועל ההתעלמות הזו לבדה פתחו לו תיק חדש, על בזיון מערכת המשפט, ופסקו לו עונש חמור יותר ממה שתוכנן בתחילה.

סוף דבר, הבין הגאון להיכן נוטים הדברים, הוריד את טליתו מראשו וחשף את תפיליו. אך ראו אותם הגויים, קיבלו פחד ואימה, ועזבוהו לנפשו. הן כך אומרים חז"ל (ברכות ו, א): "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך, ויראו ממך" - אלו תפילין שבראש. "אנו יודעים", עורר רבי אהרן, "שמלכותא דרקייעא היא כעין

אנו נצבים כעת כבר ימים ספורים לפני ראש השנה, יום הדין הגדול והנורא, ואנו רוצים להתעורר ולקחת אל ליבנו את המשפט הקרב. עיקר עבודת הימים אלו, היא עבודת התשובה. ראש וראשון למדריכי האדם החפץ לשוב אל בוראו, הוא כמובן ספרו של רבנו יונה 'שערי תשובה', אשר אין חודש אלול שלם בלעדיו.

הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז', היה רגיל לומר כי הספר 'שערי תשובה' אינו ספר מוסר, כי אם ספר הלכה! בספר זה מבוארת ומבוררת השקפת התורה על ענייני התשובה; מתגלה לנו מהי הסתכלות התורה על חומר המצוות והעבירות שבתורה, כיצד שבים בתשובה כראוי, ואלו הלכות מחייבות לכל דבר...

פרשת נצבים - הנקראת תמיד בשבת הסמוכה לראש השנה - מכונה בכתבי גדולי הדורות 'פרשת התשובה', משום שרבים מחלקי עבודת התשובה שביאר רבנו יונה מופיעים בה. נתבונן ונפיק לקח מהפסוקים הקדושים, לקראת יום הדין הבא עלינו לטובה; ולאחר מכן נבאר כמה מענייני עבודת היום למען נדע ונשכיל את המלאכה אשר לפנינו:

בתחילת הפרשה מדברת התורה על גודל העוון להתכחש לאימת הדין ולעשיית התשובה, ואלו דברים מבהילים וחריפים שאין כדוגמתם בהרבה מקומות בתורה: "וְהָיָה בְּשִׁמְעוֹ אֶת דְּבַר יְהוָה הָאֵלֶּה הַזֶּה וְהִתְבַּרַךְ בְּלִבּוֹ לֵאמֹר שְׁלוֹם יְהוָה לִי כִּי בִשְׁרָרוֹת לִבִּי אֶלַךְ לִמְעַן סְפוֹת הַרְוֶה אֶת הַצְּמֵאָה: לֹא יֵאָבֶה ה' סִלַּח לוֹ כִּי אָז יַעֲשֶׂן אֵף ה' וְקִנְאָתוֹ בְּאִישׁ הַהוּא וְרִבְצָה בּוֹ כָּל הָאֵלֶּה הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר הָאֵה וּמָחָה ה' אֶת שְׁמוֹ מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם: וְהִבְדִּילוֹ ה' לְרַעְיָה מִכָּל שְׂבָטֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֱלוֹת הַבְּרִית הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הָאֵה". (כט, יח-כ).

מדוע כה חמור הדבר? כי זוהי התעלמות מופגנת! הפניית ראש מכוונת לתוכחה! על זה האדם נתבע תביעה בפני עצמה. מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, היה מספר כי בימי מלחמת העולם השנייה, כאשר התגלגל עם ישיבתו מהעיירה קלעצק לעיר

מלכותא דארעא, ומן המעשה הזה רואים עד כמה חמור בזיון מערכת המשפט. אם כך, אדם שיתעלם בראש השנה מהדין הנורא, וישאר באדישותו ביום המשפט - יחמיר חלילה את עונשו עשרת מונים". על פי זה הסביר רבי אהרן את פשט לשון הפסוק: "וְהִתְבַּרַךְ בְּלִבּוֹ לְאֹמֵר שְׁלוֹם יְהִי לִי כִּי בְשָׂרְרוֹת לִבִּי אֵלֶיךָ". על זה גופא "לא יאבה ה' סלוח לו, ורבצה בו כל האלה". אם אדם חושב לעצמו שבאופן אוטומטי הוא יעבור כל שנה ושנה את הדין בשלום, וכביכול אין מקום לדאגה, להכנה ולתשובה, התביעה הזו נוראה אף יותר מעצם העוון!

לצערנו, התופעה הזו נראית מדי פעם במחוזותינו, והיא אינה ניתנת להבנה כלל. אם אנחנו מאמינים בני מאמינים, וסמוכים ובטוחים שאכן כל שנה דנים אותנו מחדש, וכל פעם מי יודע אם נעבור את הדין בשלום - מהיכן השאננות הזו? מהיכן נובעת התחושה של "שלום עלי נפשי"?! הלא זוהי התביעה הגדולה ביותר, ועל כך צועק הפסוק "לא יאבה ה' סלוח לו". נורא!

אך האמת היא שנקודה זו שייכת לכל אחד ואחד. הרי מטבע הדברים, אילו היינו מבינים את הענין לעומקו ובמלוא חומרתו, היה אמור להיות כעת מצב בו לא נוכל לשוחח כלל עם בני אדם. להבדיל, כאשר אדם עומד לפני משפט בשר ודם, ואפילו לא על ענין של נפשות אלא רק על ממון מועט או מרובה - הוא כולו חרד ומתוח, ומתקשה להתרכז בכל דבר אחר.

ומדוע איננו חשים כך בימים הללו? כי בכל אחד מאיתנו יש בחינה מסויימת של "התברך בלבבו לאמור שלום יהיה לי", רחמנא ליצלן. או שמרגישים בפניה קטנה בלב "כמו ששנה שעברה עברנו, גם השנה נעבור", או שהאדם מדמה לעצמו שהוא יחסית בסדר, ואין לו מה לחשוש...

וממילא אם זה רק לא היה נכון בפני עצמו; הרי אף "מלאכים ייחפזו וחיל ורעדה יאחזון" בשומעם על יום הדין הקרב ובא. אבל מה עם ההתעלמות עצמה? האם מישהו מוכן לקחת על עצמו את התביעה הנוראה של "התברך בלבבו לאמור שלום יהיה לי", רחמנא ליצלן?!

והנה כבר בעלי המוסר עוררו על כך שניתן לראות בימים אלו דבר תמוה מאד: ככל שהאדם רחוק יותר מעבודת השם הראויה, הוא יותר אדיש, ודווקא הצדיקים אלו שעובדים את קונם באמת במשך כל השנה, הם מלאים בחרדה לקראת יום הדין... והרי היה אמור להיות הפוך לחלוטין.

דווקא אצל גדולי ישראל, ככל שהיו בדרגה גבוהה יותר - כך יותר חרדו מעומק הדין והבינו את משמעותו.

ידידי הרב הגאון רבי אליהו וילנסקי שליט"א, ר"מ בשיבת קמניץ לצעירים, סיפר לי בשם סבתו הרבנית מרת רחל וילנסקי ע"ה, בתו של המשגיח הגאון הצדיק רבי אליהו לופיאן זצ"ל, שהיתה ידועה כאשה דגולה וחשובה, ונודעה בתפילותיה הזכות וביראת שמים המופלגת שלה, ואשר דמות דיוקנו של אביה הגדול והליכותיו הטהורות לא משו מנגד עיניה.

כי היתה לה רגילות לקבל את פני אביה, רבי אליהו, בשובו

מתפילות הימים הנוראים עם בגדים נקיים להחלפה, משום שבגדיו היו ממש רטובים מזיעה, מגודל התאמצותו ויגיעתו בתפילה. "לא רק הבגדים היותר צמודים לגוף", תיארה הרבנית, "אלא אפילו הפראק היה רטוב לגמרי..."

ושלא תחשוב כי הסבא - רבי אליהו לופיאן היה אדם שרגיל להזיע, הוסיף לי הנכד ואמר, "כי ההיפך הוא הנכון: בחיי היום יום הוא היה חף מזיעה לחלוטין. אבי מורי הגאון רבי יצחק דוד וילנסקי שליט"א מספר, שכשהיה חוזר לפעמים עם הסבא בחזור מבית המרחץ בערב שבת, היו הבגדים המשומשים שפשט נקיים ולבנים בלי שום הרגשת זיעה כלל, עד שהיה קשה להבחין אלו הם הבגדים החדשים ואלו הם הישנים. כל חייו הוא התנהל בכבוד ראש ובהדרגה מלכות, וזיעה, שהיא אות למאמץ או לעצבנות, מעולם לא ניכרה בו - חוץ מהפחד והאימה שאחזוהו, מחמת גודל המאמץ לפעול בתפילה בימי הדין..."

שמעתי פעם מאחד מגאוני וצדיקי ירושלים, כי אחד מתלמידי מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל ראה פעם את רבו יושב ומשנן עם עצמו כמה ימים לפני ראש השנה את פסוקי המלכויות בלהט ובהתרגשות.

כשהבחין ה'חפץ חיים' שהתלמיד מתחקה אחר מעשיו, הסביר לו ה'חפץ חיים' את פשרם: "הלא עומדים אנו לפני ראש השנה, בו נקבל על עצמנו שוב עול מלכות שמים. והנה ידועים דברי הגמרא במסכת גיטין (נו, א), אודות רבן יוחנן בן זכאי שנפגש עם הקיסר ואמר לו: 'שלמא עלך מלכא! שלמא עלך מלכא!'. אמר לו הקיסר: 'חייב אתה מיתה פעמיים, האחד - על כך שאיני מלך ואתה קורא לי מלך! ושנית - על כך שאם אני מלך מדוע התעכבת מלבוא אלי עד עתה'. בלשון הגמרא: "אי מלכא אנא, עד האי דנא אמאי לא אתית לגבאי?"

"ולכן לקחתי לעצמי פנאי", הטעים ה'חפץ חיים', "להתכונן כראוי לעבודת המלכויות, להתחבר לפסוקים ולהבינם היטב - עוד קודם ראש השנה, כדי שחלילה לא יטענו כלפי את טענת הקיסר לרבן גמליאל: "אי מלכא אנא, עד האי דנא אמאי לא אתית לגבאי?... אני משתדל לבוא כבר בערב ראש השנה..."

במקהלות החסידים סיפרו אודות הרבי הקדוש רבי אהרן מקרלין זצ"ל, שכאשר הוא היה שומע את החזן מנגן 'המלך' תקפתו חרדה גדולה. פעם הוא הסביר על מה הוא כה נחרד. "אני חושש שיטענו עלי בשמים את טענת הקיסר בפני רבן גמליאל: "אי מלכא אנא, עד האי דנא אמאי לא אתית לגבאי?"

זו עבודה שדורשת זמן רב והשקעה, ואינה נקנית ממילא ובבת אחת. הגאון הצדיק רבי מרדכי צוקרמן זצ"ל היה מכוון את תלמידיו בערב ראש השנה, כך: "צריך לנסות לצייר ציור מוחשי באמונה - במלכות השם יתברך. להתבונן היטב בהנהגת שכר ועונש שבבריאה - בעבודת הזכרונות, ולהגיע לאמונה מושלמת בתורה מן השמים - בעבודת השופרות, עד שהאמונה בזה תהא ברורה וחושית, וכל זה לוקח זמן. לכל זה צריך הכנה והתבוננות כבר בימי האלול".

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

בטרם פנה לדרכו, רצה ה'בריסקער רב' לדעת מה הביאו לכאבים עזים אלו, וממה עליו להימנע ולהיזהר. הוא שאל את הרופא החשוב, אם יוכל להסביר לו סיבת הכאבים הללו: "פון ואנעט קומט דאס?" (ממה זה מגיע?) ביקש הרב לדעת. להפתעת הכל נעמד דוקטור אהרונוב על רגליו, וענה בהתרגשות רבה ובתמימותו האופיינית:

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, על כוחם של מעשים טובים לזכות בדין

"אתם נצבים היום כלכם" (דברים כ"ט, ט')

בירושלים שלפני למעלה מיובל שנים, היה רופא אחד ירא וחרד לדבר ה', מטובי הרופאים שבאותו דור, הלא הוא ד"ר יעקב דב אהרונוב ז"ל. הוא הגיע ארצה מרוסיה, כיהודי נאמן תמים וישר דרך. אדוני אבי מורי ורבי זצ"ל הכירו היטב כאדם יקר המעלה, עוד מעת היותו הרופא האחראי בבית היתומים 'דיסקין', בעת שהיה אבי חוסה בצילם בילדותו.

בין שאר תפקידיו הרבים, היה דוקטור אהרונוב גם רופאם האישי של כמה מגדולי צדיקי ירושלים, כהרב הקדוש רבי אהרון ראטה זצוק"ל, ומרן הגרי"ז זצוק"ל- הרב דבריסק ועוד.

פעם אחת נתקף הבריסקער-רב בכאבים חזקים בבית החזה, כנראה בעקבות קשיי הנשימה ומחלת האסטמה שסבל ממנה כל חייו, כנודע. בתכוף עליו ייסוריו הקשים, הוזעק ד"ר אהרונוב לבוא אל ביתו בדחיפות.

הרופא הגיע במהרה, וכדרכו ניגש תכף למלאכתו בשיא הרצינות, בבדיקה עיונית ומקיפה של תפקוד מערכת כלי הנשימה. בתום הבדיקה הציע את דרכי הטיפול, ורשם את תרופה המדוייקת שתפחית את ייסורי הרב ותרפאהו, בעזר השם.

בטרם פנה לדרכו, רצה הבריסקער-רב לדעת מה הביאו לכאבים עזים אלו, וממה עליו להימנע ולהיזהר. הוא שאל את הרופא החשוב, אם יוכל להסביר לו סיבת הכאבים הללו: "פון ואנעט קומט דאס?" (ממה זה מגיע?), ביקש הרב לדעת.

להפתעת הכל נעמד דוקטור אהרונוב על רגליו, וענה בהתרגשות רבה ובתמימותו האופיינית: "כבוד הרב! זה מגיע משלוש סיבות!". הוא הרים את כף ידו וזקף מתוכה שלוש אצבעות, בדחילו ורחימו מנה את שלוש הסיבות, וכנגד כל אחת ואחת קיפל אצבע: "דאס קומט פון חטאים! עוונות! ופשעים!", "ובזה סיים את דבריו הנוקבים! הרב התחייך ברוב חיבה, ונהנה מאוד מתמימות הרופא ואמונתו הפשוטה- הוא לא חיפש תירוצים משונים, כפי מנהג הרופאים להעלות תמיד השערות שונות, ותוצאות מחקרים רפואיים בכל דבר, אלא ניגש בפשיטות היישר לנקודת האמת והאמונה הישרה, היה פשוט וחלק אצלו שחטאים, עוונות ופשעים הם הגורמים

מכאובים וייסורים! הרב התפעל מתמימות הרופא ומאמונתו הפשוטה!

הרבי הקדוש, רבי ישראל מווארקא זצוק"ל, התפרסם בעולם בגודל אהבת ישראל העצומה שלו, שהיה משליך נפשו מנגד לטובת איש ישראל, והקדיש הרבה מזמנו ומחיייו בשתדלנות לטובת הכלל והפרט, ועזר וסייע לכל איש יהודי, יהיה מי שיהיה, בעצה וברכה, ולפעמים אף במתת יד הגונה... הכל לפי העת והעניין. כמובן, כל אלו העיסוקים גזלו ממנו זמן רב ויקר עד מאוד, אך הוא ידע והכיר, שאם הוא לא יכנס בעסקנויות אלו, אף אחד לא יטפל בהן, ויישאר בני ישראל במצוקתם וצרתם!

בהזדמנות אחת נשאל על ידי כמה תלמידי חכמים בעירו, שלא ראו בעין יפה את העובדה, שהוא מבטל מתורתו ועבודתו הגדולה בשביל עסק העם: "מדוע מרבה הרב כל כך לעסוק בגמילות חסדים, הגורמת ביטול תורה? ומדוע דוחה הרב זה מפני זה?". הם הכירו וידעו עוצם גאוונתו הנפלאה, שהיה גאון אדיר בכל מכמני התורה, "וכי לא עדיף באותו זמן להרביץ תורה לעדרים, ולהשקות מים לצמאים לדבר השם?", תמהו.

בהזדמנות אחת נשאל על ידי כמה תלמידי חכמים בעירו, שלא ראו בעין יפה את העובדה, שהוא מבטל מתורתו ועבודתו הגדולה בשביל עסק העם: "מדוע מרבה הרב כל כך לעסוק בגמילות חסדים, הגורמת ביטול תורה?"

הקדוש: "למה לו לבטל את זמנו בחלוקת ברכות על הבלי עולם הזה? וכי לא עדיף לעסוק עמהם בעניינים רוחניים עילאיים בתורה וביראת שמים, ולמה לבזבז הזמן בשביל הבליים?"
על אתר ענה לו הראפשיצער בחכמתו: "הלא על כך העידו חכמינו ז"ל (מגילה טו.): 'אל תהי' ברכת הדיוט' קלה בעיניך'- הברכה על דבר 'הדיוט' מהבלי עולם הזה לא תהא קלה בעיניך ולא תזלזל בה! שאם בעיניך נראית קלה וטפלה, עבורם היא חשובה ביותר! ומתקרבים בעקבות אותה ברכה- באלו הימים המקודשים- לה' ולתורתו ולעבדיו הצדיקים".

(מתוך טיב המעשיות)

ענה להם הרב בחן פקחותו: "מפרשתנו (היה זה בפרשת ניצבים) אוכיחה, שהיא פותחת: 'אתם ניצבים היום כולכם לפני ה' אלוהיכם, ראשיכם שבטיכם וכו', מחוטב עציך עד שואב מימך', מה היא ההפלגה לזמן חוטב עציך ועד שואב מימך, וכי מה בין חוטב עצים לשואב מים, הלא שניהם שווים באותה דרגה, והיה לו להפליג מגדול ועד קטן, אבל החוטב והשואב דרגתם שווה?"

"ברם, 'חוטב עציך' רומז לחוטבים 'עצות' לישראל ('עציך' מלשון עצה), ומסייעים לפנייהם במצוקתם בעצה ובברכה, ואילו 'שואב מימך', רומז אל השואבים מבארה של תורה, אין מים אלא תורה (ב"ק יז.), ומשקים אותה לעדרים.

"ועתה ראו נא את אשר הקדים הכתוב, והפליג מגדול ועד קטן: 'מחוטב עציך', הוא הגדול והחשוב יותר, שמשא עצות בסיוע ובעזרה לנבוכים ונאנקים, ועד 'שואב מימך', שהיא המדרגה היותר קטנה, שמלמד תורה לישראל, אבל אינו עוזר ומסייע להם במה שמציק להם באמת, ודו"ק".

מעין טיב מעשה זה, סיפר מרן הרב הקדוש בעל 'זיואל משה' מסאטמאר זצוק"ל, על הרב הקדוש רבי שלום קאמינקער זצוק"ל, תלמידו הנאמן של הרב הקדוש רבי נפתלי מרופשיץ זצוק"ל.

פעם אחת היה יושב לפני רבו הקדוש ברופשיץ, בימים שלפני ראש השנה, בעת שצבאו הקהל על פתחו בבקשת ברכת השנים, כנהוג בחצרות החסידים (פראווען). רובם היו יהודים פשוטים, שבאו בדבר עצה וברכה בענייני פרנסה וגשמיזות ושאר הבלי עולם הזה. האחד ביקש הצלחה במסחר... השני על העיזים בדיר שתתנה חלב בשפע... והשלישי על התבואה, או על הפרות שתתרבינה ברפת... וכן על זה הדרך.

הרב הקדוש מקאמינקא היה ידוע בקפדנות אש קדשו. כראותו על מה גוזלים זמנו של הצדיק בימים עליונים ונשגבים הללו, בדברי הדיוטות פחותים ומגושמים, חרה לו על כך, והביע צערו בפני רבו

שנה טובה
וגמר חתימה טובה
"וקבל ברוזמים וברצון את תפלתנו"
הנהלת דרשו

Dirshu
דרשו די רשו
התורה והחיים
ועבודת ה' והצדקה

רבי שלום שבדרון זצוק"ל היה מספר, כי דפק על דלת חדרו של המשגיח של ישיבת 'חברון', רבי לייב חסמן זצ"ל, ובפיו שאלה: איזו קבלה עליו לקבל על עצמו? אמר לו ר' לייב: "ר' שלום, אני אחשוב בשקט ואתה תחשוב בשקט, וכל אחד מאתנו יחשוב מה הוא יכול לקבל על עצמו בלי לספר לשני". לאחר כמה דקות של מחשבה, אמר לו ר' שלום: "החלטתי כבר מה לקבל על עצמי"...

הגאון ר' ישראל מאיר שושן שליט"א, על ה'קבלות הטובות' לימי הרחמים והסליחות

רבי שלום שבדרון זצוק"ל היה מספר, כי בערב יום כיפור דפק על דלת חדרו של המשגיח של ישיבת 'חברון', רבי לייב חסמן זצ"ל ובפיו שאלה: איזו קבלה עליו לקבל על עצמו לקראת 'כל נדרי'? אמר לו ר' לייב: "ר' שלום, אני אחשוב בשקט ואתה תחשוב בשקט, וכל אחד מאתנו יחשוב מה הוא יכול לקבל על עצמו בלי לספר לשני".

לאחר כמה דקות של מחשבה, אמר לו ר' שלום: "החלטתי כבר מה לקבל על עצמי".

השיב לו ר' לייב: "אם כן, מה שחשבת לקבל על עצמך, תקבל רק מחצית מזה ודי בכך"...

ללמד בא המשגיח, כי על האדם לקבל על עצמו דבר קטן, משהו מזערי, אבל קבלה אמתית שלא יזוז ממנה, ויהי מה. מעין 'יהרג ואל יעבור'.

ועתה נשמע מה סיפר ר' שלום, על הקבלה שקיבל על עצמו. הוא קיבל שלא לדבר דברים בטלים בכל בוקר במשך מחצית השעה, מהשעה תשע ועד השעה תשע וחצי. הוא עשה חשבון נפש, שיש באפשרותו לעמוד בקבלה זו. אמנם, צריך לציין, כי ר' שלום לא דיבר דברים בטלים בכל מהלך הסדר, במשך חמש שעות לימוד רצופות, לא כהחלטה אלא מתוך התמדתו המופלאה, אבל את מחצית השעה הזו, הוא קיבל כהחלטה שלא לדבר בה, ויהי מה.

ועל זאת אמר לו ר' לייב, כי די אם יקבל על עצמו שלא לדבר דברים בטלים רבע שעה לא יותר, אבל קבלה שאיש לא יוכל להיזי אותה ממנו. זה נקרא בעל תשובה!

"קחו עמכם דברים ושובו אל ה'", אמר הנביא. כאשר מגיעה שעת חתימת הדין בשמים, או אז הקב"ה, הבוחן כליות ולב, בודק את האדם האם אכן חזר בתשובה. וכאשר הוא מקבל על עצמו החלטה נחרצת לשנות את דרכו, אפילו במשהו קטן, הוא כבר נמצא בדרך העולה בית א-ל, דרך התשובה.

אספר לכם סיפור: באחד המגדלים במנהטן, בקומה השלושים, ארעה הפסקת חשמל. אחד האנשים שם ננעל במשרד, הדלת היתה חשמלית ולא ניתן היה לפתוח אותה, לא היה לו טלפון סלולרי, גם

מכשירי הטלפון לא עבדו.

בקיצור - הוא תקוע שם ומי יודע לכמה שעות.

החל לצעוק בקולי קולות, אבל איש לא שומע את צעקותיו מאחורי הדלת האטומה.

פתח את החלון והחל לשאוג במלוא גרונו, אבל ממרומי הקומה השלושים, איש למטה ברחוב הסואן לא שמע דבר.

ואז עלה במוחו רעיון, כיצד להסב את תשומת לב העוברים ושבים ברחוב למצוקתו. הוא החל לזרוק שטרות דולרים למטה, בתקווה שאנשים ירימו ראשם כדי לראות מי משליך לעברם דולרים. אבל לאכזבתו הרבה, הוא התבונן כיצד האנשים ברחוב מרימים את הדולרים בשמחה, אבל איש מהם אינו טורח להרים ראשו למעלה, ולבדוק מהיכן הכסף מגיע. הוא זרק עוד ועוד שטרות ולשווא.

כאשר נואש מכך, נטל את המאפרה מהשולחן והשליך למטה, לאחר מכן השליך את העציץ, הוא ראה שמישהו נפגע קלות, אבל עדין לא התבוננו לחפש מהיכן צנחו החפצים הללו.

ואז, בלית ברירה, נטל את השולחן והשליך ממרומי הקומה השלושים. או אז, כאשר כמה עוברי אורח נפצעו קשה, הוזעקה המשטרה, החלו החיפושים אחרי המשליך האלמוני, ואז התגלה להם אותו

המשך בעמוד 25

תכין עצמך לכבוד שבת

קבל את 'גיליון 'לקראת שבת' שכבש את העולם היהודי
אצלך בתיבת המייל לפני כולם כל יום חמישי

סיפורים ופנינים מרתקים מחייהם של רבותינו הקדושים

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

במהלך שיחתם עם ה'חפץ חיים' נודע לו שהם נכדי הצדיק הקדוש רבי לוי יצחק מברדיטשב זי"ע. ה'חפץ חיים' מיהר להזעיק את הנהלת הישיבה, וביקשם שהבחורים ילמדו בכל זאת בישיבה. "ברצוני שנכדיו של סגורם של ישראל, יתפללו איתנו יחד בישיבה בימים הנוראים. זוהי זכות לכולנו!"

אנחנו לא מלאכים. אנחנו בני אדם, העשויים מחומר ומדם, מלב, עור ועצמות - היבט מיוחד על התשובה

מאת: הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

סיפר הגרמ"מ שולזינגר זצ"ל בשם דודו, הצדיק רבי זאב צ'צ'יק, שבאחד מימי אלול הגיעו שני בחורים ללמוד בראדין, אך הנהלת הישיבה נאלצה להשיב את פניהם ריקם מחוסר מקום. הבחורים המאוכזבים החליטו לעלות לפחות אל בית ה'חפץ חיים', כדי לקבל את ברכת הדרך וברכת "כתיבה וחתומה טובה".

במהלך שיחתם עם ה'חפץ חיים' נודע לו שהם נכדי הצדיק הקדוש רבי לוי יצחק מברדיטשב זי"ע. ה'חפץ חיים' מיהר להזעיק את הנהלת הישיבה, וביקשם שהבחורים ילמדו בכל זאת בישיבה. "ברצוני שנכדיו של סגורם של ישראל יתפללו איתנו יחד בישיבה בימים הנוראים. זוהי זכות לכולנו!"

וכך אמר רבי לוי יצחק: "רבונו של עולם" - פנה רבי לוי יצחק אל אביו שבשמים --- "לכאורה כיצד אנו מברכים ביום הכיפורים 'מלך מוחל וסולח'? היאך אנו בטוחים שתמחול לנו? ואולי לא תמחול חלילה, ואם כן, אולי תהיה חלילה הברכה לבטלה... רבונו של עולם, משל לילד נבון שביקש מאביו תפוח, וכשראה שאביו מתעכב להביא לו אותו, קופץ הילד ומברך בשם ומלכות 'בורא פרי העץ' וצועק: 'נו, נו!'

"ממילא מה יעשה האב, שלא יחטא הבן ויכשל בברכה לבטלה? נותן לו התפוח! כן אנו קופצים לברך לפניך, אבינו רוענו, 'מוחל וסולח' בשם ומלכות - ובטוחים אנחנו שאתה, אבינו הרחום, לא תגרום לנו ברכה לבטלה!..."

באחד מימי 'בין הזמנים' נסענו לעיר דוד ולנקבת השילוח. ההליכה בתוך השילוח מיוחדת ומרתקת. חושך, מים ופנסים, בשילוב שירים שמחים, הוא מתכון לטיול מהנה. אך אני התרגשתי במיוחד ממשפט אחד פשוט של המדריך.

המדריך חבש כובע-טמבל, כזה שלבשו ה'חלוצים' בעבר. הדרכתו ההיסטורית לוותה בהקראת פסוקים מהתנ"ך, הקשורים לעיר דוד, לירושלים העתיקה ובית המקדש. המדריך תיאר בפרוטרוט, מתוך הנ"ך, צום שקבעו בני ישראל לאחר נבואת ירמיהו על החורבן, והוא אמר שבפסוקים עצמם לא מוזכר האם היה זה צום עצוב, כמו צום

תשעה באב, שהוא צום שנועד לאבל וצער, או צום שמח, כמו יום כיפור, שנועד לחזרה בתשובה.

וכך אמר המדריך עם הכובע-טמבל: "ביום כיפור אנו צמים, אך זהו צום שמח, כי מכפרים בו את כל העבירות שלנו. צמים, כדי לעשות חשבון נפש ולחזור בתשובה, אבל בעצם זה יום שמח, יום של מחיקת חטאים..."

ואני התרגשתי, והזדעזעתי.

הזדעזעתי שהאמת האמיתית הזאת אינה כה פשוטה ושורשית אצלי, עד שאם אני שומע אותה, בפשטות חגיגית, מאדם זר לי, לפחות לפי חולצתו ומכנסיו הקצרים - אני כה נרגש.

והרי זה כה נכון! "אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל, לפני מי אתם מיטהרין ומי מטהר אתכם? אביכם שבשמים". הקב"ה, אבינו אוהבנו, רוצה לטהרנו, למחול על עוונותינו ביום הכיפורים. שמחה!!

בספר 'עקידת יצחק', יצירתו הנודעת של החכם השלם והקדוש רבי יצחק ערמאה זיע"א, שכל הקדמונים מצטטים מדבריו בקביעות אלפי (!!) פעמים, בעל ה'עקידה' את דברי אחד מגדולי החכמים, הקובע שהקב"ה היה חייב לברוא בעולמו לפחות אדם אחד, שלא יחטא לעולם בשום חטא.

לא יתכן, כותב אותו חכם גדול, שהקב"ה לא 'יצליח' לברוא ולו יהודי אחד בעולמו, שלא יעבור עברה. כי אם באמת לא היה ולא יהיה אדם שכזה, אם כן מדוע בא אלוהינו בתביעה לבריותיו, ומבקש

הכיפורים. דין וחשבון אישי ופרטני על כל תלמיד בישיבה!

חוסר אימון פנימי

הקושי הגדול ביותר בעבודת התשובה, הוא חוסר האימון הפנימי שלנו בכל המהלך.

נתאר לעצמינו שרבנו עם השכנים ממולנו. המריבה היתה קשה, הוטחו האשמות הדדיות, העלבות וקינטורים. דלתות נטרקו ואפילו הילדים השליכו ביצים זה על זה. שני הצדדים נפגעו אחד מהשני מאוד מאוד, ואז, ביום בהיר אחד, החליטו השכנים לפתוח דף חדש, לסלוח באמת ובתמים אחד לשני ולהשיב ימים כקדם. הסליחה היתה באמת כנה ורצינית, והשקט והשלווה שבו לשרור. השכנים שבו להיות חברים טובים, בכל הרצינות.

עברו חודשיים נוספים, ושוב התפתחה להמריבה איזומה. שכן א' דיבר לא יפה לשכן ב', ושכן ב' השיב לו מנה אחת אפיים. חדר המדרגות רעד מעוצמת הצעקות, דלתות נטרקו בזעם ואפילו השכנים מקומה ד' התערבו. המריבה היתה קשה, וכעברו שבועיים ניסה רב השכונה להביא לפיוס בין הצדדים. ואכן, הפיוס הצליח והשכנים ביקשו סליחה זה מזה, וניסו שוב ליישב את ההדורים ביניהם. כן, הם הצליחו במשימתם, אך ברור הוא שהאווירה והתחושה החברית שהיתה ביניהם לפני שתי המריבות, לא שבה אליהם.

והנה, שוב חלפו מספר חודשים ושוב השכנים רבו ביניהם, ושוב פעם הם התפייסו, וחוזר חלילה. אין ספק שהתחושות ביניהם כבר אינן תחושות של קירבה. למרות בקשת הסליחה, אפילו שהחרטה אמיתית, הקשר כבר אינו קשר טוב ואמיץ, ושתי המשפחות לא 'סובלות' במיוחד אחת את השניה. קשה להתקרב ושוב לריב, לחטוא ושוב לבקש סליחה, ושוב לחטוא ושוב לבקש סליחה ושוב... ואם כך אנו חשים, כיצד אנו יכולים לחוש שאנו באמת שבים אל ה'?

אך לא! באמת אין שום דמיון בין מריבה בין השכנים או החברים, ל'מריבה' שלנו עם אלו קנינו יתברך. בעוד שמריבה וחטאים עם חברים ומכרים - קשה באמת לפישור ואיחוי הקרעים, הרי שמריבה בין הורים וילדים מתאחה במהירות, בדיוק ברגע שמי שלא התנהג כשורה - אומר ברצינות רבה ובכוונה אמיתית "טעית".

בין אלו המקושרים באהבת נצח או בקשר דם עמוק, יכולה הסליחה להתקבל בכנות ובשלימות ברגע אחד, בשניה אחת של כנות טהורה. הקשר הזה, כמו הקשר בין איש לרעייתו ואב לבנו או אם לבנה או לבתה, קיים במעמקים ללא הרף, ובאמת - שלא חל בו כל שינוי, גם במהלכו של הפירוד הגדול ביניהם. הנתק סבב סביב עבותות חיזוניים של מידות רעות ותאוות, אך הוא היה נתק רק כלפי חוץ. ברגע שאחד הצדדים יגיד "די! גמרנו את הריב!", יפרוש את זרועותיו ויקבל בחמימות את בנו לחיקו, הרי שהריב הסתיים, ומיד ההתקשרות האמיתית ביניהם תימשך כרגיל, כמו לפני הריחוק ביניהם.

(קטעים מתוך הספר החדש 'מחשבה בפרשה', לקחי מוסר ותבונה, סיפורי מופת, עובדות מגדולי ישראל, ופניני תורה והלכה, בצירוף הליכות והנהגות ממון הגר"ח קניבסקי שליט"א)

מהם שלא לחטוא? והרי כולם, ללא יוצא מן הכלל, חוטאים, ואם כן, מוכח שעצם יצירת האדם מחייבת אותנו לחטוא. מסיבה זו, טען אותו החכם, בהכרח שמשה רבינו לא חטא לעולם, וחטא מי מריבה, הכאת הסלע, לא נחשב כלל לחטא אמיתי.

ה'עקידה' חולק עליו בנחרצות. הוא מצטט את הפסוק "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" - וקובע שההבדל בין אלוקים לאדם, הוא בכך שאדם הוא יצירה גשמית, ויצירה גשמית מחוייבת למעוד, ליפול ולחטוא, ולו פעם אחת בחיים. "לו היה בעולם אדם שלא יחטא לעולם, הרי בהכרח שהוא אינו אדם, אלא יצירה רוחנית", קובע ה'עקידה'. אם כן, מדוע הקב"ה בא בתביעות לחוטאים, הרי הם לכאורה, היו 'חייבים' לחטוא מעצם טבעם כבני אדם? זהו, שלא!

ה'עקידה' מדגיח בנחרצות, שהקב"ה בא בטרוניה על גודל החטא וצורתו. נכון הוא שהיית מחוייב לחטוא, מעצם היותך בן תמותה גשמי. אך ביכולתך היה לחטוא חטא קטנטן. חטא הנובע מטעות בשיקול הדעת, כפי שאירע למשה רבנו ע"ה, אך לא לעבור, חלילה וחס, על חטאים הנובעים מתאוות או ממידות רעות.

גם אם האדם 'מחוייב' לחטוא מעצם טבעו, עדיין יכול הוא לסנן את חטאיו ולא להתגעל ולהתפלש בעפר החטאים הבזויים, או בחטאים שהיה יכול להתגבר ולא לעבור עליהם.

ולכן, כותב ה'עקידה', כיוון ש'אדם' ו'חטא' הם שני דברים החייבים לצעוד יחדיו, לפחות פעם אחת בחיים, לכן נתן הקב"ה את התשובה, בה יכול כל אדם לשוב מחטאו ולמוחקו.

כמובן שאין הכוונה שהאדם יחטא, כי זה 'מחוייב המציאות'...

עליו להתרחק ולהישמר מכל משמר מלחטוא, אך ה'עקידה' מסביר שהאדם, מעצם היותו מגושם ולא רוחני לחלוטין, מחוייב לחטוא ולהתרחק משורשו העליון, ובכדי לאזן ולמחוק את הריחוק הזה, ברא הקב"ה את התשובה. החטא, לפחות חטא קל שבקלים, הוא מחוייב המציאות, וגם התשובה שכנגדה היא דבר מתבקש וברור. וכשאנו מרגישים ריחוק נוראי וצער, וגם הרבה ייאוש, על שלא הצלחנו לעמוד בכל המשימות שהצבנו לעצמנו במשך השנה - עלינו לשנן שאנחנו לא מלאכים! אנחנו בני אדם, העשויים מחומר ומדם, מלב, עור ועצמות. אדם חוטא, ולכן צריך לשוב בתשובה.

תשובה על היחס לתלמידים

בליל יום הכיפורים, נשאר מרן הסבא מסלבודקא זצ"ל בבית המדרש אחרי סיום התפילה, על יד המדרגות המובילות לארון הקודש. נשען במרפקו על המעקה, עיניו עצומות והוא שקוע בשרעפיו. מחזה זה חזר על עצמו מידי שנה.

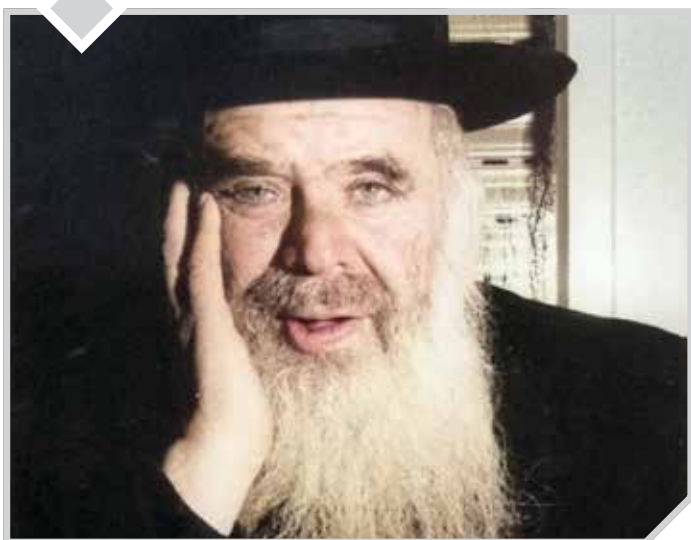
אחד התלמידים המקורבים הרהיב עוז ושאלו מה הוא עושה בשעה זו.

השיב לו 'הסבא': "בזמן זה אני מעביר בראשי את כל בני הישיבה כבני מרון, ובוחן איך התנהגתי עם כל תלמיד השנה. האם טיפלתי בו כראוי? האם גידלתי אותו ורוממתי אותו?"

זאת היתה עבודת ה' של מרן הסבא מסלבודקא זצוק"ל בליל יום

בהגיעו, התבלבל לחלוטין: ה'שמש', זה שנשא את מזוודותיו, הראה לו את הדרך, אמר לו להיכן לגשת, הסביר לו כיצד לצעוד - הוא ולא אחר ניצב בסמוך לארון הקודש, ומתפלפל עם הבחורים בעיון הלימוד. אלה מקשים ואלה מתרצים, וה'שמש' מנצח עליהם... הוא משפשף את עיניו בתימהון, ונפעם ממש. 'זכתה ישיבת מיר שגם שמשיה הינם תלמידי חכמים מופלגים!' - הוא מהרהר...

מי היה ה'שמש' שהתברר כגאון מופלג

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

זוחלים ורועדים מיום בואך

מתוך התרגשות וסערת לב, אנו הולכים ומתקרבים ליום הדין, יום המלכת מלכו של עולם, ראש השנה. קול השופר נשמע ברמה מזה כמה שבועות, ועם כל יום שחולף חש כל לב יהודי את ההתרגשות והחרדה אוחזות בו, ממלאות את לבו ונפשו. הנה כי כן, קרב ובא היום הגדול, בו נזכה לבקש את התגלות מלכותו יתברך בעולם, נעמוד לפניו למשפט על כל מעשינו, ונבקש להתברך ממנו בשנה טובה ומתוקה.

ועכשיו, כשאנו ניצבים רגע לפני, כל יהודי שואל את עצמו מה לעשות עכשיו. בוודאי, חשוב להכין את סעודות החג, להתרגש מהניגונים, לרכוש מקומות בבית הכנסת, וכן הלאה. אבל השאלה הבערת ביותר שעל הפרק, היא כיצד להיערך ליום הדין? במה כדאי להתחזק כדי להבטיח לעצמנו שנה טובה? באיזו דרך יש לפעול כדי שהשנה הבעל"ט אכן תהיה טובה ומבורכת?!

כדי לענות על השאלה הזו, נעיין במשנת בעלי המוסר, בה מודגש מאוד כי חודש אלול הוא חודש של תשובה, של מתח מיום הדין, של חרדה לגורל השנה הבאה, של עיסוק בשאלה באלו פנים נתייצב לפני מלכו של עולם. ויחד עם החרדה הזו, אחד מגדולי בעלי המוסר, הוא הסבא מקלם זצ"ל, נהג לתלות בחודש אלול מודעה בישיבה, ובה נכתב:

אלול ראשי תבות: אהוב למעלה ונחמד למטה!

בכך ביקש להתוות דרך, לסלול מסילה ברורה: עבודתו של חודש אלול, כחלק מאימת הדין, הסליחות, תקיעת השופר והתפילות מעומק הלב - היא להיות אהוב למעלה ונחמד למטה. כן כן, להיות נחמד איש לזולתו, חייכן ומסביר פנים, בעל חסד ומתפייס ברצון. הנחמד למטה, בין ידידיו וחבריו - הוא האהוב למעלה, הוא הזוכה בשנה טובה בראש השנה!

ברור שכולנו עוסקים בתשובה, במוצאי שבת הצטרפו בני אשכנז לעדות ספרד באמירת הסליחות, כל יהודי עורך את חשבון נפשו

ומבקש להתחזק במשהו. ובתוך כל זה חשוב כל כך לזכור, לשמור על כבוד הזולת, להיות נכון לסייע לכל יהודי, לחייך לכל אדם ולרצות לעשות טוב בין אדם לחברו. זו לא עוד משימה בחודש הזה, זו המשימה!

וכשחז"ל אומרים לנו שיום הכיפורים אינו מכפר על חטאים שבין אדם לחברו עד שירצה את חברו, מגלה הריא"ף בביאורו ל'עין יעקב', כי אין הכוונה שרק חטאים שבין אדם לחברו אינם מתכפרים בלי סליחת החבר, אלא כל העבירות כולן עומדות במצב המתנה, ובורא עולם ממתין לראות: אם היהודי יתפייס עם חברו - יום הכיפורים יכפר לו הן על חטאים שבינו לקונו, והן על בין אדם לחברו. אולם אם חלילה לא יתפייס עם חברו - הרי שכל חטאיו נותרים בעינם, רחמנא ליצלן!

יהודים יקרים, עכשיו הזמן להיערך לכך, עכשיו הזמן להתכונן. חודש אלול הוא חודש התשובה, ובראש ובראשונה - עלינו להעלות על נס את העיסוק בבין אדם לחברו, את הרצון להתפייס עם הזולת, להוסיף מעשי חסד, לתמוך ביהודי אחר, לחייך לכל אחד, לומר מילה טובה בכל הזדמנות, להיות נחמד, כן כן, דווקא בעיצומו של המתח לקראת יום הדין.

הבה ניקח את חברינו לתשומת ליבנו, ועתה במיוחד. אם יש לנו סכסוך פתוח - זה הזמן להתפייס. אם יש לנו חבר הזקוק לעזרה - זה הזמן להתייצב לימינו. אם יש לנו בבית, בקהילה, בסביבה מישהו הזקוק למילה טובה - זה הזמן להיות נחמד אליו. וככל שנהיה יותר 'נחמד למטה', כך נזכה להיות יותר 'אהוב למעלה', וניכתב ונחתם לחיים טובים וארוכים, לשנה טובה ומבורכת!

ה'שמש' שהתברר כגאון מופלג...

ראש חודש אלול. בפתחה של ישיבת מיר המעטירה, עומד לו בחור לבדו, נבוך ותוהה. זה עתה הגיע, מבקש הוא להיבחן ולהתקבל לישיבה ששמה נודע בשערים. כדי לקיים 'הוי גולה למקום תורה', נושא הוא עמו מזוודה גדולה וכבדה שמכילה את כל בגדיו וחפציו האישיים, כשהתקווה מפעמת בלבו כי יזכה להתקבל לישיבה - ועל אתר יהיה מוכן להתחיל בה את לימודיו.

קול התורה בקע ברמה מהיכל הישיבה, והבחור, שהסתחרר מהבניין הגדול והסואן, מהעובדה שלא ידע לאן לפנות ומכך שאפילו לא ידע אצל מי נבחנים - חיפש את דרכו. לפתע הבחין בו ראש הישיבה, הוא הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל. נכון, בראש חודש אלול, כמו בימי החודש הזה כולו, היה נתון רבי חיים באימת הדין, דרושיו החוצבים על חודש אלול נודעו למרחוק. אולם יחד עם זאת הבחין בבחור הזר, המחפש את דרכו בנבכי בניין הישיבה!

רבי חיים הטמין את דאגת ה'אלול' בעומק לבו, ופנה אליו בחיוך רחב: 'ברוכים הבאים! בחור חדש כנראה... נכון?', הבחור אישר, ורבי חיים לחץ את ידו בלבביות, ושאל: 'נבחנת כבר? רוצה להיבחן? אמור לי מה אתה צריך ואסדר לך מיד!'

קבלת הפנים הנעימה הורידה קצת ממבוכתו של הבחור, והוא נענה ואמר: 'עוד לא התקבלתי, רצוני להיבחן. היכן נבחנים? מיהו הרב הבוחן?'

'נפלא', השיבו רבי חיים וחיזק את ידיו, 'הבה ואראך את הרב הבוחן. הוא יושב בבניין השני, אלך איתך אליו. רק תן לי את המזוודה, אתה סוחב אותה זו דרך ארוכה, ולבטח כבר אין לך כח. תן לי, תן לי, אני אסחב אותה עבורך...'

וכך, כשהבחור לצידו צעד רבי חיים כשהמזוודה בידו, אל הבניין הסמוך, שם ישב הרב הבוחן. כשהבחור עמד בפתח, נבוך היה שוב והתבלבל, ופנה לרבי חיים: 'אולם כיצד אכנס אליו עם מזוודתי? מה הוא יאמר, שבטחתי בעצמי שלבטח אתקבל? וכי כך זה מכובד וראוי? עליו להשאיר את המזוודה באיזה מקום, אולם היכן?'

'זו לא בעיה בכלל...' - חייך רבי חיים. 'תן לי, אני אשמור לך על המזוודה. תיכנס, תיבחן ביישוב הדעת, בעזרת השם תצליח - ותשוב אלי לקבל את המזוודה.'

הבחור נכנס למבחן בלב קל ומתוך רוגע ושלווה. הוא נבחן וידע היטב, התקבל על אתר כפי שצפה וציפה. עתה, הוא שב ופנה לרבי חיים, ביקש את המזוודה בחזרה, ושאל מי מסדר כאן את החדרים ללינה. 'אני אסדר לך חדר', השיבו רבי חיים מיד, ועלה אתו לקומה השלישית. 'הנה כאן', אמר והצביע על אחד החדרים, 'כאן יש

מיטה פנויה. הבה נכניס יחד את המזוודה לחדר, תתארגן בניחותא, וכשאתה מוכן - תבוא לבית המדרש!'

'וכיצד מגיעים מכאן לבית המדרש?' - שאל הבחור. הרי הבניין גדול ורב פרוזדורים, חדרים ואולמות. הוא לא רוצה להיות נבוך שוב, מבקש הוא לוודא כי האיש הנחמד שלצידו יפתור לו את כל הבעיות כבר עכשיו... ואכן, רבי חיים הלך עמו לקצה הפרוזדור, הראה לו היכן המדרגות, והסביר לו שלאחר שיורדים בהן עד סופן - פונים שמאלה ומגיעים לבית המדרש. 'רגע', שב ושאל הבחור, 'אם שוב אודקק לעזרתך, מי אתה ומה תפקידך?'

ורבי חיים השיבו: 'אני השמש פה. כל מה שאתה צריך - תבוא ותשאל אותי ואני אעזור לך. זה התפקיד שלי...' - 'אתה עושה את תפקידך מצויין, אתה שמש מאוד נחמד', החמיא הבחור. 'באמת הקלת עליו מאוד את צעדיו הראשונים כאן, תודה!' - אמר הבחור, ושב לחדרו, סידר את חפציו, נטל את הגמרא וירד לבית המדרש...

בהגיעו, התבלבל לחלוטין: ה'שמש', זה שנשא את מזוודותיו, הראה לו את הדרך, אמר לו להיכן לגשת, הסביר לו כיצד לצעוד - הוא ולא אחר ניצב בסמוך לארון הקודש, ומתפלפל עם הבחורים בעיון הלימוד. אלה מקשים ואלה מתרצים, האחד מביא ראיה, חברו מעלה סברא, וה'שמש' מנצח עליהם...

הוא משפשף את עיניו בתימהון, ונפעם ממש. 'זכתה ישיבת מיר שגם שמישהי הינם תלמידי חכמים מופלגים!' - הוא מהרהר. אכן, לא יאומן כי יסופר: השמש ששימש אותו בחדווה, הוא אחד מהאריות שבחבורה!

הוא מחפש לעצמו מקום לשבת, וכשמצא - פנה אל היושב לצידו ואמר בהתפעלות: 'שמעתי הרבה על הישיבה אבל לזה לא הייתי מוכן. לא ידעתי שגם השמש כאן מנצל כל רגע פנוי כדי להתפלפל עם תלמידי הישיבה והוא כה גאון ובקיא!'

'שמש?!?!?!' - קפץ גם קצף הלה, 'הלא זה ראש הישיבה שלנו!' 'מה?!?!?!' - הבחור היה המום. 'זה ראש הישיבה? והלא הוא זה שקיבל אותי בכזו חמימות, נשא את מזוודתי, הלך אחרי לכל מקום, הסביר לי הכל. זה ראש הישיבה?!' - שאל בהלם מוחלט...

אכן כן! סיפור מופלא זה, המופיע בספר 'דורש טוב', לא רק שהוא מלמד על ענוותנותו העצומה של רבי חיים, אלא שיש בו מסר עבורנו על מהות חודש אלול.

קשה למצוא דמות מופת, שהיתה 'חיה' ועוסקת בעבודת חודש אלול, כמו רבי חיים שמואלביץ. אימת הדין שרתה תדיר על פניו, המאמרים שנשא בישיבה בחודש זה - חקוקים בנפש תלמידיה, בכל עוזו ומאודו עסק בעבודת התשובה, בחרדת הדין, בהיערכות לקראת הרגע בו יעמוד לפני מלך המלכים...

ודווקא לכן - כשראה בחור נבוך ידע בדיוק מה עליו לעשות. אימת הדין הוחבאה בירכתי הלב, וחיוך גדול נפרש על הפנים. הוא יצא מגדרו לעזור ולסייע לבחור החדש, להיטיב את קליטתו בישיבה ולתמוך בו באהבה. כי לא רק שזה לא נוגד את אלול - אלא זה ה'אלול' בעצמו! כן, להיות נחמד לזולת, לחפש להיטיב, לחייך

לזולת ולסייע ליהודי אחר. זו ההכנה הטובה ביותר ליום הדין, זאת הדרך להבטיח לעצמנו שנה טובה ומבורכת!

כמה מילים שהצילו חיים!

היה זה באחד מבתי החולים במרכז הארץ. במחלקה למבודדים עקב הנגיף אושפזה אשה, לא מבוגרת במיוחד וגם לא בעלת מחלות רקע רבות. אשה בשנות החמישים לחייה, אמא וסבתא מאושרת, שהנגיף תקף אותה באופן אלים במיוחד, ומצבה הלך והידרדר...

בני המשפחה קרעו שערי שמים בתפילות ובתחנונים, אולם מצבה הלך והידרדר, והם חששו מאוד כשבוע נוסף חלף ללא שום שיפור, אי לכך החליטו בני המשפחה לבדוק ולבחון אולי יש עליה איזו קפיידא, אולי יש לה סכסוך לא פתור, אולי יש משהו שמעכב מתפילותיהם להגיע לכסא הכבוד...

ואז, אחד מילדיה הבוגרים נזכר במשהו, והחליט לברר. לא בנקל הצליח לגלות מי היו המעורבים באותו סיפור עתיק יומין, אך לאט לאט הלכה התמונה והתבהרה. מסתבר, שלפני יותר משני עשורים, פתחה האשה עסק בשותפות עם אשה נוספת. בתחילה הכל זרם על מי מנוחות, שתי הנשים עמלו והשקיעו והתפרנסו מהעסק לא רע, אולם בהמשך החלו החריקות, ועימן החלה מתיחות בין השותפות...

האשה החולה, כך התברר, היא שהובילה את המהלך שבסימו השותפות התפרקה. אמנם הן נפרדו בהחלטה משותפת ותוך הבנה והסכמה, אבל בכל זאת - מי שיזמה את פירוק העסק ועמדה על קוצו של יוד - היתה אותה אשה. עברו מאז 18 שנה, הקשר עם אותה אשה - שותפתה לשעבר נותק מזמן, ובכל זאת הצליח הבן לעלות על עקבותיה...

מאחר ובשלב זה איש כבר לא הכיר את השותפה לשעבר, נשלח מתווך, המכיר את שתי המשפחות, לבדוק ולגשש. כשחזר עם הפרטים - ליבם של הבנים הלם בחזקה: הסתבר, שהשותפה לשעבר זוכרת היטב את הסיפור כולו, עודה פגועה ממה שהתרחש אז, והיא עדיין חשה את החץ נעוץ בליבה...

כשהבינו הבנים כי זה המצב, קראו למתווך, וביקשו ממנו לעשות הכל כדי לפעול שהשותפה לשעבר תסלח ותמחל לאימם החולה, ותמחק כל בדל טרוניה מליבה. לא היה קל לשכנע את האשה לעשות זאת, למרות שכאבה את מצבה של שותפתה לשעבר - התקשתה למחול לה באמת. אולם המתווך עשה עבודת חריש יסודית, שוחח עם בעלה שעות ארוכות, דיבר ושכנע, ביקש והתחנן, והבעל נשלח לעשות את המשימה...

גם עברו - לא היתה הדרך סוגה בשושנים. כנראה שהכאב על הפרידה ההיא - היה קשה מנשוא. שעות ארוכות אל תוך הלילה ישב הבעל ודיבר על לב אשתו, עד ששמע את המילים המיוחלות - כי היא סולחת ומוחלת, היא בוחנת את צפוניה ליבה ומגלה כי ניקתה מהם כל שמץ של תרעומת...

כבר היה מאוחר מדי להודיע למתווך, ולפיכך הסתפקו בני הזוג בשתיית 'לחיים', שמחים שבמאמץ משותף הצליחו למחוק פגיעה ישנה, לנקותה מהלב, למחול ולסלוח באמת. רק בשעת בוקר דיווחו למתווך, וכשזה התקשר להודיע למשפחת האשה החולה - הופתע עד כדי הלם:

מסתבר, שלאחר שהאשה הפגועה הוציאה מפיה את המילים כי היא סולחת ומוחלת, כעבור חצי שעה - היא התעוררה, מצבה החל משתפר, ובבוקר כבר התייצב. לא יאומן כי יסופר, 30 דקות בלבד מרגע המחילה - האשה קמה לחיים ארוכים ולשלום!

היום, מיותר לציין, האשה החולה הבריאה לחלוטין, נמצאת בביתה בחברת ילדיה ונכדיה, שמחה ומאושרת. היא כמובן לא שכחה להתקשר לשותפתה לשעבר, ולהודות לה על המחילה שהצילה את חייה, פשוטו כמשמעו!

סיפור נפלא זה, אותו שמענו מידידי הרה"ח ר' ישעיה הורביץ שליט"א כפי ששמענו מבני המשפחה, מחדד עד כמה גדולה ההשפעה של 'בין אדם לחברו' על הגורל האישי. פגיעה אחת, סכסוך אחד, מחלוקת אחת מיותרת - תוצאותיהם הרסניות ומסוכנות, משפיעות לשנים ארוכות. עכשיו, רגע לפני יום הדין, זה הזמן לפתור כל סכסוך ישן או חדש, לשים מאחור כל מריבה, להתאחד באהבת חברים, ולפעול להרבות אהבה וחסד בינינו!

וככל שנדע לנצל את הזמן הזה היטב, להיערך לקראת יום הדין מתוך אחוות אחים, להיות נחמדים באמת לכל סובבינו וידידינו - כך נזכה בסייעתא דשמיא להיכנס לשנה הבעל"ט מוכנים וראויים לזכות בשנה טובה, מבורכת ומתוקה! חצי דקה של מחשבה...

אם אמרנו שתפקידנו בימים אלה הוא לשפר את היחס לזולת ובין אדם לחברו, שואלים את עצמם הרבה אנשים: כמה אנו יכולים להוסיף ולהרבות טוב? כמה אנו יכולים להוסיף ולהרבות חסד? האם כל אחד יכול?!

התשובה היא שכן, ובגדול. פעם עמד הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל, שהשבוע חל יום ההילולא שלו, מאחורי קבוצת בחורים שנטלו ידיהם. כל אחד עמד בתור, ובהגיע תורו מילא את הספל, נטל ידיים, והמשיך לדרכו.

חיך רבי אליהו ואמר: 'והרי יש ביכולתכם לנצל את ההזדמנות לעשות חסד - אם כל אחד ימלא את הספל לבחור שעומד מאחוריו. הרי ממילא כל אחד ממלא ספל, אם ימלא לאחר הנטילה עבור זה שאחריו במקום למלא לעצמו קודם הנטילה - הרי כל אחד יזכה במעשה חסד!'

מדהים. בחצי דקה של חשיבה, אפשר למצוא הזדמנויות כה רבות לעשות חסד, להרבות טוב. כמה אנו זקוקים לזכויות כאלה בימים אלו, הבה נתבונן ונחפש כל הזדמנות כזו, ונזכה להרבות חסד לקראת יום הדין, זכויות שירעיפו עלינו שנה טובה ומתוקה!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון
של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com
מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפותח בכל יום' לתיבת המייל שלך

ככה מתחילים יום טוב במיוחד

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

הילד בן ה3 הצליח לטפס לגג בנין בן 9 קומות ללא מעקה... ובידו כדור, והתחיל במשחק כשהוא מדי פעם מתקרב לקצה הגג... ובתחתית הבנין שאגות אימים הצילו!! הצילו!!

הידיעה!! כסגולה גדולה ליום הדין!

הרב בנימין בירנצוויג

”אַתֶּם נִצְבִּים הַיּוֹם בְּלִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם” (דברים כ"ט, ט')

מביא רש"י הקדוש: למה נסמכה פרשת נצבים לקללות שנאמר בפרשה הקודמת? אלא לפי ששמעו ישראל צ"ח קללות הוריקו פניהם וכו' התחיל משה לפייסם. מה היה הצורך לפייסם? הרי רצה הקב"ה שישמעו בני ישראל את הקללות ויפנימו את הדברים למען לא יסורו מדרך ה'? מברר מרן הגר"ל חסמון זצ"ל שהצורך לפייסם נבע מכך שלאחר שהוריקו פניהם מתוך יראת העונש, שוב אין צורך להביא עליהם את הקללות, לפי שמטרת הקללות היא להביא את האדם ליראת ה', ואם הזכרתן בלבד מביאה לידי כך הרי שאין צורך להענישו בהן, רק מי שנאמר בו "והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי" נאמר בו גם "ורבצה בו כל האלה הכתובה בספר הזה", אך מי שירא אינו זקוק לקללות, עצם הידיעה פטרתו מעונש כי כבר הוא ירא מלפני ה', ולפיכך פייסם משה.

רועדים מעצמם אלא הם רועדים מהמצב שלנו, הם רואים ממרגלות הבנין הגבוה אותנו משחקים כמו ילדים על פני תהום ולא חשים כלל בסכנה האיומה המתקרבת, והם זוחלים ורועדים! זו ההרגשה אותה אנו חייבים לסגל לעצמנו בימים אלו כדי שיהיה לנו קצת נגיעה במצבנו, ואז נרצה לעשות ולנסות בשיפור דרכנו, וביותר לפי מה שהבאנו בראש המאמר, עצם הידיעה עצם היראה יש בו כדי להקל והמתיק גזר הדין.

אבל כל אחד שקצת חושב על מצבו, הררי הוא נכנס לעצבות גדולה איך אפשר בכלל להתחיל ולתקן ולמשיך ולשפר כשהשק כל כך מלא?

ובזה ריחם ה' עלינו ונתן לנו עצה טובה שכל אחד יכול לה, עצה נפלאה זו שמצילה אותנו מרדת שחת כותב מרן המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, והוא מצייר לנו מחיי היום יום, וכך הוא מתאר בדבריו: באמריקה ישנם ארצות בהם בחוף יורד שלג כבד, וכל הרחובות מתמלאים בגבהים של שלג רב, החוק במדינות אלו אומר שכל אחד חייב לנקות את הרחבה שמלפני ביתו, וכך כל תושב מצוייד בכף מיוחדת לפינוי השלג, כמובן שהשלטונות מקפידים מאד על חוק זה ומידי פעם עוברים פקחים ורושמים דוחות למתעלמים מהחוק, ישנם אנשים שאין בכוחם לנקות את השלג הרב, ולכן כל פעם שמגיע פקח הם רצים החוצה עם המטאטא המיוחד הזה ומסתובבים בחוף, וכך כשהפקח עובר הוא רואה אותם עם המטאטא הוא בטוח שעסוקים הם בניקוי השלג ועוזב אותם לנפשם.

אומר רבי יחזקאל זצ"ל גם אנחנו כשאר אנו רואים את ערמות

ההרגשה חשובה שתתן לנו קצת יראה מפני יום הדין, וממילא תועיל יראה זו להקל מעלינו ולהמתיק עבורנו את גזר יום הדין היה נוהג לומר מרן הגאון רבי משה חברוני זצוק"ל ראש ישיבת חברון לפני הימים הנוראים:

בתפילת 'ונתנה תוקף' כתוב על המלאכים: "ומלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון ויאמרו הנה יום הדין...". ומקשה מרן הגאון רבי משה זצ"ל, וכי למלאכים יש יום הדין בראש השנה? הרי אין להם בחירה ולמה הם רועדים מקירוב יום הדין??

ואומר רבי משה זצ"ל הרגשה נוראה, נתאר לעצמנו בנין גבוה בן תשע קומות, ובגג אשר במרומי הבנין אין מעקה וגדר, ושם רץ לו ילד קטן בן שלש שנים ומשחק עם כדור, ולמרגלות הבנין עומדים עשרות אנשים מסתכלים ובוהים במחזה המבעית, כאשר מידי פעם נשמט הכדור מידי הילד ומתגלגל לעבר שפת הגג, כאשר הילד דוהר בעקבותיו, ולמטה שוד ושבר, צעקות והיסטריה על מה שהולך לקרות, וכך חוזר עליו מחזה זה מידי פעם כשלמטה הצבור יאוחזו רעד וחרדה גדולה מגורל הילד שלא רואה את הסכנה התהומית הפרושה לרגליו.....

אומר רבי משה זצ"ל, זה המצב שבו אנו נמצאים, המלאכים כלל לא

הרמב"ם שמחמיר בזה, תלך לפי הרבנו יונה שמיקל ואומר שצריך האדם "להתייצב על דרך הטוב" וכך כבר תועיל לו תשובתו. ואמר לו ר' חזקל זצ"ל בשם הסבא מסלבודקא זצ"ל ששמע בשם רבי ישראל סלנטר זצ"ל, שהבאור ב'להתייצב על דרך הטוב' הוא, כמו אדם שהיה צריך לנסוע למקום מסוים ובטעות נסע לצד ההפוך, אחר זמן מה הרגיש בטעותו וסיבב מכוניתו כדי לחזור למקום שממנו בא ומשם לנסוע למקום שרצה, עצם זה שהוא הסתובב והתייצב על הדרך הנכונה שתוביל אותו למקומו עוד לפני שהגיע למקום שבו טעה, זה כבר מספיק כדי שהוא בסוף יגיע בשלום למקומו. וזה הכונה ברבנו יונה "שיתייצב על דרך הטוב" שמה שאדם כבר מנסה לחזור למוטב עוד לפני שהגיע בכלל לנקודה בה הוא כשל ולמקום שממנו נפל, זה כבר מועיל לרצות פני ה' וזכותו בדין. והדברים מבהילים ומשמחים עד כמה רבו רחמיו של הקב"ה עלינו לרצותנו בתשובה, והוא התברך רוצה בתשובתנו ויודע עול שיעבודנו וחוזק יצרנו, ורוצה שלפחות "נתייצב על דרך הטוב, וזה כבר לא יכול אדם לומר 'איני יכול', ולכך עצה זו עכ"פ מחוייב כל אדם באשר הוא להשתדל ולנסות "להתייצב על דרך הטוב" ולדעת כי יש דין ויש דיין, ולרצות בתשובה, ובזה יתרצה לפני בעל הרחמים.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג,
כתבו ל: 7622500@gmail.com

השלג שצברנו כל השנה הרי מתיאשים אנחנו מלנקותו, והעצה בזה שלא נענש על כך היא לפחות להחזיק את המטאטא ביד ולהראות לבורא עולם שאמנם קשה לנו לנקות לגמרי את עצמנו אבל לפחות אנו מראים רצון לנקות אנו מחזיקים את המטאטא ביד! ואז יש לנו פתח תקוה לעבור את הדין בשלום. כמובן אם הרצון הוא אמיתי וכנה. ויחד עם היראה שתהיה בלבנו, יראה האלוקים את עניינו ודל כוחנו וירחם עלינו.

מעשה היה באדם שיצא מכיון בני ברק בדרכו לירושלים, והנה לאחר נסיעה של כחצי שעה הוא מגלה את עצמו בצומת רעננה בדרך צפונה, בכיון ההפוך מירושלים, התברר כי הוא דיבר בטלפון שיחה טעונה שפשוט השכיחה ממנו את תואי הדרך, וכך גילה עצמו במרחק עצום מהמקום בו היה צריך לפנות ימינה במקום שמאלה... מיד בצומת עשה סיבוב פרסה והתייצב עם רכבו לכיון מזרח ירושלימה...

תיאור זה סיפר הרב שלמה הופמן עם מעשה שהיה איתו בלומדו בישיבת חברון: פעם בחודש אלול פגשו בישיבה הראש ישיבה ר' יחזקאל סרנא זצ"ל ושאלו לפשר היותו כ"כ מדוכדך ועצוב, וענה לו ר' שלמה, שעוד מעט ראש השנה וכתוב ברמב"ם "שצריך לעזוב החטא עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם", ואיך אפשר לעמוד בזה? ענה לו ר' חזקל זצ"ל למה הינך הולך לפי

המשך מעמוד 16 | הגאון ר' ישראל מאיר שושן שליט"א

'עסק' מתשובה? וכי מה דורשים מהאדם בסך הכול? חרטה על העבר, קבלה על העתיד וזהו! אפשר להמשיך הלאה!". הבחורים היו מופתעים. כל ה'מתח' של חודש אלול, התפוגג באחת. אם זה כל כך פשוט, אז מדוע צריך לעמוד כל כך? היה שם ראש הישיבה רבי נפתלי טרופ זצ"ל, ובראותו את תגובת הבחורים עלה על הבימה, ליד ארון הקודש, ופתח בדברים: "אני רואה שאין אתם מבינים את כוונת הסבא קדישא. אכן צריך 'רק' חרטה וקבלה אבל צריך שתהיה זו חרטה". ובספרו זאת. היה ר' דוד פוברסקי מדגיש את המלה: ח-ר-ט-ה.

צריך להתחרט על כל חטא וחטא. אדם פגע בחברו, האם הוא מסוגל לישון בשלוח אחרי זה? זאת התורה דורשת מאתנו, לשוב בתשובה. ותשובה מהי? כמו שאמר החפץ חיים: חרטה וקבלה, אבל חרטה אמיתית. הכרה בעומוק החטא. להבין מה פגם החטא, כמה מלאכי חבלה נבראו ממנו, ואז לקבל קבלה אמיתית שלא לשוב יותר על החטא, ואז בס"ד תתקבל תשובתו לפני בורא עולם ויזכה לכתובה וחתימה טובה.

(מתוך 'דורש טוב')

אזרח כלוא במרומי המגדל. כוחות המשטרה הגיעו במהירות אל חדר, ופרצו את הדלת לשמחתו הרבה של האיש.

זהו המשל, והנמשל הוא אנחנו, כאן בעולם. הקב"ה 'זורק' לנו חיים, בריאות, פרנסה, דעת, אבל אין אנו מתבוננים. לא מחפשים מהיכן יש לנו בריאות, מנין הפרנסה, מהיכן הכוח ללמוד תורה, זה נראה טבעי מאין כמוהו, ואיש מאתנו אינו מתבונן למעלה לחפש את הנותן. או אז הוא מתחיל לזרוק אבנים, לפגוע, לפצוע, כדי שנתבונן אליו, שנבין מהיכן הגיעו כל הטובות הללו.

אבל אנו מבקשים: רבנו של עולם, אנחנו לא ממתנינים ל'אבנים' כדי להודות לך על טובותיך שבכל יום עמנו. אנחנו מודים לך על כל הטובות שאתה מרעיף עלינו, ושואפים להתקרב אליך. בימים אלו, ימי הדין והרחמים, השערים פתוחים כדי להתקרב אל השי"ת, ואנחנו צריכים לנצל אותם. לקבל החלטות, אפילו קטנות, אבל לעמוד בהן בכל מצב.

סיפר ראש ישיבת פוניבז' רבי דוד פוברסקי זצ"ל, כי בישיבת ראדין דיבר פעם ה'חפץ חיים' ואמר לבחורים: "מה אתם עושים כזה

הכל", ובשם אלוקים "תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם", עיי"ז אינו מסיח דעת מהקב"ה במשך כל היום, וזוכה עיי"ז ליראת שמים.

סגולת מאה ברכות

בעת היותי בראש העין, אמר לי זקן וקדוש אחד מזקני מקובלי תימן, שבתימן היו רואים נפלאות ממש באמירת מאה ברכות בכוונה, שבכל עת שהיו גזירות או צרות בין ביחיד ובין ברבים, היו מקבלים על עצמם לומר מאה ברכות בכוונה - ומיד היו רואים נפלאות, ותמה אותו זקן על שאצלנו אין מתעוררים מספיק לנהוג כן.

זיכוי הרבים כסגולה לזכות לחיים

שמעתי על הרב מפוניבז' הגרי"ש כהנמן זצ"ל, שכאשר שכב פעם בבית חולים לפני ניתוח, חיפש מה יוכל לפעול לתועלת הרבים, וקרא לכמה מתלמידיו, ושאל אותם מה יוכלו לעשות כעת לצורך הרבים, ותמהו תלמידיו ושאלוהו מדוע רואה הוא צורך לפעול לתועלת הרבים דווקא בעת כזאת, שהוא שוכב בבית החולים קודם הניתוח, והרי יוכל להמתין קצת, ולאחר הניתוח כאשר ישוב לאיתנו, אז ילך להתעסק כהרגלו בצורכי רבים.

והשיב להם הרב זצ"ל, ששמע על המגיד מקוזניץ זצ"ל, שאמרו עליו הרופאים שיש לו גוף חלש מאד ולא יוכל לחיות לאורך ימים, אולם אעפ"כ האריך שנים רבות למעלה מדרך הטבע, ושאלו אותו תלמידיו בזכות מה האריך ימים, והשיב להם, שבכל משך ימי חייו היה תמיד נוטל על עצמו תפקיד חדש למען טובת הכלל, ומיד כשהיה מסיים תפקיד אחד - היה נוטל תפקיד חדש לטובת הרבים, כדי שבכל רגעיו ומשך ימי חייו יהיו הרבים צריכים לו, ובזכות זה האריך ימים, כיון שהקב"ה החזיקו בעולם לטובת כלל ישראל שהיו צריכים לו.

"וכך אני", אמר הרב מפוניבז' לתלמידיו, "בשעה כזאת שאני נמצא בסכנה רבה קודם ניתוח, יודע אני שהדרך המעולה להצילתי היא העסק בצרכי הכלל, ולכן דווקא עכשיו אני מחפש איזה ענין חדש לקחת על עצמי לטובת הכלל, ואז אהיה בטוח שהניתוח יעבור בשלום, כי הקב"ה יציל אותי למען קיום התפקיד החדש שהרבים צריכים לו."

על האדם לבטוח בכוחות עצמו

הנה כשם שצריך האדם לבטוח בקב"ה בראש השנה, כך צריך הוא גם לבטוח בעצמו שיש בכוחו לשוב בתשובה, כי אם האדם מיאוש כבר מעצמו, וחושב שלעולם לא יצליח לשוב בתשובה, שוב אין לו תקוה לשוב לה', ועיי"ז הוא עלול להיות נידון ח"ו על שם סופו, וע"ד מה שאמרו חז"ל (סנהדרין עא): "בן סורר ומורה נידון על שם סופו". וביותר יש להוסיף בזה ד"מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא", וכשם שבמשפט בני אדם, אם אחד הצדדים מראה לשופט שהוא מיאוש מהצלתו, ולדעתו ברור שייחרץ דינו לרעתו, אז באמת השופט פוסק דינו לרע, ה"ה במלכותא דארעא - אם האדם מיאוש מעצמו ומכריז על עצמו שאין לו תקוה להינצל, אז מהפכים בזכותו רח"ל.

(לקט מתוך הספר 'ביאורים והנהגות על המועדים')

הלומד תורה הרי הוא כ'בן' של הקב"ה וכמו שפירש הטור (או"ח סי' קט"ו) מה שאנו מבקשים: "השיבנו אבינו לתורתך", שמפאת שאנו בניו הוא מחוייב, כביכול, ללמדנו תורה, עיי"ש. וא"כ בימים אלו, שאנו מחפשים היאך להתקרב לקב"ה ולזכות בדין, הנה לנו דרך סלולה להתקרב אליו ית' עד כדי להיות, כביכול, בחינת 'בן' של הקב"ה, וזהו עיי"ל לימוד תורתו הק', ובה נעורר רחמי האב על 'בנו' ונזכה בדין.

זיכוי הרבים של בני הישיבות

מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל, היה מזהיר את הבחורים שלא יצאו לפעול אצל החופשיים לטהרם ולקרבתם, כיון שהדבר עלול לפגוע בהם, שהלא גם עצם הדיבור עם החופשיים מזיק מאוד, שדבריהם מלאים בניבול פה רח"ל, והוסיף מו"ר, שכדי לזכות לקירוב רחוקים - אין צריך דווקא להתעסק עם אנשים חופשיים מתורה ומצוות, אלא גם בתוך הישיבה יכול כל אחד לקרב את החלשים, ולסייע להם בהבנת הסוגיות, וזה גם נחשב כ'קירוב רחוקים'.

וזכורני, שלאחר המלחמה ביקשו לארגן קבוצת בחורים שילכו לפעול לקירוב רחוקים, ומו"ר התנגד לבחורים לפעול בזה, ואמר שחובת הבחורים להתעסק רק בלימוד התורה, וכאשר בא הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל ללונדון אחרי המלחמה, באו לשאול גם את דעתו בעניין, ואף הוא הסכים כדעת מו"ר שאין לבחור לעסוק בקירוב רחוקים מחוץ לישיבה, שחובת הבחור להשקיע עצמו לגמרי בעמל התורה, והשגת קניינים ביראת ה' בתוך הישיבה.

סגולת אמירת מאה ברכות ובפרט בראש השנה

עוד סגולה גדולה לבטל גזירות רעות, היא אמירת מאה ברכות בכוונה, וכדאיתא בטור (או"ח סי' מ"ו) שדוד המלך תיקן מאה ברכות כדי לבטל המגיפה שהייתה בימיו. ורבינו הרוקח (הלכות ברכות סי' ש"כ) הוסיף, דמאה ברכות אינן סגולה רק להינצל ממגיפה, אלא זו סגולה כללית להינצל מכל הקללות שבפרשת כי תבוא, ועד"ז קיבלתי מכמה גדולים זצ"ל, שאמירת מאה ברכות בכל יום הוא סגולה גדולה להינצל מכל צרה, ולא דווקא ממגיפה.

אמנם דע שסגולה זו דאמירת מאה ברכות, הוא דווקא אם אומרן לאט בכוונה ולא בהבלעה ובמרוצה, שהלא תכלית אמירת מאה ברכות הוא להביא ליראת שמים, וכמו שדרשו חז"ל (מנחות מג): על הפסוק (דברים י', יב) "ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שאל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך", אל תקרי 'מה' אלא 'מאה', מכאן שחייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, והרי שתכלית אמירת מאה ברכות הוא להביא את האדם ליראת שמים, וכן מפורש בלשון הרמב"ם (פ"א מהלכות ברכות ה"ג) שכתב וז"ל: "וברכות רבות תקנו חכמים דרך שבח והודיה ודרך בקשה, כדי לזכור את הבורא תמיד".

והרי שתכלית תקנת מאה ברכות הוא "כדי לזכור את הבורא תמיד", וזהו רק על ידי אמירת הברכות בכוונה, כי כאשר אדם אומר מאה פעמים ביום בכוונה "ברוך אתה ה' אלקינו", ומכוון בשם ה' "אדון

לפתות את דגי הים שייכנסו למכמורי הרשת (בכך רצה להרוויח את הזמן העובר לאלו שבאים לצוד רק בבוקרו של יום), ויבוא בבוקר, משה את רשתו מן המים ומצא בה דגים למכביר. הדגים שברשת נענו ואמרו זה לזה: "אוי כמה טפשים היינו, שנשארנו בתוך הרשת לאחר אכילתנו מהמזון שהיה בה, הרי היה עלינו לצאת מיד מהמצודה הפרושה ולברוח, ובוזה היינו נשכרים במאכל שאכלנו, ואף ניצולים מציפורניו של אותו צייד", ובעברותם כי רבה אינם מבינים שבשעת אכילתם כבר היו 'ניצודים'...

כזאת יש לומר לידידן: אין דבר או מאורע קורים באמצע השנה - כי הכל כבר נעשה ביום ראש השנה... ואך לשחוק הוא לומר באמצע השנה מתוך חרטה: אוי, מדוע לא עשינו 'עתה' פעולה זאת וזאת? כי הכל כבר נגזר בתחילת השנה, אין לנו אלא להשכיל לבוא לפני המלך, ולהתחנן לו בימים אלו קודם שנגזרה הגזירה, שיוציאונו מן המיצר אל המרחב, ויכתבנו ויחתמנו לשנה טובה ומתוקה, ובוודאי ננצל מן הכל.

סיפר הרה"ח רבי יוסף שטערביצער זצ"ל, שהיה 'בעל תפילה' אצל הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע. פעם אחת קודם אמירת הסליחות ביום ראשון של סליחות, קראו הרה"ק מהר"א אליו ואמר לו: "בא ואלמדך כוונת אמירת הסליחות".

רץ רבי יוסף בהתרגשות רבה, מאחר שהיה בטוח שהנה ישמע עתה רזי מעלה, אך הרה"ק אמר לו: "בגשתך אל העמוד תכוון דבר אחד: להתפלל בקול רם ובהתעוררות, ובלשון קדשו 'הויעך... הויעך... הויעך...' (בקול רם), כדי שכל העם ישמע אותך ויתעורר, ואל תיתן דאגה לנפשך שמא ייצרד קולך, כי אפילו אם כבר לא יהא לך קול רם - יש מי שיחליף אותך, כי העיקר באמירת הסליחות הוא שימת הלב וההתעוררות לתשובה שלימה".

(מתוך באר הפרשה נצבים תש"פ)

השוק... ב. שיענקלה יפתח בקולו, וישמיע מזעקותיו עד שיתעוררו השכנים, אלא שהילד שתק ונאלם דומיה... ג. שהוא יפתח את הדלת שבסורגים, ויוכל לשוב לתוך המרפסת בבטחה (והיא לא יכלה לעשות זאת כיון שבשתי ידיה אחזה ברגליו בכדי שלא ימעד ח"ו), הזמן עובר רגע אחרי רגע... ודקה לדקה מצטרפת... ובכוחות לא לה המשיכה לאחוז בו בשקט ובדממה. כשעיניה מצפות לעזרה.

כעבור שלוש שעות הלך מאן דהו ברחוב וראה מה שראה, מיהר לקרוא לאנשי ההצלה אשר הזעיקו את הממונים על כיובי השריפות (מכבי אש), והמה הביאו סולם גדול וארוך, רגליו מוצבות ארצה וראשו מגיע ל... טיפסו עליו והורידו את הילד לארץ כשהוא בריא ושלם ב"ה... לאחר שנרגעו הרוחות שאלו את האם - היאך היה לך כח לאחוז בו שלוש שעות בלי הפסק?... השיבה בפליאה על עצם השאלה, "והרי זה יענקלה שלי!"... כמי שאומרת - כיצד יעלה על דעתכם שאניח לבני יקירי ליפול?...

נמצאים אנו בתקופה זו, כשאנו תלויים בין שמים וארץ, ואין איש היודע מה ילד יום, אך זאת ידענו כי ה'אמא עילאה' - השכינה הקדושה מחזיקה בנו לבל ניפול... כי 'אנו בניך ואתה אבינו', וגדולים רחמיו על 'הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים, כי מידי דברי בו זכור אזכרנו עוד, על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאום ה'", אמנם מה הקב"ה מצפה מעמנו? - "השמייעני את קולך כי קולך ערב", שנצעק ונזעק אליו מקירות לבבנו, ועי"ז בוודאי יחוש לעזרנו, וכלשון הכתוב (שמות כ בכו) 'והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני'.

עוד ה' אלוך שואל מעמך: 'תפתח את הסורגים', כל חד וחד באותם 'סורגים' בהם היה נתון ו'תפוס', בכל אותם הרגלים רעים, או בדברים שהוא נתון בהם תחת שלטון היצר הרע או בתכונות וטבעים רעים, ואם 'נצא' מעצמנו... ו'נזוז' מהמקום והמצב שאנו עומדים בו, אזי בוודאי נוכל לשוב לחוף מבטחים... משל נאה משלו, לדייג שפרש בנהר באישון ליל רשת עם מזון,

לאחר שהתנגולת נשחטה, לקחנוה אחר כבוד הביתה כדי לבשלה. איזו עבודה קשה היתה זו! ראשית יש למרוט את הנוצות. כל החדר היה מלא נוצות לבנות. "אם יהיו חטאים כשנים כשלג ילבינו" (ישעיהו א יח). לאחר מכן צריך לנקות, למלוח, ולבסוף - לבשל. אחרי שהבשר היה 'מוכן' סוף סוף, התברר שהוא, כפי שהיה ראוי לצפות מתרנגולת זקנה באה בימים, קשה, כמעט בלתי אכיל. אומרים רבותינו: צריך להבדיל בין הטפל לעיקר. לראש השנה יש מטרה ברורה: להמליך את הקב"ה ולעשות תשובה שלימה. הסימנים ויתר הירקות הינם רק נספחים טפלים.

(מתוך 'מפיק מרגליות' על הימים הנוראים)

אמר העשיר: "נו, והיא לא שרה, מציצת ומזמרת בקול נפלא?" אמר המשרת, "איך היא יכולה לציצת? שחטתי אותה כדי ליהנות מבשרה הערב. והנה הוא בלתי אכיל בעליל!"... "שוטה שכמוך!", הרעים האדון בקולו. "הציפור אינה מיועדת לאכילה, בשרה גרוע בהרבה מבשר תרנגולת פשוטה. לא הייתי משלם עליו אפילו שקל. הייחודיות שלה היא בשירתה הערבה. והנה, אתה בטיפשותך המרובה שחטת אותה וקלקלת הכל!"... פעם נסענו לאחד המושבים שבאזור, כדי לקיים את מנהג הכפרות על תרנגולים. אמר לי בעל הלול: "אתן לך תרנגולת זקנה שכבר סיימה את תפקידה, אינה מסוגלת יותר להטיל ביצים".

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ היכן ניתן להניח את הסכך לאחר חג הסוכות?
- ◆ האם מותר לכתוב פסוקים בודדים מהתנ"ך?
- ◆ אילו כלים מותר להכניס לסוכה?

קדושת הסוכה ונוי הסוכה

• אסור מן התורה להשתמש בסכך שעל גבי הסוכה באופן המבטל את שימושו כסכך. ואיסור זה חל גם במקרה שבעלי הסוכה 'התנו' מראש שיוכלו להשתמש בהם. וכמו כן, איסור השימוש הוא אף במקרה שהסוכה התפרקה במהלך ימי החג, אך במקרה כזה, יש אומרים שהאיסור אינו אלא מדרבנן, משום איסור 'מוקצה'. וגם בדפנות הסוכה אסור להשתמש באופן המבטל את שימושו כדפנות; אך נחלקו הפוסקים אם איסורן של הדפנות הוא מדאורייתא או מדרבנן. ועוד נחלקו הפוסקים, אם האיסור כולל גם את ריצפת הסוכה.

• סוכה שנעשתה לשם החג, חלה עליה הקדושה מעת הישיבה הראשונה בה. וסוכה שלא נעשתה לשם החג - אם ייעדוה לאחר מכן לשם החג, דינה כסוכה שנעשתה לשם החג, ואם לא ייעדוה מראש לשם כך, הריהי מתקדשת כאשר כוונת היושב בה להשתמש בה למצוה במשך ימי החג.

• בתום חג הסוכות, בטלה קדושת הסוכה, אך מאחר והסכך שעל גבי הסוכה שימש למצוה, אסור לדרוך עליו, או להשליכו לאשפה; וכן יש להימנע מהשלכתו במקום שבו ידרכו עליו.

• כל דבר שנתלה בסוכה לשם נוי סוכה, אסור להשתמש בו במשך כל ימי החג בצורה המבטלת את שימושו כנוי סוכה. ואף אם נפל ממקומו, אסור להשתמש בו. ונוי סוכה שאינו מחובר לסכך או לדפנות, כגון עציץ או אגרטל ובו פרחים שהוצבו בסוכה לנוי, נחלקו הפוסקים אם הוא נחשב כנוי סוכה לענין זה.

• ניתן 'להתנות' מראש שלא תחול קדושה על נוי הסוכה, ויש להתנות תנאי זה לפני שקיעת החמה של ערב חג הסוכות. ובזמננו נוהגים שלא להתנות תנאי זה, אך אם

יש חשש שנוי הסוכה יתקלקל בגשם, או שייגנב, וירצו להסירו, ראוי להתנות מראש שלא תחול עליו קדושה. • אין לכתוב ולהדפיס פסוקים או פרקים בודדים מהתנ"ך בפני עצמם, ואין היתר אלא לכותבם ולהדפיסם ספר ספר. ויש מתירים, ורבים נוהגים כדעתם; אך פוסקים רבים כתבו שאין להקל בדבר.

מצות הישיבה בסוכה - האכילה, השינה והשימוש בסוכה

• מצות הישיבה בסוכה, היא להשתמש בסוכה כדירת המגורים של כל השנה, באופן שהסוכה תהיה הדירה העיקרית במשך ימי החג. וחובה לאכול, לשתות ולישון בסוכה, וכן לשהות בסוכה כדרך ששוהים בבית, ובכל רגע של שהייה בסוכה מקיימים מצוה. ואסור להכניס לסוכה כל כלי שאין דרך להכניסו לחדרי המגורים שבבית, ולכן אין להכניס לסוכה את כלי המטבח הגדולים, כגון סירים ומחבתות, אף כשהם נקיים. את כלי השתייה - כוסות וכדומה - מותר להותיר בסוכה אף לאחר השתייה, כיון שאינם מאוסים ככלי האכילה, ועוד, שמזדקקים להם פעמים רבות במשך היום.

• אבל אכילה 'ארעית', מותרת מחוץ לסוכה, כיון שגם בכל ימות השנה מצוי הדבר שאוכלים אכילה ארעית מחוץ לבית, ולכן אין אכילה זו סותרת למצות 'כעין תדורו'.

• מותר לשתות מים ומשקאות קלים מחוץ לסוכה, ללא הגבלה. אולם, לענין יין - באופן הנחשב 'קביעות', יש לשתות את היין בסוכה, אך אין לברך ברכת 'לישב בסוכה' על שתייה זו.

• אסור לישון מחוץ לסוכה בין ביום ובין בלילה, ואפילו שינה 'ארעית', דהיינו נמנום קצר וחטוף הנמשך פחות מדקה; וזאת, גם אם מנמנם באופן שאין לחשוש שמתהיינו. השינה תתארך.

סיפורי צדיקים

גליון 482
שנה י' תשפ"א

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

אתם נצבים היום לפני ה' אלקיכם
מתי תזכו להיות נצבים ועומדים?
כשתהיו אגודה אחת, וזהו שנאמר
"כולכם" (ילקוט)
מעשה בוקן אחד שהיה נוטה למות
רח"ל, קרא לכל בניו ואמר להם הביאו
לי אגודה של קנים לחים, הביאו לו את
האגודות, נתן את האגודה לכל אחד
מהם ושאל אותם, האם אתם יכולים
לשבור את הקנים האלו? נטל כל אחד
מהם האגודה, והתאמץ בלל כוחו
לשבורה ולא היה יכול. אמר להם הזקן,
עכשיו תראו כיצד אני שובר, תמחו
הבנים והיו מסתכלים זה בזה בתמיהה.
נטל הזקן האגודה והתחיל מוציא קנה
אחר קנה ושוברה. אמר להם הזקן מזה
תלמדו לקח, כל זמן שתהיו באגודה אחת
אין אדם יכול להזיק לכם, אבל אם תהיו
בפירוד ובמחלוקת תישברו אחד אחד.
וזהו שאמר משה לישראל, אם תהיו
היום כולכם כאיש אחד, אין אחד יכול
לשלוט בכם.

(מעם לועז)

פרשת השבוע

להתפלל בעדנו. לכן אבי, הנני
מבקשך, התפלל נא בעדנו.
בפיך ובלבבך לעשותו וגו' (ל' - י"ד)
מעשה והגיע חסיד אחד אל הרה"ק
רבי משה מקוברין זיע"א, ותינה בפניו
את צערו: חברי ואני, שנינו יש לנו
בתי מסחר באותו הרחוב ממש, זה
מול זה, ושנינו מחזיקים באותה
הסחורה, והנה חנותו של השני עמוסה
בקונים מבוקר ועד ערב, ואילו אל
חנותי כמעט ולא נכנס איש ופרנסתי
בדוחק ובדלי דלות.
ענה הרבי: סגולה טובה אתן לך, ואם
כדברי תעשה, יתפחו בפניך שערי
הפרנסה והצלחה, בכל פעם כאשר
אתה רואה קונה נכנס לחנותו של
חברך, תן תודה לה' ותאמר בלב
שלום: "ברוך אתה הון ומפרנס לכל
המשפיע פרנסה בריוח לפלוני בן
פלוגי, חברי וידידי". וכיצד אוכל
לעשות כן, אמר החסיד, והרי עיני
רואות וכלות. אמר הרבי: תחילה
הרגל את עצמך לומר כן בפיך, וסופו
של הלב שיצטרף אחר כך אל הדיבור,
כמו שנאמר בפסוק "בפיך" בתחילה,
ואחר כך "ובלבבך", והעיקר קודם כל
"לעשותו"

את אשר ישנו פה עמנו עומד היום
וגו' ואת אשר איננו פה עמנו היום
(כ"ט - י"ד)
מסופר: פעם אמר הרה"ק רבי יהושע
מבעלזא זיע"א, ביומא דהילולא (כ"ז
אלול) של אביו הקדוש השר שלום
מבעלזא זיע"א, כתיב "כי את אשר
ישנו פה עמנו עומד היום לפני ה'
אלקינו ואת אשר איננו פה עמנו
היום". ויש לדקדק, מפני מה כתיב
'עומד' אצל 'אשר ישנו פה עמנו' ולא
כתיב 'עומד' אצל 'אשר איננו פה
עמנו'. אלא ידוע מהוהר הקדוש,
שבכל מקום שנאמר היום הכוונה
לראש השנה, לפני ר"ה באים הרבה
אנשים אל הצדיק שיתפלל בעדם,
שהמוחל עוונות יסלח להם. והיות
ואין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא
יחטא, צריך גם הצדיק להתפלל על
עוונותיו, לא כן הצדיק אשר הוא
בעולם העליון היושב בגן עדן, הוא
יכול להתפלל בעד כלל ישראל. וזה
שאמרה התורה 'כי את אשר ישנו פה
עמנו עומד היום', הצדיק שנמצא
בעולם הזה יחד עמנו, הוא בעצמו
עומד היום להתפלל לפני ה' שימחול
לו, אך לא כן 'את אשר איננו פה' כי
אם הוא בעולם העליון, הוא יכול

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 7:37 ת"א: 7:39 ר"ת: 8:14

זמני כניסת השבת
פרשת נצבים

זמני כניסת השבת
ירושלים: 6:25 ת"א: 6:40

השנה, לכן ראש השנה הוא הזמן המתאים ביותר לנסיעה אל הרבי, אם כך הוא הענין, אז גם אני רוצה להיות אצל הצדיק בראש השנה, קרא הכפרי בהתרגשות. אנחנו ניסע יחד, טוב, ניסע יחד, הסכים המלמד לדבריו, הוא גם שמח כי מעתה היה ברור לו, שלא יצטרך לעשות את הדרך ברגל, כפי שהוא חשב לעשות זאת קודם לכן. ואכן, הכפרי רתם את סוסו לעגלתו, לקח עמו צידה לדרך בעד שניהם, והם יצאו לדרכם אל הרבי.

בבואם לבית מדרשו של הרבי בעל התניא, היה המקום מלא חסידים אורחים, שבאו להסתופף בצילו של הרבי בימים הנוראים, המלמד הכיר את כולם, והם ברכו אותו בלבביות, הם גם נתנו ברכת שלום עליכם לכפרי, אולם הוא הרגיש את עצמו קצת זר במקום, בקרב החסידים הרבים שהיו שמחים על שזכו לבוא אל הרבי. כאשר הגיעה שעת קבלת הקהל לקוויטעל ופ"ג, והחסידים נכנסו לחדרו של הרבי אחד אחד, לא ידע הכפרי מה בדיוק קורה, אולם הוא ראה שהיהודים נכנסים ויוצאים, וגם הוא תפס מקום בתור עד שהגיע תורו להיכנס לחדרו של הרבי.

כאשר נכנס, נאלם דום כיון שלא ידע מה לעשות, מה לומר ומה לבקש. הרבי בעל התניא התבונן בו רגע קט ולבסוף אמר, נו! אולם הכפרי התעטף בשתיקה, חזר הרבי ואמר לו, נו! עתה כבר איבד הכפרי קצת מסבלנותו, והשיב לרבי ואמר: מה בדיוק הרבי מתכוון, כאשר אומר, נו! בעל התניא השיב לו ואמר: כי קורה שיהודי נכשל לפעמים, קורה שהוא עושה משהו שלא כשורה, ופעם קורא שהוא עושה דבר אחר שלא כראוי, באמרו זאת, מנה הרבי שורה של דברים שבהם אכן היה הכפרי נכשל לפעמים, מבלי לדעת אפילו שהוא עובר בכך עבירה.

בשומעו את דברי הרבי, חשד הכפרי, כי אין זאת אלא שהמלמד סיפר לרבי אודותיו, כי הלא הוא המלמד חי בביתו, ורואה כל מיני דברים, ועתה הוא סיפר אותם לרבי, כאשר נכנס אצלו קודם לכן, וכי כיצד יכול הרבי לדעת באיזה דברים הוא נכשל? הוא לא השיב לרבי כלום, ויצא מלפניו מלא כעס ואכזבה.

היהודי הכפרי שנסע לראש השנה לרבי בעל התניא

מסופר על אחד מחסידי האדמו"ר הזקן הרה"ק בעל התניא והשו"ע זיע"א, ששימש מלמד באחד הכפרים, ולימד תורה לילדיו של כפרי אחד, אותו יהודי כפרי בעצמו לא ידע הרבה באותיות הקטנות. כאשר הגיע חודש אלול, פתח המלמד בהכנות לקראת נסיעתו אל רבו בעל התניא לראש השנה. ימים אחדים לפני ראש השנה נפרד המלמד מהכפרי ואמר לו, הנה כמו בכל שנה, אני נוסע אם ירצה השם גם השנה אל הרבי לימים הנוראים, אני רוצה לאחל לך שנה טובה ומתוקה, שנת בריאות ופרנסה, שנה בה ימלאו כל משאלות לבך לטובה ולברכה. ואחרי החגים אחזור לכאן בעזיה"ת.

הכפרי היה יהודי פשוט ותמים, ולא ידע כלל שקיים רבי כזה, שרבים נוסעים אליו לימים נוראים. בעיניו היה המלמד בבחינת רבי, והוא לא היה מסוגל להבין בשום אופן, מדוע הרבי של הילדים שלו צריך לנסוע לרבי אחר. מלבד זאת הוא חשב, כי המלמד יישאר בכפר בראש השנה ויום כיפור, כאשר היהודים מהכפרים הסמוכים מתכנסים יחד, כדי לעשות מנין לתפלה והוא המלמד אמור היה לשמש בעל תפלה ובעל תוקע, והנה לפתע פתאום רוצה רבי זה מלמד שלהם לנסוע אל רבי אחר.

המלמד ניסה להסביר ליהודי הפשוט ככל שיכול, כי הרבי שהוא נוסע אליו לימים הנוראים, הינו צדיק גדול וקדוש, ויהודים רבים באים אליו ממרחקים, כדי לשאוב אצלו מטען רוחני, ולמלא את הכלים שלהם בקדושה וביראת שמים לכל השנה, הוא גם הסביר לכפרי, שלכן נקרא ראש השנה הראש של השנה, שהוא הראש של השנה כולה, וכאשר הראש בסדר, הרי שגם הגוף בסדר, וכן הרבי הצדיק גם הוא בבחינת ראש, כאשר הצדיקים של כל הדורות נקראים ראשי אלפי ישראל.

מכאן ברור כי יהודים הולכים אל הצדיק לראש השנה, כי הראש משפיע חיות רוחנית לכל האיברים לכל ימות

צפישל ונמשל

במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים

לעמוד (ברכות ל"ד)

משל למלך אחד היו שלושה בקבוקי יין ישן שקיבלם בירושה מאבות אבותיו ושמר עליהם מאד. והנה הוצרך המלך לנסוע למדינה רחוקה וקרא לשלושה ממכריו ואוהביו והפקיד בידם את הבקבוקים, ביד כל אחד נתן בקבוק והזהירם לבל יעזו לפתוח את הבקבוק. שלושה האנשים הסתקרנו לדעת מדוע המלך מצווים בל יפתחו את הבקבוק. אין זה אלא מחמת שטעם היין משובח עד מאד, ולכן רצו לפתוח ולטעום מהיין, ראובן פתח את הבקבוק שמה מעט מהיין, טעם היין ערב לו מאד, לא יכל להתגבר על תאוותו ושתה את כל היין שבבקבוק. שמעון אמנם רצה לפתוח, אך מחמת אהבתו למלך התגבר לא פתח כלל. לוי פתח את הבקבוק שמה מעט מהיין, ומאד התאוה לשתות עוד, אך מחמת אהבתו למלך התגבר ע עצנו סגר את הבקבוק כשפנים נשאר חצי מהכמות.

לאחר שהמלך חזר, קרא לשלוש האנשים לגעת מה עם בקבוקי היין. ראובן ששתה את כל היין, ציוה המלך לתלותו. שמעון שכלל לא נגע ביין, נתן לו המלך עשרת אלפים זהובים. לוי ששתה חצי מהכמות, נתן לו המלך עשרים אלף זהובים. כשראה שמעון כך, התפלא ואמר למלך: אדוני המלך! והרי אני לא שתיתי כלל ונתת לי רק עשרת אלפים, ומדוע ללוי ששתה חצי מהכמות נתת יותר ממני? והרי הוא עבר על דבריך, ולא די שהענשת אותו עוד נתת לו כפול ממני? השיב לו המלך: אתה לא טעמת מהיין, ויתכן מאד שאם היית טועם היית שותה את כל אשר בבקבוק, כי לא היית יכול להתגבר על תאוותך מחמת ערבות היין. אבל לוי שתה חלק מהיין וטעם את טעמו הערב והמשובח, ועם כל זה התגבר על עצמו ולא שתה את השאר, הרי ראייה שהוא מחבב אותי ולכן הכפלתי לו את הסכום.

והנמשל: הצדיק שלא עשה מעולם עוונות ולא טעם את טעמם, לא עמד בנסיון, כי התרגל מקטנותו לעשות רק מצוות ולא טעם את טעמם של העוונות, ועל כן אין הוא עומד כל כך בנסיון, מה שאין כן בעל תשובה שטעם חלק גדול מחייו את טעמם של העוונות והתרגל אליהן, ובכל זאת התרחק מהן מחמת אהבתו לבורא יתברך, הרי הוא עומד בנסיון קשה כל ימי חייו, ועל כן מעלתו גדולה. ועליו אמרו חכמינו "במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד"

(תורת הפרשה)

מיד הלך אל המלמד, והתנפל עליו בגידופים וטענות, איך לא התבייש להלשין עליו אצל הרבי? לא די שאתה חי בביתי, אוכל וישן בכבוד גדול, בזכות זאת שאתה מלמד את אחד הילדים שלי, וכך אתה משלם לי רעה תחת טובה, שעכשיו הלשנת עלי וסיפרת לרבי דברים אודותי. הכפרי סיים את דברי הקיטרוג שלו, באומרו כי מכאן ואילך הוא מפטר את המלמד, ויקח במקומו מלמד אחר, שלגביו יוכל להיות בטוח שלא יהיה מוסר ומלשין.

המלמד הנבהל התנצל והצטדק, באומרו כי חלילה וחס, הוא לא סיפר לרבי כלום, אולם הכפרי לא האמין לו ואמר בכעס, כי הוא לא רק מלשין, כי אם גם שקרן. המלמד הצטער על הדבר צער רב, חרה על כך שהכפרי לא רק חשד בו על הלשנה, אלא היה לו חבל על הפרנסה הטובה שהיתה לו אצל הכפרי. בלית ברירה נכנס שוב אצל הרבי וסיפר למה מה הכפרי חושד בו, שהוא הלשין עליו, וכי הוא לא יירגע, עד שהרבי בעצמו יאמר לו כי המלמד לא סיפר דבר אודותיו, הרבי בעל התניא שלח לקרוא לכפרי ואמר לו, כי לחינם כעס על המלמד, יען כי הלה לא סיפר דבר וחצי דבר עליו ועל הנהגותיו בבית.

מאין איפוא ידע הרבי את כל הדברים שעשית? שאל הכפרי, השיב לו הצדיק: וכי אני אמרתי שאתה עשית את הדברים הללו? אני רק אמרתי כי קורה שיהודי נכשל בדברים הללו אמר הרבי בנחת, ובאמת אף אחד לא אמר לך? חזר ושאל הכפרי כשדמעות עומדות בעיניו. לאחר מכן הודה בלב שבור ונדכא כי אכן נכשל בכל אותם הדברים שהזכיר הרבי, ובקש שהרבי יעזור לו לחזור בתשובה לקראת יום הדין. האדמו"ר הזקן אמר לכפרי מה שעליו לעשות כדי לתקן את הפגמים שבהם נכשל, והבטיח לו כי אם יחזור בתשובה באמת ובתמים, יסלח לו השם יתברך ויתן לו שנה טובה ומתוקה. שמח וטוב לב מאושש ומפויס יצא הכפרי מלפני הרבי, הוא התנצל בפני המלמד, ומכאן ואילך היה מקושר אל בעל התניא בלב ונפש.

צ'ין אדם לחברו

על ידי האהבה והאחוזה בין אדם לחברו זוכים לשנה טובה

אמר ה"חווה" הקדוש מלובלין זיע"א, כי על ידי הריעות והאהבה של בני ישראל בליל ראש השנה, אשר אחד אומר לחברו גוט יום טוב, ולשנה טובה תכתב, עומד הקב"ה מכיסא דין ומעלה מדת הרחמים, ובזה פירש מאמר הכתוב (תהלים מ"ז - ו') עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר, כי תרועה לשון ריעות, היינו שבאותו הריעות שמברכין בני ישראל אחד לחברו בליל ראש השנה, נעלה מדת אלקים שהוא מדת הדין מעל כיסא הדין, והשי"ת יושב על כיסא רחמים בבחינת הוי' שהוא מדת הרחמים, הוא בקול שופר.

המברך מתברך בכפליים

מסופר: במוצ"ש האחרונה של השנה, יצא רבה של ירושלים הגה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד זיע"א מבית הכנסת, ופגש ביהודי אחד שהקדימו וברכו ב"שבוע טוב", כהרגלו, החזיר לו הרב "שנה טובה" במאור פנים. כשהגיע הרב לביתו, ראו בני הבית שהוא אינו רגוע. לשאלתם השיב להם שברצו לדעת היכן גר הלה, אחרי בירור לא קל, פסע הרב נסער לביתו של האיש, ונקש בדלת, המארח הופתע לגלות מיהו הדופק בשעה כה מאוחרת, וחרד לקראתו. תוך כדי דיבור החל הרב להמטיר לו שפע ברכות, כוח"ט, ושפע הצלחה ממעיני הישועה, ועוד כהנה וכהנה.

היהודי תמה עד מאד ושאל את רבי יוסף חיים: מה זאת ועל מה זאת, והלא כבוד הרב כבר איחל לי בפגישתנו ברחוב? השיב הרב במתק שפתיו כי נעמו: הלא תבין, אחי, בנוהג שבעולם, על העונה לברכת של חברו, להוסיף ברכה על ברכתו של חברו, המאחל "לילה טוב" וזכה ל"כל טוב סלה" או "אגוטן תמיד", המברך "שבוע טוב" מקבל "שנה טובה", כך גם אני נהגתי הערב. אולם, מה הואלתי בכך! הרי ברכת ה"שנה טובה" הנוכחית קצרה בהרבה מברכת ה"שבוע טוב" שברכנו בו מר! שכן השבוע מסתיימת השנה באמצע השבוע, על כן נחפזתי לטור אל מעונו ובעצמי ולאחל ולהוסיף לו ברכות מעומק לבי.

ואהבת לרעך כמוך מדאורייתא

מסופר: באחד השבועות האחרונים לחייו של הרה"ק רבי יחזקאל סרנא ראש ישיבת חברון זיע"א, כשהוא חולה ורפה אונים, התאמץ לעלות במוצ"ש לתפלת מעריב להיכל הישיבה. כשהגיע למדרגות התברר שכבר סימו להתפלל, אולם הוא המשיך והשתרך בשארית כוחותיו בכדי להגיע אל ההיכל. שאל אותו מלווהו, טירחה זו למה? הן כבר גמרו להתפלל. נתן בו רבי יחזקאל עיניים טובות והשיב: תפלה בציבור היא מדרבנן, ק"ו לערבית שהיא רשות, ואילו לברך את בני הישיבה בשבוע טוב הוא, "ואהבת לרעך כמוך" מדאורייתא.

תילולא דצדקיא

שבת קודש כ"ז אלול
הרה"ק רבי נתן אדלר ב"ר יעקב שמעון (רבו של החתם סופר - ק"ס)
הרה"ק רבי יעקב אריה לייב קאוולער ב"ר מרדכי מנעשחיו (תקצ"ז)
הרה"ק רבי שלום רוקח מבעלזא ב"ר אלעזר (תרט"ו)
יום שני כ"ט אלול
הרה"ק רבי משה ב"ר ישראל פערלוב מסטאלין (תש"א)
הרה"ק רבי אברהם יעקב ב"ר יצחק מרדכי מגוואדוויץ - סטאלין (תש"ב)
רבי נחום שלמה ב"ר משה מקאוניץ (תש"ב)
יום שלישי א' דראש השנה
שרה אמנו
הרה"ק רבי מאיר לייבוש (מלבי"ם) ב"ר יחיאל מיכל הרה"ק רבי נחום ממאקרוב ב"ר מרדכי מטשרנוביל הרה"ק רבי מאיר בארדיטשוב ב"ר לוי יצחק יום רביעי ב' דראש השנה
רבי אמנון ממאגנצא (בעל ונתנה תוקף)
הגה"ק רבי נחמן צבי אפשטיין ב"ר יצחק אב"ד קאלמיי
הרה"ק רבי ישראל מסטולין ב"ר אשר הרה"ק רבי ברוך מרדכי מקידינוב ב"ר שלמה חיים יום חמישי ג' תשרי
הגאון רבי ישראל ליפשיץ ב"ר גדליה (תפארת ישראל)
הרה"ק רבי יצחק דוד בירדמן ב"ר משה מלעלוב יום שישי ד' תשרי
הגה"ק רבי אברהם דאנציג ב"ר יחיאל מיכל (חיי אדם)
הגה"ק רבי יואל הלפרין ב"ר יצחק אייזיק מאוסטראה המכונה בעל שם

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נליאל הכהן רביטוביץ שליט"א
מח"ס "גם אני אודר" רספרים יוסף חרשים" על הפערים.

שמיעת קריאת התורה (ב')

א) אם פתחו הספר תורה, ועדיין לא התחילו לקרוא, גם כן אסור לצאת החוצה. (ביאור הלכה סימן קמ"ו, בד"ה כשהוא)
ב) אין לצאת החוצה עד אחרי שיסיים העולה לתורה הברכה אחרונה שמברך בסיום הקריאה. (ביאור הלכה שם, בד"ה שפיר דמי, ובכף החיים שם, ס"ק ד')
ג) כיון שפתחו הספר תורה לקרוא בו, אסור לדבר אפילו בדברי תורה. (שו"ע שם, סעיף ב', ובמשנה ברורה ס"ק ד')

לע"נ ידידינו הבלתי נשכח הרה"ח ר' אריה פיינשטיין ז"ל ב"ר שמואל ז"ל נלב"ע כ"ז אלול תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

כתיבה וחתומה טובה ושנה טובה ומבורכת
לב"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א
לכל הגלוים אליו ולכל בית ישראל

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פרשת נצבים - תכלית העונש

"אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושטריכם כל איש ישראל" (דברים כט, ט)

אין כוונת משה רבינו חס וחלילה לומר לעם ישראל שאין הקב"ה מעניש עוברי עבירה, אלא כוונתו שיעשו חשבון ויראו שהטעם שהם קיימים עדיין למרות שהכעיסו את הקב"ה, הוא מישום שחזרו בתשובה מיראת העונש.

לפי ביאור זה יתבאר מדוע כתבו התוספות במגילה (לא:): הטעם שלעולם קוראים פרשת נצבים בשבת קודם ראש השנה הוא כדי לא לסמוך את הקללות שמופיעות בפרשת כי תבוא לראש השנה.

עלינו לדעת שלא די בקללות ואין לפחד מהם. אלא עלינו לעשות חשבון נפש על מעשינו ונחזור בתשובה מאהבה, ועל ידי כך נזכה בעז"ה להיכנס לראש השנה בשמחה.

יהי רצון שנזכה לעשות חשבון נפש על דרכינו. למשמש ולפשפש במעשינו. לזכור כי בורא עולם רוצה שנשוב בתשובה שלימה לפניו.

בעז"ה נזכה לתקן את מעשינו המעוותים ונזכה לחזור בתשובה שלימה מאהבה ובורא עולם ברחמי הרבים יגזור על כולנו שנה טובה ומבורכת, אמן.

בברכת שבת שלום וכתובה וחתימה טובה הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

הצלחה בגור"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב רח דוד בן לאה וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רח דוד בן לאה וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'וליאט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דרז' בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה עמית בת טובה מיטל בת שושנה נתנאל בן ג'ינה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעימה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחמיה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רונית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל מיכאל יהודה בן מרים בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט יהודה לייב בן אסתר מלכה נעימה בת שרה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

רש"י הקדוש כותב: "למה נסמכה פרשת נצבים לקללות? לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים הוריקו פניהם ואמרו: 'מי יכול לעמוד באלו?'".

התחיל משה לפייסם: 'אתם נצבים היום. הרבה הכעסתם למקום ולא עשה איתכם כליה והרי אתם קיימים לפניו!'".

צריך להבין, מה היתה כוונתו של משה רבינו בפיוס זה? הרי כל תכלית הדבר שהקב"ה הודיע את הקללות לעם ישראל היה כדי שנפחד ונירא ממנו ונדע מהו העונש הצפוי לעובר על דבריו.

כמו שביאר האבן עזרא בפרשת בחוקותי: "לכן נאמרו יותר קללות מברכות, כדי לירא ולהפחיד השומעים".

אם כן תמוהים דברי משה רבינו לבני ישראל שכן משמע מדבריו כביכול שלא יפחדו מעונשי שמיים?

הגה"צ ר' אליהו לופיאן זצ"ל ביאר שכאשר בורא עולם מעניש ומביא יסורים על עוברי עבירה בעולם הזה, הסיבה לכך אינה נובעת מנקמה כדי להרע להם חלילה, אלא יסורים אלו באים לטובתם, כדי שעשו חשבון נפש ויתעוררו לשוב בתשובה שלימה.

משה רבינו ראה את פניהם של בני ישראל והבין כי כאשר הם שמעו על הקללות כבר זה השפיע עליהם מצד יראת העונש, וכיוון שהיום הם כבר ניצבים לפני הקדוש ברוך הוא אין צורך יותר להביא עליהם את הקללות בפועל.

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר ולידל אלחנן רפאל בן איריס ולידל אורי חיים בן שלי

הצלחת דביר בן נלי רחל
זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
הצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב
לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

שנת אבות

שנה	כנסת אבות	צאת אבות	יבין חס
תשס"ט	18:25	19:36	20:22
תש"ל	18:43	19:34	20:19
תשס"ב	18:45	19:35	20:21
תש"ל	18:44	19:35	20:20

שואל ומשיב בהלכה - ראש השנה - חלק ב'

במה צריך להיזהר בראש-השנה?

סלסה ?

תשובה !

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

מכיוון שראש השנה פותח את השנה החדשה, נוהגים לעשות סימנים גם באכילה, כגון: אכילת דברים מתוקים כדבש - לסימן טוב שתהיה כל השנה טובה ומתוקה. משום כך, יש נוהגים שלא לאכול מאכלים חריפים או חמוצים. אדם שרגיל לאכול מאכלים חריפים או חמוצים ובלעדיהם המאכל תפל לחיכו, מותר לו לאכול אותם ואין כל איסור בדבר.

בכל השנה יזהר שלא יכעס, יבכה או יהיה עצוב ובפרט יקפיד ביום ראש השנה. ישתדל לשמוח ולשמח את אשתו ובני ביתו ככל יכולתו. יקנה לאשתו וילדיו דברים שמשמחים אותם, כגון: תכשיטים ובגדים. יעזור לעניים כפי יכולתו. הגברים ישמחו באכילת בשר ויין. עיקר החיוב הוא בשר בהמה. אם לא אוהב בשר בהמה, יאכל עוף.

יזהר לא לבזבז חלילה את היום הקדוש בהוללות ושחוק של הבל. יזהר לא לדבר שיחות חולין. נהגו לא לישון בראש השנה, שאין זה נאה לישון ביום ספרי חיים וספרי מתים נפתחים. אמרו בתלמוד ירושלמי שהישן בראש השנה גורם לכך שמזלו ישן. לא ישתדל לקום בעלות השחר אם יודע כי לאחר מכן יהיה עייף במשך כל היום ולא יהיה מרוכז בתפילה.

אם הוא עייף במשך היום ומרגיש צורך גדול לישון, יעשה זאת לאחר חצות היום. [בדרך מליצה אמרו: מוטב שיהיה מזל ישן ממזל עייף]. היושב בטל ועוסק בשיחה בטלה וכיו"ב כישן דמי. אדם שיושב לפצח גרעינים או לקרוא עיתון וחושב כי העיקר הוא שלא הולך לישון – הרי אלו דברים בטלים.

ירבה באמירת תהילים, מכיוון שהוא יום דין שבו נכתב מה יעלה בגורלו במשך השנה הבאה עלינו לטובה. זכותו של דוד המלך עליו השלום יהיה מליץ יושר עליו ועל משפחתו ועל כלל ישראל, אמן. יש עניין לסיים פעמיים את ספר תהילים העולים למניין 'כפר' (מספר הפרקים בספר תהילים הוא מאה-וחמישים. מניין הפרקים בשני ספרים הוא שלוש מאות שעולה בגימטריה כפר).

מחשבה על הזולת

הגאון הרב משה מרדכי שולזינגר זצוק"ל סיפר שפעם יהודי עבר מתחת לביתו של מרן הרב שך זצוק"ל (ראש ישיבת פוניבז') בבני-ברק בראש השנה. אותו יהודי ראה שמרן הרב שך יצא מביתו במהירות. היהודי הסתקרן מאוד- להיכן הרב שך ממחר בראש השנה? הוא החליט לעקוב אחרי הצדיק.

הוא ראה שהרב שך נכנס לבית של מישהו. התברר, שהרב הלך לבית של יהודי שהיה לו קול חזק וערב. אותו יהודי שימש כשליח ציבור בישיבת פוניבז' בראש השנה כל שנה. המתפללים תמיד נהנו מאוד והיו ניגשים אליו לאחר התפילה ומשבחים אותו מאוד.

באותה השנה, מספר ימים לפני ר"ה, החזן עבר התקף לב ל"ע. הרופא ציווה עליו להישאר בבית ואמר כי עליו להיות במנוחה. הרופא לא הרשה לו ללכת לישיבה להיות חזן. הוא ישב בביתו ונזכר בערגה באותן השנים בהן שימש כחזן כשהוא נמצא במרכז העניינים. כולם נהנו ממנו ושמו התנוסס בפי כל. עכשיו הוא יושב בדד בביתו, ונראה לו שכולם שכחו ממנו.

לפתע נשמעו נקישות בדלת. מרן הרב שך בכבודו ובעצמו עמד בפתח. "ר' משה, חסרת לנו בישיבה! בני הישיבה התגעגעו אליך ודיברו עליך. שתהיה לך שנה טובה ומבורכת ורפואה שלימה". עיניו של החזן אורו. הם לא שכחו אותו. עדיין דיברו עליו. אפילו ראש הישיבה בעצמו הגיע לבקר אותו. כמה עלינו לחשוב על השני עם הלב ולראות כיצד אפשר לשמח אותו.

יש נוהגים להביא סימנים לשולחן שבהם 'סימנים' להצלחה בעז"ה במשפט

- **אננס** - בארמית 'אנא נס' - אני בורח (מהמשפט)
- **תירד** - 'שתרד' עלינו שנה טובה.
- **מילון** או **לימון** - אותיות 'נימול', שנזכה לבן זכר.
- **מלפפון** - בגימטריה 'רופא' - שנזכה לרפואה שלימה.
- **בצל** - שנזכה לשבת 'בצל' סוכת עורו של לווייתן.
- **שלווה** - שנזכה לשלווה ויישוב הדעת.
- **סרדין** - נוטריקון 'סר דין'.
- **חציל** - בגימטריה עולה 'הצלחה', שנזכה בעז"ה להצליח בדיון.
- **גזר** - ש'תגזור' עלינו גזירות טובות.
- **תפוח** - אותיות 'פתוח', שתפתח ליבנו בתורה הקדושה.
- **עגבניה** - אותיות 'ניגע בה' - שנזכה להתייגע בתורה.
- **פלפל** - שנזכה 'לפלפל' בתורה.
- **במבה** - ר"ת 'ברכה מרובה בבית הזה'.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

שאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - הרב המקובל ישועה חי בן-שושן זצ"ל

הרב המקובל ישועה חי בן שושן זצ"ל - נולד ב-כ"ב טבת ה'תש"ו (1945) בירושלים. בגיל צעיר התחיל ללמוד קבלה אצל המקובלים רבי מרדכי עטיה, רבי דוד ציון לניאדו ורבי מרדכי שרעבי. לאחר מכן למד חברותא עם המקובלים הרב דוד בצרי והרב יעקב משה הילל. כשהיה בחור קיבל צו גיוס למלחמה. רבינו פנה אל מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל ושאל: "מה עדיף- תורה או מצווה?". מרן הרב אלישיב פסק כי עליו להתגייס בהטעמו כי כך הוא יקדש שם שמיים. לעומת זאת כשפנה המקובל ר' דוד בצרי שהיה בחור צעיר, מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל פסק כי אסור לו להתגייס ורק לר' ישועה התיר זאת. רבינו קידש בכל מקום שהיה שם שמיים. הכין את עצמו במסירות נפש למות על קידוש ה' בכל יום בזמן המלחמה.

רבינו נפצע קשה במלחמת יום הכיפורים. גופו היה מלא בריסיים. רבינו הודה על הניסים והנפלאות לבורא העולם בכל שמונה הפעמים שעלה על מוקשי רכב. היה מקורב לראשל"צ מרן הגאון הרב מרדכי אליהו זצ"ל. הם הקימו בית דין של מקובלים שפסק שהגאולה צריכה כבר לבוא. עסק הרבה בספרי הרמ"ק ובספר היצירה. הירבה בסיגופים ותעניות. טבל במקווה כדי שיוכל ללמוד בטהרה למרות שגופו היה מלא בריסיים שהיו זזים בגלל שינוי בטמפרטורת המים והיו גורמים לו לכאבי תופת. היה גם מוהל. חודש לפני פטירתו, ילדיו היו יחד איתו בחדר של הרופא שבישר לרב כי הוא חולה במחלה הארורה. רבינו שמע את הבשורה בשלוות נפש. נפטר ב-כ"ז אלול ה'תשע"ח (2018). חי כ-73 שנים. ציונו בהר הזיתים בירושלים.

סבו (מצד אביו): חכם ר' מרדכי. **סבו (מצד אימו):** המקובל ר' שלום יעיש. **אביו:** ר' יעקב מסעוד. **אימו:** מרת רות אורה. **אשתו:** מרת יעל פרייהן. **חברותא:** הצדיקים הגאונים המקובלים חכם ר' דוד בצרי, ר' יעקב משה הילל, ר' יצחק סחוה. **מרבתי:** הגאונים המקובלים ר' מרדכי עטיה, ר' דוד ציון לניאדו, ר' מרדכי שרעבי, הרשל"צ ר' יצחק ניסים, הרשל"צ ר' מרדכי אליהו, ר' מאיר יהודה גץ. **מתלמידי:** ר' יונתן לופס. **ילדיו:** עשרה ילדים.

המקובל חכם ר' דוד בצרי סיפר כי למד עם רבינו כשהיו בחורים. כשקיבל צו גיוס למלחמה, רבינו פנה אל מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל ושאל: "מה עדיף, תורה או מצווה?". מרן פסק לו כי עליו ללכת לצבא. כשהמקובל ר' דוד בצרי שמע את התשובה, הוא נדהם מפסיקתו. לכן הוא ניגש אל מרן הגרי"ש אלישיב ושאל אם גם עליו להתגייס. מרן אמר לו: "הוא- כן. אתה- לא! הוא יקדש שם שמיים ויחזק במקום שהיה". ראייתו של מרן הגרי"ש אלישיב היתה מופלאה. בכל מקום בו רבינו היה מסר את נפשו וקידש שם שמיים ברבים.

הגאון הרב שמואל אליהו שליט"א (רבה של צפת ובנו של מרן הראשל"צ הגאון ר' מרדכי אליהו) סיפר: רבינו נפצע קשה במלחמת יום הכיפורים. גופו היה מלא בריסיים (רבינו נותח בגלל פציעתו. בבגדיו היו יותר מארבעים קליעים ובגופו ארבעה קליעים וריסיים רבים). יום אחד הוא ביקש ממני ללוות אותו למקווה.

שאלתי אותו מדוע הוא צריך ליווי? הוא סיפר שכאשר הוא טובל במקווה, נוצר שינוי חום והריסיים שבגופו זזים וגורמים לכאבי תופת והוא עלול להתעלף במים. לכן הוא צריך שמירה. אמרתי לו, שהטבילה היא דבר שאדם יכול לוותר עליו במיוחד אם הוא סובל. חכם ישועה הזדעזע כולו ואמר: "איך אפשר ללמוד תורה שלא בטהרה? איך אפשר?!"

אחיו, ר' מרדכי, סיפר: אחרי שהתחנתי למדתי בכולל של ישיבת 'פורת יוסף' בעיר העתיקה. יום אחד נכנס יהודי זקן לישיבה וסיפר כי ברחוב בן יהודה היתה אישה אלמנה שנפטרה והיורשים מוכרים את חפציה במחיר זול. הלכתי לשם וראיתי ארון קיר. באותם הימים הבתים היו גבוהים והארון הוזמן לפי מידות כך שגובהו יתאים לגובה הבית. החלטתי לקנות את הארון.

היה צריך לפרק את הארון. באתי אל אחי הרב וביקשתי ממנו עזרה. לקחנו כלים והתחלנו לפרק את הארון דלת-דלת, מלמעלה למטה. כשהגענו לתחתית של הארון, היה שם שולחן קטן 'מוסלק' בתוך הארון. בתוך השולחן היו שתי קופסאות, אחת מימין והשניה משמאל. **בתוך הקופסא הראשונה היו שני מטילי זהב ובקופסא השניה היו שלושה מטילי זהב!**

אחד היורשים לפני כן סיפר כי האלמנה הייתה חשוכת ילדים. שאלתי את אחי הרב: "האם צריך להשיב את מטילי הזהב?". הצדיק אמר שחייבים לעשות זאת. אחד מהיורשים היה בחדר הסמוך באותה השעה. באנו לבשר לו על האוצר. אחי הרב אמר: "לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה הריני בא לקיים מצוות השבת אבדה לבעליה" ונתן לו חמש קילו זהב!

היורש היה מבולבל עד שהתעשת. לאחר מכן סיפר כי הצורף אמר להם שהאלמנה שנפטרה קנתה ממנו את הזהב. הם חיפשו בכל המקומות בבית. כשלא מצאו, הם פירקו אפילו את תעלות החשמל מתוך מחשבה שאולי שם היא הטמינה את הזהב. הם לא מצאו מאומה. אחי הרב שמח כל כך במצוות השבת אבדה.

מר ב.מ. סיפר: הפעם האחרונה שפגשתי את רבינו היה בבית לנכד שלי. זכינו שרבינו יהיה המוהל. בסוף הברית הייתה לי הזדמנות לשלם לו סכום כסף. לא בכל יום ניתן להעביר לצדיק כסף. הוא כמובן דחה את הכסף ואמר: "אני לא לוקח את הכסף". כשהתעקשתי הוא אמר לי: "אתה רוצה לשלם לי על המצווה? אלף שקל על המצווה? באלף שקל בלבד אתה רוצה לקנות את המצווה הזאת?". כמובן שבסופו של דבר הוא סירב ולא לקח את הכסף.

מי ימיו לא אכל באולמות ואפילו בשמחות של המשפחה. ר' חיים אשכנזי סיפר כי זכה להכיר את רבינו וישב ב-ד' אמותיו מדי יום ביומו במשך חמש וחצי שנים. בימי שלישי בכולל היה לפעמים ארוחת צהריים לאברכים- שווארמה בלפה וכו'. כשהצעתי לרבינו לאכול, הוא אמר לי: "מעולם לא אכלתי את זה!". עוד הוסיף ואמר שאינו אוכל בשר בימי חול חוץ מראש חודש.

כחו של ויתור

מתעצם בכוונתו, לעלות עם התקיעות של הרבי. הגיע הזמן. רבי בירך לשמוע קול שופר ושהחיינו נטל את השופר בידו ו... לא הצליח לתקוע.

הרבי ניסה שוב ושוב- שום קול לא נשמע מהשופר. הרבי החליף שופר וניסה לתקוע, עדיין שום קול לא נשמע. הצדיק ניסה שוב להחליף שופר- אך עדיין לא הצליח לתקוע.

כל הקהל היה שרוי במתח ואינם מבינים: "מה קורה כאן? מדוע אין הרבי מצליח לתקוע בשופר?!" היהודי שלנו בציפייה דרוכה. לפתע עלתה מחשבה במוחו: "אולי אני מעקב את התקיעות. אולי הכוונה שלי 'תוקעת' את העסק!"

מיד גמלה בלבו החלטה, והוא פנה במחשבתו אל מי שאמר והיה העולם ואמר: "ריבוננו של עולם, אם ה'עניין' שלי מפריע לתקיעות של הרבי, אני מוותר על הבקשה האישית שלי - ובלבד שהרבי יתקע, שתפילת ראש השנה של עם ישראל תוכל להמשיך!"

באותו הרגע ממש נטל הרבי שוב את השופר, קירב אותו לפיו וקול השופר נשמע צלול וברור- תקיעה שברים ותרועה ותקיעה, כל הקולות ללא מעצור. כולם נושמים לרווחה...

כשהסתיימו התקיעות, היהודי שלנו לא יכל להתאפק. הוא יצא מבית המדרש ופרץ בבכי תמרורים וחשב: "הרבי תקע, אבל אני נותרתי מאחור. כנראה שכל השערים נעולים ומשמיים נגזרה הגזרה!"

היהודי נותר בצערו האישי, אך לא גילה דבר לאיש, רק בינו ובין קונו. נסתרות דרכי ה'. לאחר ראש השנה חזר היהודי לביתו. הבעל סיפר בצער רב לאשתו, כי לא עלה בידו. כנראה יהיה עליהם להשלים עם המצב...

להפתעתם המרובה לאחר זמן קצר מתברר, שהישועה באה: באותה השנה נולד לבני הזוג בן זכר בריא ושלם! אי אפשר לתאר את השמחה העצומה...

הם לא גילו לאיש את המעשה עם התקיעות. כשהתינוק הגיע לגיל שנתיים הביא האב המאושר את בנו כדי שיזכה לברכה אצל הרבי.

הוא הביא את הבן לאחר החגים. קהל רב עבר אצל הרבי לקבל כוס ברכה. מאות ואלפי חסידים ואורחים עברו זה אחר זה במהירות לפני הרבי. הצדיק מזג ונתן לכל אחד כוס של ברכה בפנים שוחקות.

גם היהודי שלנו עבר, כשהוא מחזיק את בנו על הידיים. כשהוא הגיע לפני האדמו"ר, פנה אליו הצדיק, הצביע על הילד ושאל: "זה הילד של התקיעות?"

אנחנו נמצאים ימים ספורים לפני ראש-השנה. יום בו האדם נידון על מעשיו בשנה שחלפה ובו יקבע מה יהיה עם האדם בשנה הבאה.

כל אחד רוצה, מתפלל, מייחל, משתוקק ושואף לזכות לשנה טובה ומבורכת. כולנו רוצים להיכתב ולהיחתם בבשורות טובות. כל אדם מבקש שבאותה שנה יתמלאו כל משאלות ליבו לטובה.

כיצד ניתן להוסיף עוד זכויות בימים שנשארו לנו עד היום הגדול? כאשר אדם מוותר על רצונו האישי לטובת הזולת, לטובת הכלל, מעשה זה עשוי להטות את הכף.

היו זוג שלאחר חתונתם עברו מספר שנים, והם לא זכו להיפקד בפרי בטן. עברה שנה ועוד שנה. כך חלפו תשע שנים, ואין כל חדשות טובות...

הבעל החליט, שהוא ממש חייב להגיע לתפילות ראש-השנה לאדמו"ר הרב מנחם מנדל שניאורסון מליובאוויטש ולשמוע אותו תוקע בשופר. אולי בזכות זאת יזכה לעורר עליו רחמים רבים והם יזכו לילדים.

היה זה בשנה הראשונה לאחר פטירת האדמו"ר הרב יוסף יצחק שניאורסון (הריי"צ, האדמו"ר השישי בשושלת אדמו"רי חסידות חב"ד ליובאוויטש). לפני שהרבי מליובאוויטש קיבל את הנשיאות באופן רשמי. אבל בהרבה בחינות כבר התייחסו אליו כאל הרבי.

אותו יהודי התקשר למשפחה מחסידי חב"ד המתגוררים בשכונת קראון - הייטס (שכונה בניו-יורק שבה נמצא בית מדרשו של הרבי) ושאל אם יוכל להתארח אצלם בר"ה.

המשפחה נענתה בשמחה. בערב ראש השנה היהודי הגיע אל המשפחה המארחת. מיד עם בואו אמר למארח, שהוא ממש רוצה להיות במקום הכי קרוב לרבי בזמן התקיעות, בשורה הראשונה מול הרבי.

המארח הסביר לו בעדינות שהדבר בלתי אפשרי וזאת בשל העובדה, שיש מקומות קבועים והכל מאד צפוף... אבל הוסיף ואמר: "אם אתה מאוד רוצה, תוכל להשכים לפנות בוקר להגיע מוקדם ולנסות לתפוס מקום".

היהודי לא התעצל. כדי להצליח במשימתו הוא השכים קום זמן רב לפני תחילת התפילה. צעד לבית-הכנסת והצליח בס"ד לתפוס מקום קרוב מאוד לרבי.

הגיע זמן התקיעות. הרבי נכנס לבית המדרש כשהוא אוחז בידו במספר שופרות. חרדת קודש הורגשה באוויר. הרבי התחיל את המזמור שלפני התקיעות: "לְמַנְצֵחַ לְבַנֵּי קִרְחַ מְזֻמֹּר", וכולם חוזרים אחריו על הפסוקים.

מידענו התפלל מקירות ליבו. ככל שמתקרבים לתקיעות- הוא

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	הרב יחיא בן יוסף ז"ל
פואד אברהם בן רג'ינה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברוק דב ז"ל
אביבה בת איירון ע"ה	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	מאירה בת יפה ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	עמירם בן דבורה ז"ל	אביגדור בן ג'ולי ז"ל
יצחק בן חביבה ז"ל	סעידה בת תופחה ע"ה	ר' שאול בן סילביה זצ"ל
אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	מזל בת שמעון ע"ה	שני בת אסתר ע"ה
דב בן יצחק ז"ל	יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	מסודי בת חביבה ע"ה
סוליקה בת עישה ע"ה	יעקב בן אסתר ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה
סלים בן פרחת ז"ל	רחל רפאת בת השמת ע"ה	יוסף בר סעדה ז"ל
יעקב בן סלימה ז"ל	לטיף בן פרחת ז"ל	שלום בן אסתר ז"ל
ספירוס תקווה בת נעימה ע"ה	דניאל רפאל בן חגית ז"ל	מרים בת שרה ע"ה
מישא אסתר בת זרה ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל	אביבה לוי ע"ה
אברהם בן טובה ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה	שרה בת נרקיס ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
רחמים בן רחל ז"ל	מסעוד בן יקוט ז"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	שמואל בן רבקה ז"ל
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	רפאל בן אסתר ז"ל
דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל	אביחי בן אסתר ז"ל
צדיק חכם בן חזלה ז"ל	נעימה בת גורג'יה ע"ה
דוד בר חסיבה ז"ל	חי זיזי בן קלרה ז"ל
חוה בת יעקב צבי ע"ה	ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל
יצחק יצקן בן רחל ז"ל	אסתר בת נעמי ע"ה
ברכה בת מרדכי ע"ה	ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל
יעקב בן נעימה ז"ל	אורה בת נעימה ע"ה
שרה בת מורברי רחל ע"ה	דוד יצחק בן פרחת ז"ל
אלון בן סעדה ז"ל	גורג'יה בת נעימה ע"ה

גליון
באר
הכהנה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ראש השנה

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת נצבים

- א..... הנסתרות לה' אלוקינו - חיזוק האמונה ב'קל מסתתר', ובפרט בימים אלו.....
- ד..... 'היום' אם בקולו תשמעו - אין יאוש, התחזקות והתחדשות בכל יום ובכל שעה.....
- ה..... בפוך ובלבבך - תפילה עבודה שבלב ובפה.....
- ח..... ברכנו אבינו כולנו כאחד - מידת האחדות והצדקה היא מקור הברכה.....
- יא..... אין טהרה כתורה - ע"י לימוד התורה תטהר נפשו של אדם.....
- יב..... לעשות את השבת - שבת האחרונה שבשנה.....
- יג..... יום אחד בשנה - חשיבות ועבודת יום האחרון בשנה.....

ראש השנה

- טו..... הוא ניסי ומנוס לי - להאמין ולבטוח בהקב"ה שיצדקנו במשפט.....
- יז..... כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי - ימי עבודה והכנעה.....
- כ..... כדי שתמליכוני עליכם - קבלת עול מלכות שמים לכל השנה.....
- כב..... יגילו במלכם - שמחה גדולה ביום המלוכה.....
- כד..... וחיל ורעדה יאחזון - יראה ופחד ממשפט ודין.....
- כו..... וגילו ברעדה - השמחה והיראה משמשים גם יחד.....
- כח..... ויהפוך ה' אלוקיך לך - זמן שינוי הטבע והמזל.....
- לב..... ותגזר אומר ויקם לך - עוצם וגודל כח התפילה של כל יחיד בימים אלו.....
- לו..... וראה דמע עיני - ענין הבכיה.....
- לט..... פרנסה טובה וגזרות טובות - החובה והזכות להתפלל על עניני גשמיות.....
- מא..... כי תצא למלחמה - התעוררות קודם תקיעת שופר.....
- מג..... עורו ישנים - 'לשמוע' קול שופר.....
- מו..... כלפנים דמי - קדושת זמן התקיעות.....
- מו..... ובשופר גדול יתקע - סגולת התקיעות ברוח ובגשם.....
- מז..... כתבנו בספר זכויות - ענין קבלות טובות.....

פרשת נצבים

וללמד בא, כי מפי עליון לא תצא הרעות, וגם הדבר הנראה לעיניים כי הוא הצרה הגדולה

אשר אין כמותה^א, וכדוגמת הגלות המר הלזה שאנו שרויים בו קרוב לב' אלפי שנים, אף הוא ענין נסתר אשר לעתיד לבוא יתברר שהיה לטובה^ב, ומכאן ילמד כל חד וחד ב'גלות' הפרטית שלו, ברוח ובגשם, בגוף ובנפש, כי אין זה רעה אלא טובה, ואף אם נסתרים דרכי ה', אין לו אלא להתחזק באמונה טהורה באבינו שבשמים אשר הוא טוב ומיטיב לכל^ג.

וזכר איתא בזוה"ק (ח"ג קנ"ט). לבאר הא דכתיב בפרשתן (כ"ט כח) 'הנסתרות לה' אלוקינו, שאין לנו לחקור אחר ה'נסתרות', כי מיהו שיכול להבין ולהשיג עומק דעתו ית' הנסתרת מעיני כל חי^ד. ואנו אין לנו אלא

הנסתרות לה' אלוקינו - חיזוק האמונה ב'קל מסתתר', ובפרט בימים אלו

בפרשתן (כ"ט כג), 'ואמרו כל הגוים על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת' וגו', וצריך ביאור מדוע הזכיר הכתוב שה'גוים' ישאלו על מה עשה ה' ככה, וכי בני ישראל לא יתמהו על כובד הגלות, ומבאר הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (לר"ה ד"ה ויאמר) וז"ל, אך הפירוש בזה, כי דוקא הגוים יהיו תולים כי כובד הגלות הוא מחמת אשר עזבו, שחטאו בני ישראל ושלחם ביד פשעם, אולם בני ישראל מאמינים כפי שסיים הכתוב 'הנסתרות לה' אלוקינו והנגלות לנו ולבנינו לעשות את כל דברי התורה הזאת' (פסוק כח), כי ישראל הם מאמינים ובני מאמינים, הם צריכין להבין זאת כי הגלות הוא ענין נסתר ולעתיד הכל ידעו כי היה לטובה, כמו שנאמר (תהילים צ"א) 'ישמחו השמים ותגל הארץ' וכו' ותגל אותיות גלות. עכ"ל.

א. מעשה אירע לאחרונה ושמענו מקרובי בעל העובדא, באחד מערי יהודה עמדה אשה בצידי הדרכים, ולפתע 'צץ' לנגדה רוכב אופניים (בייק) אשר נסע במהירות עצומה כ'חיה רעה', ומבלי שימת לב הפיל אותה ותשטח אפיים ארצה במכה עזה ועצומה, מיד הבהיליה לבית החולים, שם ערכו לה בדיקות מכף רגל ועד ראש, ובחסידי ה' התברר כי הכל כשורה... שומר ה' כל עצמותיה אחת מהנה לא נשברה. כעבור כשבועיים התקשרו הרופאים מבית החולים והודיעו כי עליה לבוא בדחיפות לביה"ח, כי זה עתה הגיעו תוצאות אחת הבדיקות, והבחינו ש'מסתובב' בדמה קריש (blood clot) דם - ללא שום שייכות לאותה 'תאונה', רק מאחר שנסתבב מן השמים שבדקוה נמצא קריש זה, והרי יש בזה כידוע סכנת נפשות גדולה, וממש הצילוה מסכנת חיים. ונוכחה לראות נפלאות ההשגחה העליונה, שאותה נפילה שהיה נראה כי אינו אלא בעטיו של 'פרא אדם' - איש שאינו בעל אחריות על מעשיו, וח"ו היתה יכולה להינזק הרבה על ידו, ואף גרוע מכך רח"ל - הוא היה באמת 'שליח טוב' להציל אותה מהסכנה שהיתה שרויה בה מבלי דעת, וחיה ניתנו לה לשלל...

ב. כדברים הללו פירש הרה"ק ה'דרכי תשובה' ממונקאטש זי"ע בהא דאיתא בגמ' (תענית כ"א). על נחום איש גם זו 'שהיה סומא משתי עיניו', ונקרא בשם זה, כי על כל דבר ודבר שבא עליו היה אומר 'גם זו לטובה', ומבאר על פי הנודע מדברי המקובלים שחודשי תמוז ואב מכוונים כנגד העיניים, והנה בב' חדשים אלו אירע החורבן הגדול והנורא, ובוודאי היה בזה טובה גדולה, אלא שהרינו כסומים שאינם רואים מאורות, שלעת עתה נראה בעינינו רוב הצרות הנוראות ואריכות הגלות המר, עד שלעתיד לבוא נראה 'עין בעין' את החסד והטוב שהיה גנוז בחורבן, וכנגד זה אמרו, שנחום איש גמזו היה סומא בשתי עיניו, ר"ל שאף באותם החודשים שהם כנגד העיניים, שנחשכו בהם המאורות ובבחי' סומא ועיוור - עדיין אמר גם זו לטובה, לתוקף אמונתו בהשי"ת הטוב והמיטיב (הובא בשער יששכר אלול א).

ג. ואמונה טהורה זו היא נותנת לאדם רוח חיים וכח לעמוד בכל הצרות והייסורים העוברים עליו רח"ל, כי יודע הוא שהכל בהשגחה פרטית מדוקדקת להיטיב עמו, ובזה יתבאר הכתוב שבריש פרשתן (כ"ט ט) 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם', כלומר, אתם נצבים ועומדים מבלי להישבר כי יודעים אתם שהנכם לפני ה' אלוקיכם, שתמיד הוא ית' משגיח עליכם בכל צעד ושעל.

ד. הרה"ק הרי"מ מזלאטשוב זי"ע (תורת המגיד מזלאטשוב ר"ה ד"ה סתרו) ביאר בלשון הפיוט 'נאפד נקמה סתרו יושר עצתו אמונה פעולתו אמת צדיק וישר'. שפעמים נראה לאדם כי הבורא נוהג עמו במידת הדין ובאופן של נאפד

באר הפרשה - פרשת נצבים

ישליך כל איש את הספקו, ויחזק בקרבו את האמונה השלימה בכל עת ובכל שעה עד שתהיה בבחי' ודאי'.

להתחזק באמונה פשוטה^ה באבינו אב הרחמן המנהיג עולמו בחסד ובריותיו ברחמים^ו.

והזמן גרמא בעמדנו לקראת ראש השנה, כי זה עיצומו ועיקרו של יום^ה, וכדאיתא בגמ' (ר"ה זז.) 'אמר הקב"ה, אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם', והיינו שעיקר העבודה בהאי יומא היא 'שתמליכוני עליכם' - חיוזק ויסוד עמוד האמונה^ט שהקב"ה מלך על כל הארץ, עשה ועושה ויעשה לכל המעשים^י, ואין

זכור נזכור מה שאמר הרה"ק היהודי הק' מפרשיסחא זי"ע בלשון הכתוב בפרשתן (כס יז) 'פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה^ז, כי 'פן' הוא לשון 'ספק', והכי קאמר קרא, כי אם יש בכם ח"ו ספיקות באמונתו ית' דעו שעיי'ו תרדו מדחי לדחי עד לשורש פורה ראש ולענה רח"ל (הובא באילנא דחיי, פיעטריקוב תרע"ד), על כן,

נקמה וסתרו יושר - ונסתר מאתו כי כל הנהגת הבורא ביושר היא, עצתו אמונה, שיתחזק באמונה שלימה, ואז כבר יווכח בעיניו שכל פעולתו אמת, צדיק וישר הוא.

ה. ורמז לה הגה"צ רבי משה מידנער זצ"ל (תורת אבות ר"ה יב) בעניינא דיומא, שהנה 'שופר' מרמז על האמונה, ועל דרך שנאמר (ישעיה כב כג) 'ותקעתיו יתד במקום נאמן', ועל כך אמרו בגמ' (ר"ה כז.) 'דיבק שבירי שופרות פסול', שאמונה על ידי חקירות וריבוי טענות (וכמו ריבוי השופרות) היא אמונה פסולה, אלא צריך להחזיק באמונה פשוטה, דוגמת התקיעה שהיא קול פשוט.

ו. כתב ב'כד הקמח' (ראש השנה), שתיבת 'דין' היא בלשון יחיד, ו'רחמים' היא בלשון רבים, לומר לך שבכל מצב של דין יתרבו ויתגברו הרחמים כהנה וכהנה. ועל פי זה כתב ב'מגדלות מרקחים' (להגה"ק בנו של הגה"ק בעל הערוגות הבושם זי"ע) על נ"ך, ביאור נחמד בפסוק הנאמר בתהלים (ק"ט קנו) 'רחמיך רבים כמשפטיך חייני', כי לעולם הדין הוא יחיד (כי בעצמותו הוא יחיד, עיי"ש), והרחמים הנם רבים, והרי קיי"ל להלכה ש'יחיד ורבים הלכה כרבים', על כן כביכול חייב הקב"ה לפסוק כ'רבים' שהם הרחמים הגוברים, מבטלים וממתקים את כל הדינים, וזהו שאמר הקרא 'רחמיך רבים', וממילא כמשפטיך - עפ"י משפטי התורה חייני - תצילני מכל הדינים לחיי עולם.

ז. כתב בספר 'אוצר החיים' (קו. הובא בבעש"ט עה"ת ד"ה פן) כי מפסוק זה נלמד על גודל הסכנה ששרוי בה האדם בכל עת שיש לו ספיקות בענייני האמונה, עיי"ש, על כן 'יתחזק עצמו מאד לבטל מחשבות רעות אלו, ויקשור נפשו באמונת אלוקי עולם באמונה פשוטה, להאמין ולידע דלית אתר פנוי מיניה וכו', והוא המחיה את הכל והוא המהווה את הכל, ומשגיח על הכל ודן על הכל, על כל תנועה ותנועה ועל כל דיבור ודיבור'.

ח. הגה"ק החיד"א זי"ע (נחל קדומים שופטים) מביא בשם רבינו אפרים על הפסוק (יח יג) 'תמים תהיה עם ה' אלוקיך', כי 'תמים תהיה' בגימטריא 'תשרי' (910), ונרמז בזה 'שצריך לשוב ולתקן שיהיה תמים בחודש תשרי'. ולדרכנו יתבאר עוד, כי עבודת חודש תשרי - ירח האיתנים הוא להגיע למדרגת 'תמים תהיה', להשריש בעצמו את האמונה התמימה והשלמה.

ט. והואיל וגדול כח האמונה להשבית כל משטין ולהמתיק את כל הדינים לטובה, על כן אמר הקב"ה 'אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם', כי הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו חפץ לצדקנו במשפט, נתן לנו את הדרך שעל ידה יצא לצדק דיננו.

וכך אומרים בשם הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע בפסוק (תהלים יז ב) 'מלפניך משפטי יצא', שהקב"ה אומר לאדם, שמע בני, מלפניך - אתה תכריע ותטה כיצד יהא משפטי עמך, אך בתנאי ש'עיניך תחזינה מישרים' - שתביט בכל דבר בעין האמונה.

הרה"ק הרמ"ל מסאסוב זי"ע (ליקוטי הרמ"ל השלם אות ה) אמר להמליץ על הפסוק (תהלים לג כב) 'יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך', רבש"ע, אנא, תן לנו שנה טובה ומתוקה, אף שאינך רואה בנו שום מעלה, כי 'כאשר יחלנו לך', כמו אנו שאנו מקווים ומייחלים אליך בכל לב על אף שאין אנו רואים אותך, כי לא יראני האדם וחי - ובכ"ז אמונתנו איתנה בך, כך אתה תיטיב עמנו.

י. הנה בכל יום טוב עורכים בני 'ארץ ישראל' רק יום אחד ובני חו"ל עורכים שני יו"ט של גלויות, זולתי ביו"ט של ראש השנה שהכל עורכים ב' ימים של יו"ט... וביאר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, כי רצו חז"ל שכל בני יהיו שווים ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם' - ולא יהיו 'אגודות אגודות'. וביאר בנו הרה"ק ה'בית

באר הפרשה - פרשת נצבים

ג

צורת השופר - שיהא רחב מצידו האחד וצר מצידו האחר (או"ח תקפו יב). מכאן למד הרה"ק ה'בן איש חי' (פר' נצבים) יסוד גדול ודרך חיים, שיתנהג האדם כדוגמת השופר, שבכל מצב יראה את ב' הצדדים, כאשר 'צר' לו מאד והוא עייף ויגע ברוחניות ובגשמיות, אל ירד לבו, אלא יבטח בה' ויראה לא רק מכאן - מצד הצר, אלא אף ומכאן - שעוד יבוא יום וינהג עמו הבורא בצד השני של שופר אשר פתחו 'רחב', ויצא מצרה לרווחה. לאורך גינסא בשעה שירחיב לו השי"ת את השפעתו, ותהא לו כל ברכת טוב, לא ירום לבבו, אלא יתבונן ויראה לא רק מכאן - מהרחב, אלא אף ומכאן - שיש גם פתח נוסף והוא הפתח הצר, שאם לא יזכור כי הקב"ה השפיע לו שפע זה הרי הקב"ה משפיל גאים ומגביה שפלים".

דבר הנעשה בזה העולם שלא ברצונו, או נעלם מנגד עיניו". וגם כאשר 'ההשגחה העליונה' מוסתרת וכגון בעת צרה ועקתא ח"ו, יעמוד באמונתו לדעת כי 'הכל בידי שמים', ויקבל את כל העובר עליו באהבה, כי כל מה דעביד רחמנא לטב עביד.

וממילא, לא ירום לבבו בעת שעולה מעלה מעלה, ומתקיים בו 'וכל אשר יעשה יצליח' (תהלים א ג), כי הוא יודע שאין הדבר תלוי בו אלא בברכת ה' אלוהיו אשר נתן לו, גם לא תפול רוחו לעת אשר מתהפך הגלגל ח"ו כי הנו מאמין שהכל לטובה ובוטח בחסדי ה' שבקרוב ממש יצא מאפלה לאורה.

וכך איתא בגמרא (ר"ה כז:), שיעורו של השופר - 'כדי שיאחזנו בידו ויראה לבאן ולכאן', עוד נפסק כי

ישראל' זי"ע שמבואר מהגה"ק רבי יונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש ח"ב דרוש א, ומקורו בתנדב"א זוטא כב) ש'עשרת ימי תשובה' הם כנגד 'עשרת הדברות', נמצא שב' ימים דראש השנה הם כנגד 'אנוכי ה' אלוהיך, ולא יהיה לך', ושני דברות אלו עיקרי האמונה הם, בענין זה אי אפשר שיהיה איזה 'ספיקא דיומא' אלא יומא אריכתא כי הכל אחד ושלא יהיה כל הפרש וחילוק בין אחינו בני ישראל.

יא. ובזה ביאר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע עניין 'אמרו לפני מלכויות', שכבר נודע מה שאמרו צדיקי הדורות (הרה"ק מלעכוויטש זי"ע, תורת אבות אמונה ובטחון א) בכתוב (תהלים קטז י) 'האמנתי כי אדבר', כיצד אבוא לידי האמנתי, ע"י כי אדבר בדבורי אמונה, והיינו שכשחוזר בפיו דברי אמונה הרי בזה משריש הוא בליבו את תוקף האמונה הטהורה. וכמו שכתב הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע באגרת קדשו (מכתב טז) שיש לומר 'אני מאמין' בכל יום אע"פ שעדיין אינו מאמין בזה, שהרי כתב הרמב"ם (הלכות גירושין פ"ב ה"כ) דהמחויב לגרש את אשתו ומסרב לעשות כן, 'מכין אותו עד שיאמר רוצה אני, ויכתוב הגט, והוא גט כשר'. ומבואר הטעם, כי הרצון האמיתי של כל יהודי הוא לעשות רצון קונו, אלא שהשאור שבעיסה (יצה"ר) מעכב, 'וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני, כבר גרש לרצונו, וכל שכן שמועילה אמירת 'אני מאמין' להחשיבו כמאמין, כי דיבורי קודש הם סגולה נפלאה לכך. ועל כן אמרו לפני מלכויות - חזרו ואמרו 'פסוקי' מלכויות כי יש בכוחם להביא את האמונה עד שתמליכוני עליכם.

יב. הנה ילפינן (תוס' ר"ה לג: ד"ה שיעור, בשם הערוך) 'מאה קולות' בתקיעת שופר דר"ה מ'ותייבב אם סיסרא' (שופטים ה כח), ולכאורה צריך ביאור, וכי לא מצאנו מהיכן ללמוד רק מגויה זקנה (אן אלטע ערבקע), אלא, כי ידוע מאמרם שמלאך מן השמים עמד וספר כל פעיה ופעיה וכאן גילו לנו שאפילו דמעותיה של ערביה זקנה אינם במקרה אלא כל דמעה שדמעו עיניה היה קצוב ושקול מן השמים, ומלאך 'ספרן' עד שהגיעה ל'מאה קולות' שהיו קצובין לה מן השמים, ק"ו לכל דמעה וכל פעולה קטנה של כל בר ישראל יהיה מי שיהיה, הכל מדוד ספור ומנוי מן השמים. וכן איתא ברש"י (ר"ה לג: ד"ה שלוש יבבות) 'תרועה - קול כל דהו', לרמז שכל קול אפילו קטן ככל שיהיה עולה לרצון למעלה, כי אין 'קרעכץ' (אנחה) אחד ההולך ריקם.

יג. בהרבה קהילות מבני ישראל נהגו שהחזן המתחיל (בסוף תפילת 'נשמת') ב'המלך', אומר תיבת המלך במקומו, ורק לאחמ"כ ניגש לעמוד התפילה, וביארו בזה, כי רבים האומרים - איי, איי, אילו הייתי במקומו של פלוני, במצבו של פלוני, עם פרנסתו של פלוני, אביו ואמו של פלוני, בביהכ"ס פלוני ובקהילה פלונית, וכו' וכו' ממחשבות בני אדם - אז הייתי קרוב אל ה' ועובד אותו, אכן, אומרים לאדם - על מקומך... שם תמליך את ה', לא בכל אלה חפץ ה' ממך, רק שתעבדוהו באותו מקום ומצב שהוא העמידך, וזוהי קבלת עול מלכות שמים שלימה.

יד. כה רימז הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (על פרשתו, שנה ראשונה) בסדר התקיעות 'תקיעה שברים תרועה תקיעה' - תקיעה שהיא קול פשוט וחלק מורה על זמני האורה, כשהכל הולך למישרין, ואילו שברים תרועה מורים על

באר הפרשה - פרשת נצבים

יהיה לי כי בשרירות לבי אלך, ופירש, 'והתברך בלבבו' - ויתייאש בלבויה, והרי להדיא שהייאוש קשה מעצם החטא, שכל האמור בהמשך הכתובים קאי על מי שמתייאש, והיינו משום שכל זמן שהוא מנסה להתעורר ולהיטיב דרכיו הרי יש לו תקנה, אבל אם כבר מתייאש אחריתו מי ישורנה רח"ל. ובכל עת יזכור את דברי השי"ת 'לעברך בברית אשר ה' אלוקיך כורת עמך היום', כי זו 'מצוה תמידית' להתחדש כנשר נעוריו^{טו} ולהתחיל מעבשיו מבלי להביט אל העבר".

ובאמת אין מקום לייאוש כלל, כי בכל מצב שלא יהיה, יש בו כוחות אדירים להתחזק^י, שהרי כל איש ישראל כאשר הוא, הריהו מחובר ומקושר אל הקב"ה, ויש בו 'נקודה פנימית' קדושה וטהורה שעל ידה הוא מחובר בעבותות אהבה לאביו שבשמים, ועל זה נאמר (להלן לב ט) 'יעקב חבל נחלתו' - שכביכול כל בני ישראל קשורים ב'חבל' למקורם^{טז}. ובזה פירשו צדיקי הדורות (מי השילוח, פרי צדיק ובעוד ספה"ק) את הכתוב

'היום' אם בקולו תשמעו - אין יאוש, התחזקות והתחדשות בכל יום ובכל שעה

בפרשתן (כט ט-יא), 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם וגו', לעברך בברית ה' אלוקיך ובאלתו אשר ה' אלוקיך כורת עמך היום, ופירשו בספה"ק (וכע"ז בשפ"א תרל"ד) כי 'היום' הכוונה לאותו יום שהאדם עומד בו (לכל יום ויום מימי חייו), וכמו שאמרו (הובא ברש"י שמות יט א, לעיל ו ו) 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים', ור"ל, כי בכל יום זיום נאמר לבני ישראל מחדש - אתם נצבים היום כולכם וגו', לעברך בברית ה' אלוקיך, כי צריך להתחדש תמיד לעבודתו ית"ש ולכרות ברית (מחדש) עם הקב"ה.

ואל יתייאש ויאמר, הן רחקתי עד מאד מקוני ובוראי עד שאין לי תקנה^{טז}, והרי כבר ניסיתי אמש וגם תמול שלשום להתחדש ולא עלתה בידי, והבט נא ב'תרגום יונתן' על המשך הקרא (פסוק יח) 'והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום

הזמנים שנשבר מצבו ונראה לו כרע. והנה ידוע המעשה באותו שעשה טבעת וכתב עליה גם זה יעבור, אם הוא בצער אז יראנה ויתנחם, ואם הוא בטובה יראנה ולא יבא להתגאות בטובו ועשרו כי יחשוב שגם זה יעבור, ואין לו קיום. לזה אמרו אם הנך רואה שתקיעה - הכל הולך למישרין לא תזוח דעתך, אלא תדע שאפשר שח"ו יבוא עליך מצב של שברים תרועה. אמנם הרואה שבא עליו שברים תרועה - שנשבר מטה לחמו וכיו"ב ידע שבקרוב ממש ירחיב לו ה' וימלא כל מחסורו כתקיעה שהיא 'פשוטה'.

טו. וכבר הביא הגה"ק מהר"ש ענגיל זי"ע (שפתי מהר"ש) ששמע מהרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע מצאנו בעידן רעוא דרעוין בלשון הכתוב 'לעברך בברית ה' וכו' כורת עמך היום', כי סופי התיבות של כורת עמך היום הם 'כתם', ללמד שגם אם חטא האדם ח"ו ויש עליו 'כתם' עדיין הקב"ה רוצה לכרות עמו ברית.

טז. וכך פירש הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע בלשון הפיוט (במוסף דר"ה ויה"כ) 'וישמעו רחוקים ויבואו ויתנו לך כתר מלוכה', וז"ל, פירוש שישמעו ויבואו אפילו בשעה שהם רחוקים, ובזה יתנו לך כתר מלוכה, כי זהו כתר המלך שמוסר עצמו אליו ית' אפילו בשעה שהוא רחוק, עכ"ל (הובא בתורת אבות ר"ה אות מב).

יז. וכמו שפירש אחד מצדיקי דורנו שליט"א בדברי רש"י על הפסוק (נצבים כט יא) 'לעברך בברית ה' אלוקיך - כך היו כורתי בריתות עושין, מחיצה מכאן ומחיצה מכאן ועוברים בינתיים, שהכוונה היא שכל הרוצה לכרות ברית עם ה' אלוקיו על ידי התשובה עליו לעשות 'מחיצה מכאן' - שלא לחשוב כלל על עברו, אלא יחשב עצמו כתינוק שנולד, ועוד עליו לעשות 'מחיצה מכאן' - בינו לבין עתידו, שלא ידאג על העתיד היאך אוכל עמוד בעבודה הקשה, וכך יוכל לבוא לפני ה' אלוקיו ולכרות עמו הברית.

יח. הגאון רבי ישראל סלנט'ער זי"ע אמר פעם ל'מתייאש', הנה יצרך הרע מאמין בך יותר ממה שהינך מאמין בעצמך, וראיה מדברי הגמרא (ר"ה טז:) שהשטן מתערבב בעת תקיעת שופר, ואמרו בירושלמי (מובא בתוס' שם ד"ה לערב) שהוא מחמת יראתו שמא הקול הנשמע הוא שופר של משיח וכבר שבו ישראל בתשובה, נמצא השטן מאמין שבכוחך לשוב בתשובה שלימה, ואילו אתה אינך מאמין שבכוחך למחוק את כל עברך ולהתחדש בעבודת קל חי... יט. בדרך זה ביאר הגה"צ רבי נתן געשטעטנער זצ"ל (בספרו להורות נתן) מה שפירש רש"י בלשון הכתוב 'מחוטב עצך' - 'מלמד שבאו כנענים להתגייר בימי משה וכו' ונתנם משה חוטבי עצים ושואבי מים', והרי שחוטב עצץ ושואב מימין הכוונה לכנענים, ולכאורה מניין לו לרש"י שהמקרא יוצא מידי פשוטו ואולי הכוונה באמת לישראלים שהם

תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד (ברכות לד:). ומבאר ה'שפת אמת' עוד, ש'היה כל זה הבנה לדורותינו השפלים', ללמדנו על כוחה של תשובה.

ביוצא בדבר ביאר הרה"ק מלעכוויטש זי"ע באמור בפרשתן (ל טו) 'כי ישוב ה' לשוב עליוך לטוב כאשר שש על אבותיך', שהנה תכלית הבריאה היא להפך רע לטוב, וזו מתקיימת ביותר על ידי בעלי תשובה אשר על ידי תשובתם מהפכים את חלק הרע לטוב. ובזה יתפרש הכתוב לשוב עליוך - שהקב"ה יש לו שמחה מעשיית התשובה, שע"ז נהפך הרע לטוב, ושמחה זו היא כאשר שש על אבותיך - 'כדרך שהיה שמח בעבודת האבות הקדושים שעשו תמיד רצונו ונחת רוח לפניו'.²²

בפיך ובלבבך - תפילה עבודה שבלב ובפה

בפרשתן (ל יד), 'כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו', כתב רבינו בחיי, שבאומר 'בפיך ובלבבך לעשותו' נכלל כל מצוות התורה, כי יש

'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוהיכם', שבאיזה מצב שלא תהיו, עדיין אתם נצבים לפני ה' אלוהיכם. ועל דרך זה ביארו באמור בפרשתן (ל ד) 'אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלוהיך ומשם יקחך', שאף אם ירבה האדם לחטוא ח"ו עד שיהא בנידח בקצה השמים הרי משם - מאותה נקודה פנימית שבלב, משם יקבצך ה' אלוהיך, כי תמיד רחמי האב על בנו.²³

נוראות מצינו במעלת התשובה, וכמו שכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ט ד"ה בפסוק) לבאר דיוק לשון הכתוב 'אתם נצבים לפני ה' אלוהיכם', וז"ל. הענין הוא כי בני נכשלו בחטא העגל וכו', וזהו שאמר אתם נצבים, אתם דייקא (כי) במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד, לכן הוציא עצמו מן הכלל, עכ"ל. והיינו שמושה רבינו אמר להם כי רק אתם זוכים להיות 'נצבים לפני ה' אלוהיכם', ולא אני, מאחר שלא הייתי עמכם בחטא העגל, וע"י התשובה זכו בני ישראל למדרגה נפלאה בזו לעמוד לפניו יתב"ש יותר ממושה רבינו, שהרי במקום שבעלי

חוטבי עצים ושואבי מים. אלא, כי יהודי לעולם אין משתנה שמו מ'איש ישראל' לחוטב עצים ושואב מים... אף אם נגזר עליו שזו תהא מלאכתו אף עדיין יהודי הוא... ובעל כרחך שפשוטו של מקרא שהכוונה לכנענים. ואין הדברים אמורים דווקא לעניין 'מלאכה', אלא ללמד יצא שבכל מצב יהודי שמו עליו, וישראל אע"פ שחטא ישראל הוא... והנה הגידו צדיקים מליצה ישרה לזכותם של ישראל לבאר הטעם שקוראים ביום א' דראש השנה ב'וה' פקד את שרה' וכל העניין שלאחריו עם הגר וישמעאל, כי שם נאמר (בראשית כא כא) 'ותקח לו אמו אשה מארץ מצרים', ופירש רש"י, 'ממקום גידוליה, היינו דאמרי אינשי זרוק חוטרא לאוירא אעיקריה קאי' (אם תזרוק מקל לאוויר יחזור למקורו ולמקומו, וכך היה אצל הגר, שאף שעזבה את בית אביה ואת ארץ מולדתה מצרים והלכה לאברהם, מ"מ לבסוף שבה למקומה הראשון), וזאת אנו באים 'להזכיר' לפני הקב"ה, רבש"ע, אף אם הרבו בניך לחטוא והתרחקו ממך, אך 'זרוק חוטרא לאוירא אעיקריה קאי', אחרי ככלות הכל ישובו הם למקורם הראשון...

אף אנן נעני ונאמר, לכל מי שמתייאש מעצמו, ר' איד... 'זרוק חוטרא לאוירא אעיקריה קאי', גם אם עברת 'גלגולים' הרבה, אך 'העצם' לא משתנה לעולם... ועדיין הינך מחובר ומקושר כבראשונה...

כ. יתר על כן אמרו שני נביאים בסגנון אחד, הלא המה הרה"ק מקאברין זי"ע (תורת אבות) והרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (קלא.), כי 'קצה השמים' מרמז על מידת הקדושה (עיי' זוח"ב קלז), ובא הכתוב לומר, שאפילו מי שפגם רח"ל במידה זו, שאין לך 'נידח' כמותו, אף על פי כן משם יקבצך ה' אלוהיך ומשם יקחך בכח התשובה.

כא. בביאור הדבר כבר אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, כי אין כל חידוש לעשות תכשיט מזהב וכסף, אמנם חידוש וחכמה גדולה היא להפוך חתיכת בד קרועה ופשוטה לתכשיט יפה, כיו"ב - כגודל שפלותו של אדם כן גודל חשיבותו כשישוב בתשובה.

כב. ביתר שאת ביאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (שופטים ד"ה ואם ירחיב) בלשון הכתוב בפרשתן (ל ה) 'והיטיבך והרבך מאבותיך', שהלא פסוק זה נאמר על הזמן בו ישובו בתשובה, ובעלי תשובה הם במדרגה יותר מצדיקים גמורים, על כן 'והיטיבך והרבך מאבותיך' שהם היו רק בבחי' צדיקים גמורים, והיינו שבני ישראל יהיו במדרגה יותר מהאבות הקדושים, ואלמלי מקרא שכתוב אי אפשר לאמרו...

באר הפרשה - פרשת נצבים

מהם התלויים בדיבור ו'בפיך', ויש התלויות 'בלבבך', העבודה ועל גמילות חסדים, כי 'בפיך' מכוון כנגד וחלקם הם ציווי 'לעשותו'. וכנגד זה אמרו חז"ל (אבות א א) 'על שלושה דברים העולם עומד על התורה ועל שבלבבי, ולעשותו' כולל גמילות חסדים שהיא מצווה

כג. ידוע דרכם של צדיקי הדורות להוציא לקח טוב וארחות חיים מכל ה'חידושים' המתחדשים בעולם, וכגון כשהמציאו את הרכבת הנוסעת על מסילות הברזל מבלי סוסים המובילים אותה, למדו הצדיקים לדורותם שנדע להחשיב כל רגע ורגע, כי המאחר לשעה היעודה ברכבת, אף ב'רגע אחד' איחר את הכל, וממנה נלמד חשיבות של כל רגע ורגע.

משהמציאו את כלי הטעלעגראם (שליחת מברקים), והחלו לשלוח הודעות חשובות ממקום למקום במחיר רב, ועל כל אות ואות שנכתב בו היו משלמים סכום הגון - אמרו, שנמצינו למדים בחשיבות כל אות ואות בדיבור פיו. לאחמ"כ המציאו את כלי הטלפון שעמו החלו לדבר למרחק מרחקים, אף מעבר לים, אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, שבזה למדנו, שאפשר לאדם לדבר כאן וישמעוהו למרחוק, אף אתה אל תתמה על כוחה של תפילה שמדבר בעולם הזה ודבריו נשמעים בכל העולמות..

והנה בדורנו אנו הגדילו עשות והמציאו את הפלאפון (סעל), ומעתה כבר אין כל צורך ב'חוט המקשר', ללמדנו שאף מי שמרגיש עצמו כ'מנותק' ו'קרוע' ח"ו מה' ומתורתו - עדיין כוח התפילה בידו, שהרי הכל מדברים איש עם רעהו בלא כל חוט המחרם... ואף חיזוק יש בזה לאדם העומד בבית הכנסת ובית המדרש, והוא מרגיש שאיננו 'מחובר' כלל למקום זה, כי מוחו וליבו משוטטים בכל רחבי תבל בפעם אחת, מכל מקום ירים כשופר קולו, יבקש רחמים, וה' יהא בעזרו.

אמנם עדיין צריך למודעי, כי פעמים שאיש מדבר עם רעהו בפלאפון ומשמיע קולו ברמה, ולפתע אין דברים נשמעים 'בצד השני' אלא למקוטעין, או שאין נשמעים כלל, ומתקיים בו 'בכל הארץ יצא קו' אך אין 'בקצה תבל מיליו'... והיינו טעמא, כי עומד הוא במקום שיש בו 'קליטה' (סערוויס) חלשה, או שעבר למקום שאין בו כלל שירות... על דרך זה ייאמר לדידן, נעמד איש יהודי ומתחיל להתפלל ואומר ברוך אתה ונשמע קולו עד לשמים... הקב"ה וכל פמליא של מעלה מאזינים לתפילתו, אך את המשך התפילה אינם 'מצליחים' (כביכול) לשמוע... מאחר שעבר במחשבותיו ובליבו 'למקום אחר', ואין מתפלל בכוונת הלב, הרי הוא במצב של 'אין קליטה'... וקולו אינו 'נשמע' בשמים ממעל... על כן יאזור איש חלציו להתפלל מעומק הלב, ולכל הפחות בימים הבאים עלינו לטובה, ואז יהיה 'קליטה מעולה וברורה', ודבריו יעשו שורש למעלה ופרי למטה... והנה, עד כאן הדברים אמורים לעורר כוונת הלב למי ש'שט' בעולם אחר ואינו מחובר למעשיו בעמדו בתפילתו, אבל זה ברור שהרוצה לכוון אלא שמוחו בל עמו והוא מתייגע כפי יכלתו, לזה אמרינן כנ"ל שאף ללא 'חוט' נחשב כמחובר.

ועל כגון דא נביא מה שסיפר כ"ק אדמו"ר מטאלנא זי"ע, ששמחת נישואי הרה"ק ה'ינוקא' רבי ישראל מסטאלין זי"ע (שכבר היה באדמור"ת באותו הזמן) לבתו של הרה"ק רבי דוד מזולאטפאלי זי"ע בן הרה"ק רבי יוחנן מראחמסטריווקא זי"ע נערכה בעיר ראחמסטריווקא בהשתתפות הרבה מצדיקי בית טשערנאביל וקהל רב מחסידי קארלין. בליל שבת 'שבע ברכות' התפללו כולם בצוותא חדא, וחסידי קארלין נהגו כדרכם להתפלל בהתלהבות גדולה ובקולות עצומים, אמנם חסידי בית טשערנאביל שלא הורגלו לתפילות כאלו לא היה ניחא להם בכך, ומשום הכי בקשו מחסידי קארלין שלמחרת בצפרא דשבתא יתפללו במקום אחר, ואכן כך הוה. באותה שעה חשב לעצמו אחד מחשובי חסידי קארלין, הנה את עבודת הקודש של רבי (החתן) הנני זוכה לראות בקביעות, ומאיך לאו בכל יומא יש לאל ידי לזכות לחזות בעבודת הקודש של אחד מזקני צדיקי דורו, על כן מיד לאחר תפילת שחרית הלך לבית מדרשו של הרה"ק מראחמסטריווקא זי"ע לקריאת התורה ולתפילת מוסף.

בעת ה'קידושא רבא' פנה אחד מצדיקי בית טשערנאביל לדודו הרה"ק מראחמסטריווקא, ושאלו מה דעתו על תפילתם של חסידי קארלין, השיבו הרה"ק כבר אמרו חז"ל (ברכות טו.) 'אחר כוונת הלב הן הן הדברים', כלומר שרק באופן שיש 'צעקת הלב' מותר שתהא גם צעקת הפה, וכנראה חסידי קארלין צעק ליבם אל ה' וע"כ זועקים הם גם בפה. ולא היה יכול אותו חסיד קארלין להתאפק, ואמר, במחילת הרבי, אולם מרבינו ה'בית אהרן' זי"ע למדנו דרך אחרת בעבודת התפילה, וכמו שפירש במאמר הכתוב 'כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו', שלכאורה, היה צריך לומר להיפך 'בלבבך ובפיך לעשותו' וכסדר הדברים, שהרי מחשבת הלב קודמת למוצאות הפה,

ומדוע הקדים 'לבבך' ל'פיך'. אלא שאם היה כתוב בלבבך ובפיך - כמעט ולא היה בנמצא מי שיכול לפתוח את פיו בתחינה לבורא עולם, שמי הוא זה ואיזה הוא שיכול לומר שנתקיים בו כי קרוב אליך הדבר מאד בלבבך כדי שיוכל לאמרו גם 'בפיך', ומאחר שהשי"ת ברוב רחמיו וחסדיו רצה לתת לנו את כח התפילה, על כן כתב בתורתו הק' בפיך ובלבבך לעשותו, כלומר, שמתחילה תקיים את ה'בפיך' בכל כחך, עד שיכנסו הדברים עמוק בקרבך, ואז תזכה שתתקיים בך גם 'ובלבבך לעשותו'. ונהנה הרה"ק מראחמסטרייוקא זי"ע מתוכן הדברים, אך לא אמר מאומה (הובא בעיוני הלכות ח"ג עמו' רס"ט ששמע מפ"ק). וכלל הדברים, כי מי שאין לבו ברשותו והלב נעול וסתום אזי עצתו להתפלל 'בפיך' בכל כוחו, וה' יעזרהו וימול ערלת לבבו' עד שיצאו הדברים גם מן הלב.

עוד ייאמר בזה, כי על האדם להחזיק בחבל האמונה שהקב"ה שומע את תפילתו גם באופן שהיא יוצאת רק מן הפה, וכמו שהמליצו על כך רבים מצדיקי הדורות בלשון התפילה 'כי אתה שומע תפילת כל פה'... וכיוצא בזה פירש הרה"ק ה'חווה מלובלין' זי"ע במה שנאמר (בראשית לב ט) אם יבוא עשו אל המחנה האחת - היינו המחשבה, והכהו - שאין מחשבתו עמו בתורתו ותפילתו, אזי והיה המחנה הנשאר - היינו הדיבור, לפליטה - כלומר שעדיין יש בידו כוח הדיבור לומר תיבות התפילה כפי יכלתו ויפעל באמרי פיו גדולות ונצורות (הובא בתורת שמעון).

וכעניין הזה פירש בספר 'אהלי יעקב' (עמ' קנב) בלשון הכתוב (תהילים לה י) 'כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך מציל עני מחזק ממנו ועני ואביון מגוזלו', ולכאורה מה עניין 'עצמותי' לתפילה שהיא 'עבודה שבלב', אלא הכוונה באופן שהאדם הוא בבחי' עני ואביון, כי היצר הרע חזק ממנו ו'גוזל' ממנו התעוררות הלב, שבכהאי גוונא הקב"ה 'מציל עני' ושומע את תפילתו גם היא אם נאמרת רק 'בעצמותי' בלא כוונת הלב...

והדברים אמורים ביותר בעמדנו ב'שערי הימים הנוראים', וכמו שכתב הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע (דברים עמ' קמה) וז"ל, שכן הוא דרכו של יצר הרע תמיד לאטום לבו של יהודי וכו', בעת שמגיעים זמנים גבוהים, ימים טובים וימים נוראים, ימים קדושים שלב יהודי צריך שיהיה פתוח בהם, וכל השנה מחכה להרגשת הימים הק' הללו לפתוח לבו, ואז אוטם היצה"ר את לבו וכו', אמנם תפקידו של יהודי במצב כזה הוא האמונה, בעתים חשכים כאלו שכולם קונים אוצרות מלכים ואילו הוא הולך חשכים ואין נוגה לו - גם אז צריך להאמין כי אתה שומע תפילת כל פה, כמאמר מרן בעל 'בית אברהם' זי"ע, שאפילו תפילה כזו שאינו יכול לעורר את לבו ותפילתו היא רק בפה, ג"כ מקבלת השי"ת. עכ"ל.

גם צריך להתחזק במה שביאר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע בנוסח התפילה (בפיוט 'לא-ל עורך דין') 'לצופה נסתרות ביום דין', שהנה רבים מכינים עצמם בהכנה דרבה לקראת ר"ה, אך בהגיע יום הדין פעמים שלא ירגישו כל התלהבות והתעוררות בעת התפילה, ולא עוד אלא שיראה את רעהו שלא הכין עצמו כלל מבעוד מועד, ואילו בר"ה הינו מתפלל בהתלהבות וכל עצמותיו תאמרנה חיות והתעוררות, אך אל יפול רוחו בקרבו אלא יתחזק באמונתו שהקב"ה 'צופה נסתרות' ולפניו גלויים כל סתרי לב, והוא לבדו יודע את מכאוביו ויסוריו.

ידוע דבר המעשה באחד מחסידי הרה"ק ה'צמח צדק' שהיה מכין עצמו במשך כמה שעות לתפילתו, ובא והתלונן לפני רבו כי בבואו להתפלל אין לו כל התעוררות הלב... אמר לו רבו, מה איכפת לך מתי אתה מתפלל הרי כבר התפללת לפני התפילה...

פשיטא שצריך להתפלל ש'אל תביאנו לא ידי ניסיון ולא לידי...', וכמסופר על איש עני ואביון אשר נכנס ביום שישי אל ה'קצב' וביקש ממנו שיואיל בטובו לתת לו קצת בשר לכבוד שב"ק בחינם, למען יזכו הוא ובניו ביתו לענג את השבת, ריחם עליו ונתן לו מעט מראש הבהמה ומעט מהלב, כי הם חתיכות אשר אינם ראויים כ"כ לאכילה ואין הבריות קופצים עליהם, וכך נשנה הדבר מידי שבוע, אלא שבאחת השבועות בבואו אל הקצב הודיעו הקצב, כי תם הבשר, פרץ האיש בבכי מר, ואמר בשברון ליבו, מה בקשתי כבר, א ביסלע קאפ און א ביסלע הארץ... (מעט ראש ומעט לב), כך על דרך זה אנו מבקשים, רבש"ע תן לנו א ביסלע קאפ און א ביסלע הארץ, האר עיננו ופתח ליבנו בקדושת היום, גם מן הראוי לומר את התפילה שתיקן הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע 'קודם התפילה' בה אנו מבקשים והכין לבבנו... אך אם כבר לידי ניסיון אל יתעצב ח"ו. וידע כי תפילה הבאה מתוך יגיעה חשובה היא ביותר בשמים ממעל.

וכאשר מסופר על הרה"ק רבי שלום שכנא מפרהאבישט זי"ע, שבאחת השנים כשהתפלל בבית מדרשו של זקנו הרה"ק ה'מאור עיניים' מטשערנאביל זי"ע תפילת המנחה בערב ראש השנה [כידוע שהמקובלים (עי' בבן איש חי פר' נצבים, דיני ר"ה אות ב) הפליגו, שביותר צריך לכוון בתפילה זו האחרונה שבשנה, ועל ידה אפשר להעלות כל שאר

באר הפרשה - פרשת נצבים

אמר הכתוב אתם נצבים היום כולכם, שעל ידי שנהיה 'כולכם' באגודה אחת ובאחדות הלבבות, נזכה לכל הטובות והישועות שבעולם², ברוחניות ובגשמיות³.

ובן איתא במדרש (תנחומא א) על פסוק זה 'אף אתם כשאפלה (כשאפיל) לכם עתיד להאיר לכם אור עולם וכו', אימתי בזמן שתהיו כולכם כאגודה אחת, שנאמר (לעיל ד ה) 'חיים כולכם היום'.

וזכר אמרו חז"ל (מדרש משלי יד) על הפסוק (משלי כא כא) 'רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד' - רודף צדקה וחסד בעולם הזה ימצא חיים צדקה וכבוד ליום הדין [ואף שכפי פשוטו 'יום הדין' הכוונה לעתיד לבוא, אך מ"מ גם ראש השנה לא יצא מכלל 'יום הדין'...].

ונודע מה שאמרו (עיי' ר"ה שו:): 'תשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה', נוראות כתב ה'לקט יושר' (הל' ימי הסליחות יב), בשם 'החבר משה מיניץ', לפרש היאך אפשר לקרוע ולבטל גזירת קשות ורעות על ידי מצות גמילות חסדים, דהא כתיב (משלי יט יז) 'מלוה ה' חונן דל', ובגמרא (ב"ב י:.) אמר רבי יוחנן 'אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו, כביכול עבד לזה לאיש מלוה' שהקב"ה נעשה כלוה מן האדם,

'למעשה'. ומוסיף רבינו בחיי, שמן הידוע שמצוות התלויות בדיבור הם עבודה גדולה וחשובה יותר מהמצוות שבמעשה, ואילו המצוות שהם 'חובת הלבבות' עדיפים יותר מהמצוות שבדיבור, ומפני זה הזכיר 'ובלבבך' באמצע לחשיבותו מכולן והזכיר 'לעשותו' אחריו.

ברכנו אבינו כולנו כאחד - מידת האחדות והצדקה היא מקור הברכה

בפרשתן (נצבים כט ט-יא), 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם וגו', לעברך בברית ה' אלוקיך', בספה"ק האריכו הרבה לפרש דברי הפסוק בדרך הרמוז על פי הנודע ש'היום' רומז לראש השנה (עיי' זוה"ק ח"ב לב:), ובא הכתוב לומר, דעו כי אתם נצבים היום - בראש השנה לפני ה' אלוקיכם, הוא היום בו כל באי עולם יעברון לפניו ית' כבני מרון, ומי לא נפקד כהיום הזה, ותכלית האי יומא הוא לעברך בברית ה' - בו הננו נכנסים בברית ה' לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם, וכדאיתא בגמ' (ר"ה שו:.) אמרו לפני מלכויות בדי שתמליכוני עליכם, ונתן הכתוב עצה ודרך כיצד 'יעבור' עלינו ראש השנה כדת וכדין, הן בהתרוממות הרוח לזכות לקבל על עצמנו עול מלכות שמים, והן כיצד נזכה בדין לשנה טובה ומתוקה בכל העניינים, לזה

התפילות שלא נאמרו כהוגן], היה לו 'קטנות ובלבול המוחין' ולא היה יכול לכוון כלל בתפילתו, אך הוא לא אמר נואש ובכל כוחותיו התאמץ למעלה מהטבע והתפלל ב'פירוש המילות' כפשטן, לאחר התפילה ניגש אליו ה'מאור עיניים' ואמר לו, אמור נא לי אילו כוונות כיוונת עתה בתפילתך, כי אלפי אלפים נשמות היה להם תיקון על ידי תפילתך זו. כי 'עבודה' הבאה לאדם שלא בנקל והוא מתייגע ומתאמץ בכל כוחו, חשובה לפני כסא הכבוד עשרת מונים מבשעה שהכל הולך למישרין.

כד. הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרי"ד ד"ה זכרנו) מביא מקנו הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע שאמר כי בר"ה צריכין להיות טוב עין אפילו לאומות, ורימז לה בהא דאיתא בגמ' (ר"ה כה:.) שאמר רבי לר' חייא זיל לעין טב וקדשיה לירחא' (וכפי פשוטו היינו שילך למקום הנקרא עין טב ויקדש שם את החודש, עיי"ש), ונרמז בזה שקידוש החודש והשנה תלוי 'בעין טב' - בעין טובה. הוסיף ה'שפת אמת' 'ונראה שבמדה שאדם מודד מודדין לו. וכמו הטוב עין שיש לבני בר"ה, כך מתראין לפניו לטובה, כמו שנאמר (משלי כב ט) טוב עין הוא יבורך'.

דבר נפלא אמר הגה"צ רבי חיים ברים זצ"ל, שהנה אותה ברכה שאמר הקב"ה לאברהם אבינו 'ואברכה מברכיך' לא לאברהם בלבד נאמרה, אלא נכלל בה גם לזרעו אחריו עד סוף כל הדורות, שכל המברך איש יהודי זוכה ומתברך מפי הקב"ה (וכדאיתא בסוטה לח:), מעתה כאשר עומד אדם ומאחל במאור פנים את רעהו בליל ר"ה ברכת 'לשנה טובה ותחתם לאלתר לחיים טובים ולשלום' הרי באותה שעה אף הקב"ה עומד כנגדו לברכו בברכת 'לשנה טובה... וככל שמרבה לברך יותר כך חוזר ומתברך מפי הגבורה, ומי הוא האיש אשר לא יחפוץ בברכה מאת הקב"ה בליל ר"ה...

כה. לעומת זאת אמר הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בלשון הכתוב בהמשך העניין (פסוק יג) 'ולא אתכם לבדכם אנכי כורת את הברית הזאת', שלא אתכם כשאתם 'לבדכם' בפירוד הלבבות ר"ל אנכי כורת את הברית הזאת... אלא רק כשתהיו בבחי' כולכם'.

אמרה לו רבי אם אין אתה מפרנסני הרי אשה ושבעה בניה מתים, (כשמעו כך) עמד ופרנסה משלו. לימים חלה ונטה למות, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע, אתה אמרת כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, ובנימין הצדיק שהחיה אשה ושבעה בניה ימות בשנים מועטות הללו, מיד קרעו לו גזר דינו, תנא הוסיפו לו עשרים ושתים שנה על שנותיו. ומביא ה'משך חכמה', שמעתי שלא לחינם נקרא 'צדיק' ובוודאי היה מלא מצוות ומעש"מ, ואעפ"כ בכואו לסכנת חיים, כשכלתה קצבת חייו, כדי להוסיף לו חיים לפנים משורת הדין הוכרחו למצוא לו זכות צדקה וחסד שהחיה לאותה אשה ושבעה בניה משלו. מעתה תתיישב התמיהה מדוע לא קבעו יום הדין אחר החורף, כי אם היה הנידון בראש השנה רק אודות פרנסה ובריאות אכן היה מועיל לבני ישראל זכותם שהם עוסקים בתורה לעומת הגויים העסוקים בשפלות תאוותם, אבל מכיוון שבר"ה הנידון הוא 'מי לחיים ומי ל...' לזה מוזכרים זכות צדקה וחסד לפנים משורת הדין, וזה יש להם דייקא אחר הקציר ובציר שהם מניחים פאה, לקט ושכחה, יותר מ'תרומות ומעשרות' שהם ניתנים למכיריהם הכהנים ויש להם מזה 'שובת הנאה', אבל לקט שכחה ופאה שהבעלים עוזבים את השרה ומניחים מ'עמלם' ויגיעם לכל הזוכה, ואף ייתכן ששונאיו זוכים בזה, ע"ז יזכו להיכתב לחיים טובים ארוכים ולשלום, כי א"א לדין בשמים אם הוא ראוי לחיים או לאו, שהרי יש לנהוג בו 'מידה כנגד מידה', והוא חנן דלים אף למי שאינו ראוי. ומכאן ילמד כל איש לנפשו להיות 'טוב ומיטיב לכל לרעים ולטובים'.

ואל יחשוב האדם שלא נאמרה מצות צדקה כי אם לעשירים, כי אפשר לקיים מצות חסד בגופו²,

והנה בכל מקום קיימא לן (הו"מ יד א) שהתובע הולך אחר הנתבע (והדין יתקיים בני"ד שהנתבע רוצה לילך אליו), מכל מקום בהלוואה מחוייב הלווה - הנתבע ללכת אחר המלווה - התובע. מעתה, אם אמרנו שהקב"ה הוא כביכול כלווה ממי שגומל חסד לחברו, נמצא שביד האדם - המלווה להחליט לפני איזה ב"ד הוא רוצה לעמוד בדין, וממילא אפשר לו לשעון שרוצה לעמוד בפני מדת החסד והרחמים ולא בפני מדת הדין.

זבזה ביארו מה שאנו אומרים בתפילה (כפיוש ונתנה תוקף) 'ויכון בחדר כסאך, ותשב עליו באמת', שע"י גמילות חסד יהא בדינו להחליט באיזה כסא ישב כביכול לדון אותנו³.

מה רב שכרם של גומלי חסדים להעביר רוע הגזירה, ובפרט אם גומל חסדים למי שאינו מכירו ואינו מאוהבו, כדמצינו נוראות בדברי ה'משך חכמה' (פר' אמור ד"ה במדרש) המבאר מדוע קבע הקב"ה את יום הדין - ראש השנה בחודש תשרי, והרי בימות החמה עסוקים בני ישראל בעבודת השרה, בקציר ובציר ושאר העבודות, ואילו בימות החורף הם מרבים זכויות כשהם יושבים ועוסקים בתורה, אם כן היה עדיף לקבוע את 'יום הדין' בחודש ניסן בתג הפסח, כי אז יצאו ישראל זכאים בדין, אחר שעברו עליהם ימות הגשמים מתוך עסק התורה, ולעומתם הנכרים עסוקים בתאוות עולם הזה ודברים אסורים, והוא פלא.

אלא מבאר ה'משך חכמה' עפ"י מה דאיתא בגמרא (ב"ב יא.) תניא אמרו עליו על 'בנימין הצדיק' שהיה ממונה על קופה של צדקה, פעם אחת באתה אשה לפניו בשני בצורת אמרה לו, רבי פרנסני. אמר לה, העבודה (לשון שבעה) שאין בקופה של צדקה כלום.

כו. מעשה באברך מחסידי הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע ששהה לצד מיטת ידידו החולה במשך כל היום של ר"ה, ולא בא לבית המדרש רק לעת התקיעות, ומשראהו הרה"ק אמר, זה האיש בן עולם הבא (אף שבדרך כלל לא שמעו ממנו דיבורים כאלו) כי גדולה גמילות חסדים לזכות על ידה לעולם הבא. ויש להסמיך מה שאמר הרה"ק ר' יעקב מפשעווארסק זי"ע על הא דאיתא בגמ' (מגילה לב.) שהגולל ספר תורה נוטל שכר כנגד כולם, ואמר בדרך רמז ומליצה 'יאך זאג פשט איז' (אני אומר ש'הפשט' הוא) שהגולל וסוגר את הספר שלומד בו כדי לעזור לאחרים הרי הוא נוטל שכר כנגד כולם...

נוראות מצינו ב'מטה אפרים' (אלף המגן סי' תקפג סק"ד) בשם ספר 'אמרי קודש' בזה הלשון, הזהיר להיות על שולחנו אורח בכל סעודתו אזי נחשב לו כאילו כיון כל כוונת האר"י ז"ל.

כז. ובכלל זה להיות 'זותרן', ואין לך גמילות חסדים גדולה מזו... איתא בגמ' (ברכות יח:) מעשה בחסיד אחד שנתן דינר לעני בערב ר"ה בשני בצורת והקניטתו אשתו, הלך ולן בבית הקברות, ושמע שתי רוחות שמספרות זו

לזו, אמרה חדא לחברתה, חברתי בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם, אמרה לה חברתה איני יכולה שאני קבורה במחצלת של קנים, אלא לכי את ומה שאת שומעת אמרי לי. הלכה היא ושטה ובאה, ואמרה לה חברתה, חברתי מה שמעת מאחורי הפרגוד, אמרה לה שמעתי שכל הזרע ברביעה ראשונה ברד מלקה אותן, הלך הוא וזרע ברביעה שניה, של כל העולם כולו לקה שלו לא לקה. לשנה האחרת הלך ולן בבית הקברות, ושמע אותן שתי רוחות שמספרות זו עם זו, אמרה חדא לחברתה, בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם, אמרה לה חברתי לא כך אמרתי לך איני יכולה שאני קבורה במחצלת של קנים, אלא לכי את ומה שאת שומעת בואי ואמרי לי. הלכה ושטה ובאה, ואמרה לה חברתה, חברתי מה שמעת מאחורי הפרגוד, אמרה לה שמעתי שכל הזרע ברביעה שניה שדפון מלקה אותן, הלך וזרע ברביעה ראשונה, של כל העולם כולו נשדף ושלו לא נשדף. הבה נתבונן, כי חסיד זה נתעשר בשנים אלו ועלה בעשירותו על כל עשירי תבל, שהרי של 'כל העולם' לקה ורק בידו היה תבואה חדשה משנה זו, וכל כך בא לו על ידי שנתן דינר והקניטוהו. וכבר אמרו (עין יעקב על עין יעקב) לבאר הטעם שהלך לישון בבית הקברות ולא בבית המדרש, אלא שלא רצה שייצא עליה שם רע שככה עשתה לו בליל ר"ה, והיה בזה 'וותרנות בתוך וותרנות', שלא זו בלבד ששתק ולא ענה על מה שהקניטנו אלא אף גם חס על כבודה. בזכות זה זכה להיות עשיר העולם.

באחת השנים התאחר הרה"ק ישכר דוב מראדושיץ זי"ע זמן רב מלהכנס אל ה'תקיעות'... משנכנס לבית המדרש פתח לספר מעשה שהיה אצל ה'חזוה' מלובלין זי"ע, שפעם התעכב זמן רב מלהיכנס לבית המדרש לתקיעות מפני שלא ראה עצמו ראוי לגשת אל הקודש, ופשפש במעשיו למצוא איזו זכות לעצמו בגשתו לקיום מצות היום, עד שלאחר זמן רב נזכר במעשה טוב שעשה, והתחזק והתחיל בעבודת הקודש. וכה סיפר, פעם הזדמן לידו לעשות דבר מצוה, וקבע עם משמשו הנאמן להשכים קום למחר ולהתעסק תיכף בצרכי אותה המצוה, אלא שבביליגה זה שכח המשמש להכין מים לנטילת ידיים ליד מיטתו של ה'חזוה'. בהקיצו משנתו ראה הרה"ק שא"א לו להציג כף רגלו על הארץ, ואין לו ברירה אחרת אלא להמתין לביאת הגבאי, אך הלה בושש מלבוא, הדבר גרם צער רב וגדול ל'חזוה', שמחמת חוסר אחריותו של המשב"ק יצטרך לדחות את המצוה, וכבר החליט בלבו שכאשר יגיע הגבאי לחדרו יוכיח אותו היטב על מעשיו, אך אז התיישב בדעתו, מדוע יכעס עליו, הרי כל המהירות כאן איננה אלא לקיים מצוה פלונית לעשות נחת רוח להבורא יתב"ש, והרי עתה ראה שרצון השי"ת שלא ילך ומה לו לכעוס, והחליט לכבוש כעסו ולקבל את המשמש ללא שום קפידה, ואכן משהגיע המשמש לאחר זמן רב כבש הרה"ק את כעסו בכוחות למעלה מהטבע וקיבל את פניו בסבר פנים יפות, משנזכר במעשה זה נכנס לתקיעות.

ואף שאין לנו השגה כלל בגדולתו ובקדושתו של הרבי מלובלין זי"ע, יש כאן לימוד לדידן שעיקר גדולתו של אדם בהתאפקותו מכעס...

שמעו נא למעשה נורא שסיפר אחד מבני החבורה שליט"א, שזה כמה שנים ירדה קרנו מטה מטה כשאנו מצליח להביא טרף לביתו, ובצר לו נאלץ ללוות מאחורים עד ששקע ראשו וכולו ב'עולם הגלגולים'... ומדי יום ביומו, תיכף בהשכימו משנתו, לאחר אמירת 'מודה אני' ונטילת ידיים אזי היה תחילה וראש מתקשר אל ה'בנק' לדעת כמה הסכום אשר יצא מחשבונו כפרעון חובות כדי לדעת כמה כסף צריך 'להשיג' היום, ועד כדי כך היה מצבו נורא ואיום עד שהיה עומד במשך שעות ליד מכשיר 'כספומט' (ATM) 'לצוד' אנשים המושכים שטרות מהמכשיר ולבקש מהם הלוואה ליום אחד... ולא יאומן כי יסופר גודל הלחץ זה הדחק, ונתקיימו בו 'בהידור' מה שאמרו חכמים 'חיינו אינם חיים'.

והנה כמה ימים קודם יום הכיפורים תשפ"א שמע גדולות ונצורות אודות הסגולה לעשות 'פתיחת הארון' לתפילת נעילה, אשר היא פותחת את כל השערים ה'נעולים', ותמלא נפשו 'השתוקקות' גדולה לקיים מצותת פתיחה זו, אך דא עקא ש'מצוה' זו נמכרת בהון רב ובמחיר יקר מאוד שרק עשירים יכולים לעמוד בו, ואינה בהישג יד ל'דלפון' כמוהו... מן השמים הגיעה 'שמועה' לאזניו שבבית הכנסת פלוני אין מוכרים את זכות הפתיחה כי מעטים המה המתפללים ואין 'דורש' למצוה זו, אדרבה, פעמים שהיא ניתנת לנערים רכים בשנים. מיד הלך אל הגבאי הראשי דשם וביקש ממנו שיואיל בטובו לתת לו לפתוח את ה'ארון', ונעתר הלה בחפץ לב לבקשתו, ו'קנה' מקום בבית הכנסת, והלך להתפלל שם ביום הכיפורים. בהגיע השעה הנכספת... ומעיו הומים עליו, הנה הוא עומד לעשות פתיחה, ובבת אחת ישתנה מזלו לטוב, ויצא מבירא עמיקתא לאיגרא רמא... אך להוותו הבחין שאחד מהמתפללים ניגש לגבאי השני ומבקש לעשות פתיחה, ואמר לו שמצידו הוא מסכים והולך להודיע זאת להגבאי הראשי, וכשניגש לומר לו שפלוני רוצה לעשות פתיחה - אמר לו הגבאי הראשי כי כבר הבטיח זאת למישהו אחר, למיודענו בעל

ואדרבה גדולה ויתירה היא ממצות צדקה שבממון, וכמו שאמרו (סוכה מט:): 'בשלשה דברים גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה, צדקה בממונו גמילות חסדים בין בגופו בין בממונו, צדקה לעניים גמילות חסדים בין לעניים בין לעשירים, צדקה לחיים גמילות חסדים בין לחיים בין למתים'.

אין טהרה כתורה - ע"י לימוד התורה תטהר נפשו של אדם בפרשתן (ל ב), 'ושבת עד ה' אלוקיך ושמעת בקולו', וביאר האור החיים הק' זי"ע (שם ו) וזל"ק, 'ושמעת בקולו שהוא תלמוד תורה, ולא הזכיר עמו דבר

אחר, וזו היא התחלת התשובה שצריך השב עשות' יח. וכך מצינו במדרש (שמו"ר לה ד) לבאר את האמור בנבואת 'שובה ישראל' - 'קחו עמכם דברים ושובו אל ה' (הישע יד א), שאמרו בני ישראל אל הקב"ה, 'עניים אנו ואין לנו להביא קרבנות, אמר להם דברים אני מבקש, שנאמר קחו עמכם דברים ושובו אל ה', ואני מוחל על כל עונותיכם כ"י, ואין דברים אלא דברי תורה, שנאמר (דברים א א) אלה הדברים אשר דבר משה'. וכן אמרו (ויק"ר כה א) 'אם נכשל אדם בעברה... מה יעשה ויחיה, אם היה ללמוד (רגיל) לקרות דף אחד קורא שני דפים, ואם היה ללמוד לשנות פרק אחד ישנה שנים' ל.

המעשה, ניגש המתפלל ותבע את הפתיחה לעצמו בטענה שהוא מתפלל קבוע ואילו השני אינו אלא אורח מזדמן... וחשכו עיניו של אותו אורח, שהרי כל כך נכספה וגם כלתה נפשו לפתוח כל השערים, ואף הלך להתפלל במקום שאינו רגיל אליו מחמת כן, והעיקר שהרי הבטיחו לו... אך באותה שעה נזכר במה שאמרו גדולים וצדיקים כי מוותרנות אין מפסידים... והודיע לאלתר שמוותר על זכותו, העיקר שלא ירבו מחלוקות בישראל.

ומסיים הנ"ל את סיפורו, עומדים אנו בסוף השנה, ובחסידי ה' התהפך הגלגל והחל להסתובב כלפי מעלה, ולא זו בלבד שפרע את חובותיו והוא 'גומר' את החודש בכבוד, אלא שכבר זכה להפקיד 'פקדונות' בגמחי"ם לזכותו... ללמדנו, כי הרוזף צדקה, ובכלל זה הנותן משלו ומוותר לאחרים, ימצא חיים צדקה וכבוד, ואם פתיחת הארון לנעילה היא סגולה טובה, הרי פי כמה וכמה 'סגולה' נפלאה לא לעשות 'פתיחה' במקום שיש מחלוקת... ישמע חכם וילמד לקח כל חד וחד בדיליה...

ומסיים הנ"ל את סיפורו, עומדים אנו בסוף השנה, ובחסידי ה' התהפך הגלגל והחל להסתובב כלפי מעלה, ולא זו בלבד שפרע את חובותיו והוא 'גומר' את החודש בכבוד, אלא שכבר זכה להפקיד 'פקדונות' בגמחי"ם לזכותו... ללמדנו, כי הרוזף צדקה, ובכלל זה הנותן משלו ומוותר לאחרים, ימצא חיים צדקה וכבוד, ואם פתיחת הארון לנעילה היא סגולה טובה, הרי פי כמה וכמה 'סגולה' נפלאה לא לעשות 'פתיחה' במקום שיש מחלוקת... ישמע חכם וילמד לקח כל חד וחד בדיליה...

אגב אורחא, מעשה היה בבחור יקר שנכנס בחודש אלול אשתקד (תש"פ) ללמוד ב'ישיבה גדולה', ומשום מה לא הצליח למצוא 'חברותא' ללמוד עמו ב'סדר שני', ונאלץ ללמוד בגפו, והיה הדבר קשה בעיני הבחור ובעיני הוריו, לקראת ראש השנה תשפ"א אמר לו אביו שליט"א שנזכר ששמע שיעור לפני כשלושים שנה מאת אחד מחשובי מורי ההוראה בעיה"ק ירושלים הגאון רבי ישראל גנס שליט"א, ובתוך הדברים סיפר על עצמו, כי בשנות בחרותו כשנכנס לישיבה גדולה לא מצא 'חברותא' ללמוד עמו בסדר שני, ולקראת ר"ה שמע שזמן 'פתיחת הארון' הוא עת רצון גדול לקבלת התפילות, והיות ובראש השנה מרבים לפתוח את הארון בסדר התפילה, על כן בכל פעם שפתחו את ארון הקודש התפלל לפני אבינו שבשמים שיזכה למצוא חברותא טובה בכדי שיוכל לעלות ולהתעלות בתורה, וישמע אלוקים ל'קול הנער', ותיכף במוצאי ראש השנה ניגש אליו המגיד שיעור' והציע לו ללמוד עמו ביחד, ומני אז היתה לו הצלחה גדולה בס"ד. והציע האב לבנו יקירו, אולי אף אתה תנהג כן, ותרבה לשפוך שיח בעת פתיחת הארון, סבר הבן וקיבל... וראה זה פלא, במוצאי החג ניגש אליו אחד מרבני הישיבה, ואמר לו, כי זה דרכו כבר שנים הרבה, שהוא לומד ב'סדר ב', עם בחור משיעור א', על כן הוא רוצה לקבוע עמו ללמוד בצוותא

חדא מר"ח חשוון הבעל"ט (ומה שלא קבע עמו בתחילת אלול, אלא המתין עד עתה, כי בשנה הקודמת החל עם החברותא הקודמת רק בחודש חשוון, וביקש ממנו הבחור להמשיך ללמוד עמו גם בחודש אלול עד לתשלום 'השנה'), ומכאן נלמד עד כמה כדאי לנצל את עיתות רצון לקבלת התפילות, ואין לך עת רצון מהימים הקדושים הבעל"ט.

כת. והיה מרגלא בפומיה של הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע לבאר בשם הרה"ק האור לשמים' מאפטא זי"ע (בפרשתן) בלשון הכתוב (בראשית י י) 'ותהי ראשית ממלכתו בבל', שראשית קבלת עול מלכות שמים היא לעסוק בתלמוד בבלי, ומשם תבוא לו ארך - אריכות ימים, וגם הוא לשון רפואה (כמו 'ארוכה ומרפא').

כט. הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע רמז ליה באמרם (תמיד לב:) 'כל העוסק בתורה בלילה שכינה כנגדו', שאע"פ שהוא בבחינת לילה, ולא עוד אלא שהוא כנגדו להשכינה רח"ל, אעפ"כ זוכה ע"י עסק התורה להשראת השכינה.

ל. הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע אמר (עשי"ת תשמ"ג) בשם אביו הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע לפרש בלשון הברכה 'השיבנו אבינו לתורתך.. והחזירנו בתשובה שלמה לפניך', כי בתחילה הזכירו השיבנו אבינו לתורתך ורק לאחר מכן מבקשים והחזירנו בתשובה שלמה לפניך, כי ה'מבוא' והשער לתשובה הוא ע"י לימוד התורה.

נפש', כי הנה בשעה שאדם חוטא מסתלקת נשמתו ממנו, אמנם התורה היא 'משיבת נפש', ותחזיר לו נשמתו וכל כוחות נפשו שנאבדו מחמת חטאיו (מובא בספר ביכורי אביב פרשת כי תצא).

לעשות את השבת - שבת האחרונה שבשנה

כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרנ"ה) וז"ל, ובאמת צריבין להתחזק בשבת אחרונה שבסוף השנה ל', כמאמרם ז"ל אלו שמרו ישראל שבת אחת מיד ננאלין, ויכולה השבת שתרחם ל' (שבת יב.). עכ"ל. ומה גדלה

על כן חזקו ונתחזקה בלימוד התורה ל', והמאור שבה יחזירנו למוטב (איכ"ר פתיחתא ב) וכדאיתא במדרש (ילקוט ירמיה רמז רפב) 'רב הונא ורבי ירמיה ורבי חייא בר אבא, כתיב (ירמיה טו יא) 'אותי עזבו ואת תורתני לא שמרו', הלואי אותי עזבו ותורתני שמרו] - שהקב"ה מתאוונן ואומר על ישראל שהלואי שהיו עוסקים בתורה למרות שחטאו], שאילו תורתני שמרו מתוך שהיו מתעסקין בה היתה מחזירתן למוטב ל'.

ובה ביאר הרה"ק רבי בונם מפרשיסחא זי"ע בלשון הכתוב (תהילים יט ח) 'תורת ה' תמימה משיבת

לא. הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע אמר פעם שיחה בפתיחת זמן אלול בישיבתו, משך כל שיחתו היה שלש דקות וכך אמר, הרי כל אחד ואחד רוצה שיהיה לו ממון הרבה, ולשם מה זקוק בן תורה לכסף ומעות, כדי שבבוא חג הסוכות יוכל לקנות ארבעת המינים מהודרים בכשרותם, (באותם הימים לא גדלו בפולין ד' מינים, והוצרכו להביאם מארצות מרוחקות, והיו הרבה נפסלים בדרכים, ולכן היה מחיר האתרוגים גבוה ביותר ורק לעשירים גדולים היה ד' מינים משלהם). המשיך ה'חפץ חיים' ואמר, הנה מצוות נטילת לולב היא מדאורייתא רק ביום טוב הראשון של חג, אך בשאר ימי החג אינו אלא מדרבנן, ועם כל זה מבינים עם הקודש בני ישראל שראוי ויאות הדבר לקנות אתרוג בסכום עצום של חמישים רובלים, כי אין ערוך למצווה זו. והנה בתלמוד ירושלמי (פאה פ"א ה"א) דרשו חכמים על הפסוק (משלי ג טו) 'כל חפציה לא ישוו בה - אפילו כל מצוותיה של תורה אינן שוות לדבר אחד מן התורה', וביאר הגאון מווילנא זי"ע (שנות אליהו הארוך, שם) שהכוונה היא שחשיבותו של 'דיבור' אחד של תורה שווה יותר מכל המצוות גם יחד. סיים החפץ חיים ואמר, התבוננתי על 'מורה השעות' (שעון) וראיתי שבדקה אחת יכול האדם לומר כמאתיים תיבות, ולפי זה יוצא שבכל דקה של לימוד התורה יש לו לאדם מאתיים מצוות שכל מצווה ומצווה מהם חשיבותה יותר מכל התרי"ג מצוות כולם. נמצא שבחמש דקות יכול האדם לקנות קניין עצום של אלף מצוות שכל אחת מהם חשובה מכל המצוות כולם. אם כן כיצד אפשר לאחר אפילו רק חמש דקות לסדר הישיבה... ועל משקל דבריו נעני ונאמר, היאך ניתן לזלזל בחמש דקות ולבטלם...

לב. בפרשתן (ל יד), 'בפיך ובלבבך לעשותו', וכבר הבאנו לעיל מה שהקשו שלכאורה הקדים הכתוב את המאוחר, שהלא מחשבת הלב קודמת לדיבור בפה, ומדוע לא נקט הכתוב כסדרו 'בלבבך ובפיך לעשותו', וביאר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, כי לפעמים אין לו לאדם 'טהרת המחשבה', ואינו יכול לשמור על מחשבותיו שיהיו כראוי, והעצה לזה היא שיעסוק בתורה, והמאור שבה יטהר אותו, וזהו שאמר הכתוב בפיך ובלבבך לעשותו, ר"ל שיקדים תחילה ללמוד בפה, ועי"ז יזכה לטהרת המחשבה עד שגם 'בלבבך לעשותו', וזהו שפירש בתרגום יהונתן 'פְּתִיחוּן פְּתִיחוּן פְּתִיחוּן לְמַהְיֵי הַגִּיּוֹן בְּהוֹן בְּרִירוֹ לְפִכּוֹן לְמַעַבְדַּי יְהוֹן', ר"ל שעל ידי שיעסקו בתורה בבית המדרש, יזכו לברר את הלב ולטהרו מכל שמץ וסיג.

לג. איתא ב'לבוש' (סי' תכח ד) שקריאת פרשת 'אתם נצבים' צריכה להיות בשבת קודם ראש השנה, לפי שנכתב בה רבות מענייני התשובה.

לד. כתב הגה"ק החיד"א זי"ע בנחל קדומים על הפסוק שבפרשתן (ל ב) 'ושבת עד ה' אלוקיך', כי וְשַׁבְּתָּ אוֹתִיּוֹת וְשַׁבְּתָּ, רמז, כי התשובה לא תכון אם לא בשמירת שבת, עי"ש מה שמבאר בטעם הדבר, ומסיים 'הראת לדעת דלא אפשר לשוב בתשובה הראויה אם לא יזדרז מאד בשמירת שבת, והוא ריוח גדול דבנקל תעלה תשובתו לריח ניחוח, וזה רמז וְשַׁבְּתָּ קרי ביה וְשַׁבְּתָּ, כי התשובה והשבת צריכים זה לזה, כי בזה תשובתו תכון לעד'.

והנה בהאי שתא אזי יום השב"ק הוא שלושה ימים לפני ראש השנה, וכבר מובא (דעת זקנים עמ' עד) בשם הרה"ק רבי ישראל אברהם מטשרנאסטרעא זי"ע [בן הרה"ק רבי זושא מאניפולי זי"ע], שעצה היעוצה לצאת זכאי בדין, שבשלושה ימים קודם 'יום המשפט' לא תהא לו שום שייכות עם היצה"ר, כי בדיני עדות קיימא לן (סנהדרין כז: שו"ע חו"מ סימן ז סעיף ז) 'הדיין יכול לדון את אוהבו ולא את שונאו, ואיזהו שונא שאינו יכול לדונו, כל שלא דיבר עמו ג'

השנה (זוה"ק פנחס רלא.), והראש השנה נרמז ונחקק בשבת שלפניו על כן קורין אותו בשבת הוה, והיינו ש'כולם עוברין לפניו כבני מרון' מתחיל כבר בשבת זו, והערום יעשה בדעת לנצל כראוי שבת גדולה בזו^ל.

עוד איתא מהרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע (אמ"פ אות תמב) שבעת סעודה שלישיית נגזר איך יתנהגו עם האדם כל השבוע^ל.

יום אחד בשנה - השיבות ועבודת יום האחרון בשנה

מה יקר היום הזה - יום אחרון בשנה, וכפי שהמליצו עליו צדיקים בדברי חז"ל (ר"ה ב:), יום אחד בשנה חשוב שנה, והרי דין זה נאמר במנין השנים למלכים (בשטרות), וכלומר שהמלך שנתמנה למלכות אף ביום אחרון של שנה ייחשב לו ממחרת כשנה שניה, כיו"ב לענין המלכת ממ"ה הקב"ה על עצמו, המקבל עול מלכות שמים על עצמו ביום זה, נחשב לו כמו שעברה עליו כל השנה בקבלת עול מלכות שמים (הובא בליקוטי הרי"ם, ער"ה) ל"ה.

מעלת שב"ק זו, וכמו שהגיד הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא בבית ישראל כמ"פ) כי 'שבת האחרון מהשנה כולל כל שבתות השנה שעברה, ויש כל הכוחות משבתות השנה' לה.

וכך איתא ב'בית אהרן' (קכט: ד"ה עוד) בזה"ל, זה אנו מדברים תמיד, ששבת קודם הרגל הוא הבנה לרגל דכתיב 'תחילה למקראי קודש', כי משבת נשפע הקדושה בהרגל, עכ"ל. והרחיב בדבר הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע (נצבים ד"ה אתם נצבים) 'כל הברכות והטובות והחסד שנעשה בכל ימי השבוע לכללות העולם או לאדם פרטי, הכל נעשה ונמשך בשבת קודש שלפניה וכו', ונמצאת למד מזה שגם ביום הגדול והנורא עת משפט עמו ישראל בראש השנה והקצבת חיותם ופרנסותיהם ומזונותיהם, הנה הכל נעשה ונמשך בשבת שלפניו במקור מים החיים, ועל כן מבואר בשולחן ערוך (תכח ד), שלעולם קורין 'אתם נצבים' קודם ראש השנה, לפי שהוא מרמז על ראש השנה, ד'היום' דא ראש

ימים מחמת איבה, ואמרו חז"ל (ברכות סא:): 'צדיקים יצר טוב שופטן, רשעים יצר רע שופטן', וממילא זה האיש שלא דיבר עם יצרו זה השטן משלושה ימים מחמת איבה, נפסל השטן מלהיות הדיין שלו ולכן יצא זכאי בדין, אך כל זה בתנאי קודם למעשה שבימים אלו יעזוב אותו לגמרי, ולא תהא לו שום שייכות עמו מטוב ועד רע, ועל כן יתחזק ביותר מיום השב"ק 'לא לדבר' עם יצרו הרע... וזכות קדושת השבת תסייע לו שיוכל לכונן תשובתו על יסודות איתנים ולהחזיק בה, למען יוכל לזכות בדין.

ובענין 'הימים האחרונים של השנה' נביא מה שאמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (ד"ה הכל) וז"ל. 'הכל הולך אחר החתום' - אלול הוא בחי' ערב שבת ותשרי בחי' שבת, וכמו שאמרו רבוה"ק זי"ע שכל ההשפעה היורדת מש"ק לימי החול הוא ע"י 'תוספת שבת', מה שאיש יהודי מוסיף מחול אל הקודש - כי קדושת שבת עצמה גבוהה מאוד, כמו"כ ההשפעה והברכה לכל ימות השנה הוא ממה שמוסיף בתשובה ומעש"ט מאלול על תשרי, ואם עברו ימי אלול עד עכשיו, ועדיין לא הוסיף בהם כלום ישתדל לכה"פ שאלו הימים האחרונים לא יעברו לריק.

לה. וכך אמר הרה"ק ה'ישמח ישראל' מאלכסנדר זי"ע (נו"י סוף אות א) בשם צדיקים קדמונים, שכדוגמת המטה, כאשר מרימים אותו אף רק בקצהו, מתרומם כל המטה כולו, כמו כן בשבת זו בקצה השנה, על ידי שיתרומם ויתקרב אל בוראו ירומם בזה את כל השנה כולה, להפכה לטובה ולברכה.

לו. ו'תוספת ברכה' יש בשב"ק זו, כדברי הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע בשם רבו המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע שאמר בשם מרן הבעש"ט הק' זי"ע, שבשבת זו אין מברכין את החודש על אף שהיא שבת הקודמת לחודש תשרי, כי בשבת זו הקב"ה בכבודו ובעצמו מברך את החודש, ובכח 'ברכת החודש' זו אנו מברכין את כל שאר חדשי השנה (קובץ מכתבים, בסוף תהלים אהל יוסף יצחק ע' 193).

לז. עוד אמר, שלכן נקרא סעודה דזעיר אנפין - שצריך להיות קטן ושפל בעיני עצמו, והוסיף הרה"ק רבי שמעריל (ווארחיווקער) ז"ל - שהא בהא תליא, שבשעת סעודה שלישיית אפשר לו לבקש על שפלות. ולכך יש לבקש בסעודה שלישיית דשבת לפני ראש השנה שיזכהו השי"ת להיות לו הכנעה ושפלות בראש השנה (שהרי אמרו [ר"ה כו:]:

בר"ה 'כמה דכיף אינש דעתיה טפי מעלי').

לח. ושם הובא שאמר כן לחסיד אחד בעת רדת היום בער"ה, בתוספת דברים ש'מקצת היום ככולו' (פסחים ד.) וא"כ 'ברגע' אחרון של השנה אפשר לתקן את כל השנה - ע"י תשובה אמיתית מעומק הלב.

באר הפרשה - פרשת נצבים

דברי איסור נחשב כ'חרש', ומעתה היאך יגש אדם זה להתקרב אל בוראו, והא כתיב (ויקרא כא יח) 'כי כל איש אשר בו מום לא יקרב איש עור או פסח', ואף זה בכלל אלו ה'בעלי מומין' ייחשב. עוד מקדים להביא בשם ה'כלבו' (והוא מפורש בזה"ק ח"ג ערה.) שכאשר בא יבוא השמן להשטין ולקטרג על עם בני ישראל ביום הדין, אומר לו הקב"ה לך נא והבא 'עדים' נאמנים אשר יעידו כדברך, ואכן, השמן הולך אל השמש והירח ומבקשם לבא להעיד לפני בית דין של מעלה. והנה, השמש שומעת לו ובאה להעיד, אך הירח אינו רוצה לספר בנותן של ישראל, לכן מתכסה באותה שעה כמו שנאמר (תהלים פא ד) 'בכסה ליום חגנו', וממילא נשארת השמש לחוד, ועד אחד אין עדותו עדות, עד כאן דברי ה'כלבו'. מוסיף על זה הצ"ח, שהנה אמרו (קידושין סו:) שאף שעד אחד אינו נאמן מכל מקום הינו רק בשאר עדות, אבל נאמן הוא על מומין שבגופו, והרי אמרנו שעל ידי החטא עשה האדם לעצמו 'מומין' שבגופו כפיסח או עיוור, ועל כך יש בידי השמן להעיד אף בעדות היחידה של השמש, והעצה היעוצה היא רק והיה לפנות ערב בפנות השנה, ירחין האדם במים - בדמעות, את נפשו רוחו ונשמתו, וינקה אותם מכל סיג ופגם, וממילא יסורו מאתו כל המומים שבגופו, ובוה כבוא השמש להעיד לבדו כנגד בני ישראל, לא יקבלו את עדותו, ובני ישראל יזכו לבוא אל תוך המחנה שכינה, ויצאו זכאים בדין.

ואף ברגעים אחרונים של השנה לט' עדיין בידו להתנתק לגמרי מן היצר הרע בשעתא דהא וברגעא דהא. וכעין שכתב הרמב"ם (הלכות תשובה ב ב) 'ומה היא התשובה, הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד'.

בתב ה'טור' (או"ח ר"ה סימן תקפא) נוהגין באשכנז להתענות כולם בערב ראש השנה, וסמוך לזה ממדרש ר' תנחומא, משל למדינה שחייבת מס למלך ולא נתנו לו, בא אליה בחיל לגבותו כשנתקרב אליה בעשרה פרסאות, יצאו גדולי המדינה לקראתו ואמרו לו אין לנו מה ליתן לך, הניח להם שלישי. כיון שנתקרב יותר, יצאו בינוני העיר לקראתו, הניח להם שלישי השני. כשנתקרב יותר יצאו כל בני העיר לקראתו והניח להם הכל. כך, המלך זה הקב"ה, בני המדינה אלו ישראל שמסגלים עונות כל השנה. ער"ה הגדולים מתעניין² ומוותר להם שלישי עונותיהם, בי' ימים בינונים מתעניין ומוותר להם ב' שלישים, ביוה"כ הכל מתעניין, ומוותר להם הכל. נמצא האי יומא חלק מכפרת עמו בני ישראל.

הגה"ק ה'נודע היהודה' זי"ע מבאר (דרושי הצ"ח דרוש א אות ו-ח), את הכתוב (לעיל כג יב) 'והיה לפנות ערב ירחין במים וכבוא השמש יבוא אל תוך המחנה', כי מי שנשבה ברשת יצרו ונכשל בראיית מראות אסורות רח"ל, הריהו נחשב כ'עיוור', כמו כן, השומע

לט. ועל דרך שביאר הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע את בקשתנו בתפילת המנחה לעת ערב בער"ה 'ברך עלינו את השנה הזאת' כי ישועת ה' כהרף עין, וברגע כמימרא יתגלה למפרע כי כל השנה שעברה הייתה לטובה. מיהו האמת יאמר, דקושיא מעיקרא ליתא, וכפי שרגיל אחד מגדולי מירושלים זצ"ל לספר, על אחד שהיה מעלה קושיא זו באוזניו תמיד, מדוע צריך להתפלל שיברך השי"ת 'את השנה הזאת' בער"ה כאשר כבר תמה השנה, עד שבאחת השנים אחר שהתפלל תפילת מנחה קיבל הודעה מעבר לים שכל עסקיו הגדולים שבארה"ב ירדו לטמיון ברגע כמימרא, ומאז הבין היטב כמה צריך להתפלל אף על אותן שעות ספורות שלא יארע לו שום תקלה וצרה ח"ו.

כעיי"ז אמר הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בשם אביו הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע שלכן מבקשים על השנה הזאת להראות ולהכריז כי בלא עזר וסיוע ממעל אין בכוחנו עשות מאומה לא לטב ולא למוטב, ובכל רגע ורגע נצרכים אנו לסייעתא דשמיא ול'ברכת השנים'.

מ. כתב ב'גליון חתם סופר' (על השו"ע ס"י תקפא) 'והגדולים המתבטלים ממלאכת שמים אינם מתענים בשארי ערב ר"ח, רק בערב ר"ה לקבל פני המלך ית"ש'.

ראש השנה

וזהו שאנו אומרים בסליחות לערב יום הקדוש, 'בידי אין מעש ועל זאת ליכי יפחד, אבל עתה בזכרי מלכות שם המיוחד, ועל זאת אני בוטח באומרים ה' אחד, כי באלו הימים צריכים ביותר לבטוח על אחד יחיד ומיוחד, אלוקיני שבשמים, הוא המנוס ומפלט לנו, כדאמרי אינשי שהאות דל"ת שבתיתבת אחד (בשמע ישראל) היא ד' רבתי, לומר כי מקום יש לכל בר ישראל להיכנס ב'דלתות' האמונה השלימה באחדות ה', וכל הרוצה לחסות תחת כנפי השכינה יבוא ויכנס²².

ובענין הזה כתב אחד מרבתינו הראשונים ה"ה הר"מ מנרבונא (ה"ד ב'ספר המאורות' על מס' ר"ה, אחר גמר דבריו על המסכתא) בביאור מנהג אכילת ה'סימנים' בליל

והוא ניסי ומנוס לי - להאמין ולבטוח בהקב"ה שיצדקנו במשפט

כתב ה'טור' (ס' תקפ"א) וז"ל, רוחצין ומסתפרין בערב ראש השנה וכו', מנהגו של עולם, אדם שיש לו דין לובש שחורים ומתעמף שחורים ומגדל זקנו ואין חותך צפרניו לפי שאינו יודע איך יצא דינו, אבל ישראל אינו כן, לובשים לבנים ומתעמפים לבנים וכו' ומחתכין צפרניהם ואוכלין ושותין ושמחים בר"ה לפי שיודעין שהקב"ה יעשה להם נס, לפיכך נוהגין לספר ולכבס בער"ה ולהרבות מנות בר"ה. הוסיף ע"ז ה'ט"ז' (סק"ה) 'מכבסין ומסתפרין בער"ה, הטעם בשור להראות שאנו בטוחים בו יתברך שיוציא לצדק משפטינו²³. והיינו משום שהבטחון עצמו הוא גורם שנוכה בדין²⁴.

מא. סיפר הגרא"מ שך זצ"ל שבימים האחרונים לחיי הגרי"ז מבריסק (שנלב"ע ערב י"ז), כאשר היה חולה מוטל במיטתו, הזכיר לפניו שצריך לבטוח בה' כי יוציא לאור צדקנו, אמר לו הגרי"ז וכי לזה בטחון ייקרא - והרי איננו מפחד כלל. ומתי בשם 'בטחון' יקרא, כאשר מתיירא האדם ואעפ"כ מתחזק לבטוח בה'. ואכן זה כלל גדול נקוט בידך, אי אפשר ליראה בלא בטחון, ואי אפשר לבטחון בלא יראה, שכן יראה לבדה יכולה להביא על האדם מרה שחורה רח"ל, ולעומת זאת בטחון בלא שתקדם לו היראה אינו בטחון כלל, ואף יכול להביא לידי פריקת עול ח"ו. אלא זאת תורת העבודה כמו שכתב הרמב"ם בפירוש המשניות (ר"ה פ"ד ד"ה העובר) 'שהם ימי עבודה והכנעה ופחד ומורא מהשם ויראה ממנו ומברח ומנוס אליו'. וכפי שיש בנוסח הסליחות 'אתכסה מחמתך בצילך'.

וכדברי ה'פרישה' (או"ח ס"ח תקפ"א) שהביא, יש מקשים על מה שכתב ה'טור' ללבוש בגדים לבנים בראש השנה, לפי שישראל יודעים שהקב"ה יעשה להם נס ויצאו זכאי בדין, דאם כן יש ללבוש בגדים מרוקמים וצבעי ארגמן, ויש לומר, שאם כן אין הוכחה שבטוח בהשי"ת, כי שמא אינו מפחד כלל מיום הדין, ואינו חש [ומרגיש כלל שיש דין ומשפט בעולם], אבל עכשיו שלובש לבנים זיכרון ליום המיתה מראה שזוכר ביום הדין, אלמלא שבטוח בהשי"ת'. והוא עפ"י היסוד דלעיל, שמצד אחד זוחלים ורועדים מאימת המשפט מלפני ה' כי בא לשפוט את הארץ, אך לאיך גיסא יבטח במלך חפץ בחיים שיכתוב אותו בספר חיים טובים.

מב. יש שביארו בנוסח הסליחות 'חסות בצילך הנה באנו', דהנה בגמ' (ב"מ פה:) מסופר על רבינו הקדוש שסבל יסורים נוראים למשך י"ג שנים, ואיתא שם שהיסורים באו לו מפני מעשה שהיה, ואף הלכו ממנו על ידי מעשה, ומעשה שהיה כך היה, יום אחד עבר לצדו של רבינו הקדוש עגל שהוליכוהו לבית השחיטה, העגל שפחד מהשוחט רץ ותפס מחסה תחת גלימתו של רבי, שילחו רבינו הקדוש ואמר לו, זיל, לכך נוצרת, ועל כך גזרו עליו משמיא לסבול מכאובים רבים למשך תליסר שנים. לכאורה צריך ביאור וכי עד אז לא שחטו עגלים, או שמא תאמר שלאחר מעשה זה נאסר עלינו לשחוט עגלים, לא ולא, אלא ביאורו, דכשבריה אחת מבריותיו של מקום באה לתפוס מחסה תחת כנפיו של אדם - אף שלא בצדק, אין לו לשלחה מעל פניו. וכן ייאמר לדידן, בימים אלו באים ומתחננים אל קל רחום וחנון ואומרים לו, אף שעוונותינו ענו בנו, מכל מקום 'חסות בצילך הנה באנו', והיאך תוכל לשלחנו מעמך, לימדתנו בתורתך שאסור לאדם לשלוח את הבא לחסות תחת כנפיו מפחד השוחט, ואם כן חוס ורחם עלינו והשפּע עלינו שנה מאירה ומצליחה, ללא כל פגע חלילה.

מג. ועל זה רמזו את אמרינו בתחילת הסליחות 'כדלים וכרשים דפקנו דלתיך' כי הכוונה על האות דל"ת, שאנו רוצים לזכות ולהיכנס בה, בצילא דמהימנותא שלימתא.

(יד כג) 'וטאטאיתיה במטאטא השמד' עד שביום אחד שמעו את אמתו של רבי האומרת לחבירתה קחי נא 'טאטאיתא' וטאטי ביתא (והבינו שהוא בעזע"ם, מטאטא) כמו"כ לא ידעו מהו שנאמר (תהילים נה כג) 'השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך' עד ששמעו סוחר הקורא למשאו 'הבי' והבינו שבזנות הקרא לומר שעל האדם להשליך את 'משא' דאגותיו ופרנסתו על ה'. והנה דברים אלו הובאו הן במס' מגילה הן במס' ר"ה, אלא שנכתבו ב'סדר' שונה, במס' מגילה הובא תחילה ביאור הפסוק 'השלך על ה' יהבך' ולאחר מכן ביאור הפסוק 'וטאטאיתיה במטאטא השמד', ואילו במס' ר"ה הקדימו 'וטאטאיתיה' ולאח"כ מסיימים חכמי התלמוד ב'השלך על ה' יהבך', אלא שבחר רב אשי מסדר הש"ס לסיים בכל מקום לפי עניינו, והעיקר הנדרש בר"ה הוא השלך על ה' יהבך [ואילו עניינו של יום בפורים הוא מחיית עמלק].

כתב הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל (הגהות חכמת שלמה או"ח תקפג א) על עניין אכילת ה'סימנים' בליל ר"ה, שאין הכוונה לאכול מאכלים הללו דרך תפילה - 'דאין מקום לתפילה בשעת אכילה', אלא עיקר טעם אכילתם הוא כדי לגלות ולהראות שהוא מאמין בהש"ת שיפסוק עליו שנה טובה, 'ובפרט לפי מה שכתבתי בדרושים לפרשת תבא שנת תרי"ב, דבראש השנה יהיה משמח ואומר כל מה שעושה הוא יתברך הוא לטובה, וזוהי יהיה נהפך באמת לטובה^מ, ולכך מהאי טעמא נראה, שיהיה אדם רגיל לומר בר"ה אחרי תפילת

ר"ה, וז"ל, גרסינן בהוריות (יב.) 'אמר אביי, השתא דאמרת סימנא מילתא היא, יהא רגיל איניש למיחזי בריש שתא קרא ורוביא כרתי 'סילקא ותמרי', סימן קרכס"ת, ע"כ. ונהגו עלמא למנקט כל חד וחד, ואומרין אקרא יהי רצון מלפניך ה' או"א שיקראו לפניך זכויותנו, ושיקרע רוע גזר דיננו. רוביא, ירבו זכויותיו. כרתי, יכרתו שונאינו. סילקא, יסתלקו עוננו. תמרי, יתמו שונאינו, יתמו עוננו. ומזה יוכל כל משכיל לדעת, כי רבותינו עליהם השלום רמזו על זה שלא יסמוך אדם על הנחשים וסימנים (ומזה יבוא לחשוש ולפחד מהם), רק שישים בטחוננו בצור אדון הכל אשר בידו להפוך את הקללה לברכה^מ, שהרי בזה תראה שכל אלו הפירות שהם קרכס"ת שמותיהם משונים ונוטים יותר לרוע מטוב, וכיונו על זה שיתפלל האדם^מ שרוע השמות יהפוך אותם הצור יתעלה על כלוי העונות והאויבים, שהרי לשון קריעה לשון קשה הוא, ונבקש מאתו שיקרע רוע גזר דיננו, וכן לשון רוביא מורה על לשון ריב ומדון, ואנו מהפכין אותו בתפלתנו לריבוי הזכויות, וכן כרתי שיכרתו שונאינו, וסילקא שישתלקו אויבינו ועונינו, ותמרי שיתמו אויבינו ויתמו חטאינו, על כן ראוי לכל אדם לאמת בלבו שאין עוד מלבדו, ומאתו ישאל העזר והטוב, ולא ילך אחר נחשים, כי הרעים יהפכם על אויביו לרעה ויהפכם אליו לטובה. עכ"ל.

וכן רמזו לה הרה"ק ה'מי השילוח' זי"ע (לקושי הש"ס אות כו) בדברי הגמרא (ר"ה כו: מגילה יח.) על שתי פסוקים שלא ידעו רבנן פירושיהם. האחד, פסוק שנאמר בישעיה

מד. וכך כתב הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע וז"ל, רבינו הקדוש [הר"נ] מלעכוויטש זי"ע בכל ראש השנה היה מרגלא זאת בפיו הקדוש 'חדות ה' הוא', ר"ל שמחה וגודל נחת רוח לפני השי"ת הוא מה שאתם חושבים ומאמינים בחסד השי"ת אשר הוא מעוזנו, וזהו 'היא מעוזכם', עכ"ל.

מה. ידועים דברי השל"ה הקדוש (עיקר דבריו הובאו במשנ"ב שם סק"ב) דהעיקר הוא להתעורר באותה שעה לתשובה, דמנא ליה שעל ידי אכילת 'כרתי' יכרתו שונאינו, והלא כמו כן יתכן חלילה איפכא, שיכרתו זכויותיו ח"ו, ופשיטא שאין עצם האכילה גורמת להכרית השונאים אלא התפילה והבקשה עם התשובה פועלות לעורר רחמים בשמים ממעל.

מו. מעשה באחד שהתאונן בפני רבו על שלום ביתו המעורער עד היסוד, ובתוך כדי הדברים סיפר לו עד היכן הגיעו הדברים, שבלי לר"ה נתנה לו את זנב הדג, נענה הרבי, וכי מפני זה אמרת שנהיה לזנב, והלא העיקר תלוי באמירה, ומה לך כי העמידה זנב ולא ראש. וכבר איתא ב'משנה ברורה' (תקפ"ג סק"ה) שיזהר מאד שלא יכעוס בימים אלו, מלבד גודל האיסור, כדי שיהיה לסימן טוב.

כן ידוע כי פעם הגיע אברך אל הרה"ק הרמ"ח סלאנים זי"ע כי לא השיגה ידו לקנות 'ראש' ומי יודע איזו שנה תעלה בגורלו, אמר לו הרמ"ח, קח נא את זנב הדג, ואמור בקול גדול שכבר יהיה סוף וקץ לכל צרותינו. והעומק שבדבר, כי ביד כל איש ל'סדר' מצבו יהיה מה שיהיה לטובה ולברכה על ידי שיאמין כי אכן יעזרהו הקב"ה לטובה... מדוע יתאונן ויבכה, בכל עת יש מוצא לסבך שהוא שרוי בו.

זבחה מבאר עוד במה שאמרו חז"ל (ר"ה יח.) ש'כל באי עולם עוברים לפני כבני מרון', ופירושו 'כבני אמרנא', והיינו ככבשים העוברים תחת השבט אחד אחד כדי למנות אותם לצורך מעשר בהמה, ולכאורה מה ראו חז"ל לדמות כל באי עולם לאותם הכבשים, והרי עיקר הכוונה שכולם עוברים בזה אחר זה ומה היה צורך לומר 'כבני מרון', ומבאר ה'מאירי' שבאו חז"ל לרמוז לנו על ההשגחה הפרטית על כל אחד ואחד, וכמו אותם 'בני אמרנא' שהרועה משגיח על כל אחד ואחד וכשהוא מונה אותם, כך הקב"ה משגיח בפרטיות על כל אחד מבאי עולם.

נמצינו למדים כי כל עיקרו של ה'משפט' הוא למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלוקים, ושלא יתגאה בלבביו לאמור 'כוחי ועוצם ידי עשו לי את

שחריתי, כל מה דעביד רחמנא לטב עביד וגם זו לטובה, ולכן מהאי טעמא תיקנו לאכול מאכלים טובים ומתוקים ולומר עליהם כן, כדי שאם ח"ו נגזר להיפוך יהיה נהפך על ידי אמירה זו לטובה, אמן כן יהי רצון, עכ"ל.

כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי - ימי עבודה והכנעה נפלאות מצינו לרבינו ה'מאירי' (ר"ה פז. ד"ה בר"ה) המבאר עניין הדין בר"ה כזה"ל, בראש השנה נידונים על גופם בחייהם ובמיתתם בעונג ובצער בריווח ובהפסד, וסיבת בחירת זה הזמן נודע למבינים, ואחת מן הסיבות, מתוך שהוא זמן הבעיטה (ר"ל, שאדם עלול לבעט, כמו זישמן ישורון ויבעט) וזמן התנאות האדם על אסיפת גרניו ועל הכנסת הטוב באוצרותיו, היה מחכמת דרכי הדת לעוררו ולהבינו לבל יקשה ערפו, וכל עוד אשר יגדל טובו ירך לבו מפני פחד ה' והדר גאונו, עכ"ל.

ידוע דבר המעשה שהגאון רבי יהודה פתייה זצ"ל ישב פעם בליל ר"ה בסעודת היום כשהוא מיסב בחבורת אורחים כולו אומר כבוד והדר, לבוש בבגדי לבן, ועל השולחן מנורה גדולה מאירה בנרות גדולות, והנה אחד המסובים דחף בטעות את השולחן נפלה המנורה וכבו הנרות... וחשיכה השתררה בחדר... רבי יהודה עצר בעצמו שלא לכעוס, מכיוון שחשך כל פני הבית לכן כשיצאה הרבנית ומגש דגים בידה נפל המגש והכל נשפך לארץ... ויקם רבי יהודה לראות ולהבין מה אירע עם הדגים אך אז... שוד ושבר... הרב החליק מציר הדגים ונפל על הארץ וכל בגד הלבן נתלכלך וניטנף... ובכל זה שלט ר"י בעצמו לא כעס ולא רגז מאומה... בגמר השנה העיד ר"י על עצמו כי מעולם לא הייתה לו שנה טובה ומתוקה כשנה זו, בהארת פנים ממעל, בכל אשר שלח ידו הצליח ה' דרכו, אף היה לו חידושים גדולים וגילויים נפלאים בתורה...

מכאן יבין כל איש לפי מצבו באשר הוא כי העיקר בלילה (וביום) הקדוש הזה – לקבל את הכל באהבה ושמחה, מתוך שלווה הנפש כי הכל לטובה ולברכה, ואז אכן, כל אשר יארע לו לא יהא לו אלא עוד 'סימנא טבא' לטובה, ברכה והצלחה.

וכך היו אומרים זקני ירושלים, שאם נהגו לאכול בר"ה חלה ותפוח בדבש כדי לרמוז שתהיה לנו שנה טובה ומתוקה, ק"ו שאין לך סימן יותר טוב מלהיות זיסע יוד (יהודי מתוק), כלומר, להסתובב ביום הזה בשמחה ובפנים צוהלות, וזה יהא לו לסימן להיות כן בכל ימות השנה.

סיפר הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע על אחד הצדיקים, ששנה אחת בליל ראש השנה בבואו לקדש על הכוס נשפך היין, וכשחתך את פרוסת המוציא נפלה החלה מידו, וכן הדגים נשרפו ולא היו ראויים לאכילה. משהבחינה הרבנית במקרים אלו התחילה לחשוש אולי יש בכך סימן לא טוב מן השמים, ובפרט בר"ה שמרבים בסימנים טובים, והתעצבה על לבה מה זאת עשה אלוקים לנו. אך הצדיק השיב בניחותא, שאין כלל ממה לחשוש, דכל הטעם שעושים את הסימנים בעת האכילה מדברים טובים ומתוקים היינו מפני שזה גורם לטבע האדם להיות רגוע ושמח, נמצא שעיקר הסימן טוב הוא בפנימיותו של האדם שהוא שליו ושמח ובטוח בישועת ה', וא"כ הגם שאירעו לנו כמה סימנים לא טובים, מיהו אם נישאר שלוים ובטוחים בחסדי ה' אזי בוודאי נזכה לשנה טובה, כי פנימיות הלב הוא הסימן הטוב ביותר לרחמים וחסדים. (ואדרבה, דייקא שלווה הנפש אחרי מהפכות כאלו תחשב שלווה הנפש באמת).

מז. פעם שמע הגה"צ רבי אליהו לאפייאן זצ"ל את הש"ץ אומר 'המלך' בימים הנוראים, והרגיש בו כי הלה מחזיק עצמו לייש', ניגש אליו בהזדמנות ושאלו מדוע לא אמר 'המלך' כהוגן, תמה הלה על שאלתו שהרי בוודאי אמרו בקול ובנעימה כמנהג ישראל תורה, נענה רבי אליהו ואמר 'כשאתה אמרת 'המלך' היו שם שני מלכים, כי אתה בעצמך היית גם כן 'ישות' בפני עצמך, ואין שני מלכים משמשים בכתר אחד'...

באר הפרשה - ראש השנה

החיל הזה, ומאידך ניסא ככל שהאדם מבניע עצמו^{מח} ומשריש בעומק נפשו את ההכרה הברורה שאין בו כלום משלו, לא כח גשמי ח"ו ואף לא זכויות ומעשים טובים שמחמתם הוא 'ראוי' לצאת זכאי, כך הקב"ה משפיע עליו רחמים וחסדים ללא גבול ושיעור^{מט}.

ומפורש כן להדיא בגמ' (ר"ה טז:), 'כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה', ופירש רש"י, 'שישראל עושין עצמן רשין בר"ה^{נא} לדבר תחנונים ותפלה, כענין שנאמר (משלי יח כג) תחנונים ידבר רש"י^{נב}. והרי שעל האדם להרגיש בכניסתו לימים הללו במי

מח. ובכלל ה'הכנעה' הוא לקבל את כל העובר עליו באהבה, ומעתה אל יתרעם האדם על תקלות שונות שנעשו ביום הזה שלא כרצונו, כגון, שברצונו היה להתפלל במקום פלוני ומשום מה נאנס והוצרך להתפלל במקום אחר, וכן דוגמאות למאות שהשטן זה היצה"ר מנסה עי"ז להפיל את רוחו של האדם מחמת דברים של מה בכך, אלא המשכיל לא יגרר אחריו ויתחזק להיות בשמחה, וידע כי אדרבה דייקא 'תקלות' אלו הם 'מליצו טוב בעדו' אם יכניע עצמו לקבלם ברוגע ובשלמות הנפש מתוך הכנעה לרצון ה'.

מט. בספה"ק 'זרע שמשון' (ואתחנן ד"ה ברכות) פירש במה שאנו אומרים (במוסף דר"ה) 'אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים, ואם כעבדים עיננו לך תלויות עד שתחננו ותוציא כאור משפטנו', שהנה ידוע שדרגת 'בנים' עדיפה היא מדרגת 'עבדים', שכאשר בני ישראל עושים רצונו של מקום נקראים הם יותר בשם 'בנים', ומעתה יש לתמוה, שאם כשאנו כבנים אזי אנו מבקשים רחמנו כרחם אב על בנים – שאין לנו זכות אלא רק מבקשים רחמים, אם כן כיצד אנו אומרים שאם כעבדים עיננו לך תלויות עד שתוציא לאור משפטנו, כלומר שנצא זכאים במשפט... והרי 'עבדים' זכותם פחותה יותר מ'בנים'... וביותר יש להקשות, שלכאורה יש בזה סתירה מיניה וביה, פתח ב'עד שתחננו' והיינו שמבקשים מתנת חינוך, ומסיים ב'ותוציא לאור משפטנו' והיינו כמי שאומר ששורת הדין נותנת שכך צריך להיות... ומבאר, כי הנה עבד אין לו משלו כלום, שהרי מה שקנה עבד קנה רבו, ואפילו אין לו זכות במעשה ידיו לצורך מזונותיו, כי יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך (גיטין יב.), אלא שמחוייב הרב לגמול חסד עם עבדו, וכאותו מעשה המובא בגמ' (בי"מ פג.) על רבה בר בר חנן ששכר פועלים להעביר חבית ושברוהו בפשיעה, ובאו להתלונן לפני רב שהם עניים ואין להם מה לאכול, והורה לו שישלם שכרם לפני משורת הדין, וכדכתיב (משלי ב כ) 'למען תלך בדרך טובים וארחות צדיקים תשמור'. ומעתה יתבאר בקשתנו אם כעבדים עיננו לך תלויות עד שתחננו – שתנהג בנו במידת הרחמים, ותוציא לאור משפטנו – כמשפט האמור בתורה, שעל האדון לנהוג בעבדו צריך לנהוג לפני משורת הדין.

ומכלל דבריו שמענו שככל שירגיש האדם את עצמו כ'עבד' שאין לו כלום ואין לו מה יאכל... כך יש 'חיוב' יותר לרחם עליו ולנהוג בו במידת הרחמים...

משל למה הדבר דומה, לבן מלך שסרר ונהג שלא כשורה עד שהוצרך המלך להרחיקו ולהגלותו 'משולחן אביו', והעביר את כל תפקידי הבן לאחד מהיועצים העומדים לפניו. ברבות הימים נכמרו רחמי האב ונמלך בדעתו להשיב את בנו אל הארמון, והתמלא אותו יועץ בחרדה שמא יטול המלך ממנו את ה'שררה' ויחזירנה לבנו לחדש ימיו מקדם, מה עשה, נטל כלי מלא בצבע שחור, וכאשר חזר בן המלך והכל נחפזו לקבל פניו נתן לו היועץ ידו לשלום, ובתוך כדי כך מילא אותו בצבע מבלי ששימו לב לדבר בכדי שיהיה שחור מכף רגל ועד ראש ולא יכירנו המלך, ואכן נהפכו פניו כשולי קדירה. כשעמד הבן על יד אביו, אמר לו, אב הרחמן, אמת שאי אפשר להכיר אותי, אך הבט נא בתוך עיניי, בהם לא פגע המשחית, ותראה מיד כי אני הוא בנך. וזהו שאומרים בתפילה 'אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים, ואם כעבדים – שכבר אי אפשר להכיר עלינו שאנו 'בנים' כי הושחרנו בעוונות, הרי עיננו לך תלויות, והבט נא בתוך העיניים, וממילא תחננו ותוציא לאור משפטנו. וכן אומרים עוד (היה עם פיפיות) 'עין נושאים לך לשמים', בתקווה שהקב"ה יראה את העיניים... ועומק הדברים הוא, שנשיאת עין למרומים מורה על ההישענות על חסדי המקום, מתוך הכרה שאין אנחנו יכולים 'להסתדר' מבלעדי עזרתך וישועתך, והא גופא מעורר רחמים במרומים.

נ. סיפר אחד מגאוני וצדיקי ירושלים זצ"ל, שאביו היה משמש כשליח ציבור בימים נוראים בבית הכנסת 'זהרי חמה' שבעיה"ק ירושלים במשך שנים רבות. לפני ראש השנה תרפ"ה הגיע אדם חשוב מחוץ לארץ והביע את רצונו להתפלל הוא כש"ץ בימים הנוראים. אביו הסתפק מאד בדבר, כי קשה היה בעיניו לוותר על מנהגו זה לרדת לפני התיבה, והוא הלך איפוא ליטול עצה מאת המקובל הקדוש רבי שלמה אלישיב זיע"א, בעל ה'לשם שבו

שאינן לו מאומה, וכלשון הפייטן (שחרית ליום ב' דר"ה) **בן איתא עוד בגמ' (כו): שמצוה לתקוע בשופר של 'אתיתי להנניך בלב קרוע ומורתח לבקש רחמים בעני בפתח'. ו'כדלים ורשים דפקנו דלתיך'.** מעלי, כי הכנעתו 'וכפיותו' כלפי שמיא מעוררים עליו

ואחלמה, כדת מה לעשות. נענה בעל הלשם' ואמר לו, כשמזדמנת עגמת נפש לפני יום הדין, היא מועלת רבות - לזכות בדין, אם כן, כדאי לך לוותר. ובכל זאת, אם נגזר עליך להיות ש"ץ יזדמן לך במקום אחר... (אכן, כך היה שבקשוהו במקום אחר נכבד למאד).

נא. כה כתב הגאון הצדיק רבי חיים פרידלנדר זצ"ל במכתב ממיטת חליו בער"ה תשמ"ה, וז"ל, עושה את עצמו כרש, ודאי אין הכוונה היא שעושה את עצמו כאילו, אלא שר' יצחק נותן לנו דרך בעבודת ר"ה, ביאור הדבר, שהאדם יבין ויבהיר לעצמו בראש השנה, שכל צרכיו בשנה החדשה מדי יום ביומו נגזרים עליו ביום זה. כלומר, כרגע אין לו כלום, וצריך לקבל את הכל מחדש.

ואם תאמר, יהודי זה יש לו ב"ה פרנסה קבועה, ויש לו גם הון ששם במקום בטוח, יש לו כשרונות וקשרים טובים וידידים טובים, יש לו משפחה ובית וכו' איך יוכל יהודי זה לעמוד בר"ה לפני הקב"ה כרש שאין לו כלום כעני בפתח, אלא על האדם לדעת, שכל מה שיש לו הוא רק ברצון הבורא ית', ועד כמה שהבורא רוצה יש לו, ואם ח"ו אין זה רצון השי"ת יכול לאבד את הכל בן רגע ח"ו, או שהכל מה שיש לו לא יעזור לו במצב של אסון ושל מחלה ח"ו.

בראש השנה נגזר עליו על כל יום ויום של השנה הבאה - מה יהיה לו, ועד במה יוכל לנצל את מה שיש לו, ועד כמה יועיל לו, אם כן הוא צריך לקבל עכשיו את הכל מחדש, ועכשיו עומד לפני כסא הדין כעני ורש שאין לו כלום, וכולו תלוי בחסדי השי"ת הוא וכל אשר לו, אם כן ודאי ידבר תחנונים כעני בפתח - שאינו דורש שיתנו לו אלא רק מתחנן... אם האדם מבין כך את הראשית של ראש השנה שהיא ממש התחלה חדשה, לכן מרגיש את עצמו באמת בבחינת רש, כי צריך לקבל את הכל מחדש עבור כל יום ויום של השנה החדשה, אז הוא זוכה לאחרית טובה לגזר דין של חן וחסד.

נב. עובדא ידענא באברך שבימים שלפני ראש השנה נפל בחלקו ירושה גדולה - סכום שלפי הנהוג בקהילתו היה בו כדי להשיא את כל צאצאיו בהרחבה, וכה אמר האברך נכנסתי לראש השנה מתוך הרגשה כי 'מסודר' אנכי... ולא היו תפילותי מקרב לבי... סוף דבר היה שלא עלתה השנה יפה.

נג. הגאון רבי נפתלי טרופ זצ"ל אמר פעם בדרשה לפני תקיעת שופר בישיבתו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, כי לכן אומרים וכופלים 'כדלים וכרשים דפקנו דלתך - דלתך דפקנו רחום וחנון', כי המקבץ נדבות בין פתחי הבתים - פרוטה לפרוטה מצטרפת, אם דלת אחת לא תפתח בפניו, לא יתעכב האיש שם זמן רב, אלא ימשיך במלאכתו לדלת הבאה, אמנם, אדם הרעב והצמא שכבר כמה ימים לא בא דבר מאכל לפיו, ומרגיש כי בלא אכילה ושתיה תשוב נשמתו ליוצרה בעוד כמה רגעים, לא יסוב מדלת סגורה לדלת הבאה, אלא ימשיך לדפוק בכל כוחו, עד שיפתחו לו הדלת לרווחה, וישיבו את נפשו, כן אנו אומרים, דלתך דפקנו - כי כביכול אנו מרגישים שבלא... לא נוכל להמשיך, אלא נדפוק ונדפוק עד אשר יפתחו בפנינו השערים, וישיבו את נפשנו בכתיבה וחתימה טובה.

נד. איתא בגמ' (ר"ה טז). 'אמר הקב"ה, אמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות, מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שיעלה זכרוכם לפני לטובה', ואפשר לבאר סמיכות 'זכרונות' ל'מלכויות', כי הנה איתא שם עוד בגמ' 'אמר הקב"ה, תקעו לפני בשופר של איל, כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני'. והתמיהה ידועה מדוע נבחר ה'קרן' להזכיר עקידתו של יצחק יותר משאר אברי האיל (שהרי באותה מידה היה יכול הקב"ה לומר ליטול בריה' רגל' של איל ולנענע בה...), אלא ביארו צדיקים, שהלא נאמר בעקידה (בראשית כב יג) 'וירא והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו', וזאת רצו לרמז בתקיעה ב'קרן' האיל - שעיקר החשיבות הוא בדבר הבא בעמל ויגיעה בעת שהוא סבוך בסבך אחר סבך, ואין הולך הכל למישרין. ועפ"ז יתבאר שכאשר האדם 'ממליך' את הקב"ה עליו, ויודע שכל 'סבך' שאחוז בו לא נעשה מאליו אלא זהו רצונו של הקב"ה כדי שימליכנו משם דייקא, הרי באותה שעה עולה זכרונו לטובה ונזכר לו עקידת יצחק, ודייקא סבך זה הוא המעורר את ה'רחמים' בעת תקיעת שופר. ומזה ילמד האדם לנפשו שבראותו שהוא סבוך כל כולו, ועבודתו באה לו בקושי רב, שאם יקבל על עצמו את רצון הבורא באהבה ובהכנעה אזי נחמד הוא מאד למעלה, ומעורר רחמים רבים על עצמו ועל כל העם.

שבשמים רוצה להוציא לצדק דיננו, ולהשפיע עלינו שנה טובה ומעוטרת, על כן מבקש מעמנו אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם¹, ואז או אוכל להשפיע עליכם כרצוני הטוב.

ומצינו להרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (נציבים תרע"ג) ענין נפלא, וז"ל, ובוה לימוד גדול לאיש הנלכב בימי הנוראים שלא להיות קר רוח, אלא יעשה כל עבודת החודש השביעי בהתלהבות יתירה וברגש עצום, ובכח זה עומדין בקומה זקופה ומנצחין דינא, וכל איש ואיש לפי מדרגת התלהבותו זוכה בדין, ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום.

וביאר בזה הנאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (דרש משה ראש השנה), כי הנה שלא כמידת בשר ודם בשעת משפט היא מידת הקב"ה, שבמלכותא דארעא אין לדיין אלא מה שענינו רואות, ואם מתברר הדבר שאכן הנתבע חטא אזי מחויב השופט לגזור את דינו כפי חוקי המלכות, ומלך במשפט יעמיד ארץ, אבל הקב"ה נוהג בחסדו כל דור ורוצה בתשובה², ואם

רחמים רבים³. ורמזו לה גם באופן התקיעה שצריך לתקוע בצד הקצר והצר, שיש בזה ללמד לאדם להכניע עצמו ולהרגיש שהוא ב'מיצר' לולא ה' עזרתה לנו, ועי"ז יצא למרחב.

כדי שתמליכוני עליכם - קבלת עול מלכות שמים לכל השנה כתב הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (פר' ראה) לבאר בהא דאיתא בגמ' (ר"ה טז): 'שלשה ספרים נפתחין בראש השנה, אחד של רשעים גמורין ואחד של צדיקים גמורין ואחד של בינוניים, צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים', שפותחים בפני האדם שלשה ספרים אלו, ובידו הברירה והבחירה היכן לכתוב את עצמו, שכפי שגומר בדעתו כיצד יתנהג לשנה הבאה כן נכתב מלמעלה, אם מקבל על עצמו להיות מה'צדיקים הגמורים' אזי אכן נכתב הוא שם לאלתר לחיים ולשלום, וכן על זה הדרך לגבי שאר הספרים.

ולהדיא איתא בגמ' (ר"ה טז): 'אמר הקב"ה, אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם', כלומר שאבינו

וכך למדנו גם מעצם דרך התקיעה בשופר, שצריך לתקוע בצד ה'קצר' דייקא (ואם תקע בצד הרחב לא יצא ידי חובתו), ונתנו הפוסקים רמז לדבר בלשון הכתוב (תהלים קיח ה) 'מן המצר קראתי י-ה', ללמדנו כי עיקר התעוררות הרחמים הוא, כשהאדם נמצא ב'מצר' ולא נסוג אחור אלא הוא 'תוקע בשופר' לעשות רצון אבינו שבשמים, אז יזכה לסיפא דקרא 'ענני במרחב י-ה'.

בדרך זה פירשו במה שנאמר (דברים לא יב) 'הקהל את העם האנשים והנשים והטף', והביא רש"י מדברי הגמ' (חגיגה ג) 'והטף למה באו - לתת שכר למביאייהם', כי מדרך התינוקות להרעיש ולבלבל את כל העם הנמצאים, ומפריעים להם מלשמוע היטב, אם כן 'הטף למה באו', מדוע נצטוונו להביאם, וכי לא מוטב היה שישארו בבית, ותהא היכולת ביד כל העם לשמוע בבירור ובנקל את כל דברי התורה האמורים ב'הקהל'. אלא ליתן שכר למביאייהם - כי עיקר השכר הוא על היגיעה והעמל, וע"כ ציווה הקב"ה להביאם בכדי שאכן יתקשו השומעים, ולפום צערא אגרא. נה. וכן איתא עוד בגמ' (ר"ה טז): 'ש'שינוי מקום' מקרע גזר דינו של אדם, וביאר הרמב"ם (פ"ב מהל' תשובה ה"ד) טעמו של דבר, 'שגלות מכפרת עון מפני שגורמת לו להיכנע ולהיות ענו ושפל רוח', והרי ש'הכנעה' קורעת גזר דינו של אדם ומעבירה את רוע הגזירה.

נו. וכך אמר הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע (מג"א ריש פר' ויקרא) שכאשר נתמנתה אסתר למלכה עשו לכבודה משתה גדול והנחה למדינות עשה (אסתר ב יח). כיו"ב, ביום ראש השנה - שאנו מוסיפים כוח בפמליא של המלך עושים הנחות והטבות לבני המדינה, דהא מלכותא דרקיעא הווה כעין מלכותא דארעא, ולכן נקרא ראש השנה בשם יום הזיכרון, כי ביום זה יעלה זכרונו לפני השי"ת לזכות לישועות גדולות ונפלאות, כאמרם (ר"ה יא) 'בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים', כן יש ביד כל אדם לצאת 'ממצריו'.

נז. וכמו שביארו בטעם הדבר שלמדו חז"ל 'מאה תקיעות' מאותם מאה יבבות של אם סיסרא, וכנזכר לעיל, שבאו חז"ל לרמז לנו עד כמה הקב"ה מצפה לבניו אהוביו שישובו אליו, כי כשם שאמו של סיסרא לא יכלה לשאת את איחורו, ובמר ליבה בכתה והורידה דמעה אחר דמעה 'מדוע בושש לבוא', כך כביכול אמא עילאה - השכינה הקדושה מבכה על בניה שישובו ויתקרבו באמת ובתמים, וכלשון הפסוק 'הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברו בו זכור אזכרנו עוד על כן המו מעי לו... וכדאיתא בתנא דבי אליהו (רבא, פל"א) מעיד אני עלי שמים וארץ, שהקב"ה יושב ומצפה להן לישראל יותר ממה שמצפה האב לבנו שיעשו תשובה.

כן בכל שנה מתחדשת מלכותו יתברך, וכמו שרמזו בספרים על יום זה בפסוק (שמואל א' י"ד) 'לכו נא הגלגל ונחדש שם המלוכה', כי כמעשהו ב'ששת ימי בראשית' שברא עולמו 'יש מאין', אף בזו העת הרי הוא בורא את העולם כולו מחדש, ועלינו 'לחדש את המלוכה', לקבל על עצמנו את מלכותו, לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם.

ובזה ביאר רבינו סעדיה גאון (בטעמו הראשון) מדוע תוקעים בשופר, וז"ל, וכן עושין המלכים בתחילת מלכותם, שתוקעין לפניהם בחצוצרות וקרנות וכו', וכן אנו ממליכין עלינו את הבורא יתברך ביום זה, וכן אמר דוד (תהלים צ"ו) בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'.

ועל ידי זה יזכה שיוכל להמליך את הקב"ה על עצמו גם במשך כל ימי השנה הבאה עלינו לטובה, כי מראש השנה נמשך הכח והקדושה לכל השנה^{סא}. וכך ביאר הרה"ק ה'מאור ושמש' זי"ע (רמזי ר"ה ד"ה אמרו לפני) בלישנא דגמ' אמרו לפני מלכויות שתמליכוני עליכם, וז"ל, שהכוונה שתאמרו המלכויות ב"ה בכל

ה'נתבע' יחזור בתשובה אזי יזכה בדין, ונמצא שהדין מסור ביד הנתבע אם יעזוב רשע דרכו וישנה אורחותיו לטובה^{סב}, אם לא... ובוזה יתבאר אומרו (נחמיה ח') 'חדות ה' היא מעוזכם', ר"ל, חדוות ה' - הקב"ה שיש ושמה שמסר את הכרעת הדין לידי בני ישראל אם יחזרו בתשובה, והא גופא היא מעוזכם ומבטחכם.

ואכן מבואר בספה"ק כי זה 'תקפו של יום' להמליך את הקב"ה על עצמו - לקבל עליו עול מלכות שמים^{סג}, וכן להשתוקק על גילוי כבוד מלכותו ית' בכל העולם^{סד}, שעל כן הרבה מתפילותינו ביום הזה נסובים על מלכות שמים דוגמת מה שאנו זועקים בסיום 'נשמת' המלך... המלך... גם במשך התפילה - מלך על כל העולם כולו... ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה, המלך הקדוש.

כי זה היום תחילת מעשיך, וכפי שמדייק הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש ח"ב דרוש ה) שלא נאמר 'היום היה הרת עולם', אלא 'היום הרת עולם' שביום זה עצמו הוא הרת עולם, וביום זה נבראים מחדש השמים ושמי השמים, הארץ וכל אשר בה. ועל

נח. הרה"ק רבי מרדכי מלעכאוויטש זי"ע (תורת אבות ר"ה ג) היה אומר בפסוק (ירמיה לא יט) 'כי מדי דברו בו זכור אזכרנו עוד, על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאם ה'', שהאדם משיח לבו לפני ה' - 'מדי דברי בו', בתרעומת על עצמו, וכי זה נקרא 'זכור' שהנני זוכר את ה' העומד עלי וציווני לקיים תורה ומצוות, לא, אלא מהיום והלאה 'אזכרנו עוד' אוסיף לזכרו ביתר שאת ויתר עוז. ובוזה הרי הוא זוכה לסיפא דקרא - 'המו מעי לו', שיתעוררו עליו רחמי שמים, וישיב לו הקב"ה באותה מדה, 'רחם' וכי לרחמים אלו רחמים ייקרא, מהיום - 'ארחמנו נאם ה'', שירחם עליו עוד, ויזכה לשנה טובה.

נט. והזמן גרמא ל'תשועת הנפש' מיד 'שונא' הוא היצר הרע, וכך כתב הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, איתא (ר"ה י"א). בר"ה יצא יוסף מבית האסורים, וצ"ב, למאי נפק"מ, הרי מאי דהוה הוה, ויש לומר, דהנקודה הישראלית נקראת יוסף, והיא יוצאת מבית האסורים שלה בר"ה, כלומר, שאפילו אותם האנשים שהם ביד לבם והם אסורים שלא יכולים לצאת לחופש - מיצרם ותשוקות לבם וכו', יוצאים בר"ה לחופש, כי על כן החודש הזה נקרא 'תשרי' מלשון 'שרי ואסר' (קשר והתיר הקשרים), שהחודש הזה מתיר אסורים.

ס. כה אמר הנביא (צפניה ג ח) 'לכן חכו לי נאם ה' ליום קומי לעד', ואיתא בפסיקתא דרב כהנא (פכ"ה, במאמר גילי סימן ל"ד) וז"ל, שבועה היא מלפני שכל מי שמחכה למלכותי אני מעיד בו לטובה, עכ"ל. ונציין שב'שומר אמונים' (מאמר הגאולה ד) הביא פסוק זה על יום ראש השנה, ומי אינו מייחל שהקב"ה בכבודו ובעצמו יעיד עליו לטובה ביום הדין הלזה, מה יעשה יתעסק כראוי בקבלת עול מלכות שמים ויזכה לעדות ה' לטובה.

סא. הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע ביאר, שראש השנה הוא ה'גליפה' של כל השנה, וכמו שאדם נוהג בר"ה כך יתנהגו עמו כל השנה. ולכך אין אוכלים דברים חמוצים בראש השנה, כי האוכל דברים חמוצים מעוות את פניו לרגע מחמת החמיצות, ויישאר ח"ו 'גליפה' כזאת לכל השנה (אמ"פ תפא).

ומוסיף שם, שלכן לא רצה (הרה"ק מקאריץ) לדרוש בר"ה שמא ח"ו יצא מפיו דבר שאינו הגון, והוא מורא גדול ביום כזה שנעשה רושם על כל השנה, ולכן אין לאדם בראש השנה כי אם לעסוק כל היום בתורה ובתפילה, גם אחר הסעודה.

לבכם, שעייזו תמליכו את ה' ב"ה כל השנה ברוב עוז, ע"כ. וכל השנה תלויה עד כמה מקבל ע"ע באמת ובכל ליבו ונפשו בראש השנה, וכלשונו שם עוד 'ואשרי מי שהוא זוכה לקדש ולטהר עצמו ומחשבותיו ולהבין עצמו לקראת אלוקינו בכל המ"ח שעות שבר"ה, שבזה ימשוך קדושה ודבקות ה' על כל השנה, שיוכל להיות דבוק בנועם ה' כל היום, וכל חלק מחלקי השעות שבר"ה יתנו עזר וסעד לכל יום מימי השנה להמליך הבורא ב"ה, עכ"ל.

וכן כתב ה'פלא יועץ' (ערך ר"ה) 'ולו בכח יגבר איש בראש השנה להיות לבו מלא יראה ורתת וזיע מפחד השם ומהדר גאונו וכו', ימצא עזר כנגדו ומצא כדי גאולתו וחיתה נפשו לכל השנה כולה'.

יגילו במלכם - שמחה גדולה ביום המלוכה בתיב (תהילים צו יא-ג), 'ישמחו השמים ותגל הארץ ירעם הים ומלואו, יעלוו שדי וכל אשר בו וגו', לפני ה' כי בא לשפוט הארץ^{כב}, ומכאן הוכיח רבינו המאירי (היבור התשובה מאמר ב פ"ז) על מצות השמחה שיש ביום ר"ה^{כג}, כי בא ה' לשפוט את הארץ, ואנו זוכים לקבל את פניו^{כד}.

ובך איתא בדרשות 'חתם סופר' (ו"ך אלול תק"ע) וז"ל, אבל הענין כי יום ר"ה הגם כי הוא יום נורא - יום דין ומשפט על כל יצורי תבל, מכל מקום אינו יום עצבון, ואדרבה דווקא בחדוות לב של תשובה ואהבה ודביקות וזכיה של שמחה - הטיבו 'נגן' בתרועה. ב'שמך יגילון כל היום ר"ת זכיה, אבל

והסביר ענין ר"ה, שהוא דומה לבנאי הבונה בניין גדול לשם ולתפארת, שקודם לבנייתו ישרטט את כל הבניין על צורה קטנה, כל חדר וכל פינה אשר ברצונו לבנות בבנין הגדול, לא יפול דבר משרטוט זה. כמו כן בראש השנה משרטט הקב"ה שרטוט על כל השנה, ולכן כל ענין קטן שעושים בראש השנה, עושה רושם גדול על כל השנה כולה.

סב. אחד מנקיי הדעת שבירושלים בדור הקודם היה אומר, רבים האומרים כי ימים אלו - ימי הסליחות הם כמעמסה עליהם, אבל אני אומר כי 'סליחות' הם אותיות 'סל חיות', כי חיות ותענוג אפשר לשאוב מימים הללו, מהתפילות ושאר עניני עבודה שבימים הללו.

סג. ה'שאגת אריה' (סימן קב) האריך להוכיח מכמה ראשונים, דכולהו סבירא להו שיש מצות שמחה מן התורה בראש השנה, ובמשנ"ב (תקצו סק"א) מסיק כן להלכה, ועיי' הגהות חתם סופר לשו"ע (סימן תקצו) שדייק מלשון המשנה (ר"ה כט:): 'יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת', שיש דין יו"ט לראש השנה ומחויב במצות שמחה (ועיי' שועה"ר).

ורמז לה הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע (כי תבוא ד"ה והיה) על פי מה שכתבו המקובלים כי צירוף שם הוי"ה ב"ה השייך לחודש תשרי הוא 'והי"ה', והרי אין 'והיה' אלא לשון שמחה, ללמדנו על עבודת ה' שבחודש זה שצריכה להיות מתוך שמחה.

וכן רמז הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע (ליקוטי אמ"ח) שהר"ת של מ'לכיות ז'כרונות ש'ופרות (עם הכלל) עולה בגימטריא שמח, ללמדנו דאע"פ שהוא יום הדין מ"מ צריכים להיות בשמחה.

סד. ידוע משלו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, פעם שלח הצאר ניקולאי ימ"ש הודעה מבית המלכות לכל עיירות מדינת רוסיא, שהמלך עתיד להופיע במקומם ביום פלוני, ועליהם להיות מוכנים ומזומנים ליום הזה. ה'קבלת פנים' הראשונה הייתה בעיר המלוכה פעטערבורג והיא הייתה בשלימות עם כל הכבוד כראוי, לאחמ"כ נתקיימה קבלת פנים במוסקבה - שנערכה גם כן באופן מכובד מאד, אלא שכבר הייתה במעט פחות מפעטערבורג, וכן בכל עיר ועיר לפי ערכם ומעמדם. והנה מנהג משונה היה בעיר אחת רחוקה ונידחת שהיו תושביה פוערען (כפריים נבערים חסרי דעת), שכל אורח שהגיע לעירם התקבל בקבלת פנים מיוחדת - שהיו כולם סוקלים אותו באבנים. על כן כאשר קיבל מושל העיר את ההודעה מבית המלכות לא ידע את נפשו מרוב בהלה, ומיהר ואסף את כל בני העיר לאסיפה דחופה, בה הסביר להם שהמלך עומד לבקרם, והאריך בגודל הזכות שיש להם לקבל את פני המלך, ובזאת ביקש מהם מעומק הלב שאינו מבקש מהם לטרור ולעשות מאומה לצורך הקבלת פנים - לא לנקות את הרחובות ולא לקשטם בפרחים נאים, רק שיהרו בדבר אחד ווארף"ט ניט קיין שטיינער, אנא אל תזרקו אבנים עליו ועל מרכבתו. ואמר ה'חפץ חיים' דבכל שנה יורדת השכינה לעולם בראש השנה, ועלינו לערוך 'קבלת פנים' כראוי וכיאות לכבוד מלכו של עולם [וכדאיתא מהרה"ק ה'ערבי נחל' זי"ע (ר"ה דרוש ג) לפרש נוסח התפילה (שחרית דר"ה קודם קדושה)

(ואילו ר"ה היה 'יומא קשיא' לא היו מתקנים לעשות ב' ימים לר"ה רק משום מנהג אבותנו), עכ"ל.

שמא תאמר 'לשמחה מה זו עושה' ביום הדין, שהלא כבר איתא בגמ' (ר"ה לב): 'אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכפורים, אמר להם, אפשר מלך יושב על כסא דין, וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו, וישראל אומרים שירה, ואם כן מה מקום היום לשמחה.

והביאור בזה כמו שכתב ה'ספורנו' על הפסוק (ויקרא כג כד) 'זכרון תרועה', וז"ל, זכרון תרועת מלך בה יגילו במלכם, כאמרו (תהלים פא ב) 'הרנינו לאלוקים עונו הריעו'.¹⁰ וזה מפני היותו יושב אז על כסא דין, כמו שבא בקבלה (ר"ה טז), כאמרו (שם פסוק ד) 'תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו כי חק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב', וראוי לנו לשמוח אז יותר על שהוא מלכנו, שיטה כלפי

עצבות ושברון לא יזכר ולא יפקד כי הוא מסיטרא דקליפא וסיטרא דדינא ואין לעורר דין ביום ההוא... ע"כ. ומפורש נתנבא הנביא (נחמיה ה י) ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם¹¹.

ראיה עצומה הביא בשו"ת 'שואל ומשיב' (מהדורה רביעאה ח"ג תשו' קב"ה) וז"ל... לכאורה ראיה מפורשת דלא שייך בזה יומא קשיא דהרי אנו מברכין שהחיינו עליו, והרי מבואר דשהחיינו אין מברכין רק על דבר שמחה (ולכך בספירת העומר אין מברכין שהחיינו מטעם דאינו דבר שיש בו הנאה רק עגמת נפש - זכר לחורבן בית מקדשנו) וא"כ אם נימא דעיגום נפש הוא ודינא קשיא פשיטא דלא שייך שהחיינו... וע"כ דאין נקרא דינא קשיא, והוא רחום יכפר עון והיום קדיש, וכבר נפקדו האמהות באותו יום, וכל הטובות ושפעת קדושה נשפעו ביום ההוא, והרי עד היום עושין בר"ה שני ימים אף בא"י

לשמוע תפילות מלבנות באות, שכביכול הקב"ה מקדים ובא טרם יבואו בני ישראל להתפלל בבית המדרש] והנה האבות הקדושים שהיו מרכבה לשכינה היו מקבלים פניה ברוב פאר והדר כדוגמת פעטערבורג, אחריהם היו משה ואהרן ושאר הנביאים שהייתה 'קבלת הפנים' שלהם כמעט כהאבות, וכן לאחריהם בכל דור ודור - תנאים, אמוראים, גאונים והראשונים, שהיו עורכים בכל ר"ה 'קבלת פנים' לכבוד השכינה הקדושה, עד דור האחרון שלנו, מה דורשים מאתנו - ווארף'ט ניט קיין שטיינער - אל תזרקו אבנים, אך בה' אל תמרודו... כל חד וחד לפום דרגא דיליה (הובא בלקט רשימות להגרנ"מ וואכטפויגל זצוק"ל - אלול ימים נוראים).

וכבר אמר הרה"ק מקאצק זי"ע בדרך צחות כי הנה העולם נוהגים שלא לאכול אגוזים בר"ה כי 'אגוז' בגימטריא 'חטא' (והיינו 'אגוז' עם הכולל) וכמובא ברמ"א (סי' תקפג ס"ב), ועל דרך זה צריך להיזהר שלא לחטוא ח"ו כי גם 'חטא' הוא בגימטריא 'חטא'...

ביותר צריך להיזהר שלא 'לזרוק אבנים' בדיבורים אסורים בפיו ולשונו רח"ל, וכמו שדרוש דרש הגה"ק רבי חיים מוואלוז'ין זי"ע (ביום א' דסליחות תקע"ב) וז"ל, ויש להתבונן כי שופר המצופה זהב פסול הקול הולך דרך הזהב אשר חטאו בו בעגל [ואין קטגור נעשה סניגור], והנה במעשי עגל לפי דעת הזוהר לא היו כי אם הערב רב, וזהו כמה אלפי שנה (וממילא אין זה אותו זהב שחטאו בו...) ופסול בעבור זה, ואם כן איך יבוא התוקע או המתפלל לה' בפיו, ופיו הוא מגואל ומטומא בלשון הרע או רכילות, על כן מאוד יש להם לעשות תשובה, עכ"ל, ודי בזה לחומר העניין...
סה. ומוסיף עוד ה'חתם סופר' (טור ג ד"ה והיות) שלכן לא התפללה חנה לזש"ק עד שפייסה אלקנה בדבריו, כי הייתה בעצבות ובלב נשבר וידעה שהתפילה לא תועיל, אבל אחר שנתיישרה דעתה מדברי הפיוס של אלקנה אז 'ותקם ותתפלל'.

סו. ותחילה וראש היא עבודת ה' מתוך שמחה, כי חדות ה' היא מעוזכם, וכמו שאמר הרה"ק מטריסק זי"ע (מג"א תבוא ד"ה והיה כי תבוא - הד') שצירוף חודש תשרי הוא 'והי"ה', והרי אין והיה אלא לשון שמחה (ויק"ר יא ז), ללמדנו שעבודת חודש זה צריכה להיערך בשמחה.

וכך ביאר הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע (פר' נצבים ד"ה אתם) את טעם הדבר שאין נפילת אפיים בערב ראש השנה, לומר שאין לאדם להסתובב בימים אלו בפנים נפולות. וכבר איתא בתנא דבי אליהו (פ"טז) אמר לי רבי ומה נשתנה ישעיה בן אמוץ מכל הנביאים שנתנבאו כל הטובות והנחמות לישראל. אמרתי לו בני מפני שמקביל עליו מלכות שמים בשמחה.

חסד ויזכה אותנו בשפטו אותנו^{סז}, כאמרו (ישעיה לג כב) 'כי ה' שופטנו ה' מחוקקנו ה' מלכנו הוא יושיענו, עכ"ל^{סח}.

באופן אחר כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (ר"ה תרמ"ח) שישראל עם קדוש מלאים ביום זה שמחה וחדווה, כי על אף שהוא 'יום הדין', אבל בני ישראל מבקשים להתראות לזיכרון לפניו למוזבה^{סט}, ולכן שמחים הם ביום זה^{טז}.

וחיל ורעה יאחזון - יראה ופחד ממשפט ודין **איתא** בגמ' (ר"ה ת.), 'באחד בתשרי ר"ה לשנים', ונתבאר שם שהכוונה 'לדין'^{טז}, דכתיב (דברים יא יב) מרשית השנה ועד אחרית השנה, מראשית השנה נידון מה יהא בסופה^{טז}, ופירש רש"י, הקב"ה הן בתשרי את כל באי העולם כל הקורות אותם עד תשרי הבא^{טז}. וכך אנו אומרים בפיוט 'ונתנה תוקף' מי יחיה וכו' וכו'.

טז. מסופר על יהודי מתושבי ארה"ב (כהיום יושב על התורה ועל העבודה בארה"ק), שאביו ואמו שהו במחנות העבודה בתקופת המלחמה, ולאחר המלחמה פרקו מעליהם עול מלכות שמים לגמרי רח"ל, אולם מאחר שהיו מיוצאי פולין שוחחו בבית בלשון ה'אידיש', ובזה היה כל הזיקה של בנם ליהדות. משנעשה בן עשרים החל לעסוק במסחר ה'סמים' ביחד עם שני שותפים גוים, כעבור חמש שנים תפסו אותו אנשי השלטון בעיצומו של המסחר. אחד מהשותפים הצליח לברוח ולהימלט, השני הפך להיות 'עד מטעם הרשויות' (עד מדינה) בתמורה להקלת עונשו, ועליו רצו לגזור לישב בבית האסורים כעשרים וחמש שנה כפי חוקי המדינה. מיד שכר 'עורך דין' מומחה שיעמוד לימינו, אולם העו"ד אמר לו שלפי הנראה אין מנוס מעונש שיאסרוהו לשנים רבות בבית האסורים, ואין בידו אלא לנסות להמעיט במקצת מקצבת השנים. הלה נבהל עד מאד ותיפול רוחו בקרבו. לאחר כמה ימים פגש (במסעדה שבעירו) באיזה יהודי זקן, היהודי שראה כי פניו נפולות שאלו הגידה נא לי מה אירע עמך ולמה נפלו פניך, ה'סוחר' לא אבה לענות לו באמרו וכי מה יועיל לי זקן זה. אולם הזקן הפציר בו, והוסיף לומר לו, הנה עברתי את המלחמה וכבר עברו עלי צרות רבות ורעות, אולי יש בידי לעזור לך, ויספר לו כל הקורות עמו, נענה לו הזקן, כפי הנראה לא תצמח ישועתך מה'עורך דין', בוא נא עמי לצדיק פלוני ובוודאי תועיל לך ברכתו, ולקחו לצדיק עליון שהתגורר אז בניו יארק וברכו בהצלחה.

בהגיע יום המשפט המתינו הכל לעורך דין שיגיע, אולם 'אחרו פעמי מרכבותיו' והלה בושש מלבוא, עד שהתקשר להודיע שאיחר את המטוס (פליגער) וכבר אין בידו להגיע, והינו שולח את אחד מתלמידיו למלא מקומו. ואכן, ויבוא תחתיו איש אשר היה ניכר בעליל שאינו אלא 'מתחיל', הלה פתח פיו בדברי סגוריה שלא מן הענין, ודיבר דיבורים שאין בהם כל טעם וריח, וכך האריך בדבריו במשך שעה אחת... כתום דבריו הודיע השופט שהיות ואין שום הוכחות וראיות לתביעה שאכן הלה חטא, על כן הכל בטל ומבוטל, והלה יצא לחפשי חינם. לא האמין האיש למשמע אוזן, שהנה נתהפך עליו הגלגל בבת אחד ויצא מאפילה לאורה, וניגש אל העורך דין המתחיל לשאלו כיצד הצליח להשפיע על השופט ולהטות ליבו מן הקצה אל הקצה, נענה לו העורך דין ואמר, הנה השופט הוא זקני, והיות שזה לי לראשונה שהנני מופיע כסגור בבית המשפט, רצה זקני לעודדני ולהחדיר בי את הביטחון והאמונה בכוחותיי, על כן פטרך לגמרי מהעונש. חזר אותו האיש להודות לצדיק שברכו, הצדיק ביקש ממנו שיתחיל להניח תפילין כהודאה לה' על הניסים והנפלאות שעשה עמו עד ששב בתשובה שלימה. ולדידן אם 'בשר ודם' ריחם בדין על 'נכדו', ק"ו ש'אבינו שבשמים' ירחם עלינו בעמדנו לפניו למשפט כרחם אב על בנים, אלא שעלינו לזכור שאנו 'בנים למקום'...

סח. כתב הסמ"ק מצורף (מצוה צא, הערה רעו) שלובשים בגדים לבנים בר"ה 'לפי שיש שמחה גדולה, כדי שלא תזוח דעתו עליו ולכך לובשה על בגדיו שיזכור יום המיתה'. ונראה ביאור דבריו בדרך משל למלך שרצה להכתיר את בנו יחידו להיות 'ממלא מקומו', וציווה לעשות לקרוא לכל השרים והנכבדים מכל מדינות המלך, והוציאו את הכתר המפואר מבית הגנזים ונתנו לאחד מהמשרתים העוסקים תדיר בנקיון הארמון שהוא יניח את הכתר על ראש המלך, פשיטא שיכול 'לצאת מדעתו' מרוב שמחה שאיש פשוט כמותו הוא הנבחר מכל השרים והמלכים לזכות להניח את הכתר במקומו, והרי זה למעלה מדעתו ומהשגתו... כך הקב"ה בחר בנו מכל ריבי רבבות מלאכים שרפים וחיות הקודש העומדים לפניו לשרת וביקש מעמנו 'תמליכוני עליכם' - שאנחנו נמליך אותו על כל העולם, על כן הנהיגו ללבוש לבנים להזכיר יום המיתה, ובזה תתישב דעתנו.

סט. וכבר כתב עוד ה'שפת אמת' (תרל"ט ד"ה אמרו) וז"ל. יש לכל איש ישראל להבין ולהשכיל כי גדלה מעלת הזכירה לפני הבורא ית' שהוא אב הרחמים, וכדאי להיות נשפט רק שיעלה זכרונינו לפניו ב"ה. ועי"ז שבני ישראל יודעין

ומלאכים יחפזו וחיל ורעדה יאחזו ויאמרו הנה יום יד' והאלוקים עשה שיראו מלפניו שקאי על יום הדין, הדין... עוד מצינו בזה"ק (ח"ג צח:) על הכתוב (קהלת ג' שהיא יום יראה ופחד מה' ומהדר גאונו ע"ד.

זאת עי"ז יעלה זכרוניכם לפני לטובה. ועי"ז עצמו הופך הקב"ה מכסא דין ויושב על כסא רחמים, שעי"ז בני"י ממתיקין הדינים ועושין ממדה"ד רחמים, שהרי מבררין שהזכירה לפניו ית' למשפט הוא טובה גדולה ומתנה מהשי"ת להיות נזכר לפניו ביום הזכרון כנ"ל. עכ"ל.

נפלאות מצינו בגודל הקירבה בדברי הרה"ק רבי יחזקאל מראדמסק זי"ע (נכדו של התפאר"ש) וז"ל, בכל ימי השנה וכו' די ש מסך המבדיל בין ישראל לאבינו שבשמים, אבל ביום ראש השנה אין שום מבדיל וחוצץ בין ישראל לאביהם שבשמים...

ע. סיפר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע שאינה ה' לידו ספר שכתב גוי שישב בבית האסורים בארה"ב (לאחר שיצא משם כתב בספר את כל אשר עבר עליו), ומעשה שהיה כך היה, אותו גוי עז חפצו היה לשוחח עם נשיא ארצות הברית, ולכך קפץ מעל כמה וכמה גדרות, ועבר כמה מכשולות עד שבסופו של דבר עמד פנים אל פנים מול הנשיא, ואף 'זכה' ושוחח עמו כמה דקות, אך מיד תפסוהו השומרים וכלאוהו בבית האסורים למשך מחצית השנה, שם עבר עינויים קשים ומרים. משיצא, נענה ואמר, 'הן הייתי אסור וסבלתי מרורות, אך כל זה היה שווה, כי כך זכיתי לשוחח במשך שתי דקות עם הנשיא'. אף אנו להבדיל, נגיל ונשיש בזה היום של ראש השנה, עם גודל היראה משלושה ספרים נפתחים - מ"מ שמחה גדולה יש כאן כי בורא העולם בכבודו ובעצמו עומד ומביט בנו ובמעשינו, ואין לך קורת רוח מרובה מזו.

עא. הגאון רבי יוסף חיים זאנענפעלד זצוק"ל לא היה מתעסק במשפחתו בשידוכים (באמצע השנה) למי שעדיין לא דובר בו שידוכים בראש השנה העבר, מפני שלא התפלל עליהם בר"ה. פעם אחת דחקו בו מאוד, ושינה מהרגלו ואירס את בנו אף שלא הקדים תפילה על כך בראש השנה שחלף, ולדאבון לב לא זכו לבנים ולאחר כמה שנים התפרדה החבילה רח"ל (מפי נכדו). ודאי שאין הדברים אמורים הלכה למעשה, ולא נהג כן אלא לפי מדרגתו, אך לא הובא אלא למען נשכיל כי הכל תלוי ועומד בר"ה, ועד כמה צריך להרבות בתפילה בר"ה על כל דבר ועניין. עובדא הוה, שפגע איזה זבוב בהגה"ק ה'חזון איש' זצוק"ל, והיה מסבב סחור סחור סביבותיו, וכמה שהעומד בסמוך לו ניסה לסלקו לא עלתה בידו, נענה אליו החזון"א ואמר, עזוב נא, הרי זה ראש השנה'דיגע פליגעל (הרי זה זבוב של ראש השנה), כלומר לפני עידן ועידנים בימי ר"ה כבר נפסק שהזבוב יטריד אותי ולא יועילו כל טצדקי שבעולם להפריעו מלקיים גזירת וציווי ה'.

עב. יש שביארו בנוסח התפילה מדוע בכל הרגלים אומרים 'זמן שמחתנו, זמן חרותנו', ובראש השנה אין אומרים אלא 'ותתן לנו את יום הזכרון הזה', כי כל המועדים הינם זכר למה שהיה (אלא שבכל שנה מתעורר ענין המועד מחדש) אבל בראש השנה אינו על שם העבר, אלא ע"ש ההווה והעתיד... וכל מהותו של מועד, הוא כי היום הוא יום הזכרון לכל ברואי עולם להיפקד ולעבור לפני קונם כבני מרון.

פעם בימי שבט נפל למשכב אברך צעיר לימים בחולי הריאות מחמת הצינה עד שהשיב נשמתו ליוצרה, נענה הגר"ח שמואלביץ זצוק"ל ואמר וכי חושבים אתם שאברך זה מת עתה בימות הצינה וממנה, הרי הוא כבר 'נפטר' בעת שהחמה יקדה בראש כל אדם בתוככי המחזור של ר"ה... (שם הצטנן כי תפילתו הייתה בקרירות). אין הכוונה לייאש אותנו, אלא אדרבה, הבה נרבה במעשים טובים, ונוסיף בתפילה, ואז ישמע הקב"ה לקול שוועתנו וננצל מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה, ואך טוב וחסד ירדפנו כל הימים.

עג. מן הראוי לעורר בדברי ה'מגן אברהם' (תקצ"א בסופו), ש(פעמים) בראש השנה אחד דנים לפעמים לכמה שנים, כדוגמת חלומו של פרעה שהיה בראש השנה וחלם על שבע שני השבע, והמשכיל בעת היא יתפלל וירעיש עולמות כי בתפילה זו יפעל לטובה לשנים רבות.

עד. פעם מצאו את הגאון רבי יצחק דוד גוטפארב זצ"ל מנקיי הדעת שבירושלים ב'חדר המתנה' שלפני 'בית דין' של 'העדה החרדית', ואותם הימים ימי אלול היו... משנשאל רי"ד האם יש לו איזה דין תורה לדון או להעיד איזו עדות, נענה ואמר, לא ולא, לא באתי הנה אלא לראות כיצד נראים אנשים בטרם גשתם ל'דין ומשפט', וראיתי כי זה מהלך אנה ואנה ומעלה עשן מתוך לחץ ודחק, זה משנן ומסדר לעצמו טענותיו, זה צועק בכל כוחו (על רעהו) זה אומר תהלים בדמעות שלישי. והתבוננתי היטב - וכי יש כאן שאלה של דיני נפשות... או 'מלקות', לא ולא,

מנוחה' א' דסליחות) 'זוחלים ורועדים מיום בואך, חלים כמבכירה מעברת משאך', שבני ישראל חלים ומתפחדים כאשר היולדת את בנה בכורה, ומדוע המשיל פחדם של בני ישראל למבכירה דיקא, כי לעולם יגדל הפחד מדבר שעדיין לא עבר עליו כדוגמת המבכירה שמעולם לא עברה צער לידה והיא חוששת ומפחדת יותר מלידתה השניה והשלישית שכבר יודעת לקראת מה היא הולכת. אף אנו לעת עתה דופקים אנו בשערי רחמים בכסה ליום חגנו כי על כל עניני האדם מעמדו ומצבו דנים בשמים ממעל מחדש^ע, והכל מכוסה מאתנו ואין איש יודע מה יהא בדינו בשנה עתידה זו^ע, ועל כן חלים, זוחלים ורועדים מיום הדין הנורא^ע.

זכראיתא בגמ' (ר"ה לב:), 'אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכפורים, אמר להם, אפשר מלך יושב על כסא דין, וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו, וישראל אומרים שירה'. וכבר עמדו המפרשים שהלא עיקר הסיבה שאין אומרים הלל הוא מפני ש'ספרי מתים' פתוחים לפניו, ומאימת הדין שמא

איתא בגמרא (ר"ה לג:) דילפינן אופן ה'תרועה' בראש השנה מאם סיסרא, כדכתיב (שופטים כה ל) 'בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא בעד האשנב מדוע בושש רכבו לבוא מדוע אחרו פעמי מרכבותיו, ושם בתום' (ר"ה שיעור) - שלכן תוקעין מאה קולות כנגד מאה פעיותיה. יש שביארו את עומק הכוונה, שאם סיסרא ידעה שבנה סיסרא מנצח תדיר בכל מלחמותיו ויוצא מהם כשידו על העליונה, אך כעת כשראתה שבושש לבוא, נכנס החשש בליבה שמא הפעם שונה הדבר וקרב המלחמה מתנהל בקשיים רבים, ובפחדה כי רב החלה לבכות ולייבב מאה פעיות. כמו כן לדין בראש השנה עלינו לעורר את לבנו על ידי מאה הקולות, שהנה אכן, עד השתא הכא זכינו לחיות בטוב ובנעימים, ועודנו נמצאים על פני האדמה, מבל מקום מי יודע אם גם הפעם יעבור כל הדין עלינו בשלום ובשלווה, ועל דא וודאי קא בנינן, להתעורר לשוב אל ה' ולפעול שנה טובה ומתוקה.

הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (מאורן של ישראל למוצש"ק סליחות) ביאר את דברי הפייטן (כפיוט 'במוצאי

הרי ב'סך הכל' כל ה'דיני תורה' כאן מסתובבים אודות כמה אלפי דאלער ותו לא... ואעפ"כ הכל רועשים ונרגשים כל כך, מעתה אתמהה, היאך כאן כולם צועקים ונרעשים, ואילו בחוץ ברחובה של עיר - 'אלול' לפני ה' כי בא לשפוט את הארץ, בשאלה של חיים ו... בריאות ו... והכל רגועים שלווים ושקטים.

עוה. הרוקח (כפירושו לתפילה) כותב 'הרת' - לשון הריון, כי בו הורה ויוצר האדם כל מה שיבוא עליו משך השנה כולה. כעין זה פירש הרה"ק ה'מאור עיניים' זי"ע (האזינו ד"ה כי) בלשון הגמ' (ר"ה י:) 'בתשרי נברא העולם', שלכאורה היה צריך לומר 'בר"ה ברא הקב"ה את העולם', וכי 'נברא' הוא מעצמו ח"ו... אלא שבא להורות כי תמיד הוא כן בכל ראש השנה ור"ה נברא העולם על ידי עבודת בני ישראל, ולכן לא אמר 'ברא' שהיה נראה כאומר ברא פעם אחת ותו לא מידי, אלא בכל שנה נברא שוב.

עו. הגרי"ז מבריסק זצוק"ל היה נוהג להרבות באמירת תהלים במשך כל היום כולו של ראש השנה, וביאר הנהגתו זאת, כי ביום הזה דומה האדם כמי שהתמוטטו לו נכסיו רחמנא ליצלן, שגם מי שעד עכשיו היה מסודר בפרנסתו וכל בני משפחתו היו בריאים ושלמים וכן בשאר הדברים, ברגע זה הכל תלוי על בלימה, ועולה על כף מאזניים, וההכרעה תלויה בידו - על כן יש לו להרבות בתפלה, לבקש רחמים ותחנונים לפני המקום שיתן לו שנה טובה, וזה פשטות כוונת התפלה 'כדלים וכרשים דפקנו דלתך' פשוטו כמשמעו ממש גם בגשמיות, שברגע זה עומד בעירום ובחוסר כל כפשוטו ממש.

והסביר, שעל כן הוא מעדיף לומר תהלים יותר מללמוד שיעוריו הקבועים, כי בדרך לימוד מתעורר אצלו הערות וקושיות על הנלמד, ועליו לחפש בספרים כדי למצוא יישוב לקושיות, ולפעמים יכול לבוא עי"ז לבזוז רגע כמימרא בעת החיפושים, לכן הוא מעדיף לעסוק באמירת תהלים כדי שבכך ינצל את כל עיתותיו בתכלית השלימות.

עז. היה אומר הגאון רבי אליהו דסלר זצ"ל (מכתב מאליהו אלול, עמו' עד) 'בשמים לא הייתי ולא ראיתי שם כיצד נראה שם 'יום הדין', אבל לדעת את הנעשה שם אדע בראותי את השנה שעברה כיצד עברה עלינו כבר 'ידעתי גם ידעתי' דין בשמים מהו... וד"ל.

כעין זה אמר כ"ק האדמו"ר מ'תולדות אהרן' זי"ע, כי הבדל יש בינו לבין הבעש"ט הק' זי"ע... כי מרן הבעש"ט ידע בראש השנה מה נגזר להיות בשנה הבאה, ואילו אני יודע במשך השנה מה נגזר בר"ה שעבר...

שאין זה כשאר מצוה זמנית, כמו נטילת לולב שאם נטלו כבר יצא, אבל כאן כל היום יהיה 'יום תרועה' ומתרגמינן יבבא או גנוחי גנה או ילולי יליל, וכינה היום על שם דבר זה לומר שאימת היום יהיה עליך, עכ"ל ע"ת.

וגילו ברעדה - השמחה והיראה משמשים גם יחד

מענתה תעלה התמיהה, כיצד ניתן להיות בשמחה וביראה גם יחד... אך באמת אין בזה סתירה כלל, וכדברי הרבינו יונה¹ (ברכות כא. מדפ"ר ד"ה גמ'), וז"ל. 'אע"פ שאצל בשר ודם היראה והשמחה הם דבר והיפוכו, שבשעה שהאדם מפחד מזולתו הוא עומד נרתע ודואג, אבל הקב"ה איננו כן, אדרבה כשהאדם מתבונן בגדולתו זי"ר מפניו, ישמח ויגיל באותה יראה ע"ס, מפני שבאמצעותה מתעורר לקיים המצות, וישש ונעלם בקיומה, שיודע כי שכרו אתו

נגזר עליו ח"ו ל... וא"כ מדוע הזכירו גם ש'ספרי חיים' פתוחים לפניו. וביארו בזה, שאם הפחד היה שמא ייגזר לרעה וייכתב בספרי מתים הרי היה אפשר לתפוס אומנות אבותינו בידינו ולהרבות בתפילה עד שתיקרע הגזירה, ואין זו סיבה שלא לומר הלל, אך עיקר הפחד והמורא הוא כי בר"ה ביום חידוש העולם ומלכותו ית' הרי הכל נידונים מחדש, וגם החיים יש עליהם דין וחשבון האם יזכו להיכתב שוב בספר החיים, וצריך לזכות בדין כדי להיוולד מחדש... ודייקא מפני שספרי חיים וספרי מתים פתוחים על כן אין אומרים הלל בר"ה וביודה"כ.

וכבר כתב ה'צל"ח'² (חגיגה יד.) לבאר הטעם שאמר הכתוב (במדבר כ"א) 'יום תרועה יהיה לכם', שלכאורה היה צריך לומר 'תעבירו שופר תרועה' וכמו שנאמר לעניין יובל, ומהו 'יום תרועה יהיה לכם', וכי כל היום מריעים בשופר, ומבאר בזה"ל, אבל הכוונה

עח. כבר אמרו המושלים על הא דאמרינן בתפילת ונתנה תוקף 'כבקרת רועה עדרו, מעביר צאנו תחת שבטו, כן תעביר ותספור ותמנה נפש כל חי', ומהו הדמיון לרועה, אלא הכוונה לעת אשר הרועה 'מעשר' את עדרו, שהרי הוא מעבירם אחת לאחת דרך פתח צר, ועל כל 'עשירי' שבהם מכה בשבט הטבול בסיקרא (מין דיו אדום). הצאן שכבר עברו את הפתח נכנסים לחצר הסמוכה וביניהם אף כל ה'עשיריים' אשר הסימן האדום על גביהם, וכולם משתובבים יחדיו, ואילו היו יודעים שסימן זה בא לומר שתיכף יבוא הרועה וימסרם לשחיטה, ודאי שהיו ממהרים כל עוד רוחם בנפשם לשטוף ולהעביר מעליהם סימן ואות זה. כמו כן בימים אלו ישנם אנשים אשר ל"ע נכתבים ונחתמים לאלתר ל... אך אינם יודעים ומכירים בזה וממשיכים את הילוכם בנחת עם כל הקהל הקדוש בטוחים ושאננים במקום שיחושו למהר לרחוץ את עצמם מכל ה'סימנים' שאינם טובים. ועל כל אחד להתעורר לרחוץ רשימה וחתימה זו על ידי תפילה רותחת' ובמעייין דמעוה המתגבר, אולי ירחם עליו האלוקים.

משל נורא משלו (ז' הגה"ח רבי שמעון אהרן הרשקוביץ זצ"ל) לבאר את הכתוב על ראש השנה (תהלים פ"ד) 'תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו', מהו אומרו 'בכסה' שהוא מלשון כיסוי. משל ליהודי אחד שהלך לבית עולמו והוא עדיין צעיר לימים ל"ע, ותיהום כל העיר, ובאו המספידים להספידו והוא שוכב על הארץ מעוטף בטלית, כל העם העומדים מסביבו מבכים מרה את האסון הנורא אשר מי ירפא לו, ובתוך כל הקהל סבב בנו הקטן, שעדיין אין ביכולתו להבין גודל הצרה אשר נחתה עליו, כמה יחסר לו אביו כל ימי חייו, והחל משחק עם הטלית ולמשוך בציציותיו, ניגש אליו מאן דהו ואמר לו, יקירי, האם הינך יודע מי מכוסה מתחת טלית זה, הלא הוא אביך אוהבך ששוב לא תזכה לראותו. כך אף עלינו להתעורר בראש השנה, כי כולם מסתובבים שלווים ושמחים, אך אין איש יודע מה מונח 'בכסה' ליום חגנו 'מה מכוסה מתחת הטלית', ומה יבוא על כל אחד ואחד לאחר גזירת וחתימת הדין בהאי יומא, אמנם על ידי תפילה ותחנונים לפני המקום נזכה שיתכסה לנו 'תחת הטלית' שפע רב וכל טוב.

בדומה לזה אמרו להמשיל לנער שאמו נפטרה ל"ע, ונתקשו בני המשפחה היאך להודיעו בשורה קשה זו, עד שטיכסו ומצאו עצה. קנו לו בגד חדש מפואר, ובכיסו הבגד הכניסו פיתקא שכתוב בה ביגון קודר את הבשורה הכואבת. כמו כן בראש השנה, כל אחד מסתובב לו עם ה'קיטל' וכולו אומר כבוד... ואין איש יודע, איזו פיתקא הכניסו לו מן שמיא בכיסו.

ע"ט. הגה"ק החזו"א זי"ע הרגיש פעם על איזה בחור כי מגזים הוא ב'אימת הדין' עד שבא לידי עצבות, שאלו החזו"א, התדע מדוע אין אומרים תשליך בשבת, השיב הבחור מה שהשיב, אמר לו החזו"א, לך אסור לומר תשליך כי הינך מרגיש את עוונותיך כ'משא' כבד על כתפך, נמצא שכשתצא לאמירת תשליך הרי אתה עובר על 'הוצאה' בשבת... נרגעה רוחו של הבחור והבין ש'עצבות' איננה 'אימת הדין' (הובא במעשה איש ח"ד קסג).

באר הפרשה - ראש השנה

סתירה כי מצד אחד מקרא מפורש הוא (נחמיה ח י) 'אכלו משמנים ושתו ממתקים... ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוכם', ומאידך גיסא מצינו להאר"י הקדוש (שעה"כ דף צ. הובא בבאה"ט תקפד ג) שאומר שמי שאינו בוכה בתפילות ראש השנה, סימן הוא שאין נשמתו שלימה. אלא ביאורו, דהוא כמו שמחת נישואין, ששמחה גדולה היא ולאידך פחד יש באן שיעלה הזיווג יפה (ומקדימים הרבה תפילות ובכיות קודם הנישואין, ובעת העמדת החופה). כמו כן ביום הגדול הזה, היום הרת עולם, מצד אחד יש שמחה גדולה שמחדשים את המלוכה, ואנו קרוצי חומר זוכים להמליך את השם הנכבד והנורא ולהכריז בכל העולם כולו 'המלך', היש לך חיד מתוק מזה, על זה אנו אכן ששים ושמחים כי חג ה' לנו. אך לאידך גיסא בוכים אנו כי איננו יודעים מה ילד יום, ומה טומן בחובו השנה החדשה הקרבה ובאה, ולכן זוחלים ורועדים אנו ביום הדין^פ.

ויהפוך ה' אלוקיך לך - זמן שינוי הטבע והמזל

בגמ' (ר"ה י), 'בראש השנה נפקדה שרה רחל וחנה', וכתב המהרש"א (יא. ד"ה אתיא) וז"ל, לכך נקרא

ופעולתו לפניו, עכ"ל. כי שלימות היראה מביאה אותו לידי שמחה, וכן להיפך^פ.

וכן כתב הרה"ק הרר"ב מפשיסחא זי"ע במכתב (בסוף ספר קול שמחה) שבימים אלו השמחה והדאגה מסותרת בפחד, יזכה ה' להיות שניהם גם יחד.

ומפורשים הדברים ב'ספר החינוך' (מצוה שיא) 'ומשורשי מצות המועד הזה, שהיה מחסדי הא-ל על בראיו לפקוד אותם ולראות מעשיהם יום אחד בכל שנה ושנה, כדי שלא יתרבו העוונות ויהיה מקום לכפרה, והוא רב חסד ממה כלפי חסד, וכיון שהם מועטים מעביר עליהן, ואם אולי יש בהם עוונות שצריכין מירוק נפרע מהם מעט מעט וכו', נמצא שהיום הנכבד הזה הוא קיומו של עולם, ולכן ראוי לעשות אותו יום טוב, ולהיותו במנין מועדי השנה היקרים, ואולם מהיותו יום מועד לדון כל חי, ראוי לעמוד בו ביראה ופחד יותר מכל שאר מועדי השנה^{פא}.

ו'סתירה' זו כבר עסק בה הרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע (אמ"פ החדש תס"ט), שלכאורה יש קצת

פ. וכן הוכיח הרה"ק ה'שפת אמנת' זי"ע (וירא תרמ"ג) משמו של יצחק אבינו שנקרא כן כי 'צחוק עשה לי אלוקים' (בראשית כא ו), והרי יצחק היה ממידת הגבורה והפחד, ואיך היה שמו מענין השמחה והחדוה, ומבאר 'יתכן לומר, כי אף שליצחק הייתה מדת היראה והפחד, יוכל להיות שלא היו ניכרים על פניו רק שמחה וחדוה, כי באמת אין מי שישמח בעולם רק מי שהוא ירא ה' לאמיתו, ואין לו שום פחד אחר'.

פא. משל למה הדבר דומה למי ששרוי בעת שמחתו, ויוצא במחולות וריקודים כשבנו הקטן בחיקו, והנה אם יהיה שקוע כל כולו רק ב'שמחה' אזי יכול הבן להישמט מידי ולהימעך בין שאר הרוקדים ח"ו, אמנם אם יתן ראשו בדאגה על שמירת הבן ולא יסיר עיניו ממנו הרי לא ישמח כלל, ואין מקומו בתוך המעגל... אלא הרי הוא שמח ודואג על הקטן כאחד. כיוצ"ב ייאמר לענין ר"ה, כי צריך להיות בשמחה גדולה מעבודת היום ומגודל הכוחות אשר ניתנו בידו לפעול לעצמו אך טוב וחסד, ומאידך צריך לדאוג מאימת הדין, ואם יאחו רק במידת השמחה אזי יחסר לו במידת היראה, לעומת זאת אם ירבה בדאגה תחסר לו השמחה, ולא ינצל את סגולת היום כראוי. אלא צריך לקיים בעצמו 'וגילו ברעדה' בבת אחת.

פב. וביאור הדברים, כי מדרכו של עולם, שאין זורקים מהבית את השולחן אשר נשרט ונסדק, אבל הבא לקנות שולחן חדש בודק מכל צדדיו אם שלם הוא, ולא יקנהו אפילו עם שריטה אחת קלה. כמו כן, אף שמשך כל ימות השנה מוותר הבורא כביכול לאדם אף אם אין הנהגתו כל כך כדבעי, אך בראש השנה, אינו כן, כי כל העולם נברא מחדש, והשי"ת אשר מלוא כל הארץ כבודו מביט על האדם, ובוחן כליות ולב אם עובדו כראוי. ואם הוא מושלם ללא כל שריטה, אז הוא משית עליו כל טוב, אמנם לא יתייאש אלא יזעק אנא עבדא דקוב"ה, ובזכות זה ירחם ה' עליו ועל עמו להצילו מכל רע להיטיבו באחריתו.

וכן דימו את היום הזה למה שנהגו בנקיון הבית לקראת הפסח - שרבים יריקו את כל החפצים המונחים אחר כבוד בארונם זה כשנה תמימה (מפסח העבר) ויבחנו היטב כל חפץ וחפץ האם עדיין צורך יש בו... אף כאן 'וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון'... ושמחה גדולה היא שעושים 'סדר' בעולם, לאידך פחד גדול יש בזה, ואין לנו שיור רק כח התפילה.

רבי פינחס מקאריין זי"ע (אמרי פנחס השלם תפא) שיום זה הוא כמו שלוקחים חתיכת מלח שנקרא 'טאלפין' ומבשלים אותו בקדירה לעשות 'טאלפין' חדש, וכל המלח נבלל ונתהפך שם מלמעלה למטה, ומלמטה למעלה, עד שאי אפשר להכיר איזה מהם היה העליון ואיזה התחתון. כך היא המהפכה בראש השנה, שהכל מתהפך להיות נוצר מחדש.

עוד אמרו שם בגמ' 'בראש השנה יצא יוסף מבית האסורין'^{פז}, בראש השנה במלה עבודה מאבותינו במצרים'. והרי שאין לך ישועה הנעשית בעולם ליחיד או לרבים שלא נכתבה בספר' ביום זה, וכמובא לעיל מתשובות השואל ומשיב' וז"ל, וכבר נפקדו האמהות באותו יום, וכל הטובות ושפעת קדושה נשפעו ביום ההוא. והיינו משום ש'זה היום תחילת מעשיך' והבריאה מתחדשת כבתחילתה.

אף לנו ייאמר, לכל יהודי באשר הוא, זה היום תחילת מעשיך, לעמוד ולהתחדש בזה היום הן ברוח - בתורה ועבודת ה'. הן בגשם - בכל עניני חייו בפרנסה וכלכלה, ברפואות וישועות וכל שאר השפעות, שביד כל אדם לפעול לעצמו שנה טובה ומתוקה בבניי חי

ר"ה יום הזכרון, דבו ביום זכרון כל המעשים בא לטוב ולרע, ואלו הנשים שהיו עקרות מצד טבעם ומזלם, ועלה זכרונם לטובה בר"ה לשנות טבעם ומערכה שלהם, עכ"ל^{פח}. ודבריו הם כ'מועט המחזיק את המרובה', שבתובת ספורות אלו כתב המהרש"א 'תוקף קדושת היום' אשר ניתן להפוך בו את כל הטבעים והמזלות ולשנותם לטובה מן הקצה אל הקצה^{פד}.

נוראות אמר הרה"ק השם משמואל זי"ע (תרע"ד ד"ה נראה), שהנה שינוי הבריאה הגדול ביותר - שלא היה כמוהו עוד בעולם הוא להפוך ולד זכר לנקיבה, ושינוי בזה אירע בראש השנה, ומדייק זאת מדברי הפייטן (שחרית ליום א'), זכר לך יושר ארחות, עובר להמיר בכטן אחות, חושבה כהיום זכרה להאחות - שבר"ה נהפך ולד הזכר שבמעיי לאה אמנו ונולד ממנה בתה 'דינה'. והיינו, כי זה היום מיועד למהפכות^{פה}.

והיינו טעמא כי בראש השנה נברא העולם מחדש בלא שום שייכות למה שהיה מקודם לכן, ואף אם ב'עולם הקודם' היה מזלו רע, הרי עתה מתחיל הכל מחדש וכתינוק שנולד דמו. וכפי שאמר הרה"ק

פג. ידוע משם הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (עיי' ח"ח עה"ת, הח"ח חייו ופעלו עמו' תשיח) שלכן אנו קורין בראש השנה 'וה' פקד את שרה' כי לידה זו הייתה כנגד ולמעלה מדרך הטבע, שהרי לא היה שייך בסדר העולם שיהיה לה ילדים (עיי' יבמות סד:), ולהורות לנו כי ר"ה הוא זמן של מהפיכות לטובה ולברכה למעלה וכנגד הטבע, ואף אם ח"ו עד עתה היו לו צרות למעלה ראש מעתה 'דף חדש' מתחיל, והכל יתהפך לטובה.

פד. כיוצ"ב אמר הרה"ק השם משמואל זי"ע (ר"ה תרע"ד ד"ה מנהגנו) דע"כ מטבילין בדבש בימים אלו, להורות כי הדבש הוא טהור היוצא מן הטמא (שהרי הדבורה עצמה אסורה באכילה) שנהפך הטמא והאסור להיתר גמור (גם הדבורה 'רודפת' את האדם ועוקצת ואילו הדבש הוא הדבר המתוק ביותר), ולא עוד אלא שכל דבר טמא שנפל לתוך דבש הותר הוא עצמו באכילה, שנהפך להיות כדבש עצמו (שו"ע י"ד פא ח), להורות לנו, שכך יש בידינו כוח להפוך את כל מצבנו ברוח ובגשם ביום הזה, ולהפוך את הדינים לרחמים מגולים.

פה. ומסיים השם משמואל, ואיש הנלבב יקח מזה תוכחת מוסר לנפשו שאין זמן מוכשר להתהפך מרע לטוב יותר מר"ה, כי אם כך נעשה בענייני הגוף, ק"ו שבענייני נפש יש ביד האדם להפוך מהפכות אדירות לטוב לו כל הימים.

פו. הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע אמר פעם קודם ראש השנה לאברכים שהשקיעו מיטב כספם באיזה 'עסק' ואבדו את כל ממונם ונעשו רשעים וחסרי כל, הנה, בראש השנה יצא יוסף מבית האסורים ומיד החלו שבע שנות השבע, והרי שגדול כוחו של יום זה, להפוך את מצב האדם מן הקצה אל הקצה, התחזקו להתפלל ויגביה הקב"ה קרנכם למעלה למעלה.

פז. הנה כתיב ברש"י (יבמות סד:): ד"ה שלש פקידות. וז"ל. שהקב"ה פוקד העקרות לשמוע תפלתן בר"ה וגוזר עליהן הריון. ואיתא מהרה"ק מראפשיץ זי"ע (זרע קודש ר"ה ד"ה וה' פקד) וז"ל בראש השנה שאז נברא העולם הוא עת פקידת עקרות. וכן איתא מהרה"ק 'אמרי נועם' זי"ע (ר"ה ד"ה בנוסח) כי ראשי תיבות של 'נפקד כהיום הזה' הוא הנ"ך שהוא השם הממונה על ההריון, כמו שכתוב (בראשית טז יא) 'הנך הרה' כידוע.

וכבר אמרו צדיקים (אמרי נועם אות יב) רמז לכך - כי 'וידגו לרוב בקרב הארץ' בגמטריא ראש השנה. וב'תפארת שלמה' (ליוה"כ ד"ה רב איקלע) פירש (בנוסח ונתנה תוקף) 'כמה יעברון כמה יבראון', כמה יעברון - כמה יתעברו בזאת השנה,

באר הפרשה - ראש השנה

ומזוני^פ, ולצאת מ'בית האסורים' כל חד וחד בדיליה, ואשר על כן חלילה לנו^א מלבזבו אפילו רגע אחד איש איש כפי מחסורו^פ. ואין הדבר תלוי אלא בדינו בתשובה תפילה וצדקה המעבירין את רוע הגזירה^ב. וכבר רימו זאת הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (ד"ה כל)

וכמה יבראון - שיבראו ויתרפאו מחליים. מסופר על אברך שהמתין זמן רב לזש"ק, וציוה לו הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע שיכוון ליבו בתיבות 'כמה יעברון' להיפקד, והוסיף לומר שהוא בדוק ומנוסה.

וכן כתב הרה"ק ה'אוהב ישראל' זי"ע (ליקוטים חדשים, ימים נוראים) וז"ל. 'מה שאנו קורין בר"ה ביום הראשון 'וה' פקד את שרה', כי בזה אנו יכולין להמשיך ולפקוד עקרות' (וכן הוא שם פר' ויצא בנוגע לכל השנה).

פח. כתב הרה"ק רבי לייבל אייגער זי"ע (תורת אמת תרל"ט יום שני) ביום הזה בוודאי מתעורר כל מיני שפע להשפיע - חיי בני ומזוני, וכאשר נשפע בראשית הבריאה ביום זה. חיים - נאמר ביום זה 'ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה' (בראשית ב ז). בני - נשפע גם כן הכח המוליד במאמר 'פרו ורבו' (שם א כח) וכאשר היה בפועל כידוע. מזוני - הוכן לו עוד במאמר 'תדשא הארץ' (שם יא).

פט. הרה"ק רבי מאיר שלום מקאלשין זי"ע היה מפרש בלשון התפילה (ברכת זכרונות) מי לא 'נפקד' כהיום הזה, מלשון 'וה' פקד' את שרה, וזה הכוונה מי לא נפקד אין איש שלא נפקד וזכר לכל מיני ישועות ביום הזה.

וכך כתב הרה"ק רבי משה מקאזניץ זי"ע (דעת משה לאלול ד"ה איתא בילקוט) וזכורני כד הוינא טליא, הייתי תמיד מתמה עצמי על כבוד הרה"ק אאמו"ר זצלה"ה (המגיד מקאזניץ זי"ע) שבר"ה היה שמח עד למאוד, ולכאורה ביום ההוא לשמחה מה זו עושה, אמנם הוא הדבר אשר דיברנו, מחמת שהוא ראשית השנה יורד בו קדושה וטהרה ו'כל טוב' לכל ימי השנה. צ. על כן יאמרו המושלים לאמור, כי שנים המה 'מנהיגים', זה מנהיג 'רכב', וזה מנהיג 'מטוס', אלא שאותה פעולה של נסיעה (לחיצת רגל או יד על הכפתור - הדושה, המיועדת לצורך נסיעה) תקדם את הרכב בכמה וכמה מטר, ואילו המטוס יתקדם בכמה וכמה ק"מ, וההבדל פשוט, כי הרכב בהיותו על הארץ מוגבל הוא בנסיעתו, הן מחמת עיקולי הדרך והן מחמת כח המשיכה של כדור הארץ המגביל את מהירות הנסיעה, לעומת זאת בשמים ממעל הכל פתוח... באין מעצור ומפריע... כך בימים אלו כשעדיין לא נקבע הדין לשנה הבעל"ט הרי 'הכל פתוח'... ותנועה אחת בכוחה לפעול גדולות ונצורות...

והנה נאמנים עלינו דברי חז"ל, אך שמא תאמר כי הדברים נאמרו רק ל'אנשים גדולים' ולא לפחותי ערך כמוני, על כן שמע נא עדותו של תלמיד חכם חשוב מירושלים הקורא בכף ידיהם של הפונים אליו (המבקשים מאתו שיגלה להם ממשמוניות כף ידם) ומגלה להם את מזלם, מצבם ומעמדם בעבר ובעתיד, אבל בימים שבין ראש השנה להושענא רבא אינו מקבל את קהל הבאים, וטעמו ונימוקו עמו, שאין כל טעם למשמש בסימני הידים בזמנים אלו, כי מדי יום ביומו הם משתנים בפועל ממש, ושינויים אלו ניכרים לכל ה'מבינים' בחכמת שרטוט הידים (אלא שאדם מן השורה לא יוכל להכיר בכך), ואומר הרב הנ"ל, אם יכניס אדם את ידו בכל יום מימים אלו במכונת הצילום ויצלם תמונת שרטוטי ידיו, יוכלו להראותו כי ישנם שינויים גדולים מיום אל יום, כי כל מה שיארע בו בכל ימות השנה נקבע בימים אלו ובידו לבטל מעליו כל גזירות קשות ואכזריות...

צא. יש שפירשו מה שאומרים בליל ר"ה 'שנהיה לראש ולא לזנב', שהנה מדרך בעלי חיים שכשרוצים להביט על זנבם הרי הם מסובבים ראשם לאחור, ועל דרך זה אנו מבקשים שנהיה לראש - שננצל את ראש השנה כדבעי, וממילא לא נצטרך בכל השנה להביט לאחור בכאב ובצער מדוע לא נצלנו את ר"ה העבר 'עד תומו'.

דבר נורא אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, שהגם שאין לנו שמץ השגה בקדושתם של האבות והאמהות הק', אך מדברי הגמרא ששרה ורחל נפקדו בר"ה מבואר שאף הן לא היו יכולות לפעול לעצמם זרע של קיימא, אלא רק בר"ה לגודל סגולת היום. ומכאן נלמד ק"ו בן בנו של ק"ו אלף פעמים לדידן, עד כמה עלינו להשתדל בכל עוז ותעצומות לנצל את ר"ה, כי ממנו תוצאות חיים.

צב. כה אמר הגה"ח רבי ישראל שמעון קאסטעלאניץ ז"ל בשם הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, שהיה זועק בימים אלו מנהמת לבו הטהור 'מען זאל זיך נישט דרייען ווי א נאר אויפן מארק', פירוש, שלא יהלך בימים אלו כשוטה המסתובב בשוק באפס מעש במקום שאפשר לו להרוויח הון רב.

צג. וכמו שכתב רבינו סעדיה גאון (בטעם השני לתקיעת שופר), וז"ל, כי יום ראש השנה הוא ראשון לימי תשובה, ותוקעין בו בשופר להכריז על ראשינו כמי שמזהיר ואומר כל הרוצה לשוב ושוב ואם לאו אל יקרא תגר על

בלישנא דגמ' (שבת יא.) 'כל מיחוש ולא מיחוש ראש', ראש של השנה, שאם אם עברו עליו כל ימי השנה שכשם שאינו דומה מיחוש שבראש למיחוש בשאר אבריו, כי אדם הלוקה מכה חזקה בכל רמ"ח איבריו, אף אם המכה תכאב מאד לא יבא בדרך כלל לידי סכנה, אבל מכה שבראש עלולה לגרום לו נזק עצום לכל ימי חייו ח"ו, כי העיקר תלוי בראש, כך לגבי

ראש של השנה, שאם אם עברו עליו כל ימי השנה 'במיחושים' שונים, אך ישמור על ר"ה כבבת עינו שלא יעבור רגע בבטלה. וכן רמזו בפסוק (קהלת ב יד) 'החכם עיניו בראשו', שהמשכיל רואה שהכל תלוי ב'ראש' י, ומבין כמה יקר ערך של כל רגע ורגע בראש השנה י, שהוא המשפיע על כל השנה י.

עצמו, ע"כ. וכלומר, שמכריזים ומודיעים לכל, דעו נא כי עתה פתוחים כל השערים עד אחרי נעילה, ומי שאינו מנצל זמנים אלו בל יבוא בטענות אח"כ...

מעשה היה בקהילה אחת שנתיישרה בעיר חדשה בארץ הקודש, מכיוון שעדיין לא בנו בנין מפואר ל'בית הכנסת' מיהרו להזמין קרוואן (caravan) נאה ומתוקן, ביום המיועד הגיעה משאית (טראק) גדולה אשר הובילה את הקרוואן למקומו, קשרו הפועלים את הקרוואן אל המנוף (קרע"ו) בחבלים עבותים, והחלו מכוונים את הקרוואן בעודו באויר למען ינוח על מקומו הנכון, כשהפועלים מכריזים לנהג המנוף 'ימין... ושמאל', עד עד שעמד על מכונו בדיוק נמרץ, לא פחות ולא יותר, התירו את החבלים ויצקו מעט בטון (סעמענט) לחבר את הקרוואן למקומו לבל יזוז. נכנס ה'מרא דאתרא' לבדוק שהכל כשורה, ונבהל לראות כי בטעות העמידו את ה'ארון הקודש' קרוואן הפוך, ה'מזרח' במערב... עליונים למטה ותחתונים למעלה... ונמצא ש'ארון הקודש' עומד לכיוון ההפוך, מיד נענה אחד הפועלים, מה כל הרעש, הנה אצעק שוב 'ימין ושמאל' עד שההיכל יעמוד כדת וכדין... גערו בו, שטיא שכמותך, בעוד שהקרוואן היה באוויר אכן היה ניתן לצעוק ימין ושמאל ולסדרו בנקל, עכשיו שכבר הוא מונח על גבי קרקע ומחובר לה כבר לא יועילו צעקות ואף לא לחיצות על כפתורים למיניהם...

לדין ייאמר, עתה בימים אלו, עדיין לא 'נקבע' גזר הדין לשנה הבעל"ט אלא הוא 'תלוי ועומד באוויר', ובידנו הדבר 'להזיזו' ולשנותו כפי הצורך, אל נמתין עד לאחר הכתיבה והחתימה שלא נצטרך להזיע הרבה בתפילה ותחנונים לבטל את הגזר דין החתום...

צד. וכן אמרו שמניין השעות בראש השנה הוא ארבעים ושמונה כמנין 'מח', לרמז שר"ה הוא ה'מח' של כל השנה שהכל תלוי בו, וח"ו למי שיש נקב במוחו אפילו כמלוא נימה...

צה. ידוע שהרה"ק בעל התניא זי"ע היה מרבה באמירת תהילים כל יום ר"ה עד לאחר תפילת מעריב בליל ב' דר"ה ואפילו 'מאמר' לא אמר, ולא משה ידו מתוך ה'תהלים - מחזור, מחזור - תהלים' [אף שכבר נודע חשיבות מאמרי הדא"ח בעינינו] מאחרי מנחה של ער"ה עד אחר ערבית בליל ב' (ספר השיחות רי"צ תחילת תש"ב, והביא שם שכך היה מנהגו של המגיד ממעזריטש).

אף הוא היה מזהיר את תלמידיו בראש השנה על שני דברים, שימעטו בשינה [היינו להימנע מתוספת שינה על ההכרח, כי הישן פחות ממה שגופו צריך עלול להיות עייף ומבולבל, ויצא שכרו בהפסדו], וכן ימנעו משיחה בטלה. הנהגות אלו שווים הם לכל אדם, וראוי להחזיק בהם ולקיימם.

וכן הייתה דרכו בקודש של הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע, שהשכים קום בר"ה, וכבר מעלות השחר עמד בבית המדרש והתחיל להתפלל פסוקי דזמרה בדביקות, ושימש כשליח ציבור בכל התפילות מרישא ועד גמירא, וכן תקע את התקיעות בשופר, ואת תפילת מוסף סיים כשעה אחר חצות היום, ואז הלך לאכול ולשתות כמצות היום, אולם כל הסעודה ארכה לו כחצי שעה, ואז חזר לבית המדרש והגיד תהלים בציבור בהשתפכות הנפש עד סוף היום (הובא באהל אלימלך אות שמב).

וכבר מצינו בפוסקים (עי' משנ"ב תקפא סק"ג) שמן הראוי לסיים שלוש פעמים ספר תהלים מר"ח אלול ועד יום הכיפורים, ואין לנו כלי זיין חזק יותר מאמירת הפסוקים שחיברם דוד המלך ע"ה לכל הדורות, לשפוך את הלב לה' ולעורר רחמים וחסדים בעולם.

צו. הגיד הגאון ה'חפץ חיים' זצ"ל, שמי שאינו מתעורר בראש השנה לעמוד בתפילה ובתחנונים, הרי הוא דומה לבעה"ב שארמונו עולה בלהבות, והוא נח על משכבו בנחת וברוגע, ואף שכולם צועקים לעברו 'אש, אש', הרי הוא מתעלם מהם ואינו טורח להביא מים כדי להציל את רכושו, והנמשל ברור, שבעת כזאת יש בידו לפעול שיפסקו עליו שנה של שפע וברכה, ואילו הוא בסכלותו מתנהג כאותו טיפש שאינו מתאמץ להציל מן הדליקה,

המדינה הפסידו את תבואתם, ורק מכיוון שהחוכר שינה וזרע שם שעורים הפסיד יחד עם כל בני המדינה שהרי על זה לא התפלל בתחילת השנה.

בין והתבונן נוראות בכה התפילה^{צו}, כי לא נאמר דין זה דווקא אם המחכיר מצדיקי הדור הוא או לכל הפחות מל"ו צדיקים נסתרים, אלא כל יהודי יהיה מי שיהיה בידו לטעון אני בקשתי בתחילת השנה על חיטים - וללא כל ספק שאם היית שומע לקולי לא הייתה התבואה נפסדת אף ב'מכת מדינה'... ועל ידי טענה זו מוציאים ממון בדיון תורה... ואילו היה אפילו ספק ספיקא שלא תועיל התפילה כיצד הוא מוציא ממון עי"ז - והרי המוציא מחברו עליו הראיה, ומכאן, שתפילת כל יהודי פועלת בימים הללו כתפילתו של צדיק הדור^{צח}, ומובטח לו שתפילתו תתקבל לפני ארון הכל^{צט}.

לדין הדברים אמורים, אם זה האיש הפשוט בידו לפעול בתפילתו ש'בראשית השנה' להנצל מ'מכת מדינה' - כלומר שכל העולם יפסידו ממנום והוא ישאר ברווחיו, אף אנו נפעל כיו"ב, בכל העניינים, לרפואה שלמה כנגד דעת כל הרופאים שכבר ייאשהו, או לרוות נחת דקדושה אף בשכל המחנכים הרימו

ותגזר אומר ויקם לך - עוצם וגודל כח התפילה של כל יחיד בימים אלו

איתא במשנה (ב"מ קה:) ונפסק להלכה (שו"ע חו"מ שכב ס"ב) החוכר שדה מחברו (ששוכר את שדהו בסכום קצוב לשנה) אם נשדפה השדה ונתקלקלה כל תבואתו יחד עם כל שדות המדינה (מכת מדינה) אין החוכר צריך לשלם על שנה זו, שהרי כל השדות שבמדינה נשדפו ולכן נחשב כאילו לא קיבל מאתו שדה לשנה זו. ונסתפקו בגמרא (קו.) באם ציווה עליו המחכיר לזרוע שם חטים והחוכר שינה מדעת בעל הבית וזרע שעורים ונשדפו השעורים במכת מדינה, האם חייב החוכר לשלם, שהרי כל השדות נשדפו במכת מדינה וא"כ ההפסד של בעל השדה הוא ולא של החוכר, או שנאמר, שבעל השדה יכול לומר לו - אילו היית זרע חטים כמו שציוויתך היה מתקיים בי (איוב כב כח) 'ותגזר אומר ויקם לך', ופירש רש"י (ד"ה ותגזר) מה שתבקש מן היוצר יעשה, ואני לא ביקשתי מן השמים בתחילת השנה שיצליחני בשעורים אלא בחיטים. ומסקנת הש"ס כצד השני, כלומר שאנו מקבלים טענתו, ואומרים שמאחר שהתפלל בראש השנה שיצליח ה' דרכו בחיטים שיזרעו בשדהו, בוודאי היה מצליח בחיטים - אעפ"י שכל בני

ובזה מבואר דברי הירושלמי (הובא ברמ"א תקפג ס"ב) 'מאן דדמיך בריש שתא דמיך מזליה', היינו שאינו נותן אל לבו לנצל את הזמן 'בריש שתא'.

בדרך צחות אמרו, כי הנה מ'חובת' האדם ומ'זכותו' להיות 'אויס בעטען' (לבקש), וא"כ תחילה וראש עליו להיות 'אויס בעטען' (להפסיק לישון)... ונכלל בזה כל פירושי השינה...

צז. טרם כל שיח נקדים דיבור לבית יעקב אלו הנשים הזכות להיות מטופלים בקטנים הצריכים לאמם, והן הן מגדלות את המשכו וקיומו של כלל בני ישראל, ומחמת זה אינן יכולות להלך לביהכ"ס לשפוך נפשם בתפילה יחד עם רבבות אלפי בני ישראל. וכה העיד הגאון רבי לייבל לאפיאן זצ"ל בשם אביו הגאון רבי אליהו לאפיאן זצ"ל, אבי היה אומר יש לי בקבלה, שהנשים הנמצאות בבית בימים נוראים ומטפלות בילדים, אינן זקוקות לכל התפילות וכל המצב שיש בבית הכנסת בכדי שיעלו תפילותיהן למעלה, כי יש צינור מיוחד להעלות תפילתם עד לכסא הכבוד, ובכמה תיבות שיש להם אפשרות לומר ולהתפלל הם מתקרבות לכסא הכבוד ככל הקהל הקדוש העומד שעות ארוכות, מכתיר את המלך, מבקש ומתחנן מאת המלך הקדוש היושב על כסא רם ונשא.

צח. והוסיפו בזה דבר נפלא, שהנה פסוק זה של 'ותגזר אומר ויקם לך' נאמר על חוני המעגל (תענית כג.) שפעל בתפילתו כפי רצונו וכבן המתחטא על אביו ועושה לו רצונו, וללמדנו שכל 'יהודי פשוט' יש לו כח בר"ה לפעול בתפילתו כחוני המעגל...

צט. ברבים מספרי הקודש לדורותיהם האריכו לרמוז עניין ראש השנה במזמור ב' שבתהילים, שם נאמר (פסוק ז) 'אספרה אל חק בני אתה אני היום ילדתיך', כי 'חק' רומז לראש השנה, וכמו שנאמר (פא ד-ה) 'תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו, כי חק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב', וכן 'היום' - דאי יומא דדינא, והיינו שבהאי יומא רבא הקב"ה אומר לכל אחד ואחד מבני ישראל בני אתה, ואני היום ילדתיך - כי ר"ה הוא זמן חידוש העולם, וכדאיתא במדרש (שוח"ט קב) 'אתה בורא אותם בריה חדשה', ומה כתיב מיד, שאל ממני ואתנה, שהשי"ת פונה ואומר, התפללו לפני ותשאלו כל מאווייכם ורצונות ליבכם, ואתנה...

ידיהם בייאוש, להפקד בוש"ק כנגד דעתם של כל המומחים, להעמיד הבית על תילו אף אם כל עושי השלום עזבוהו לנפשם, וכיו"ב איש איש בנגעו ומכאובו יש בידו לעלות על דרך המלך ע"י תפילותיו עתה בראשית השנה.

ואף אם נגורה כבר הגזירה רח"ל, אזי בכח התפילה בראשית השנה לבטל כל גזירות קשות ורעות קא, וכמו שהוכיח ב'ערבי נחל' (דרוש לפסח דרוש ב) דהנה בברית בין הבתרים אמר הקב"ה (בראשית טו יג) 'ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה' - והיא גזירת 'שעבוד

ק. סגולה גדולה ונפלאה שמעתי מאנשי מעשה, לומר ולסיים ב' פעמים את כל ספר תהלים בליל ראשון דראש השנה, והיא מסוגלת מאד לישועות גדולות, [וכבר שמענו רמז לדבר בפסוק (תהילים פא ח) 'אענך בסתר רעם', בסתר ר"ת ב' ספרי תהילים ראש השנה]. האף אומנם כי סגולה זאת קשה לרבים לקיימה - בפרט שלמחרת היום יש לעמוד שעות ארוכות בתפילה במוח צלול, עכ"ז הובאה זאת הסגולה למען ידעו דורותיכם חשיבותה וכוחה של האי סגולה, והעיקר הוא לנצל את הזמן כראוי ולא לבטל אפילו רגע אחד ביום קדוש זה, ויאמר עכ"פ פ"א תהלים או חלק ממנה כ"א כפי יכולתו או יחלקם בין בני הבית וכיו"ב.

ומידי שנה בשנה מעידים עדים נאמנים 'אותות ומופתים' שזכו בזכות זה, שינוי המזל מן הקצה אל הקצה, ואף בדברים שהיו נראים כלאחר גזירה' - שאין שום סיכוי בעולם שיהפכו לטובה, בבני חיי ומזוני, בזיווגים הגונים, איש איש די מחסורו אשר יחסר לו. ובאמת יכלה הגליון ולא נוכל להביא פה כל אותם המעשיות אשר נשמעו ולא נביא אלא גרגירים אחדים מני אלף.

בבני - מעשה נפלא אירע למשפחה אחת מתושבי 'תל אביב', אשר עברו עליהם כמה שנים מיום נישואיהם ועדיין לא נושעו, בליל ר"ה אמרה עקרת הבית ב' פעמים כל ספר התהילים, וראה זה פלא, בליל א' דר"ה נולדה להם בת במז"ט, ממש שנה תמימה מיום אל יום (מלילה אל לילה...), והיה זה 'סימנא טבא' בריש שתא כי נתקבלה תפילתם ורצה אלוקים את מעשיהם.

בחיי - שמעתי ממרא דעובדא, מיקירי העיר בני ברק יצ"ו, כי לדאבון לב חדלו כליותיו מלפעול פעולתם, ונזקק לטיפול דיאליזה רח"ל, והודיעוהו הרופאים כי גופו נחלש כל כך עד שכבר אי אפשר להשתיל בו כליות חדשות... אבד סברו ובטל סיכוי, ומעתה ועד סוף ימיו יהא נצרך לדיאליזה, בליל ר"ה תש"פ גמר ב' פעמים את התהילים, וישמע אלוקים את צעקתו, וכבר עומד הוא לאחר 'השתלת כליות', כה יתן לו ה' וכה יוסיף אורך ימים בבריאות השלימה.

במזוני - כה כתב אברך אחד באגרת, אשר כתוצאה מחובות שנצטברו מחיי היום-יום, וגם לרבות 'השקעה' כושלת הגיע למצב שלא היה בידו לשלם דמי שכירות לבעל הדירה, ולאחר שעברו שישה חדשים שלא שילם דחק בו בעל הבית ו'זרקו' מהדירה, ובבושת פנים נאלץ להתגורר בבית הוריו ולהידחק שם עם ב"ב ושלוש ילדיו, וכל היום היה 'מגלגל' חובות, רץ מגמ"ח פלוני לגמ"ח אלמוני וחוזר חלילה. וב'פנים' כאלו נכנס לראש השנה כשכולו שבור ורצוף... וחשב לעצמו, לעשות 'הכנה' לקראת ר"ה אינני מסוגל במצב נורא כזה, כשכל ראשו ומוחו נתונים ברדיפה אחר הכסף שאין לו... לכל הפחות אומר 'תהילים' בפשטות ובתמימות, וקיבל על עצמו לומר במסי"נ ב' ספרי תהילים בליל ר"ה. והנה חסדי ה' כי לא תמנו, מן המצר קרא י-ה ועננו במרחב, שבס"ד אינה ה' לידו צדיק אחד שהעניק לו מנדבת ידו תשלום דמי שכירות לחצי שנה, ואף מצא עבודה שרווח נאה בצידה, וגם ירד ממנו הלחץ זו הדחק מבעלי החובות כאשר הצליח לפרעם ב'סידור חובות', וכל כולו אומר שירה כלאחר 'קריעת ים סוף'...

ובזיווגים הגונים - סיפר לי אחד שהיתה לו בת בוגרת בבית, וכבר הגיעה לשנת הארבעים... ולאחר שקרא ב' פעמים תהילים בליל ר"ה - זכה ל'אחרית שנה טובה', ובליל 'זכור ברית', ערב ר"ה 'שברו צלחת' במזל טוב...

עוד שמעתי עדות נאמנה באיש צדיק שארבע מצאצאיו הגיעו כבר לפרק 'האיש מקדש', וכולם 'יושבים' ומצפים בסיבות שונות ומשונות שאין מקום לפורטם, ולא זז מאומה והיה צער קשה מנשוא... בליל ר"ה חילק בין בני המשפחה את אמירת התהילים, ובמהלך השנה כל הארבע כולם מצאו את זיווגם בעזהש"ת.

והרי לפניכם 'אגרת' שנשלחה מעבר לים, וז"ל (בשינוי קצת), יש לי משפחה עם שמונה ילדים טובים ב"ה, חיתנתי כמה מהם ב"ה ויש לי ב"ה נחת מהם וכו' החתונה האחרונה שעשיתי עד השנה הזאת היה בשנת תשע"ג. שבע וחצי שנים עברתי 'מסכת יסורים', קשיים עצומים בענין ה'שידוכים', ארבע מצאצאיי 'ישבו' בבית, מבלי כל זיק ופתח תקוה, בחור אחד שכבר הגיע לגיל 30, ואחיו בן 27, בתי לגיל 25 ועוד בת לגיל 22.

מצרים' שיצאה מפורש מפי הגבורה, ואעפ"כ כש'ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו' מיד 'ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה' (שמות ב כג) ויצאו לחרות אחר מאתיים ועשר שנות גלות בלבד. והיינו שבן הוא רצון מתחילה בעת הגזר דין, שעל ידי הצעקה ישתנה דינו, פירוש, שמיד בעת שהקב"ה גזור את הגזירה גזור גם כן שתתבטל ע"י התפילה.

ובזה אמרו ליישב מדוע אומרים בראש השנה זכר ליציאת מצרים, מה ענין יום תחילת מעשיך ויום

ב"ה ובעזרתו ית' התחזקתי בביטחון בהשי"ת ולא נפלתי לעצבות וכו', שמעתי דיבורים נפלאים שלכם אודות פעמיים תהלים בליל ראש השנה והעובדות הנפלאות שקרו בעקבות זה, והיות שגם בקהילתנו מאד נזהרים באמירת תהלים בראש השנה וגם מוזכר העניין של פעמיים תהלים כמניין כפ"ר (לאוו דוקא בלילה הראשונה) קפצתי על המציאה ואמרתי אני וגם חלק מהילדים פעמיים את כל התהלים בלילה הראשונה בתש"פ וגם בתשפ"א.

והנה הפלא ופלא, בחודש אלול תש"פ הבת בגיל 25 השתדכה וכבר התחתנה ב"ה. בט"ו טבת תשפ"א הבן בגיל 30 השתדך וכבר התחתן ב"ה. בט"ו בשבט תשפ"א הבת בגיל 22 השתדכה וכבר התחתנה ב"ה. וכולם עם שידוכים טובים ב"ה, ובטוחני בו ית' שאזכה לחתן גם את הבן הנוסף בקרוב.

ומוסיף הכותב עוד נס ופלא, אני בכלל לא אדם אמיד ובעזהשי"ת חיתנתי אותם (שלוש חתונות במשך 9 חדשים) בכבוד בלי פרוטה אחת של 'חובות'. ועל כל זה אני מודה ומשבח להקב"ה על כל הטוב וחסד חנים אשר גמלנו...

(והגם שאיננו בקיאים בחשבונות שמים כלל וכלל, ושמעתי מתאוננים האומרים קיימנו הסגולה ולא נושענו, דע לך כי פעמים הוא דומה לאיש שכמה ימים לא בא דבר מאכל לפיו, ונכנס לחנותו של חברו בבקשת תחנונים, אנא, עברו עלי כמה ימים בתענית, הב לי מנה יפה של מאכל חריף פלוני, והמוכר שנאמן לידידו לא נתן לו אלא מיני מאכלי חלב קלים, בידעו שהמאכל החריף הריהו כסם המוות אחר תענית בן כמה ימים, אף אנו איננו מכירים בחשבונות שמים, את המוטל עלינו נעשה, ומן השמים ירחמו עלינו, ובוודאי נזכה לשפע רב וישועות גדולות בכפליים, עכ"פ בדברים הראויים לנו דוגמת הידיד שנתן ל'מתענה' אוכל המשיב נפשו...).

מעניין לעניין, משמיה דהרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע מתאמרא, שהחוסם פיו בראש השנה ואינו מדבר דברים בטלים, זוכה לעורר מדה זו למעלה בשמי מרומים, וכאשר בא המקטרג לקטרג משתיקים אותו - ואומרים לו, עת 'תענית דיבור' היא העת, ואי אפשר לו לפצות פיו לרעה.

קא. הרה"ק ה'ערבי נחל' (לר"ה) מביא מעשה נורא על אחד מתלמידי האר"י הק' זי"ע (בספר היכל הברכה הביא מעשה זה והזכיר שמו של אותו תלמיד - רבי יוסף מערבי) 'שביום ראש השנה בא אליו אליהו הנביא ז"ל ואמר לו למען השם התחזק להרבות בתפלה ותחנונים, כי גברו מאד המקטרגים עד שמיכאל השר הגדול המזכיר זכותן של ישראל נשתתק ותש כוחו ואין בפיו מה לדבר', שאלו התלמיד שהרי באותה שנה למדו תורה הרבה, ואיה זכות התורה, השיב אליהו שעל הא גופא הקטרוג כיון שלמדו שלא כהוגן (עיי"ש). חזר ושאלו 'ומה אברהם אומר לדבר זה, הלא הוא אבי ישראל ולמה אינו בא לשם הלא לא ישיבוהו ריקם, השיב לו שאברהם אומר שהוא בוש ונכלם מלילך לבקש על נפשם' וכו'.

ויהי כשמוע הרב את דבריו עמד בפחד ורעדה, וצעק בקול מר עם ה' חזקו ונתחזקה בעד עמנו ובעד ערי אלוקינו, שובו והשיבו מכל פשעיכם, מי יודע ישוב וניחם ה' על הרעה, כי יצא הקצף מלפניו כי רבו חזקו יד המקטרגים ולא נשאר עוד מענה בפיו מליץ שלנו, וכל כך צעק בדברי כיבושים שיקבלו תשובה על עצמם, עד שבא אליו אליהו ז"ל ואמר לו שנתלבש אברהם אבינו עליו השלום בכח התשובה של אותו בי כנישתא, ובא לפני הקב"ה להרחיק דינם של ישראל עד יום הכיפורים כדי שבתוך כך ישובו מדרכם וכו', ומיד אחר ר"ה כתב הרב ההוא לכל מקומות הקרובות שיעמדו על נפשם לשוב בכל האפשרי והודיעם כל הדברים. עכ"ל.

והדברים מרעידים כל לב עד היכן גדול כוחה של תפילה, שבאותה שעה קשה לישראל, שמיכאל שר ישראל כבר לא היה בכוחו להמליץ טוב, אברהם אבינו 'אבי ישראל' מתבייש ללכת לבקש על בניו, אך עדין תפילה יכולה לבטל כל הדינים ולהשבית כל מקטרגים וכמו שאמר אליהו הנביא למען השם התחזק להרבות בתפלה ותחנונים.

עוד זאת למדנו על גודל הכח שנתן הקב"ה לברואיו בעולם הזה, שרק ע"י התשובה היה כח לאברהם אבינו לדחות את הדין עד לאחר יום הכיפורים, והרי שיתכן שאדם בתפילותיו ובתשובתו 'מזעזע' את כל העולמות, וגורם ל'עליונים' להתעורר לבקש מלפניו ית' על אותו אדם.

עליהם משא כבד, אלא הכל לטובתם ושלמותם, ומדי דברי בו - זכור, כלומר מה שאני מצוה שיאמרו לפני זכרונות, כוונתי לטובת עצמם, (כי רוצה אני לזכרם תמיד עוד -) כדי שתבוא זכרונם לפני, וזהו דברי בו זכור, כוונתי כדי שאזכרנו עוד לטובה, עכ"ל.

וזכר איתא במדרש (שוח"ט) על הפסוק (תהלים קב יח-יט) 'פנה אל תפילת הערער ולא בזה את תפילתם, תכתב זאת לדור אחרון ועם נברא יהלל קה', אמר רבי יצחק, כלפי דורות אמרו, שאין להם לא נביא ולא כהן ולא בית המקדש שיכפר עליהם, אלא עוד תפילה אחת שנשתיר להם שהם מתפללין בראש השנה ויום הכפורים, ולא תבזה אותנו מהם, הוי 'ולא בזה את תפילתם'. 'תכתב זאת לדור אחרון ועם נברא', אלו הדורות שהן כמתים במעשיהם וכאין ומתפללין לפניך בראש השנה וביום הכפורים, ואתה בורא אותן בריה חדשה חדשה. וללמדנו כי הקב"ה שומע תפילת כל

הדין של ראש השנה ליציאת מצרים, אלא, לומר לך, כמו שבני ישראל פעלו 'מהפיכות' ובטלו גזירות ע"י התפילה עד שיצאו ממצרים קודם הזמן, כך בידו של כל איש ישראל לעשות מהפכות ביום זה^{קב}, ואין דבר עומד בפני התפילה^{קג}, לבטל כוחם של כל המקטרגים והמשטינים^{קד}.

וכה כתב הרה"ק האור המאיר (ר"ה) וז"ל. ואין לך חיך מתוק מזה, שהאדון ה' צבאות ביקש כזאת מירינו, לאמר לפניו מלכיות וזכרונות בנזכר, כדי שתבוא זכרונכם לפני לטובה. ונמצא כל עצמו יתברך דורש טובתנו, להטיב לנו באחריתנו (ומוכיח בזה לאלו האנשים שכשמאריכים התפלה בר"ה נחשב להם כמשא כבד). וכזה רמז הנביא (ירמיה לא יט) 'הבן יקיר לי אפרים, אם ילד שעשועים, כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד'. הכוונה, הבן יקיר לי אפרים - כל ישראל מכונים בשם אפרים... והוא לפני ילד שעשועים, ובודאי אין כוונתי להכביד

קב. וכך כתב רש"י על האמור בפרק פ"א בתהילים שהוא המזמור של ר"ה (פסוק ח) 'בצרה קראת ואחלצך אענך בסתר רעם' - 'אתה קראתני בסתר ביני ובינך, ואני עניתך בקול רעם, הודעתי גבורות ונוראות בפהרסיא', והרי שהתפילה פועלת 'גבורות ונוראות בפהרסיא' (והגם שהתפילה מועילה בכל השנה, אך גדול כוחה ביותר בר"ה).

קג. מעשה נורא אירע בישיבה דגייטסעד לפני כשלושים שנה, באותה שנה נלב"ע ל"ע בחור צעיר מבני המקום, מכיוון שכן הרי ב'נתנה תוקף' בימים הנוראים לאחמ"כ הייתה התעוררות עצומה בקרב תלמידי הישיבה, ובהגיעם לתיבות ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה נעו אמות הספים לגודל הזעקות וקולי הקולות שנשמעו בהיכל, אף ה'בעל תפילה' הגאון הנודע רבי מתת' סאלאמאן שליט"א משגיח דישיבת ליעקוואד (שהיה אז משגיח דגייטסעד) זעק בקול גדול ותשובה ותפילה... עד שדם ניתז מגרונו על המחזור שעמד לפניו ונמחקו תיבות 'רוע הגזירה'... וראה זה פלא, כי אכן 'נחקה' רוע הגזירה... ובשנה שלאחמ"כ לא נפקד מהם איש, ולא נפטר אפילו יהודי אחד בכל גייטסעד באותה השנה.

קד. אמנם, לא יהא שוטה המאבד מה שנותנים לו, וינצל את כוחו זה ב'השגות גדולות'... כמו שהיה הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע מעורר בדבר מעשה שהיה, באחת המלחמות בתוך סערת הקרב ירו האוחזים בחיצים חץ מוות בצאר ניקולאי ימ"ש, אחד החיילים שראה את אשר עומד לקרות בעוד רגע קט החל לזעוק בקול מר, הסוס אשר עליו רכב הצאר נבהל מהקולות וקפץ למעלה, וכך נכנס החץ בגוף הסוס והרגו ואילו הצאר נשאר בחיים. כשוך חמת המלחמה קרא הצאר לאותו חייל, ואמר לו כי ברצונו להכיר לו טובה על אשר הצילו ממוות לחיים, על כן יבקש ככל העולה על דעתו וימלאו כל משאלותיו, נענה החייל, שהיות והממונה עליו בצבא המלך מציק לו ומתעלל בו על כן מבקש שימנו אחר תחתיו, נענה לו המלך אכן אעשה כבקשתך.. אך שוטה שכמותך מדוע לא בקשת להיות בעצמך מפקד. על זה הדרך נאמר לדידן, הקב"ה נתן בידינו כח התפילה לפעול גדולות ונצורות לטוב לנו לכל השנה הבעל"ט - אל תהיו כאותו שוטה המאבד מה שנותנים לו, אל תכניסו את כל כח תפילתכם בזוטות ושטויות - אלא כל בר דעת יסדר לעצמו בתפילתו 'שנה טובה ומתוקה' בכל ענייניו...

וכך אומרים העולם בשם הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע דלכאורה יש לתמוה מדוע אם 'מקבץ נדבות' יבקש 'צדקה' ממאן דהו בבית הכנסת יתן לו סכום מועט כשקל או דולר, ואילו אם יפגע בו בביתו יתן לכה"פ כעשרה ידות, כי כך הוא דרכו של מקבץ נדבות - בפשיטת ידו בביהכנ"ס אינו בא רק על דעת מתנה מועטת, ובבית בא על דעת מתנה מרובה וכפי פשיטת ידו כך יקבל...

באר הפרשה - ראש השנה

וראה דמע עיני - ענין הבכיה

כתב ב'שער הכוונות' (דף צ.י.) גם היה נוהג מורי ז"ל לבכות הרבה בתפילת ר"ה אפי' שהוא יו"ט ומכ"ש בתפילת יוה"כ, והיה אומר מו"ל כי מי שאין בכיה נופלת עליו בימים האלו הוא הוראה שאין נשמתו הגונה שלימה^ק. ואכן הפליגו צדיקי הדורות במעלת תפילה היוצאת מן הלב בבכי ותחנונים, כי הקב"ה מתרצה בדמעות^ק.

נפלאות מצינו ב'ספר חסידים' (אות קל) וז"ל, יש אדם שאינו זכאי שיקבל המקום תפלתו, אלא בעבור תוקף תחנונים ודמעה עיניו אשר תמיד בוכה ומתחנן,

פה ואפילו אם נחשב כ'מת במעשיו', אך גדול כוחה של תפילה בר"ה עד שנברא כבריה חדשה^ק.

וכך אמר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע (מועדים הגש"פ ד"ה ובמקהלות) בביאור דברי הטור (או"ח סימן תקפב) על נוסח התפילה 'ובכן תן פחדך' - ותקנו לומר 'ובכן כלשון המקרא (אסתר ד טו) 'ובכן אבוא אל המלך', לפי שהוא עתה יום הדין ואנו באין לפני מו"ה הקב"ה. ואמר מהרי"ד שכוונתו לומר כסיפא דההוא קרא 'אשר לא כדת', וכלומר שאף מי שנראה לו שאינו כדאי להתפלל אל ה' אל יתייאש, אלא יבוא אל המלך ויזעק אל ה' מעומק לבו.

קה. הנה אנו מתחילים את פסוקי מלכויות עם על כן נקוה לך, ולכאורה צריך ביאור, שהרי פסוקים אלו נאמרו על ידי עכן, ושמו מרומז בר"ת ע"ל כ"ן נ'קוה ('סדר היום' כאן, בשם התולעת יעקב), והרי מבואר בגמרא (סנהדרין מד.) שעכן עבר על החמורות שבחמורות, ומדוע מזכירים את שמו מיד בתחילת המלכויות... אלא, אדרבה, להורות, כי ביום הזה (ובכל השנה) ניתנה הרשות אף לגרוע שבישראל להמליך על עצמו את הקב"ה כאילו לא חטא מעולם, כי הקב"ה כביכול ממציא את עצמו לכל בניו יהיה מי שיהיה, ומצפה שיחזור בתשובה, וביותר בימים אלו 'דרשו ה' בהמצאו'. כי אכן, ענין מלכויות שייך לכל אחד, וגם מי שנמצא [לדעתו] בהרי חושך ומלא עוונות וכו' גם עליו יש חיוב 'להמליך' את הקב"ה עליו ועל מעשיו.

ולא יאמר הן 'מחוסר כפרה הנני', כי ע"י ההכנה והתעוררות נכנס להיות 'צדיק גמור' וזוכה להיכתב בספרם של צדיקים גמורים. וראיה לדבר מדברי הגמרא (קידושין מט:) 'המקדש את האשה על מנת שאני צדיק, אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה בדעתו', והקשה המנחת חינוך (שסד א) שהרי לא התוודה כלל וכיצד נהפך לצדיק, אלא שהוידוי בא לכפרה וצדיק ורשע אינו תלוי בכפרה כלל 'נהי דאין לו כפרה בתשובה בלב מכל מקום הוי צדיק כיון שמתחרט לפני קונו יתברך'.

קו. וכתבו הפוסקים שמי שאינו בעל בכי לכל הפחות ישא את קולו ויעשה עצמו כבוכה, בכדי להתעורר ולעורר זכויות של מעלה. והסמיכו לכך את הפסוק (תהלים ו ט) 'כי שמע ה' קול בכי' (אלף המגן תקפב סקמ"ה, ועיי' מעשה רב להגר"א, רז).

קז. הרה"ק מסאטמאר זי"ע המשיל את הענין, לבן המלך שהורחק מבית אביו לאחר שסרח והוזהר רבות ע"י אביו המלך, ולא שת לבו לכל האזהרות... כעבור שנים נתעוררה האם - המלכה בגעגועים אחר בנה ויצאה למסע ארוך - לתור אחריו ולבקרו, עד שהגיעה לאותה מדינה מרוחקת, מקום אשר הבן כלוא תחת בית מגודר הנעול בשלשלאות ומנעול כבד, מאחורי הגדר זעק הבן לאמו 'זעקה גדולה ומרה' כי רע ומר גורלו, יסורים קשים ומרים נחלתו, כה הוסיף הבן להתחנן ולעורר רחמי אמו שתצילנו מבור הגלות הלזה... ותען האם - המלכה הנה אזרוק לך מבעד לחרכים את המפתח בו תפתח את המנעול ותצא לחפשי... נטל הבן את המפתח הכניסו למנעול... ולא נפתח, שוב ניסה ולא נפתח... זעק הבן אל אמו, אני אנה אני בא, הדלת והשער אינם נפתחים... אולי אין זה המפתח הנכון, אמרה האם בטוחה אני שזה המפתח הנכון... אלא שברבות השנים שלטה החלודה במנעול ולכן אין המפתח פותח... עצה אחת לך בני היקר, שפוך נא דמעות כמים על גבי המנעול וזכה תוסר כל החלודה, יפתח המפתח את המנעול ויבוא הבן אל אמו... אף אנו אין לנו אלא לשטוף את שערי הלב בדמעות וותחות וזכה יסורו כל המחיצות והחציצות ונזכה לצאת ממאסר הגלות והצרות, להתקרב אל אבינו שבשמים ולפעול שנה טובה ומתוקה. הרה"ק רבי נפתלי ממעליץ זי"ע (קדושת נפתלי ר"ה) רמז כזאת, דבש ר"ת 'שימה דמעותי בנאדך' (תהלים נו ט), ומבאר שלפעמים רוצה הקב"ה לכתוב טוב על ישראל, ובא השטן ומייבש את הנאד של דיו - ע"מ שלא יוכלו לכתוב בו טוב עליהם. ע"ז מבקשים, רבש"ע, 'שימה דמעותי בנאדך' - שתשים הדמעה תחת הדיו, 'הלא בספרתך' - ובאופן זה תכתבנו בספר חיים טובים.

אע"פ שאין בידו זכות ומעשים טובים מקבל הקב"ה כתב בספר 'דרך משה' הנספח על 'ספר הגן' (תוכחת תפלתו ועושה הפצוקי).
 (מוסר, ליום כ"ד) התפלה שמתפללים בדמעה היא

הרה"ק הי"שמח משה' זי"ע (תוכחת חיים לר"ה יד) המשיל את מעלת הבכיה במשל למלך שכעס על עבדיו ורצה להענישם, התכנסו כל העבדים והמשרתים לטכס עצה איך לפייס את המלך. נעמד שר המשקים ואמר, כי כפי שהוא מכיר את המלך זה שנים רבות לא יצליחו לפייסו בשום מתנה או דורון ורק עצה אחת יש להם, להגיש לפניו משקה פלוני אשר ידעתי כי המלך אוהבו ביותר, ויצרפו למשקה כתב התנצלות, ומסתבר שבעידן ריצוי ושמחה כזה יסלח להם על עוונם. והנמשל, כי הקב"ה מתרצה בדמעות שהאדם שופך מעומק לבו כמים מפני שזה חביב אצלו יתב"ש, ובאותה שעה יש בידו האפשרות לבקש גם מחילה על פשעיו.

וזה לשון הרה"ק ה'ערבי נחל' זי"ע (דרוש לר"ה) הנה העת לפייסו על כל מה שעשינו לו, ובמה מפייסין לו הנה השי"ת נקרא מלך מתרצה בדמעות שיכולין לפייסו בדמעות, אין אנו יכולין לפייסו בדבר אחר רק בדמעות. כן מספרים על הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע, בשעת עמדו על הבימה קודם תקיעת שופר הרים את ראשו אל עבר עזרת הנשים ופנה ואמר - נשים צדקניות, שטפו את השופר אשר בידי בדמעותיכן, בכדי שאוכל לתקוע בו כראוי וכיאות.

וזהו טעם הדבר אשר מצינו תפילות שונות שתיקנו גדולי הדור במשך הדורות בשפת האידיש, כיוון ששערי דמעות לא ננעלו (ב"מ נט.) ורק כאשר יבינו את אשר הן מתפללות תיזל דמעה מעיניהן (כי נשים רבות לא היו מבינים בלשון הקודש), אמנם לאנשים לא תיקנו תפילות בשפת האידיש, על אף שבצוק העיתים רבו העמי ארצות וכדו' שלא ידעו קרא וכתוב, כי האשה דמעתה מצויה.

עוד יש בכח הדמעות לרחוץ את הלב... הנה איתא בגמ' (ב"מ נט.) 'אעפ"י ששערי תפילה ננעלו שערי דמעות לא ננעלו', וביאר הגאון רבי אליהו דסלר זצוק"ל שאינו מדבר על השערים אשר בשמים, כי וודאי שערי שמים עדיין פתוחים ועומדים לקבל תפילותיהם של בני ישראל, ולא דיבר אלא על שערי הלב שנסתם ונחתם עד שאי אפשר לו להתפלל ולשפוך נפשו לפני ה', מה תקנתו אעפ"י ששערי תפילה ננעלו שערי דמעות לא ננעלו - יפתח מעיין הדמעות ויזיל דמעה כמים ובוזה יפתח את סגור לבו ויוכל לעמוד בפני בוראו בתפילה ותחנונים לפעול דבר ישועה ורחמים.

מסופר שפעם אחת הגיע הרה"ק ה'צמח צדק' זי"ע לבקר קבוצת חיילים מצבא הצאר הרוסי (וכידוע עד כמה הפליגו גדולי הדורות במעלת יהודים אלו אשר עמדו בעוז ובתעצומות בניסיונות קשים ומרים לשמור על יהדותם), בתוך הדברים אמרו לו, הנה כבסנו וצחצחנו את הכפתורים שעל המדים שאנו לבושים בהם לכבוד ראש השנה, יורנו הרבי כיצד 'נכבס' את הנשמה, שאלם ה'צמח צדק' במה ניקיתם את הכפתורים, השיבו בחול ומים, אמר להם ב'אלו' תנקו גם את הנשמה, כי תהילים הם כנגד החול והדמעות הם המים שבהם רוחצים ומצחצחים את הנשמה עד שתשוב להבהיק כבראשונה, ובתהילים ובדמעות נצחצח נשמותינו (צמח צדק, ספר השיחות, ער"ה תר"ד).

קח. וכך כתב הגאון הגדול רבי יוסף ליברמן שליט"א בעל ה'משנת יוסף' במכתב, וז"ל. ושמעתי מאברך יקר שמלפני שנים היה בצער גדול, לקח בידו את ספר המאירי והלך אל הגאון הגדול רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל ראב"ד ירושלים ואמר לו שהוא בצרה ויגון, ועל פי דברי המאירי (ב"ב קטז. עיי"ש) בא לבקשו שילמדהו כיצד להתפלל. ענה לו הרב לא היית צריך להביא את המאירי להראות לי כי הנני יודעו כבר שישים שנה, ואם אתה שואל כיצד להתפלל, לך לכותל המערבי ותשפוך שיח בבכי ובתחנונים לפני הקב"ה אל תחסוך בקשת רחמים ואל תחסוך דמעות, וכך תבקש רחמים. הלך האברך משם מיד לכותל ועמד שם שעתיים באמירת תהילים בדמעות בכל ליבו ברגש רב ובקשת תחנונים וחזר אל הרב ואמר עשיתי כאשר ציוונו, ענהו הרב תפילתך נתקבלה, וכן הוי.

והוא כמו שכתוב בדרשות חת"ס (ח"ב דף שנה) שאם דמעות חמות יוצאות מהלב בתפילתו הרי זה סימן שתפילתו נתקבלה, וז"ל החת"ס, ואז יעורר ממילא בבכי ודמעות היוצאים מהלב ובוזה יודע כי נתקבלה תפלתו ומאת ה' היתה לו. ויש לזה מקור בזוה"ק פ' ויחי (רכג.) שכל אדם השופך דמעות לפני הקב"ה אע"ג שנגזר עליו משהו ייקרע, מנלן מלאה שבתפילתה זכתה להינשא ליעקב. הרי שכך לימדונו גדולי ישראל איך להתפלל. וכל שכן אם מתפללים על יד מקומות קדושים כי כל עניני תפילה למדים מתפילת חנה (ברכות לא.) והיא התפללה על ידי ביהמ"ק והכהן הגדול. עכ"ד.

מעשה נורא מובא בזה"ק (ח"ג רה.) על כוחם של דמעות לפעול במרומים תחיית המתים בפשוטו ממש, וכך איתא, רבי יוסי דפקיעין הסתלק מן העולם והשאיר אחריו בן קטן, הוי געי ההוא ינוקא ובכי ואמר וכו', עד שיצאה בת קול שאמרה 'זכאה אנת רבי יוסי, דמילין דהאי גדיא זעירא ודמעוי סליקו לגבי כורסייא

השובה וקרובה מאוד להתקבל, כידוע על פי מאמר חז"ל (ברכות לב:) מרוב חשיבות של תפלות שבדמעות^ט. והנה, הפתח אשר נכנסים שם התפלות אשר המה בדמעות אינו פותח אותו פתח שום מלאך או ממונה, כי אם הקב"ה בעצמו ובכבודו וכו', והקב"ה ברחמיו יעתר לו וימלא משאלותיו לטובה אמן בן יהו רצון, עכ"ל^ק.

קט. משל למלך שהרחיק את בנו למקום רחוק, והיה הבן מתגעגע לאביו ושולח לו מכתבים בדם ליבו 'אב הרחמן, השיבני אליך ואשובה', אך לא קיבל שום 'תשובה', ולא הצליח להבין, כיצד אביו אוהבו אינו מתייחס למכתביו כלל ואינו משיב לו מאומה, עד ששאלו ידידו, הגידה נא, כיצד הנך שולח את המכתבים, השיב הבן ששולח אותם דרך בית ה'דואר', אמר לו ידידו, אכן נודע הדבר, כי בבית הדואר יושבים שונאים, והם משמידים את המכתבים הבאים ממך, ועדיין לא באה לידי אביך אפילו 'אגרת' אחת... אין לך עצה אחרת, רק לשלוח אותם באניה עד לעבר הים, ומשם יקחנו שליח לבית המלך.

כך פעמים שהאדם מתפלל ולא נענה וחוזר ומתפלל ושוב לא נענה..., ובמר ליבו שואל מדוע לא עלתה התפילה לרחמים ולרצון לפני אדון כל... אכן פעמים שיש עליו 'מקטרגים' הסותמים שערי תפילה ומונעים ממנה לעלות למרומים, ואין לו עצה אלא כלשון הכתוב (איכה ב יח) 'הורידו כנחל דמעה', להרבות בנהרי דמעה, ואז 'תפליג' תפילתו בנהרות אלו ותגיע למחוז חפצה מבלי מפריעים ומקטרגים.

מעין הדברים פירש הרה"ק ה'ישמח משה' זי"ע במה שנאמר (קהלת יא א) 'שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו', שהכוונה היא לבקשה הנשלחת למרומים על פני המים - אלו הדמעות ששופך כמים, שהם עושות רושם רב במרומים, ופועלות כמו עבודה וגיעה של ימים רבים, וזהו כי ברוב הימים - הנפעל ברוב הימים תמצאנו בנקל אם תבקש בדמעות.

זה לשון הגה"ק הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש ח"א דרוש ד) ואשרי למי שמתפלל בדמע ובלב נשבר ונדכה כי לא ישוב ריקם.

קי. אך פשיטא שאין הכוונה לבכיה מתוך עצבות ח"ו, אלא מתוך שמחה, וכמו שכבר הזכרנו מה שכתב ה'חתם סופר' זי"ע כי 'בשמך יגילון כל היום' ר"ת בכיה, ללמדך שהשמחה והבכיה משולבים זה בזה ואינם תרתי דסתרי. שמא תאמר כיצד אכן ניתן לשלב בין השמחה לבכיה, כבר כתב ה'לבושי מרדכי' (חותנו של המהרי"ץ דושינסקי) בלישנא דקרא (תהלים מז ח) 'כי מלך כל הארץ אלוקים זמרו משכיל', שאם אנו מתעוררים כי הוא 'מלך על כל הארץ' כיצד שייך לזמר לפניו, אך על כך אמר הכתוב 'משכיל' - שמי שיש בו דעת ושכל יודע שאין זה סתירה כל וכלל. וכבר ביארו בזה במשל נחמד, למלך שהיה לו בן יקיר, שלמגינת לבו וצער הרב הפסיק מוחו לפעול לפתע פתאום רחמנא ליצלן, ואע"פ שדרש ברופאים גדולים ומומחים לא הצליחו למצוא מזור ורפואה למכתו, בלית ברירה נאלץ המלך להכניסו למוסד מיוחד לחולי נפש. והנה מנהל מוסד זה שמח על כך כמוצא שלל רב, מפני שהמלך שילם לו ביד רחבה על כל יום ויום שטיפל בבנו במסירות, ולפיכך כאשר לאחר כמה חודשים נרפא בן המלך לא הסכים המנהל לגלות על דבר רפואתו למלך, כי ידע שאז יוציא אותו משם ושוב לא יקבל מאומה מבית המלך.

בכל יום ויום חיכה בן המלך שיבואו להוציאו משם, אך תוחלתו נכזבה, על כן שלח מכתב בקשה לאביו המלך בו נאמר שב"ה כבר הבריא מחליו, והוא ממתין בכליון לשוב לחיק אביו, המנהל שלא רצה לשלחו השמיד מיד את המכתב וכך קיווה לא תגיע דבר הבשורה אל המלך, אך הבן הוסיף לשלוח עוד ועוד מכתבים ולא ידע מדוע לא יבוא אביו לקחתו, והרי גדולה אהבתו לאביו ואהבת אביו אליו, עד שהתבונן בנעשה והבין שהמנהל מונע מבוא המכתבים ליעדם, מחמת רצונו להשאירו שם. מה עשה הבן, הערים וכתב 'מכתב' בו כתב דברים מקוטעים וציורים שונים כדרך הפעוטות בני שלוש... ובין השורות הסתיר כמה אותיות, בהם זעק למלך שיוציאו משם, המנהל שראה מכתב 'מהודר' כזה שמח ושלחו לבית המלך, שהרי בזה יחשוב שבנו עומד עדיין במצבו הראשון. ויהי כאשר נתקבל המכתב בבית המלך התעמק המלך בחכמתו בקשקושי הדברים, והבין מיד את זעקת ובקשת בנו החביב, ותיכף שלח להוציאו משם. והנמשל, כי בני ישראל זועקים אל ה' בתפלה ובתחנונים, שהמקטרגים אינם מניחים ומעכבים את התפילות מלהגיע לפני כסא הכבוד, ולכן מתחכמים בני ישראל ובחכמה מתחילים לשיר זמירות ותשבחות למלך א-ל חי וקים,

פרנסה טובה וגזרות טובות - החובה והזכות להתפלל על עניני גשמיים

הנה ביום הזה נכתב בספר קצבת מזונותיו של כל בריה בעולם^{ק"י} (ביצה טו.), והזמן גרמא להתפלל ולבקש עליהם 'אבינו מלכנו כתבנו בספר פרנסה וכלכלה', וכיו"ב משאר הצטרפויותיו... ואף אם יבוא אי מי ויטען מדברי הזוהר הק' (תיקו"ז כב.) 'צווחין כבלבין הב הב', הרי כבר אמר מרן הבעש"ט זי"ע (בעש"ט עה"ת ליקוטים לר"ה וי"ב כד) שדברי הזוה"ק לא נאמרו על זמנינו^{ק"י} שחוסר הפרנסה מפריע לאדם לעבוד את

המלכא קדישא, ודנו דינא... והא עשרין ותרין שנים אוסיפו לך' וכו' [ובלה"ק - אשריך רבי יוסי שדברי הגדי הקטן הזה ודמעותיו עלו אל כסא המלך הקדוש ודנו דין.. והרי עשרים ושתים שנים הוסיפו לך]. ובהמשך איתא שם אמר רבי אלעזר זכאה חולקנא דחמינא תחיית המתים וכו'. ואמר רבי יוסי 'תלת מאה ושתין וחמש דמעין דאושיד ברי עאלו בחושבנא קמי מלכא קדישא... וקב"ה אתמלי רחמין עלי' [- שלש מאות שישים וחמש דמעות ששפך בני נכנסו בחשבון לפני המלך הקדוש... והקב"ה התמלא רחמים עלי].

ואלה עולים למעלה באין מפריע מפני שהמקטרגים אינם מתאמצים לעכבם, בסוברים שאין בהם שום תחינה ובקשה, אך האמת שבתוך הרנה והשירה מסתירים דברי תפלה ובקשה, והקב"ה אב הרחמים שומע לקול תפילות עמו ישראל וממלא משאלותיהם לטובה ולברכה.

קיא. איש חסיד היה בדורות הקודמים בעיה"ק ירושלים ושמו הרב יוסף וויינבערג ז"ל אשר הקב"ה בירכו בעשירות, פעם אחת אירע 'משבר' גדול בענייני המסחר, וכל ה'סוחרים' שבירושלים הילכו כשהם דואגים טרודים ומבולבלים - כי כל עתידם היה תלוי ועומד כיצד יגמר זה המשבר... זולתי ר' יוסף הלז ששלוות נפשו לא פסקה בכהוא זה, באחד הימים נסע ר' יוסף לטבריא ופגשו הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע שהיה דר אז בטבריא, וישאלהו הרבי כיצד היו בך כוחות הנפש לעזוב את ביתך ועסקיך בזמן כזה במצב כזה שהכל תלוי ועומד, ענה ר' יוסף ואמר מייך יריד איז ראש השנה (ה'יריד' שלי הוא בר"ה), כלומר כי אז הוא הזמן לשנות את הקצוב לו לאדם, אבל במשך השנה אין בזה אלא 'גילוי' כמה ומה נקצב בר"ה... מאז היה ה'ברכת אברהם' חוזר הרבה על דבריו אלו מייך יריד איז ראש השנה... מייך יריד איז ראש השנה...

קיב. כה אמר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע (בליל ר"ה תש"ט, בשנה הראשונה להנהגתו), זקני ה'חידושי הרי"ם' זי"ע אמר בשעתו ובזמנו, שביום ראשון דר"ה אין לבקש על גשמיים, כי אם על מלכות שמים ועל 'יודישקייט', ורק ביום השני אפשר לבקש על פרנסה וכיו"ב, והוסיף ה'בית ישראל' שהרי שני ימים של ר"ה נחשבים כ'יומא אריכתא' וכקדושה אחת, ואכן גם יודישקייט ופרנסה קדושה אחת הם, והא בהא תליא, כי בכדי שנוכל לעבוד את השי"ת בתורה ותפילה ולגדל צאצאינו כראוי זקוקים אנו לשפע של פרנסה בכבוד, וממילא ניתן לבקש על פרנסה גם ביום א' דר"ה (פאר ישראל ח"א עמ' רצג).

וכיו"ב אומרים משם הרה"ק רבי משה מקאברין שרבו הרה"ק מלעכוויטש הקפיד על מי שכתב בקוויטל (פתקא בבקשת רחמים) בימים הנוראים בקשות על פרנסה, באמרו, איך באפשרי לאדם לחשוב בעת זה על צרכי הגוף בעת שצריך לחשוב במה יתרצה העבד אל אדוניו. מ"מ אמר הקאבריינער אך עתה היהודי שמבקש על פרנסה מבקש על טהרת הנפש, כי תוכן רצונו שיהיה לו דעה צלולה להתפלל עבור לפני המקום, או לאמר קאפיטל תהלים בדעה צלולה או ללמוד, לכבד שבתות לשלם שכר לימוד, והכל הוא לעבודת ה' יתברך.

וכבר פירש הרה"ק רבי בונם מפרשיסחא זי"ע מה שאמרו בגמ' (ר"ה טז:) שתוקעין מיושב וחוזרין ותוקעין מעומד כדי לערבב השטן, כי עיקר התירוץ של האדם על שלא השלים עבודתו למקום כראוי הוא משום טרדות וערבוב הפרנסה, שלא היתה לו דעה צלולה ללמוד ולהתפלל. אך השטן טוען, שאין זה תירוץ, כי היית צריך לעבוד לבוראך ולא להשגיח על טרדת הפרנסה, לזאת אנו תוקעין בשופר ומתערבב השטן (ואינו יכול לטעון את טענותיו), ורואה השטן כי באמת זהו תירוץ כי מי שנתערבב שכלו מחמת הטרדות אינו יכול באמת לעבוד עבודתו בשלמות (שיח שרפי קודש).

וכיו"ב כתב הרה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע (שמועת יצחק, שבת תשובה אות ו) והוסיף בצחות הלשון, שאז אומר לו המלאך מיכאל הבט וראה, הנה מתקיעה אחת מיד אתה נבהל, א"כ, איך מלאך ליבך לדבר על 'בני אדם', שאתה 'מלאך' ובכל זאת נבהלת, מה יעשה 'אדם' קרוץ חומר כשטרדות מבבלים אותו.

באר הפרשה - ראש השנה

בוראו ביישוב הדעת ק"ג, וכיון שכן לית לן בה ק"ד. ואף חובה קטו להתפלל על הפרנסה קטו.
 און דאס בעטין זי"א ניט' (אינם במדרגה זו שלא לבקש על הפרנסה, וכיון שאינם מבקשים אינם זוכים לפרנסה, ונמצאים 'קרח מכאן ומכאן').

ביוצא בזה הובא ב'אמרי פנחס' (תפה) בשם הרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע, וז"ל 'שומים רעדין זיך איין (מתפתים לחשוב) צווחין כבלים הב הב, ואין מתפללים בר"ה ויו"ב על פרנסה, דאס האבין זיי ניט, עוד שם (אות תפר) וגם פעם אחת ציוה לומר פרשת המן בכל עשרת ימי תשובה, וכמה פעמים שמעתי שהיה מזהיר להתפלל על הפרנסה ושאר העטרבויות

קיג. הרה"ק ה'קדושת ציון' מבאבוב זי"ע הי"ד היה רגיל לספר על אחד מחסידי הרה"ק מראפשיץ זי"ע בשם ר' זאנוויל אשר היה עני ואביון מבלי פרוטה לפרוטה, והציעו לו לשמש כש"ץ בימים נוראים בעיר פלונית תמורת מחיר הגון ונכבד, מאחר שהיה יודע 'פרק שירה' וקולו ערב ביותר, והתחבט מאוד היאך ישהה בר"ה שלא במחיצת רבו, אך הדחקות הנוראה הכריעה את הכף וקיבל את ההצעה, וכאשר בא להיפרד מהרה"ק מראפשיץ נענה כנגדו בשנינותו וחריפותו, אה זאנוויל, ובכן תן פחדך אויך געלט... (וכי גם הבקשה על 'ובכן תן פחדך' היא 'כסף'... כלומר שכל תפילתך לא תהא אלא מחמת הממון שהובטח לך), נענה לו החסיד מיניה וביה 'ובכן צדיקים אויך געלט'... (גם הצדיקים צריכים למעות...), הוסיף על כך ה'קדושת ציון', ואני אומר 'ובכן יתקדש שמך ה' אלוקינו, אויך געלט' - שבכדי שנוכל לעבוד את ה' כראוי ולקדש את שמו הגדול בעולם זקוקים אנו למעות הרבה...

על דרך זה ביאר הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע בלשון הכתוב (תהילים ק"ט קמ) 'צרופה אמרתך מאד ועבדך אַהֲבָה', כי 'אמרתך' וקיום מצוותיך 'צרופה' ומחוברת היא ל'מאד' - הוא הממון, וכמו שאמרו (ברכות נד.) 'ובכל מאודך - בכל ממוןך', כי אי אפשר לנו לקיים מצוות ה' מתוך דקדוקי עניות, ועל כן עבדך אהבה - מאיר'ל אוהב הרבה 'מאד'... ובעניין זה פירשו במה שנאמר (תהילים קמה טז) 'פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון', כי עיקר בקשתנו שהקב"ה יפתח את ידו וישפיע עלינו פרנסה בהרחבה הוא רק כדי שנוכל לחלק צדקה לאחרים ולהשביע לכל חי רצון... וכלל הדברים, שכל בקשת ה'גשמיות' אינה אלא לצורך רוחני, והרי היא כבקשה על ענייני הרוחניות. וכבר רמז לה הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דיבור האחרון בפרשת כי תבוא) על הפסוק (תהילים כז ד) 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש', שהנה אמרו חז"ל (תענית ח:) שאין לבקש על שני דברים כאחד, כדכתיב (עזרא ח כג) 'ונצומה ונבקשה על זאת' ולא על אחריתי, ולכאורה קשה שהלא אנחנו מבקשים על כמה וכמה דברים ב'שמונה עשרה' וב'אבינו מלכנו', אלא ביאור הדברים, שכל כוונתנו אינה אלא לדבר אחד - שיהיה לנו כל הנצרך לנו לשבת בבית ה' ולחזות בנועמו, וזהו הפירוש במזמור זה אחת שאלתי מאת ה', אותה אבקש ולא יותר, ומהו, שבת בבית ה' כל ימי חיי, וכל הבקשות שאני מרבה לבקש בכל התפילות וכדומה אינם אלא לצורך דבר זה בלבד.

קיד. הגה"ח רבי זלמן בריזל זצ"ל היה רגיל לומר בשם הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע, רבש"ע, תן לבניך עשירות לרוב, וראיה מוכחת יש בידי שהממון לא יבטל אותם מעבודתך, שאם כן, כבר היה היצה"ר דואג להביא עשירות לכל אחד ואחד מזה זמן רב... אלא שמע מינה שאדרבה דייקא העניות מפריעה לעבודת ה', וא"כ הבה לנו עשירות גדולה למען נוכל לעבדך בהרחבת הלב והדעת.

קטו. יש שהמליצו, כי אדרבה המתפלל רק על ענייני רוחניות בלבד (אף בכל השנה) נראה חלילה כ'כופר' במקצת. כי הרי הוא כאומר - בכדי להתעלות ברוחניות נצרך הנני לסייעתא דשמיא וע"כ אתפלל ע"ז, אבל בענייני גשמיות יש בידי 'זיך אליינס אן עצה געבען' (לשית עצות בעצמו ולהסתדר)...

וכן אמר להדיא הגאון רבי ישראל סלאנטער (כוכבי אור עמו' רסב), וכן הורה מרן החזו"א שיום זה ניתן לבקשות - אף לכל צרכי האדם (מעשה איש ח"ג עמו' קנז).

קטז. אדרבה, הן הן עיקר התפילות, וכפי שאמר הרה"ק מוהר"ש מליובאוויטש זי"ע, כי האנחה והבכיה על המצב הגשמי בראש השנה, הוא תשובה עילאה (הובא בליקוטי דיבורים ח"ד עמוד תשכ).

יש שרמזו זאת בלשון הכתוב (קהלת ט ד) 'כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת', שהנה המתפלל על עניינים רוחניים דומה הוא ל'אריה' אכן המתפלל על גשמיות כבר דימו אותו בזוה"ק ל'כלב', אך טוב הכלב החי - טוב המבקש על פרנסה בחיות ומתוך ליבו, באמונה שהקב"ה שומע תפילתו ויכול למלאות משאלתו מזה שמתפלל על רוחניות ואינו אלא כמת... שמתפלל בלא לב.

למלחמה ק"י לערבב את השמן ולהמתיק כל הדינים ולהפכם לרחמים גמורים אכ"ר, כאשר מי לא ירא ויחרד ק"ט מאימת הדין קכ, וכלשון הפייטן (ונתנה תוקף) 'ובשופר גדול יתקע, וקול דממה דקה ישמע, ומלאכים יחפזון וחיל זרעדה יאחזון, ויאמרו הנה יום הדין לפקוד על צבא מרום בדין כי לא יזכו בעיניך בדין, וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון'. וכאותו לשון נורא שכתב הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ ז"ע (יערות דבש דרוש יד) 'עמדו נא וראו מה נורא יום ה' אשר תלהט אש סביב, ועד תקיעת שופר אלפי אלפים פרסאות גחלי אש בוערות, ולזאת אפילו מלאכי השרת יאחזון רעדה וכו' כי אי אפשר לשער גדול האש עד שבא השופר קכא.

ומי לנו גדול מרבינו הרמב"ם אשר העיד על עצמו בזה"ל, אני משה בן מימון, בר"ה בזמן תקיעת

ולהאמין שהש"ת ימלא שאלתו בוודאי, והיא מצווה רבה ק"ז.

ויש הטוענים, האיך נתפלל על בני חיי ומזוני לפני מלך א-ל רם ונישא, כבר הפריך טענתם הרה"ק רבי דוד מטאלנא ז"ע (כנסת דוד, ערך הון את הכל), והעמיסו בנוסח התפילה קדוש אתה ונורא שמך - הרי הקב"ה קדוש ונורא, ואיך אפשר לבקש מאתו על קויליטש (חלה), ושאר עניני פרנסה, לזה אומרים 'ואין אלוהה מבלעדך', כי אין לנו למי לפנות אלא על הקב"ה הון את העולם. כי ממי נבקש אם לא מאתו יתב"ש.

כי תצא למלחמה - התעוררות קודם תקיעת שופר

בספרי הקודש האריכו בהרחבה יתירה אודות הזמן שקודם תקיעת שופר, בו 'יוצאים אנו

ק"ז. פעם באה קבוצת חסידים להסתופף בצל קדשו של הרה"ק רבי אשר מסטאלין ז"ע, אך שהו שם רק בשעת התפילה ואילו את הסעודות אכלו במקום אחר, משהבחין בכך הרה"ק נענה ואמר בדרך צחות 'חסידים אלו מתפללין כאן על הפרנסה, ואילו אכילתם במקום אחר הוא...' עמד שם החסיד רבי נתנאל רדזינר ז"ל [זקנו של הרב נתנאל רדזינר ז"ל מבני-ברק, שהקים את בית המדרש לתורה ולחסידות 'אש קודש', וזכותו קיימת לעד] והרהר לנפשו, הלא איתא בזוה"ק שאין להתפלל על הפרנסה בראש השנה, ומהו שאמר להם הרבי שהם מתפללים כאן על הפרנסה, ויהי כאשר עבר החסיד לפני הרה"ק מסטולין להתברך בברכת שנה טובה, עצר אותו הרבי ואמר לו מה שאסור להתפלל על הפרנסה היינו רק לאדם שיש לו פרנסה ומבקש עוד, אבל מי שאין לו פרנסה כלל מותר לו להתפלל על כך בראש השנה...

והוסיף, שבזה מדויק היטב לשון הזוה"ק 'צווחין ככלבים הב הב' ולא אמר פעם אחד 'הב', והיינו מפני דקאי על אלו שיש להם ומבקשים להוסיף עוד על מה שכבר ניתן להם. אולם מי שאין לו - ואף המבין להשים עצמו כ'רש' - בידיעה שבראש השנה הכל חשבון חדש והרי הוא כמי שעדיין אין לו כלום, לו נאה ויאה לבקש 'הב לן מזוני'. ק"ח. דבר נפלא כתב הגאון רבי שלמה קלוגער ז"ע (הג' חכמת שלמה ס"י תקפה ס"ב) וז"ל, ולפענ"ד, יש לומר התוקע קפיטיל (מזמור) קמ"ד בתהלים קודם התקיעות, משום שנאמר (שם א) 'המלמד ידי לקרב אצבעותי למלחמה', כי היא מלחמה גדולה אשר אנחנו נלחמים יום זה, ויש לו להתפלל ע"ז מקודם, ולפענ"ד הוא מסוגל אם יאמר בכוונה, עכ"ל.

ק"ט. פעם כאשר הוצרך הרה"ק רבי אהרן מבעלזא ז"ע להוכיח בעל עבירה באמצע ימי החורף, קרא לו ואמר לו בקדושתו 'כיצד לא פחד לבך, והלא עוד מעט יגיע הזמן שלפני תקיעת שופר...' אמנם כבר מילתנו אמורה שאין הפחד והתעוררות היראה סתירה לשמחה, וכבר כתב הגאון רבי חיים מוואלוז'ין זצוק"ל (בסוף סידור הגר"א, 'כתר ראש' אות קד) שרבו הגר"א מוויילנא ז"ע היה שמח שמחה גדולה בטרם יגיש לתקיעת שופר. ובזה מבאר 'הלבוש' (סי' תקפד ס"ב) מה שכתבו הפוסקים שנוהגים שהבעל תוקע עולה לתורה בראש השנה, כי פקודי ה' ישרים משמחי לב, ובזה יעלה בידו לתקוע את התקיעות מתוך שמחה וחדוה. ונתנו רמז בדבר כי 'שופר' ר"ת שחוק פינו ולשונו רינה' (תהלים קכו ב), ללמד על חובת השמחה שבתקיעת שופר.

קכ. ומהאי טעמא כתבו בספה"ק שלא להתוודות קודם התקיעות, בכדי שלא להזכיר שום חטא ח"ו ולא לתת ל'בעל דין' מקום למצוא טענה ועלילה בזמן נורא כזה (וכל הדין ודברים שנוכר בפוסקים לגבי וידוי בלחש ובמחשבה הוא רק 'בין התקיעות' - לאחר שכבר החלו לתקוע, וכבר החל השופר לפעול פעולתו לטובה).

קכא. יש ש'דרשו סמוכים' בדברי הגמרא (שבת ק"ז): 'תקיעת שופר ורדיית הפת...', שנשמכו זה לזה ללמד, שכשם שברדיית הפת מזדרזים מאוד כי אש בוערת בתנור ואם לא ימהר להוציא תשרף הפת... כך יש לך לדעת בראש השנה כי הזמן בוער כאש ויש למהר להציל, וההצלה תהא ע"י השופר.

והוא שתעמוד לו לזכות בדין ולקבל את כל ההשפעות הנוראות והעצומות שעל ידי השופר, וכמו שכתב הרש"ש (נהר שלום בסדר תפילות ר"ה ותק"ש) וז"ל. עת רצון הוא זמן התקיעות להתחרט חרטה גמורה על כל אשר נואלנו ואשר חטאנו 'בכלל ובפרט', ולקבל כל א' ממנו לשוב מאיזה עוון שבידו, ואל יפחות כל אחד לשוב מאיזה חטא - קל או חמור, כי בזה זוכה להיות צדיק בעל תשובה ומכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות קכו.

שופר עליתי לבימה ולקחתי השופר בידו, והתבוננתי מי תמצנה, ומיד התחילו ארכובותי דא לדא נקשן, והתחלתי לתקוע (הובא בנמעי אשל עמו' תל"ב, בשם הרה"ח רבי חיים לובין שראה בכת"י ישן באוצר הספרים).

ועל כן הזמן גרמא לשוב בתשובה שלימה, ואף מי שעדיין לא 'התעורר' - יחוס על עצמו ועל נפשות בני ביתו קכב וירוץ לתפוס מבעוד מועד קכג, ובל אחד יקבל על עצמו קבלה טובה קכד לכל השנה הבעל"ט קכה,

קכב. שנה אחת קודם התקיעות פנה מרן ה'בעל שם טוב' הק' זי"ע וזעק מנהמת לבו - הבאתם את טפכם ובניכם הנה, עשו כל איש 'חשבון נפשו' שמא הולך את בניו לבית המדרש כמו שהולך אברהם אבינו את יצחק בנו לעקידה וכו', על כן עשו תשובה גדולה והתפללו בעד בניכם' (כתר שם טוב אות שלה).

קכג. ובזה ביארו מנהג ישראל לומר 'למנצח לבני קרח מזמור' (תהילים מז) קודם התקיעות, שהרי אף הם היו באותה עצה, וכבר עמדו סמוך לשאול תחתיה, אלא שברגע האחרון... 'על פתחה של גיהנום', עצרו בעצמם ושובו אל ה' בלבב שלם, וכמו שאמרו חז"ל (מגילה יד.) 'מקום נתבצר להם בגיהנם', ובא ללמד, להתעורר עתה בתשובה 'ברגע האחרון' שקודם התקיעות...

באופן אחר אמרו, שיש בזה לימוד זכות על בני ישראל, שהנה בני קרח חזרו בתשובה ממש 'בסוף' ונתקבלה תשובתם 'ובני קרח לא מתו', אם כן תתקבל תשובת בני ישראל בזה היום אף למי שהגיע עד לשאול תחתית... החסיד המפורסם הרה"צ רבי מרדכי ראקוב זצ"ל נענה פעם מתוך שמחה אל רבו הרה"ק ה'חווה' מלובלין זי"ע - היום אירעו נסים ונפלאות לבני ישראל, שאלו הרבי לפשר כוונתו, השיב החסיד, כי אילו היו קובעים לומר קודם התקיעות ז' פעמים פרק קי"ט לא הינו מגיעים לתקוע בשופר מחמת אריכות הפרק... הגם שבפשטות נראים הדברים כמילתא דבדיחותא בעלמא, מ"מ עומק יש כאן, שהרי פרק קי"ט מדבר על 'תמימי דרך' השלימים בעבודתם, שם נאמר אשרי נוצרי עדותיך... בכל לבי דרשתך... ותורתך חנני, דבקתי בעדותיך, זכרתי משפטיך מעולם, חצות לילה אקום... טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף... מעתה, אם היו אומרים פרק זה לפני התקיעות היו המקטרגים מתעוררים לטעון שיפשו בשם בני ישראל האם 'קיים זה מה שכתב בזה'... ומי יעמוד בדקדוקי המשפט. אכן נס גדול הוא שאומרים 'למנצח לבני קרח מזמור'...

קכד. והיות ש'הזמן קצר והמלאכה מרובה'.. ואין שעת הכושר ביישוב הדעת כל כך להתחיל להתבונן בעצמו איזו קבלה טובה יקבל על עצמו לפי מצבו ועניינו, קבלה אשר יוכל לעמוד בה באמת... על כן עצה טובה קמ"ל לעשות כל אותו 'חשבון הנפש' בעוד היום גדול (ואפילו מקודם ר"ה...) מתוך מתנינות ושיקול הדעת, ואז יגמור בדעתו הנהגה טובה שינהג בה בל"נ במשך כל השנה הבעל"ט, ומקודם התקיעות יתן דעתו על אותה קבלה שכבר חשב מקודם, ויחזור ויקבל אותה ביתר שאת וביתר עוז.

קכה. וכאותו מעשה בחסיד שנכנס אל הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע קודם ראש השנה והזכיר את עצמו שהוא משמש כ'בעל תוקע' ומבקש שהרבי ילמדנו את כוונת התקיעות. נענה הרבי ואמר 'בשעת התקיעות יש לכוון 'רחמנא אמר תקעו' [ולקיים מצות עשה דאורייתא], אולם בכל ימות השנה תזכור שהנך 'בעל תוקע'... והדברים אמורים לכל אחד ואחד, שבכל השנה כולה צריך לזכור את ימי הדין. ואפשר לרמז כן בלשון הכתוב (ויקרא כג כד) 'זכרון תרועה' - שהחובה לזכור את התקיעות בר"ה גם באמצע השנה.

וכן פירש הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, שיום ר"ה נקרא 'יום הזכרון' כי על האדם לעשות פעולות שבכל השנה יזכור כי עבר עליו 'ראש השנה' בתחילת השנה. ע"י שיקבל ע"ע קבלה שתלווה אותו בכל השנה.

קכו. הנה חז"ל (עיי" ר"ה לג:) למדו כמה וכמה הלכות ב'תקיעת השופר' של ראש השנה מתקיעות דיובל, ולכאורה צריך ביאור הרי תקיעת היובל הייתה תקיעה אחת (של ב"ד) לחמישים שנה, ובס"ה כל מנין תקיעות הללו בכל שנות קיומו של 'כלל ישראל' אינו עולה כי אם כ"ז יובלות שנהגו בעם בני ישראל, ומדוע למדו משם לראש השנה הנהוג זה אלפי שנים וכבר תקעו ויתקעו ריבי רבבות של תקיעות, ושפיר היה ללמוד יובל מ"ה ולא להיפך, אלא

אין ב"ד של מעלה נכנסין לדין עד שיקדשו ב"ד של מטה את החדש, עכ"ל.

ובוודאי מידה טובה מרובה, כי המתעורר בימים אלו יש לו חלק באלוקי ישראל, ויזכה לשנה טובה ומתוקה ושפע רב עד בלי די.

עורו ישנים - 'לשמוע' קול שופר

ידועים דברי הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ג ה"ד) 'אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר עורוקכו עורוקכו ישנים משנתכם קכט,

נוראות כתב המאירי (ר"ה מז:): - אף על פי שבכל יום ויום ראוי לאדם לפשפש במעשיו לשוב מדרכו הרעה, כמו שאמרו ז"ל (אבות ב י) שוב יום אחד קודם מיתתך, מ"מ בזמן הזה, ר"ל בראש השנה ראוי לו להתעורר ביותר, אמרו ז"ל דרך משל ג' ספרים נפתחים בר"ה על הרשעים ועל הצדיקים ועל הבינונים, ר"ל שכל אחד נידון כפי מעשיו כמו שביארנו במשנה, ויתעורר לפשפש במעשיו ולחזור ממה שהוא בידו מן העברות, והמתרשל בזמן הזה מן התשובה אין לו חלק בה' אלוקי ישראל, שכל השנה אין ההתעוררות מצוי כל כך ואף מדת הדין מתייאשת ממנו וממתנת לו עד זמן זה, והוא אצלי מה שאמרו

אפ"ל עומק הכוונה דבא ללמדנו דכמו שביובל ע"י 'תקיעה אחת' יצאו אלפי עבדים לחרות עולם, ואלפי שדות שבו לבעליהם, והכל בכוח אותה תקיעה אחת, אם כן יש לנו ללמוד לדידן - שבאיזה מצב שרק נהיה, אפשר לנו בתקיעה אחת לצאת לחרות עולם מידי של יצר זה... להיות אדם חדש.

קכז. ועפ"י ביאר הרה"ק ה'בית אברהם' ז"ע (ד"ה אני ישנה) 'ולכן מן התורה מספיק רק קולות אחדים בתקיעת שופר, שעל ידם יתעורר הישן, אבל מרוב עתים וימים שנתמעטו הדורות התקינו חז"ל מאה קולות, כי לא בקל יתעורר הישן מתרדמת הבלי הזמן, וצריך הרבה לעוררו עד שיתעורר'.

קכח. ואפשר לבאר הטעם שכפל הרמב"ם בלשונו וכתב 'עורו עורו' [כן נדפס במהדורת 'פרענקל' על פי כתב יד קדשו של הרמב"ם], שבא לרמז שעלינו להתעורר מקול השופר ולא נהיה בבחינת 'וישן ויחלום שנית' אלא נתעורר בכל כוחנו לעבודת השי"ת, ואף לאחר שנתעורר נחזור תמיד שוב להתעורר.

כמילתא דבדיחותא מספרים, שאחד ביקש מחברו שיעירנו למחר להשכמת הבוקר, הלה הגיע בשעה היעודה וניסה להעירו, אך הוא ישן בתרדמה עמוקה, ואף לאחר שדחפו ואף שפך עליו מים לא התעורר כלל, בלית ברירה התייאש הראשון והלך לדרכו. לאחר כמה שעות פגש בחברו אשר שאלו בתרעומת, מדוע לא העיר אותו כמו שסיכמו בערב, השיב הלה בהצטדקות, שהוא קיים את הבטחתו, ואף שפך מים עליו וניסה עוד שאר תחבולות כדי להקיצו, אך הוא לא התעורר, נענה חברו ואמר 'אכן, זכור הנני בחלומי היאך שמאן דהו שופך עלי מים באמצע השינה...' ולענייננו אפשר ללמוד, ששייך לפעמים להתעורר בתוך החלום, וזה בא הרמב"ם להדגיש, שעל האדם להתעורר בפועל ממש, ולדעת שהכל עומד כרגע על כף המאזנים, ובקל יכול להטות הכף לזכות אם יתעשת ויחזור בתשובה על ידי קול השופר.

קכט. כבר אמרו להמשיל, לשריפה שפרצה בבית, ובאותה שעה היה אחד מבני הבית ישן על מיטתו בשלוות נפש, והנה באו כמה 'חכמים' אשר רצו 'להציל' את הלה מן הדליקה, והחלו למדוד גודלם של חלונות הבית וגם את מידות המיטה בניחותא ובכובד ראש, זעק להם מאן דהו שוטים, בטלנים, הרי תוך כמה רגעים ישרף הלה עם מיטתו גם יחד - העירו אותו... הקיצו אותו... ויברח כל עוד נשמתו באפו... כיו"ב לדידן, אחינו בני ישראל, ביום הדין הנורא, הפסיקו למדוד וללכת הנה והנה, הקיצו עצמכם, התעוררו להתחיל להלך בדרך המלך - מלכו של עולם.

פעם נכנס הגאון הגדול הרב מפוניבז' זצ"ל אל היכל ישיבתו הרמה, ושאל את תלמידי הישיבה כדת מה לעשות באדם הישן, אשר רואה בחלומו אריה גדול הפוער פיו לבלעו חי, ובפחדו כי רב זועק האיש זעקות נואשות עד לב השמים שיחושו להצילו משיני הכפיר השואג לטרף, שאל הרב מפוניבז' האיך נוכל להצילו, הוא מוטיב לה והוא מפרק לה, מ'וועקט איהם אויף... מ'וועקט איהם אויף... (מעוררים אותו משנתו העמוקה), ובזה סר כל הפחד והמוות, ומוסר ההשכל מדבריו הוא, שלפעמים שוקע האדם במשך השנה בתרדמת הזמן, והוא מהלך בדמיונות היצר הרע, ולזה בא קול השופר לעוררו משנתו, ויתפקח מכל 'חלומותיו', ויראה שלא דובים ולא יער, וכל היצר הרע על שלל תאוותיו אינו אלא חלום ודמיון בעלמא.

באר הפרשה - ראש השנה

ונרדמים הקיצו מתרדמתכם קל, וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה, וזכרו בוראכם אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן, ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל, הביטו לנפשותיכם, והטיבו דרכיכם ומעלליכם, ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה, ומחשבתו אשר לא טובה. שעל ידי קול השופר צריך להתעורר ולחזור בתשובה קלא. ויכניע עצמו קלב לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם.

וכן מצינו בכל מקום שנכתב בשו"ע ופוסקים אודות ה'סליחות' נכתב לקום לסליחות, וברבינו יונה (שע"ת א ג) כתב 'לא ימצא איחור התשובה אלא בעמי הארץ אשר המה ישינים שוכבים', כי זוהי 'פתחה של תשובה' להתעורר ולהתנער משנתו בהבלי הזמן, להתפכח ולהתחיל לעבוד את ה'.

קל. כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (רסיסי לילה אות לה א) ענין תקיעת שופר שכתב רמב"ם - כלומר עורו ישנים מתרדמתכם, ורז"ל אמרו (ר"ה טז.) שיעלה זכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר. הכל אחד כי 'ה' צילך' כאשר האדם מתעורר משנתו וזוכר בהש"י, אז הש"י זוכר אותו כאותו ענין שהוא זוכר בהש"י, ומה זכירתו - שהקב"ה מלא כל הארץ כבודו, והכל שלו, וצריך לעובדו וכיוצא, כל חד לפום אתערותא דיליה.

והנה מצינו ג' לשונות מעניין השינה, 'תנומה' שהיא הקלה שבשינה, למעלה ממנו 'שינה', ו'תרדמה' קשה מכולם (עד שנפסק שאפשר לצרף את הישן למנון, שו"ע א"ח נה ו, ואילו שיכור השרוי ב'תרדמה' אינו מצטרף למנון, משנ"ב צט י), ולזה הביא הרמב"ם כי הרמז לתקיעת שופר הוא בלשון 'עורו... ונרדמים הקיצו מתרדמתכם', כי הכל מתעוררים לקול השופר. קלא. ביאור נורא ביאר הרה"ק האור המאיר זי"ע (עפ"י דבריו בד"ה א"י היתקע), דלכאורה אם השופר בא לעורר את ישראל לתשובה, מדוע הוצרכו ל'שופר' אפשר לתקן שבכל עיר ועיר ידרוש החכם 'דרשת התעוררות' בקול חוצב להבות אש. ומבאר בדרך משל, לעיירה מוקפת חומה שהתגוררו בה עניים ועשירים, והעמידו שומר בפתח העיר שישמרו אותם מן המזיקים והגנבים, והנה כאשר יבחין השומר בכנופיית גנבים המתקרבים לעיר ויצעק גנבים... גנבים... לא יתאספו אצלו כי אם העשירים לבדם הדואגים על כספם ורכושם, ורק הם יסייעו לשומר להתגבר כנגד הגנבים ולגרשם מתחום העיר, ואילו העניים ישארו בבתיהם, כי לא איכפת להו כ"כ אם יכנסו הגנבים בתוך העיר, מאחר שבלאו הכי אין מה לגנוב מהם, אך אם יצעק השומר בקול אש... אש... שהעיירה בוערת וכל הרוצה להציל את נפשו עליו לעזוב את העיר, אזי ימלטו כולם על נפשם.

והכי נמי אם היה החכם דורש לפני העם להתחזק בענייני תפילה, היו חלקם אומרים שהם מתפללים כהוגן ואין הדברים מכוונים אליהם, ואם היה מעוררם בלימוד התורה היו התלמידי חכמים מתנערים ואומרים שהם עסקו בתורה כל השנה כולה, ואם היה מוכיחם על ענייני גמילות חסדים היו העסקנים הולכים בלב רגוע, שלא אליהם נאמרה התוכחה, ולכן אמרה תורה לתקוע בשופר בקול רעש גדול, שזה מעורר את כל אחד ואחד לחזור בתשובה בכל מצב שהוא, ולב יודע מרת נפשו והוא עצמו מכיר בנגעי עצמו, וכדוגמת השומר הזועק אש... אש... הגורם לכולם לברוח ממקומם.

קלב. סיפר הרה"ח הישיש רבי זאב אייזנבאך זצ"ל ששמע מאחד מזקני ירושלים ששמע מזקנו בעל המעשה, בהיותו ילד קטן נסע עם אביו באחת השנים לשהות בראש השנה בצל הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע, והיה אז שם ציבור גדול מאד של חסידים, ומחמת הדוחק והצפיפות היו חייבים להוסיף עוד מקום לעמוד בעת התפילה, לכן עשו חור גדול בגג של בית המדרש, והרבה מן החסידים עמדו על הגג ושם הביטו אחרי הרה"ק מטשערנאביל בעבודתו בקודש.

אך עדיין שרר דוחק גדול בבית המדרש, ומחמת גודל הדוחק והצפיפות שהיו קודם התקיעות התעלף בעל-המעשה חסר אונים, מיד מיהרו לעוררו מעלפוננו והשיבוהו אצל הבימה - מקום ששלט האוויר (תחת החור שבגג) בסמוך להרה"ק מטשערנאביל, מפני שהותו במקום קרוב כ"כ זכה אז לשמוע דברות קודש שדרש הרה"ק מטשערנאביל באותה שנה בקול חוצב להבות אש קודם התקיעות, וכה אמר, ה'תקיעה' היא קול שופר חלק המורה על מדת הגאווה, ואילו תרועה מורה על שברון לב ומדת ענווה, וזהו הרמז בפסוק (תהילים מז ו) 'עלה אלוקים' כדי לסלק מדת הדין המרומז בשם אלוקים, צריך לקיים 'בתרועה' שיהא לבו נשבר בקרבו, אך סילוק שם ה' המורה על רחמים נעשה חלילה 'בקול שופר', דהיינו קול התקיעה שנדמה בעיניו שהוא חלק ואין בו פגם, רחמנא ליצלן. והיה כאשר שמעו הקהל את דבריו הקדושים יוצאים מעומק לב טהור געו כולם בבכי, והעיד הילד שמן הגג נשפכו דמעות כמים שהרטיבו את כל בגדיו מכף רגל ועד ראש.

ומצינו ב'ר"ן' (ר"ה ג. מדה"ר ד"ה למה) שביאר בדברי הגמ' (ר"ה טז.) 'למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין, כדי לערבב השמן', וכתב וז"ל, פירוש כדי להכניע את היצר, כדכתיב 'אם יתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו', וכדריש לקיש דאמר (ב"ב טז.) הוא שטן הוא יצר הרע'. והרי שעניין התקיעות הוא לגרש את ה'שאור שבעים', אותו יצר הרע המסית ומדיח אותנו בכל השנה קלג'. וכן כתב ה'חינוך' (מצוה

שיא) 'וזהו ענין זכרון תרועה הנזכרים בו, כי התרועה קול שבור, לרמוז שישבור כל אחד תוקף יצרוקלי ויתנחם על מעשיו הרעים'.

והזמן מסוגל ביותר שתתקבל התשובה וכמו שהביא ה'פלא יועץ' (ערך ר"ה) בשם הרש"ש (נהר שלום בסדר תפילות ר"ה ותק"ש) כי התעוררות תשובה מועילה היום כנגד מזרח גדול בזמן אחר קלה.

כיוצא בדבר כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות שסט:) כי 'בחצוצרות וקול שופר הריעו' (תהילים צח ו) ר"ת 'בושה', כי העיקר הוא ה'בושה' על מעשיו הרעים מתוך שברון לב. וכן רמז לה הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע (ח"ב עמ' קלא) כי 'שופר' עם האותיות עולה כמניין 'שברון לב' (590), כי עניין השופר הוא להביא לידי שברון לב אמיתי. וכבר כתב הפרי מגדים זי"ע (סי' תקצ"ב ס"ק א) בשם 'הגאון מהר"ח ראפאפארט' לבאר את נוסח הברכה במוסף של ראש השנה, 'כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך', דלכאורה יש לדייק מדוע אמר שומע בתקיעת שופר ומאזין בתרועה. ועוד, מהו 'ואין דומה לך' - וכי אין עוד מי שביכולתו לשמוע קול שופר ולהאזין לקול התרועה.

אלא, דהנה חז"ל (תנחומא האזינו ב) פירשו את הפסוק (דברים לב א) 'האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי', שהאזנה פירושה מקרוב ושמיעה מרחוק. ועל כן כשדיבר משה רבינו אל בני ישראל אמר האזינו השמים, כיוון שהיה קרוב לשמים, ואילו לארץ שהייתה רחוקה ממנו אמר ותשמע הארץ אמרי פי. עוד יש להקדים, שתקיעה קול פשוט היא, ורומזת לצדיק מעיקרא שמעולם לא נכשל, ואילו תרועה קול שבור הוא, ורומזת לבעל תשובה שרחוק היה ונתקרב אל ה' ולתורתו. וזהו שאומרים שומע קול שופר, את קול התקיעה - קול פשוט כקולו של צדיק מתחילתו, את קולו הוא 'שומע' רק מרחוק. אך 'מאזין תרועה' לקולו של 'בעל תשובה', וקול זה שומע ה' מקרוב אחר שיש בו מעלת 'לב נשבר', ו'קרוב ה' לנשברי לב'. ובדבר הזה אנו משבחים ומפארים את הבורא ש'אין דומה לך', כי הקב"ה משתמש במאנין תבירין ואילו מלך בוד"א אינו משתמש בכלים שבורים.

קלג. הרה"ק רבי יחיאל ממוש זי"ע נכנס פעם אל בית מדרשו לתקיעת שופר, וכבר עלה אל הבימה, ולא אבה לתקוע בהראותו שבסמוך עומד 'דבר אחר' האוכל ומכלה פירות בשדהו של אחד היהודים, ולא יוכל לתקוע עד שיגרשוהו משם, ואכן שני אברכים יצאו וגירשוהו ומיד החל בתקיעות. כעבור שנים סיפר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע סיפור זה, ונענה ואמר 'אזא מעשה פון דער מוש'ער האב איך נאך נישט געהערט' (סיפור נורא כזה מהרה"ק ממוש עוד לא שמעתי), נענו החסידים ואמרו, שלבטח התלהבותו של הרבי היא ממעשה החסד והצדקה של הרה"ק ממוש, שאף בזמן מרומם קודם 'תקיעת שופר' דאג לשדהו של יהודי [כדוגמת המסופר על הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע שמצאוהו קודם תפילת 'כל נדרי', כשהוא מנדנד תינוק בעריסתו אשר אמו עזבתו והלכה לביהכ"נ, כי זה כל מהותם של צדיקים, שאף בזמנים אחוזי שרעפים זוכרים הם את עם ה' לעשות עמהם חסד ואמת]. אך ה'בית אברהם' נענה ואמר בלהב, 'מדוע אינכם מבינים עמקות המעשה, הרי כל כוונת התקיעות היא לעקור את ה'דבר אחר' מכרם ה' צבאות בית ישראל', כי זהו כל התקיעות שכל אחד יעקור את כל הרע מגופו רוחו ונשמתו.

קלד. וכבר הבאנו מה שכתבו בספה"ק כי 'שופר' ר"ת 'שורש פורה ראש ולענה' (דברים כט יז), כי בכח השופר לעקור כל השרשים הרעים אשר המה 'אבות נזיקין' לכל החטאים.

קלה. אף על העבירות החמורות ביותר יש בידו לשוב באותה שעה, וכמו שאיתא ב'צמח צדק' (ליקוטים אות ג), דגבי שופר כתיב (תהלים פא ד) 'תקעו בחודש שופר', ואצל יעקב אבינו נאמר (בראשית לב כו) 'ותקע כף ירך יעקב', ואותיות 'תקעו' הן אותיות 'ותקע', ללמדנו שבעת תקיעת שופר יכול האדם לתקן אף מה שפגם בירכו דהיינו אביזרייהו דגילוי עריות.

והרש"ש (הובא בפלא יועץ שם) הוסיף, שאפילו מחטיא את הרבים מתכפר על ידי תשובה בעת התקיעות, וכן יש תיקון גם לכל ה'פגמים' עליהם איתא בזוה"ק שלא מועיל עליהם תשובה רח"ל.

כלפנים דמי - קדושת זמן התקיעות

'אלא, דקאי על מה שאמרו 'אמרו לפני', ואיך יכולין להתקרב לפניו - ע"י השופר קלז.

בדברים אלו כתב גם הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל, ומסיים 'כאשר כח הציור מועיל למוסר [היינו כשארם מצייר לפניו הדברים לנגד עיניו יועילו לו זה להתעורר לתוכחת מוסר], יצייר האדם עצמו אילו היה כהן גדול והיה צריך להיכנס ביום הכיפורים לבית קדשי הקדשים היה חרד מאד לנפשו כל יפגעהו רעה חלילה, כן יחזק אמונתו אמנות חכמי התלמוד אשר פסקו וחדלו [פירושו, שאסרו ופסלו] שופר של פרה, משום אין קטיגור נעשה סניגור, ואכן השופר בין הלזכרון אתי, והאדם נזכר ונשפט על כל מעשיו, ככהן גדול הנכנס לקודש הקדשים דמי, והדברים כהווייתן, ומאד מאד יחרד לב האדם המעמיק בדבר הנורא הזה' (הובא באגרות ומכתבי הגר"י סלנטר, מכתב עג).

איתא בגמ' (ר"ה נו.) שופר של פרה פסול ואין יוצאים בו חובת התקיעות, משום דאין קטיגור נעשה סניגור, וכיון שהעגל נולד מן הפרה לכן אי אפשר לרצות את הקב"ה כאשר מזכירים עוון זה, ודיננו שווה ל'כהן הגדול' שאינו נכנס בבגדי זהב לקודש הקדשים, כדי שלא ייזכר כל רמזו הטא בעת ה'ריצוי' לפני ולפנים. ורק ב'היכל' לא חששו כ"כ, ומותר לגשת אל הקודש בבגדי זהב, מעתה, יש לתמוה, וכי 'תקיעת שופר' של ר"ה ב'קודש הקדשים' היא, וביארו בגמרא ביוון דלזכרון הוא כפנים דמי (ולכן אין לתקוע בשל פרה כדי שלא להזכיר אותו עוון). מכאן הוכיח הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרמ"ה, תרמ"ט, וכן הגידו רבים מצדיקי הדורות), שהתקוע בשופר דראש השנה בכל מקום שהוא, הרי הוא חשוב ככהן גדול הנכנס לקודש הקדשים לפני ולפנים קלז ככל חוקתו ומשפטו - אף לאסור שופר של פרה.

ובשופר גדול יתקע - סגולת התקיעות ברוח ובגשם אמרו במדרש (ויק"ר כט ג) בשעה שישראל נוטלין את שופריהן ותוקעין לפני הקב"ה, עומד מכסא הדין ויושב בכסא רחמים קלח. וכבר נזכר מה דאיתא בגמ' שעל ידי השופר עולה זכרון בני ישראל לטובה קלט.

ובמקום אחר (שנת תרמ"ח ר"ה איתא) מפרש לפי זה מה שאמרו (ר"ה מז.) 'אמרו לפני זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה, ובמה בשופר', ובפשוט אינו מובן הקושיא ובמה, והרי כבר אמר 'אמרו לפני זכרונות - כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה'. ומבאר,

קלו. הוסיף ע"ז עוד ה'שפת אמת' (תרס"ה ד"ה איתא) כי הנה בשלושה רגלים נצטוונו במצות 'עליה לרגל', אמנם אין בני ישראל יכולים לעמוד אלא בעזרת ישראל, אמנם בר"ה ניתן 'להיכנס' עד לקדש הקדשים, הרבה הרבה יותר מבשאר רגלים. ומבאר טעמא דמילתא כי 'מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד', ועל ידי התעוררות התשובה שמכח תקיעת שופר זוכים אנו להתקרב ביותר לאבינו שבשמים ולהתעלות עד שאנו עומדים במקום שצדיקים גמורים אין יכולים לעמוד, דהיינו בשלושה רגלים בעת העלייה לרגל.

קלז. עפ"ז יישב אחד מצדיקי הדור שליט"א מה שדקדק הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (לקוטים ד"ה וכן מי) 'שלא מצינו בספרים הקדושים לומר לשם יחוד קודם תקיעת שופר כמו בכל המצוות, עיי"ש, ומבאר, כי עניין אמירת 'לשם יחוד' הוא כהכנה להתקרב על ידה אל הקודש, אכן מכח השופר לרומם בני ישראל עד שיהיו 'כלפנים' - ככהן גדול בקדש הקדשים, ואין צורך באמירת 'לשם יחוד'.

קלח. כך המליץ הרה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע, כי כביכול הקב"ה משתומם על עצמו - כיצד הגעתי הלום, לשבת על 'כסא דין', אין זה אלא כי 'השטן' קטרג על בני ישראל, ופיתה אותי לכעוס על בני ישראל, הרי לי שכח אדיר יש לשטן בפיתויו, א"כ מה טענה יש לי על בני ישראל כשהם חוטאים, הרי כל חטאם אינו אלא מחמת כוחו הגדול של השטן לפתותם... מטעם זה עצמו עובר קוב"ה מכסא דין לכסא רחמים.

וכעין שביאר הרה"ק המהרי"ד (פרי וירא) את נוסח התפילה 'כמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו וכו' כן יכבשו רחמיו את כעסו מעלינו, ולכאורה קשה, הנה אנו מבקשים שהקב"ה יעורר רחמיו ויכבוש את כעסו, ואילו אברהם אבינו כבש את רחמיו ועורר את מדת הדין והגבורה לשחוט את בנו.

והסביר המהרי"ד, דהנה אמרו חז"ל (תנחומא פרשת וירא פרק כב) שבלכת אברהם אבינו אל ה'עקידה' בא השטן למנעו שלא יקריב את יצחק, לאחר שראה שכל ניסיונותיו אינם מצליחים החל לטעון טענות שונות ומשונות מדוע יש

'כי הנופח באפי אחר מנשמתו יתן בו, וכביכול הקב"ה נפת באדם הראשון 'משלו', ועי"ז נעשה לנפש חיה, כי הקב"ה הוא מקור החיים ונתן מהחיות שבו לתוך גוף האדם. וכך מתחדש העניין בכל שנה ושנה, 'כי זה היום תחילת מעשיך וזכרון ליום ראשון', ועל ידי תקיעת שופר מתחדש בריאת האדם. ושוב אין לו שייכות לעבר אלא הרי הוא נולד מחדש כאיש אחר לגמרי, ואף אם עד עתה היה נוטה מזלו לרע, אזי מעבשיו יבולים כל השרשים שבו וכל מזלו להתהפך לטוב.

וביארנו צדיקי הדורות (הרה"ק בעל התניא, שם משמואל תרע"ט בשם אביו הרה"ק האבני נזר, ועוד) כי הנה איתא (ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג) שכביכול הקב"ה מקיים את כל המצוות שבתורה, ונמצא שבשעה שישראל נוטלין את שופרותיהן ותוקעים הרי כביכול מתעורר כן גם למעלה, ואף הקב"ה 'תוקע' בשופר, ועל זה נאמר ובשופר גדול יתקע. ועניין התקיעה של מעלה הוא כדכתיב (בראשית ב ז) 'ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה', שהרי 'מאן הנפח מריליה נפח' - וכלשון הרמב"ן (שם)

לאברהם להימנע מעשיית העקידה, עד שענה לו אברהם, אכן, צדקו דברך, אלא שאתה 'שטן' אתה, וכלל מסור בידנו לעשות תמיד איפכא מדברך. כיו"ב אנו מבקשים מאת ה' להשיב למקטרגים לאמר 'אכן, צודקים אתם בטענותיכם, אלא שעלי לעשות 'איפכא' מטענותיכם', ואכתבם בספרן של צדיקים גמורים לאלתר לחיים טובים ולשלום, אמון כן יהי רצון.

קלט. וטעמא דמילתא הסביר הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע (קדושת לוי ל"ה ד"ה בחוצרות) בדרך משל, למלך גדול שתעה בעובי היער ולא מצא את הדרך לצאת משם, לשמחתו פגע בכמה אנשים וביקש מהם להראות לו את דרך המלך, אך הם לא הכירו את הדרך כי כל ימי חייהם התגוררו שם בין העצים ולא היה בידם לעזור לו, עד שלבסוף ראה חכם אחד וביקש מאתו שיורהו את הדרך לצאת משם, הבחין החכם שהוא המלך ונרתע לאחוריו, אך מיד התעשת והראה לו היאך יחזור לארמונו. המלך הכיר טובה מרובה לאותו חכם, ויגדלוהו וינשאהו על כל השרים וילבישהו בגדי 'שר' וציווה להטמין בבית גזזיו את בגדיו הישנים, ומאז התנהלו כל עניני המדינה על פיו.

ויהי אחר הדברים האלה סרח פעם שר זה, וחטא חטא גדול אשר לא יעשה, ונידון למיתתו. השר ביקש שימלאו את משאלתו האחרונה להתראות עוד פעם אחת לפני המלך עם בגדיו הישנים אשר בגזזי המלך, וכך נפל לפני רגליו והתחנן לפניו שיסלח לו על מעשיו, ואכן, מכיוון שראהו המלך בבגדים אלו נזכר בטובה הגדולה שגמל עמו בימים ההם, ויט אליו חסד ומחל לו על העון.

והנמשל מובן מאליו, שהקב"ה חזר על כל אומה ולשון לתת להם את התורה הקדושה והם לא הסכימו לקבלה (כמבואר בב"ק לח:), ורק כנסת ישראל ענו ואמרו 'נעשה ונשמע' וקבלו עליהם עול מלכות שמים, ואכן הם קבלו את התורה בהר סיני כשנשמע קול שופר חזק מאד בהר. לכן תוקעים בר"ה בשופר - לעורר אהבת איתן, שיזכור הקב"ה לנו חסד נעורינו שקבלנו את התורה כאשר שום אומה ולשון לא חפצו לקבלה, וממילא סולח קוב"ה ומוחל לנו לכל עוונותינו.

ב'חידושי הרשב"ץ' (ר"ה יז:): כתב וז"ל, אמרה תורה תקעו לפני בשופר כמו שתוקעים בשופר לפני המלך ואומרים 'יחי המלך', ואותה תקיעה תעלה לפני לזכרון לפקוד אתכם לשלום כמלך המקלס על עבדיו העובדים אותו, עכ"ל, וכלומר שבתקיעה מכריזים אנו כי אבינו שבשמים הוא מלכנו, ועולה לנחת רוח לפניו עד שפוקד לשלום את עבדיו. באופן אחר נתבאר בספה"ק בדרך משל לבת מלך שיצאה מארמון המלוכה ותעה בדרכה ולא מצאה 'דרך המלך', וברוב הדרך נתקלו רגליה באבנים ונפלה כמה וכמה פעמים, עד שנקרעו בגדי המלוכה וכל מראה תואר פניה הושחת עד שלא היה ניתן להכירה. בהגיעה אל 'בית אביה' עכבוה השומרים מלהיכנס, אמרה להם, הניחו לי כי בת המלך אנכי, השיבו לה כנגדה, כל היום מגיעים הנה 'אורחי פרחי' הטוענים שהם ממשפחת המלך... עד שזעקה בקול מר, אבי, אבי, אף אם אינך מצליח להכיר אותי אך הקשב לקולי והכר נא האם בתך אני אם לא. כיוצא בדבר, אנו אומרים אל הקב"ה, אף אם אנו מלאי עוון עד שלא ניתן להכיר עלינו כי אנו בניך, אך שמע קולנו, ותיווכח כי אכן הננו בניך ואתה אבינו. וזהו עניין קול שופר, קול העולה לשמי מרום לעורר רחמים כי בנים אנחנו למקום ב"ה, ועי"ז עולה זכרונו לפני לטובה. והדברים אמורים גם לגבי השמעת קול תפילה ובקשה, שהקב"ה 'שומע' את הקול, כי קולך ערב, ומתעורר זכרונו לפני לטובה.

באר הפרשה - ראש השנה

ואכן אין בקוצר שכלנו להשיג גודל הרחמים המתגוללים על ידי 'סדר התקיעות' לבטל כל גזירות רעות קמ"א, ולהשפיע כל מילי דמיטב, הן בסייעתא דשמיא בכל מלאכת עבודת הבורא קמ"ב, והן בהשפעות טובות בבני חיי ומזוני קמ"ג, לשוב לנו כל הימים, וכבר אמר הרה"ק מרו"ן זי"ע (עירין קדישין השלם) אילו היו יודעים

קמ. כך הביא הגה"ק ה'חתן סופר' (מקנה וקנינים עמ' קנו) שהנה האר"י הק' זי"ע רמז בכתוב (בראשית ט יד) 'והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן', שה'ענן' רומז על מה שנאמר (איכה ג מד) 'סכותה בענן לך מעבור תפילה', והיינו כשהחושך מכסה ארץ והקטרוג מתגבר ומעכב את התפילות מלעלות לשמי מרומים ח"ו, ומה העצה לך, שתיראה ה'קשת' בענן, ורומז על תקיעת שופר, שהרי תיבת 'קשת' עולה ל'ראשי תיבות' של תקיעה שברים תרועה (זח"ג רל:), וכלומר, שעל ידי התקיעות מתפזרים כל ה'עננים', ויתגלה האורה, וכמו שדרשו חז"ל (שוח"ט) מה שנאמר (תהלים כז א) 'לדוד ה' אורי וישעי' אורי בראש השנה.

קמא. כתב בספר 'פנים יפות' (אמור ד"ה בחודש) רמז נפלא על הפסוק (תהלים פא ד) 'תקעו בחדש שפר בכסה ליום חגנו', כי הנה ידוע שהאותיות יכולות להתחלף עם האותיות שלפניהם (שער הכוונות, ענין הפסח דרוש ב). אותיות הקודמות לתיבת 'חדש' הוא 'גזר', והקודמות ל'כסה' הוא 'דין', והוא רמז ל'גזר דין' שבראש השנה, והאותיות שקודם תיבת 'שפר' הם קר"ע. וכלומר שע"י השופר קורעין גזר דין, וכמו שאנו מבקשים 'קרע רוע גזר דיננו'.

קמב. כה כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (דברי חלומות יד), וז"ל, בכל מצוה ישנה קדושה מיוחדת כפי אור של אותה מצוה, מצוה שופר מביאה יראה בלב וכמו שנאמר (עמוס ג ו) 'אם יתקע וגו' ועם לא יחרדו', וזהו עיקר המבוקש מאיש הישראלי, וכמו שנאמר (דברים י יב) 'מה ה' א' שואל מעמך כי אם ליראה' ונאמר (קהלת יב יג) 'סוף דבר הכל וגו' את האלוקים ירא וגו' כי זה כל האדם, ועל כן מצוה זו בראש השנה להכניס היראה בלב על כל ימות השנה... ומסיים שם, וכל מחשבות של יראת שמים הבאים ללב האדם בכל ימות השנה הכל מקיום מצות שופר בראש השנה. וכאותו לשון כתב הוא עצמו (רסיסי לילה אות לה) שכל כוחנו לעסוק בתורה בכל השנה כולה בא מכוחו דשופר בר"ה.

קמג. הרה"ק ה'עטרת ישועה' זי"ע אמר (ליל ר"ה קודם קידוש ד"ה בהפטרות פנחס) ש'תקעו' בגמטריא 'עושר', לרמז על כח השופר לפתוח שערי פרנסה טובה בהרחבה לכל בני ישראל. עוד אמר לבאר עפ"י דברי חז"ל (ר"ה כו:): 'שופר מאריך' - שע"י השופר נזכה לאריכות ימים (עטרת ישועה פר' תצא ד"ה א"י כי תצא). ואף יזכה ל'ארוכה' ורפואה שלימה (שם, פר' ראה ד"ה א"י ראה).

כן הוא מסוגל לפקידת עקרות, כי האותיות שאחר עקרה הם שופר, וכלומר שהשופר יוציאם מלהיות בכלל עקרה.

הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (לר"ה ד"ה תקיעת) כתב על דברי חז"ל (שבת קיז:): 'תקיעת שופר ורדיית הפת... ללמדנו שתקיעת שופר משפיעה פרנסה.

איתא ב'שער המלך' (ש"ג פ"ד) וז"ל. ובשעת תקיעת שופר בשעה שקולו מחזיק ברכה 'ברכת השופר' יתעוררו את עצמן בבכיה רבה, וביותר בעניית אמן אחר הברכה, שבעת ההיא יכתב קצבת הפרנסה וכל השפע לכל השנה כולה, עכ"ל.

כתב ה'בן יהודע' (יומא עו) שאלו תלמידיו את רשב"י מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה אמר להם אמשול לכם משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שיש לו בן אחד פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה עמד ופסק מזונותיו בכל יום והיה מקביל פני אביו כל יום אף ישראל מי שיש לו ארבעה וחמשה בנים היה דואג ואומר שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולן מתים ברעב נמצאו כולן מכוונים את לבם לאביהן שבשמים, נ"ל בס"ד נקיט תלמידיו (של רשב"י), ולא אמר שאלו בסתם, ללמד דהשואלין היו תלמידיו המיוחדים לו דוקא שהם לומדים עמו בחלק הסוד, והמה ידעו שעפ"י הסוד ראוי שירד המן פעם אחת ביום ר"ה שיש בו תקיעת שופר, מפני שידוע להם שבשופר יהיה מיתוק לשורש המן כמו שכתוב ב'שער הכוונות', ולכן ראוי שירד פעם אחת בשנה ביום שנעשה תיקון ומיתוק בשורש שלו, והשיב להם שלשה טעמים, הא', בשביל הלב שיצפה להקב"ה בכל יום. וממשיך שם עוד טעמים במה שנוגע לתועלת אכילת המן.

סיפר הגה"ח רבי אברהם גאטליב שבבחרותו למד בישיבתו של הרה"ק רבי מנדל מווישווא זי"ע, פעם באו לעיר שני תלמידים משיבת ראדין בשליחות לדבר מצוה, ובצאתם את העיר נתבקשו לשאת כמה דיבורים לפני בני

בני אדם כח ועת רצון של תקיעת שופר היו מחזיקים את הזמן בשתי ידיים קמ"ד.
שמקבל האדם על עצמו בימים הקדושים האלו הוא 'המלבוש החדש, לנפש החדשה, לשנה החדשה'.

וזו העצה היעוצה לזכות בדין, וכמו שכתב הריטב"א בהא דאיתא בגמ' (ר"ה טו:) ש'שינוי מעשה' מקרע גזר דינו של אדם, שאין לומר שהכוונה ששב ממעשיו הרעים, שהרי אין תשובה מבלי שישוב מדרכו הרעה, שלא יהיה כטובל ושרץ בידו, אלא הכוונה ל'מעשים של רשות שאינם הגונים קצת', ועי"ז ישתנה דינו לטובה קמ"ו.

כתבנו בספר זכויות - ענין קבלות טובות בלל גדול ב'דרכי התשובה', לקבל על עצמו קבלות טובות וגדרים וסייגים, כל אחד לפי עניינו ומצבו, ועל ידי זה יעלה ויתעלה בעבודתו ית"ש. והדברים אמורים ביותר בעמדתנו בשערי השנה החדשה, שצריך האדם לקבל על עצמו על כל השנה הבעל"ט קמ"ה. וכך היה אומר הרה"ק ה'צמח צדק' זי"ע, ש'קבלה טובה'

הישיבה, סיפרו השניים, שבראדין היה נהוג לעשות 'הפסקה' לפני תקיעת שופר כנהוג בכל תפוצות ישראל, והנה, רבים מבני הישיבה ניצלו את הזמן להכנה לקראת התקיעות, אך גם היו כמה מהתלמידים שלרוב שעמום היו מטיילים ברחובות העיר ומתבוננים בכל בית הכנסת - כמה מתפללים יש שם, מי הבעל תפילה, והיכן הם עומדים עתה... ובחזרם לישיבה השמיעו לרבים את אשר ראו עיניהם, בעמדם בחוצות הישיבה ונשאו 'מדברותם' נכנס הח"ח ל'תקיעות' ושמע את שיחתם, והבין היטב את המדובר, עלה הח"ח על מדרגות ארון הקודש, ופתח פיו, משל ל'בן יחיד' ששלחוהו הוריו ללמוד בישיבה הרחוקה לגודל מסירות נפשם למען יגדל בנם יחידם בתורה וביראה טהורה, בימים ההם היה קשה מאד לשמור על 'קשר' מעיר לעיר ובפרט כשהם במרחק כה גדול, כך עברו ימים ושנים שלא שמעו זה מזה, לדאבון לב חלתה האם וכעבור כמה שנים השיבה את נשמתה ליצרה, ולא ידע האב כיצד יודיע 'בשורה' כזאת לבנו יחידו, נמלך בכמה ידידים נבונים, שיעצוהו לשלוח לבנו 'בגד חדש' ובכיסוי יטמינו 'פתקא' בה תיכתב דבר הבשורה, וכך יקל מעט על הבן וימתיק בשמחת הבגד את עצבונו על פטירת אמו... וכן עשו, הבן שמח עד מאד בקבלת בגד חדש בשליחות מעיר מולדתו, אך משמצא את הפתקא והבשורה הנכתב בה נהפכה שמחתו לאבל ותוגה ל"ע... והנמשל, היום הרת עולם היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים, וכדי שלא נקבל את הבשורה בקושי הטמינוהו ביום חג וכו', זהו 'בכסה' ליום חגנו, אך דעו נא - מהי הדרך להמתיק ולבטל את הרע הנכתב בפתקים הללו, לזה הקדים הכתוב ואמר תקעו בחודש שופר - ועי"ז 'תקעו' זה ממתיקים את כל הכתוב ב'כסה' - את כל הדברים הנכתבים בפתקאות הללו שלא לטובה, כיצד העזתם לדבר 'דברים בטלים' בזמן נעלה כזה... אדרבה, כל ערום יעשה בדעת להכין עצמו כראוי לקראת התקיעות, ויזכה להפך הכל לטובה ולהמתיק לעצמו את השנה לשנה טובה ומתוקה

קמ"ד. כתב ב'אור' דוד' (להגה"ק רבי דוד מייזליש, אסתר א א) אמרו חז"ל (ר"ה כז:) כל הקולות כשרין בשופר, היה קולו עב או דק כשר. ענינו ללמוד, דבעת תקיעת שופר הוא עת רצון מאד והתגברות הרחמים אשר אז נתקבלו כל התפילות, וכל הקולות כשרין ונתקבלו, הן 'קול עב' היינו על עניני גשמיות ועניני עולם הזה, או 'דק' היינו צרכי עבודת השי"ת, הכל כשר.

קמ"ה. כך פירש הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (ליקו"א אות כט) בפסוק (משלי לא כז) 'צופיה הליכות ביתה', שכשם שהנוסע ליריד אזי כל דעתו בעת שהותו ביריד הוא לקנות דברים הנצרכים לו לאחר שיחזור לביתו, כך צריך לזכור בכל זמן טוב למלא אסמיו בקניינים שיהיו לו גם 'כשישוב לביתו'.

ואכן מילתא דפשיטא שאין די בקבלת עול מלכותו ית' רק בימים אלו... בצחות רמזו בפסוק (תהלים סא ז) 'ימים על ימי מלך תוסיף', שלא ימליך את הקב"ה רק לימים הנוראים ואח"כ ישכחנו, אלא יוסיף ימים על 'ימי מלך' אלו ימים הנוראים שאומרים בהם 'המלך', וישעבד כל רמ"ח איבריו וש"ה גידיו אליו יתב"ש בכל עת ובכל שעה. **קמ"ו.** ביום י"ב כסלו בשנת תש"פ אירע פיגוע ירי נורא בחנות של יהודים יראים ושלמים בשכונת דזערסי סיטי (בניו דערז'י), והנה אשה אחת מספרת את הנס שאירע עמה, כשנצלה ממות בזכות 'קבלה' טובה, כי חודשיים קודם - בהיותה בבית הכנסת ביום הכיפורים, בהגיעם לאמירת 'ונתנה תוקף' התעוררה האשה בהתעוררות עצומה, וקבלה על עצמה 'הידור' מסוים באופן שהיא מכסה את ראשה.

באר הפרשה - ראש השנה

וכך ביאר הגה"צ רבי אליהו לאפייאן זצ"ל (לב אליהו, מערכות התשובה עמ' שמא) בדברי המשנה (אבות ד רבי אליעזר בן יעקב אומר, העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד, ויש לדייק מהו שכתב בלשון הווה העושה מצווה אחת ולא בלשון עבר מי שעשה, ועוד, מהו מצווה 'אחת', אלא לומר לך, שלא מדובר במקיים איזה המצווה, אלא ב'קובע' ומקבל ע"ע שיקיים מצווה פלונית, בזה גופא 'קונה לו פרקליט' ליום הדין קמ"ו. וכך מתאמרא בשם צדיקים על הפסוק (תהלים

זו ג-ד) 'אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח, אחת', שבזאת אני בוטח - במה יבטח האדם בזמן מלחמה' וביום הדין, באחת, היינו ב'קבלה' הטובה שקיבל על עצמו להתחזק - להמשיך את הימים הנוראים לכל השנה, ואפילו רק ב'אחת' - דבר אחד קטן, והיא תעמוד לו למליץ קמ"ח.

ובל ערום יעשה בדעת לקבל על עצמו רק כפי יכולתו קמ"ט, ולא יהלך בגדולות ובנפלאות ממנו קמ"י,

כעבור ימי המועדים נפנתה להזמין את הכיסוי אשר קבלה על עצמה, באופן שהובטח לה 'משלוח' עד פתח ביתה. אלא שהגעת המשלוח נתעכב עד אותו יום - י"ב כסלו, באותו היום יצאה מביתה בדרכה לאותה חנות, ובעמדה על מפתן הבית מצאה שהחבילה הגיעה בשלמותה, מיד חזרה הביתה, וטיפלה בחבילה, ובאותם רגעים התרחשו היריות, כך שלולי אותה חבילה הייתה שוהה באותו זמן בחנות, ומי יודע מה היה עולה בגורלה... קמ"ז. כה אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא באמרי אמת שבת תשובה תרצ"ב) על אומרם (יומא פד): 'כל קבוע כמחצה על מחצה דמי', שאם האדם קובע עצמו לאיזה דבר מצווה - בקביעות איתנה שאפילו כל רוחות שבעולם לא יזיזוהו, כבר נחשב לו כמי שיש בידו רק מחצה עוונות ומחצה זכויות, נמצא שבעוד דבר טוב אחד כבר נעשה כרוב זכויות ומטה את הכף לכף זכות.

סיפר לי אברך ת"ח מופלג אשר הנני מכירו משנות נעורו, כי זה לו שנים הרבה שסבל מרורות מ'חור' באזניו (בעור התוף), והיו יסוריו קשים ומרים, מה גם שבכל השנים הללו נאסר עליו לטבול במקוה כי המים מסוכנים למי שחור לו באזניו... והנה ביום הושענא רבה תשע"ה היה אצל רבו שהורה לו כי הגיע זמנו לעבור ניתוח באזניו. כמה עסקני רפואה חשו לעזרתו ובמהרה הושג לו זמן ועת לנתחו, כאן אירע האות והפלא, כי בבואו לפני הרופא הגדול ראה הרופא כי הכל בריא ושלם ואין באזנו כל זכר לחור... ויהי הדבר כחידה שתומה כי כל רואיו ומכיריו ידעו כי הלה סובל קשות באזניו... עד שהאברך נזכר שבר"ה העל"ט קיבל על עצמו שלא לדבר בשעת התפילה, ומן הנראה שזכה בזכות שסתם פיו נסתם חור אחר כנגדו.

שמעו נא מעשה נורא על כוחה של קבלה טובה, יהודי אחד מארה"ב שהיה מן המקושרים לכ"ק אאדמו"ר זי"ע שאל פעם בעצתו היאך יצליח בדרכיו, הורה לו אאדמו"ר זי"ע שיקבל על עצמו לטבול בכל יום ויום במקוה טהרה, ואכן קיבל היהודי על עצמו, ומני אז לא חיסר אף יום אחד מטבילתו, ויהי היום (בשלהי אלול ה'תשס"א) וכבר היה ברכבת בדרכו לעבר 'בנייני התאומים' להיפגש שם עם כמה סוחרים בענייני עסקיו, ונזכר שעדיין לא היה היום במקוה, בתחילת דבר חשב לוותר על כך פעם אחת ויחידה, אך לבסוף התגבר, והחליט יעבור עלי מה - אני הולך למקוה, ואכן ירד מהרכבת לטבול במקוה טהרה, ובאותה שעה נכנס המטוס והפיל את אלו שני הבניינים, והיהודי ניצל ממוות לחיים טובים בכוחה של הקבלה הטובה.

וכפי שכבר פירשו על מאמרם (ילקוט ראובני, האזינו ד"ה והאסף) 'אין בין גהינום לגן עדן אלא כחוט השערה בלבד', והכוונה לאותה קבלה טובה, שמהפכת לאדם מגהינום לגן עדן.

קמ"ח. ויש להסמיק לדברים מה שפירש ב'דרשות רבינו יוסף נחמיה' (קאריניצער) בלשון הפייטן (אזכרה אלוקים) 'מידת הרחמים עלינו התגוללי ובעד עמך רחמים שאלי', כי הוא מלשון 'שאלה' והלוואה, והכוונה היא, כי הנה אנו מבקשים מהקב"ה שירחם עלינו ויוציא לאור דיננו, אכן אין בידנו מעשים, על כן אנו מבקשים שיואיל 'להשאל' לנו עתה ו'נשלם' לו במעשינו הטובים בשנה הבאה עלינו לטובה.

קמ"ט. פעם שאל אחד מתלמידי הגה"צ רבי לייב חסמן זצ"ל את רבו בימי הרחמים והסליחות, איזו קבלה יקבל על עצמו שתהא לו כסניגור בעת המשפט, ענה הרב, צא התבונן בעצמך באיזה דבר קל הנך בטוח שתוכל עמוד בקבלה זו למשך כל השנה, ויעש התלמיד כן, משחזר אל רבו והעלה לפניו את מסקנתו, אמר לו רבו עתה חצה נא את הקבלה לשניים, וקבל ע"ע רק מחצית אחת. כי על האדם להיות החכם הרואה את הנולד.

אז יעמוד בקבלתו, ועל ידי זה יתעלה מדרגא לדרגא קנא, והיא תשפיע עליו ברכה עד בלי די קנא, וכדאיתא במדרש

סיפר המשגיח רבי מאיר חדש זצ"ל, שבשנת תרפ"ט בהיותו בישיבה בעיה"ק חברון ערכו אז הערביים ימ"ש טבח האכזרי בתלמידי הישיבה הי"ד כידוע, ואף הוא היה בין הבחורים, מה עשה כדי להינצל - השכיב עצמו בין ערימת המתים והשים עצמו כמת, ועל ידי זה ניצל מידי הישמעאלים. ולגודל פחדו פן יבחינו בו, ויראו שעודנו חי, קיבל על עצמו במחשבתו קבלות גדולות לכל חייו, אך תוך כדי מנוסתו אחר כך למקום מחבוא כבר הוריד מעל עצמו כמעט את כל הקבלות... כי אכן אין ערך לקבלות יותר מפי יכולתו, שהרי אין יכול לקיימם.

בעניין זה, סיפרו חכמי המשל, מעשה ביהודי אחד מ'בני הכפר' שלא היה 'חכם' גדול, ואף 'טיפש' קטן לא היה. פ"א נקלע למקום מרוחק וכבר הגיע זמנו לחזור לביתו, החליט הלה לנסות לראשונה בחייו את התענוג המכונה 'רכבת הברזל', לנסוע באותה עגלת ברזל שאיננה צריכה לעזרת הסוסים. בבואו למוכר הטיקעטס (כרטיסי הנסיעה) הסביר לו המוכר כי ג' קרונות ישנם ברכבת, א'. לעשירי תבל שם נהנים היושבים מסעודות כיד המלך ומשרתים לרוב. ב'. לפשוטים יותר. ג'. לפשוטים וקשי יום. כל קרון יורד במעלה מהקרון האחר הן מצד הסערוויס (שרות) הן מצד המחיר... 'בן הכפר' החליט שאם כבר עומד הוא בפתח תענוגי הרכבת יקח לעצמו טיקעט במחלקה הראשונה, אבל מה יעשה הבן כשאין לו די מעות לקנות טיקעט למחלקה ראשונה עד ביתו, חשב לעצמו אקנה ואסע עם הרכבת רק עד מקום פלוני - שם ארד ואקבץ נדבות עד שיהיו לי עוד מעות לנסוע עוד כמה תחנות, וחזור חלילה.

עלה היהודי מאושר על הרכבת ונהנה מכל רגע, אך כעבור שעה קלה נכנס הממונה והודיעו כי במקום פלוני עליו לרדת אחר כבוד מן הרכבת. מה חשכו עיניו ברדתו מהרכבת וירא כי המקום מקום נידח, ואין לו ממי לבקש עזר וסיוע בממון, ואין ביכולתו לאסוף ממון ושם יישאר לאורך ימים... טפח האיש על ראשו וצעק, אוי לי כי פתי הייתי, הרי באותן מעות שהיו ברשותי הייתי יכול לקנות טיקעט זול - למחלקה השלישית, ובזה כבר הייתי עתה יושב בביתי על מי מנוחות, כמה סכל הייתי שהילכתי בגדולות ובנפלאות ממני, ועתה נשארתי ללא מאומה.

אף לדידן ייאמר, הבא לקבל על עצמו קבלות טובות וחיזוקים לקראת הימים הנוראים הבאים לקראתנו. יראה להיות ה'חכם' עיניו בראשו, יקבל ע"ע מעתה קבלה שלפי אומד דעתו יוכל לעמוד בה למשך זמן ארוך מבלי ליפול. כי המהלך בגדולות ובנפלאות ממנו ומקבל על עצמו קבלות טובות יותר מכפי יכולתו, סופו ליפול מכל קבלותיו הטובות ולמצוא את עצמו באמצע מדבר שממה רוחני... אמנם אם יקבל כפי כוחו יעלה ויבוא ממדרגה למדרגה עד שיעמוד על דרך טוב.

קנא. הנה כתיב (משלי יט ג) 'אוולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו', נוראות כתב הגר"א בפירושו למשלי, וז"ל. כי אמרו ז"ל (שבת קד). 'הבא ליטהר מסייעין אותו', ולפעמים אדם מתחיל ללמוד תורה ולעשות מצות, ואח"כ פירש - מחמת שקשה לו מאוד לפי שאין מסייעין לו, וזועף על ה' למה לא סייעוהו, ובאמת, (זה שלא סייעוהו) הוא מחמת אולתו, והוא כי כל אדם צריך לילך לפי מדרגתו ולא יקפוץ, כמ"ש למעלה ואז ילך לבטח בדרכו, אף יסייעוהו (מן השמים), אך שזה האדם לא התחיל לילך בדרכו (וחיפש לו דרכים אחרות - של העומדים כבר במדרגה גבוהה ממנו) לכך לא סייעוהו. וזהו, אולת אדם, כלומר, מחמת אוולתו שעשה בלתי ישוב הדעת סילף דרכו, והוא (בא שלא בצדק) זועף על ה' למה לא סייעוהו...

קנא. עצה נתן לנו הרה"ק רבי שמואל שמעלקא מניקלשבורג ז"ע בבארו את הפסוק 'שובה ישראל עד ה' אלוקיך', בדרך משל, לאדם הנושא משא, ובאמצע הדרך הרגיש כי אזלו כוחותיו, ואין בידו להמשיך בהליכתו, מה עשה, החל עושה לעצמו סימנים, וחשב לעצמו הרי עד בית פלוני אינו מרחק רב, ולא יקשה עלי לישא המשא, אלך רק עד שם. בהגיעו לשם חזר על תחבולה זאת, הביט על אבן גדולה במקום פלוני ואמר רק עד שם אבוא, כך המשיך בדרכו עד שהגיע לתכליתו ולמחוז חפצו. וזה פירוש 'שובה ישראל עד', כך היא דרכה של תשובה - שבכל עת יחזק את עצמו עד פה אבוא בענין פלוני, ועד שם אבוא בענין אחר, אז יגיע עד ה' אלוקיך - שיזכה לבוא לתכלית השלימות, ויסורו מאתו כל המסכים המבדילים בינו לבין השי"ת.

ובזה יש לפרש בלשון הפייט (מוסף יום א' דר"ה) 'לעדי עד ימלוך מלך עליון', כי הדרך להמליך עלינו את מלך עליון היא על ידי עדי עד, עד כאן... עד כאן... וכך יהלך ממדרגה למדרגה עד שיגיע להמליך את הקב"ה בשלמות על כל אבר ואבר דיליה.

קנא. שמא תאמר מה ערך יש לה לקבלה קטנה ומה טעם יש בה, וכבר היה מעשה בבחור ששאל את הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל כעין זה באמרו, וכי אם אקבל על עצמי 'קבלה טובה' ואף אעמוד בה וכי אתהפך

(שה"ר ב ב) שהשי"ת אומר לכנסת ישראל 'פתחו לי פתח כחודה של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם' קנ"ג. וכמו שפירשו במאמר הכתוב ב'פרשת התשובה' (דברים ל יג) 'ולא מעבר לים היא', שאין הקב"ה מבקש מהאדם שיתהפך בבת אחת מן הקצה אל הקצה ו'להפליג' לעבר לים... אלא יהלך לאט לאט

כפי כוחו, וכמו שסיים הכתוב (פסוק יד) 'בפיך ובלבבך לעשותו' (תורת אבות, כתבי הגה"צ רבי משה מידנער זצ"ל).
 יה"ר מלפני אבינו שבשמים קנ"ד שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה קנ"ה, שיסתלקן אויבינו משטינינו ומקטריגנו, וירחם עמו ביום דין קנ"ו, תחל שנה וברכותיה, ובקרוב נתבשר בבוא לציון גואל.

לצדיק הדור... השיב לו הרב דסלר בנועם אמריו, לאחד שאיתרמי ליה לבקר בעיר הגדולה מאנהעטן שבארה"ב, אשר יש שם בניינים ענקיים גורדי שחקים, ונכנס לאחד הבניינים והתקבל שם במאור פנים על ידי הפקידים שישבו בחדר הכניסה, והראו לו באדיבות על דלת ה'מעלית' (עליוועטער), שבידו להיכנס לחדר קטן זה ובלחיצת כפתור לעלות לקומה העליונה, שמח הלה על הדבר הזה ונכנס אל תוך המעלית, אולם בהיותו בפנים לא לחץ על הכפתור, למותר לציין שהדלת נסגרה אחריו והוא לא עלה לשום מקום, ולא עוד אלא לאחר כמה דקות נכבה האור במעלית, ונהפך עליו מאור גדול לאפילה וחשיכה, ובהיותו עומד כך התחיל לצעוק בקולי קולות על צרתו הגדולה, מיד הוזעקו העוזרים והמסייעים לחלץ אותו, ומה רבה היתה הפתעתם כשראו שהכל כשורה ואין שום תקלה ב'מעלית', וענו ואמרו לאותו איש כי הגיע למצב הזה בגלל שלא לחץ על הכפתור, נענה האיש והשיב בתמימות הגובלת לטפשות 'חשבתי לפי תומי, דהנה מסברא לא יתכן להעפיל כל כך הרבה קומות על ידי לחיצה קטנה, אלא מאי, שכאן מתנהל הכל למעלה מדרך הטבע, ואם כן די לי במה שאהרהר בדעתי על רצוני לעלות בקומות הבנין...'
 והנה אך למותר להאריך בדבריו חסרי הדעת, אמנם הלימוד מזה שכדי לעלות בהר ה' מחויב האדם לעשות דבר מה ואפילו פעולה כל שהיא, ואז יזכה לסייעתא דשמיא ויצליח לעלות מעלה מעלה בסולם העולה בית א-ל, וכל זה בכוחה של קבלה אחת.

קנג. אמנם רמז יש בדבר, כי 'תנאי קודם למעשה' שיהא הפתח מפולש 'אדורך און אדורך' כחודו של מחט, וכלומר, שתהא קבלתו חזקה ואיתנה ויעמוד עליה כחומה בצורה וללא פשרות...

קנד. הרה"ק רבי יצחק מווארקי זי"ע היה פעם עם רבו הרה"ק ר' דוד מלעלוב זי"ע אצל היהודי הקדוש זי"ע בראש השנה, אחרי קריאת התורה קודם תקיעת שופר השתהה היהודי הקדוש זמן רב מאוד, מכיוון שכן, ביקשו החסידים מהרה"ק מלעלוב שיכנס פנימה להיודע פשר דבר האיחור זה זמן רב מאוד, כי תיכף יפנה היום, נכנס הרה"ק מלעלוב פנימה וראה שהיהודי הק' רץ אנה ואנה בבכיות, ומאוד הלבינו פניו, ושאל להיהודי הק' מה אירע היום, השיב היהודי הק' שיש כעת קטרוג גדול בשמים ויש לו עבודה גדולה לבטלו, תיכף כששמע זאת רץ הרה"ק מלעלוב במהירות לבית המדרש, ואמר לתלמידו הרה"ק מווארקי, יצחק'ל יצחק'ל זאג א פשעטיל (אמור איזה 'ביאור' - להמתיק הדינים), פתח פיו ואמר הנה קיימא לן (מכות ה:) דקרוב פסול לעדות, בין לחובה בין לזכות, וקשה מאוד דבשלמא לזכות הוא פסול יען שהוא חשוד להפוך לזכותו אף שלא על פי דין, מחמת נגיעה הקורבה, אבל לחוב מדוע לא יהיה מהימן, אך יש לומר דאם הוא קרוב ומעיד לחוב אינו מן הישוב, ופסול לעדות כמו האוכל בשוק דפסול לעדות כי אינו מן הישוב, כאשר שמע זאת הרה"ק מלעלוב רץ תיכף לחדרו של היהודי הק' ואמר לו שמעו נא הפלפול, אמר לו היהודי הק' אתה אומר כן להלכה, השיבו הן, מיד אמר בפנים צוהבות עתה נוכל לילך לתקיעת שופר, כי הקטרוג בטל ומבוטל על ידי הפלפול הזה, כי בני ישראל הנם 'עם קרובו' של הבורא, וממילא בוודאי יעסוק בדינו רק לטובה ולברכה (תורת היהודי הק' ר"ה).

קנה. כה המליץ לטובה הרה"ק הרמ"מ מליובאוויטש זי"ע דלכן מוסיפים לומר 'ומתוקה', ולא סגי ב'שנה טובה', כי 'טובה' עדיין נקראת בשם טובה גם כשהיא מסותרת בקושי וההסתרה, שהרי בני"מ מאמינים שהכל 'לטובה', אבל את הטעם של המתוק חייבים להרגיש בפועל, ובלאו הכי אינו נחשב למתוק, לכן מבקשים, אנא ה', הב לנו שנה טובה - שתהא לנו גם מתוקה וערבה...

קנו. ידוע מליצה ישרה שאמרו הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע ועוד צדיקים, בפיוט 'לקונה עבדיו בדין לרחם עמו בדין', וכך היה אומר, רבוש"ע הרי קנית אותנו לעבדים - כי עבדי הם, ונזכיר מה שאמרו חז"ל 'כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו', והאדון חייב לתת לעבד מכל הטוב אשר בידו - ולהקדימו לפניו, כמו שנאמר (דברים טו טז) 'כי טוב לו עמך' (וכדאיתא בקידושין כ.), אם כן, מחויב אתה לרחם עלינו ביום דין, לתת לעמך בני ישראל כל צרכיהם במאכל במשתה, ולקיים בנו 'כי טוב לו עמך'.

לעילוי נשמת
הר"ר משה יהודה
ב"ר שלמה ז"ל
מרמורשטיין
נלב"ע כ"ז אייר תשע"ח
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י המשפחה

לעילוי נשמת
מרת שושנה ע"ה
ב"ר משה יהודה ז"ל
זילברשטיין
נלב"ע כ"ט כסלו תשס"ד
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י המשפחה

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: ראש השנה

פרשת נצבים

בס"ד | גיליון מס' 346

מה היתה סיבת ביקורו של איש זר בבית האבלים?

היום הרת עולם!

שצריכים לו זקוקים לסיועו - או אז השופט חייב להתחשב גם בהם, ולחשוב פעמיים ושלוש לפני שהוא מעניש את הנאשם, שהרי עונש עבורו - הוא עונש לרבים אחרים הזקוקים לו כל כך!

להבדיל אלף אלפי הבדלות, שבעתיים ויותר, כך מתנהל המשפט בשמי מעל. הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל היה אומר, שאם היו נותנים לאדם להרצות את

כל זכויותיו בשמים בעת משפטו ביום הדין - ספק אם היה זכאי לקבל כוס מים בשנה הקרובה... אז איך אפשר לזכות בדין? מהי הדרך?!

להיות אחד שאחרים זקוקים לו, להיות אדם כזה שרבים צריכים אותו. אם יהודי זוכה לכך שיהודים אחרים זקוקים לו - כשהוא ניצב מול בית הדין השמימי הגדול, הוא לא ניצב שם לבד. ניצבים לצידו גדודים של סנגורים שזועקים: 'אבא שבשמים, עשה למען יהודי פלוני שאנו זקוקים לו כל כך, שתהיה לו שנה טובה ומבורכת, כי אנו צריכים אותו בריא וחזק, שמח ומאושר, עשיר בפרנסה ורגוע להפליא!'

ואז - כל הגישה אליו משתנית, המבחן שלו הוא אחר. כבר לא בודקים אותו רק במעשיו, בודקים אותו באופן אחר לגמרי - כי הוא לא אדם לעצמו, הוא אדם שהעולם זקוק לו, שאחרים צריכים אותו. ומכאן - קצרה הדרך להיכתב ולהיחתם לחיים טובים, לא בזכות העצמית, כי אם בזכות העובדה שרבים אחרים צריכים אותו!

זה עלול להישמע מורכב, כביכול רק מנהלי ארגוני חסד גדולים, מוסדות מפוארים, או עסקנים בעלי שם - אלה הם אנשים שהעולם זקוק להם. אבל זה לא נכון, כי כל אחד מאיתנו יכול: יהודי שמחייך לזולת, שנוהג להחמיא לחבריו, שמחזק יהודים שבורים, שמחזיק גמ"ח מכל סוג, שתומך ביתומים או במוסדות תורה, שמפיץ דברי תורה, שמסדר את בית הכנסת - כל אלה הם אנשים שהעולם צריך אותם, אחרים זקוקים להם, וממילא הם זוכים בשנה טובה!

אחים יקרים, מה שכדאי כל כך לעשות, בימים ובשעות שנותרו לנו עד ראש השנה, הוא להפוך ל'איש ציבור'. אין הכוונה לדמות ייצוגית, אלא לאדם שלציבור יש תועלת ממנו, שיש אחרים שנהנים ממנו, שיש כאלה שנועזים בו. אם נתחיל כבר מעכשיו להיות כאלה, ולבטח אם נקבל על עצמנו להיות כאלה בשנה הבעל"ט - בכך נפתח לנו את שערי הרחמים, ונזכה להרעיף על עצמנו שנה טובה ומבורכת, שנה מאושרת ומתוקה!

היום הרת עולם, היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים. חודש אלול כבר כמעט מאחורינו, ניצבים אנו על מפתן השנה החדשה שתיפתח בשעה טובה ומוצלחת ביום ראש השנה הבעל"ט. גם מי שעד כה לא הצליח לחוש תחושת אלול או חרדת הדין, לבו כבר מתחיל לפעום בחוזקה: 'הנה יום הדין, לפקוד על כל צבא מרום בדין, כי לא יזכו לפניך בדין!'

זה מרגיש כאילו קול השופר שאנו שומעים מדי בוקר הולך וחזק מאוד, מיום ליום הוא מרטיט את הלב יותר ויותר. אנשים מתרוצצים אחר סימני היום, מחפשים רימון או תמר, דבש או תפוח, ויתר הסימנים שתקוותינו שיביאו עימם ברכות טוב לשנה החדשה. כל בר דעת מבין שזה עניין רציני ומורכב, אנו עומדים בפני יום גורלי ומכריע, יום דרמטי לשנה שלימה!

זה הזמן בו כל יהודי שואל את עצמו, איך הוא יכול לזכות בדין? זה פרוייקט לא פשוט, הרי כל לב יודע מרת נפשו, מכיר את סאת עוונותיו וכשלונותיו, הפעמים בהן - למרבה הצער - התרחק מהבורא יתברך. עכשיו מגיע יום הדין, בודקים את כל אחד מאיתנו, מעלים הכל על כף המאזניים, מי שייצא זכאי - תהיה לו שנה טובה, ומי שלא - - -

אז מה עושים? איך מצליחים לזכות בימי הדין בשנה טובה ומבורכת?! הן מלך במשפט יעמיד ארץ, כולנו נעבור לפניו כבני מרון. איך נצליח לצאת כשידינו על העליונה? איך נצליח להיכתב ולהיחתם לחיים טובים וארוכים? איך נוכל לדאוג לכך שביום הדין תהיה לנו איזושהי 'פרוטקציה' שמימית כביכול, באמצעותה נוכל לזכות בשנת אושר ושמחה גם אם לא כל כך מגיע לנו?!

התשובה היא שיש דרך כזו, וכדי לקרבה אל ליבנו - הבה נתאר לעצמנו אולם בית משפט של ימינו אנו. כאשר עולה עניינו של נאשם, ולאחר שהעובדות מתבררות לאשורן, מגיע שלב 'גזר הדין'. ואז, כל סניגור מתחיל יודע, שראשית הוא מציג את דמותו של הנאשם, והיה אם הנאשם הוא איש טוב ומרבה חסד, אדם שרבים נעזרים בו בכל עת - כי אז גדול הסיכוי שהוא יחמוק ללא מאסר, שהרי רבים זקוקים לו ולעזרתו, ואין זה הוגן להעניש את כל התלויים בו...

כלומר, יתכן שהאיש אינו זכאי, ההיפך - הוא ראוי לענישה, ואפילו ענישה מחמירה. אבל אם יש מי אנשים רבים שנושאים אליו עיניהם, אם יש מי

ביקור שיצר עיתון...

דמות מופת של 'זכוי הרבים' בכל לב, היה הגאון רבי משה וובר זצ"ל, רב ביהמ"ד בעלזא בבני ברק. הוא חיפש כל הזדמנות לזכות את הרבים, וכשהיתה לו כזו, שמח עליה כמוצא שלל רב. כמו למשל בשני הסיפורים הבאים, אותם שמענו מבנו 'יבלחט'א הרב מרדכי שליט"א:

פעם אחת, אחד ממקורביו שם לב שמעת לעת הרב נעלם לפרק זמן. הלה החל לעקוב אחריו, וגילה כי הרב עולה לביתו של יהודי גלמוד, ולומד אתו כמה דקות. הוא לא הצליח לכבוש את פליאתו, והקשה על הרב בשנינות: 'איני מבין, הלא בזמן הזה הרב יכול למסור שיעור לכמה עשרות אנשים. וכי ראוי הוא שהרב יכלה את זמנו בלימוד עם יהודי אחד? והכלל הנודע 'הרוצה את הרב יבוא אליו' - מה יעלה בגורלו?'

השיבו הרב וובר על אתר: 'אמת!, אולם בשיעור אזכה ללמד רק את מי שיכול לבוא. הלה לא יכול לבוא, אז אני בא אליו!'

לא רבים יודעים, אולם העיתון החרדי הנפוץ ביותר 'מרווה לצמא' הינו פרי יצירתו וחזונו. פעם ביקר במרפאה, וגילה כי אנשים יראי ה' קוראים מגזינים מפוקפקים בעת ההמתנה. הוא ביקש לברר את הנושא, והתברר לו שאין חומר קריאה מעניין שאינו חדשותי לציבור יראי ה'.

על אתר קם ועשה מעשה, ופנה ליבלחט"א הרה"ח ר' ישראל פולק שליט"א, וביקש ממנו שמתוקף היותו מושך בעט סופר - יפתח מגזין כזה אשר יופיע מעת לעת, ויעניק חווית קריאה מעניינת בעלת תכנים חיוביים. הרב וובר עצמו כלל לא היה זקוק לחומר הקריאה הזה, הוא פשוט הרגיש שזהו צורך הציבור...

כך קם והיה העיתון 'מרווה לצמא', שברבות הימים מפורסם בכל רחבי הארץ, ילדים, בחורים ומבוגרים קוראים בו בהנאה, וזוכים בתוכן איכותי ומרומם מדי שבוע. כל זה, מתוך חשיבה אחת של 'זכוי הרבים' שעלתה במוחו של הרב וובר, וזיכתה דורות שלמים...

אחים יקרים, כולנו יכולים. מחשבה אחת על מה שהעולם זקוק לו, מעשה אחד למען יהודי אחר. זכוי הרבים הוא הדרך והספר לחיים מלאי זכויות, ולהיכתב ולהיחתם בפני החיים. הבה נחפש כל הזדמנות לזכות את הרבים, ונזכה להיכתב ולהיחתם לחיים טובים. שנה טובה ומתוקה!

מצוה לפרסם! סגולה בדוקה לעורר רצון לקדושה, לטבול לעילוי נשמת

הרה"ח רבי פתחיה טעלישער בן הר"ר יוסף יונה הי"ד רזנברג
מזקני חסידי בעלזא, נעק"ש בשנות הזעם - י"ג בסיון תש"ד

לעילוי נשמת

ר שלמה פרץ ז"ל ב"ר מאיר הלוי גולדשמיט (ארא"ל)
ת.נ.צ.ב.ה.

האוטובוס של חמש...

היה זה בימי השבעה על אסון מירון, בבית משפחת רובין האבלה על פטירת הרב יהודה לייב זצ"ל. אל הבית השרוי בעצב קודר נכנס אדם, שאיש מבני הבית או מבני המשפחה לא הכיר. גם תושבי השכונה לא זיהו את האיש, אשר רק עמד בצד, פניו נפולות ואבלות, והמתין לשעת כושר שקיטה.

לאורך רוב שעות הערב המה הבית אדם, והאיש פשוט ישב והמתין בצד, מחכה להזדמנות שלו לומר את דברו. רק בשעת ערב השתרר שקט יחסי, והוא ניגש אל אבי המנוח, יבלחט"א הרב יום טוב רובין שליט"א, ופירז את הערפל על תעלומת בואו, תוך שהוא מספר את הסיפור הבא:

המנוח, הרב יהודה לייב רובין, התגורר בבית שמש ולמד בכולל בירושלים. הכולל בו למד היה במסגרת מיוחדת, המתחילה בשעת בוקר מוקדמת מאוד, ומסתיימת בשעת אחר הצהריים. האוטובוס 'שלו', הקו בו נסע מבית שמש לירושלים, היה הקו של שעה חמש. בהלוך - חמש לפנות בוקר, ובחזור - חמש אחר הצהריים.

הוא לא היה הנוסע היחיד באוטובוס הזה. כדרכם של קווי אוטובוס, רבים הם הנוסעים הקבועים מדי יום, באותו קו, באותה שעה. כמוהו היה עוד אחד, שכלל לא הכירו. הם רק היו נוסעים באותו קו...

'רק' אמרנו? - זהו שלא. עבור הרב רובין, היה בנסיעה הזו הרבה יותר. מדי יום ביומו, בדרכו חזור מהכולל, היה מקדם את האיש בברכת שלום לבבית. מחייך אליו, מתעניין קלות בעובר עליו, מחמיא לו בכנות או טופח על השכם. זהו, זה הכל. שניהם לא ידעו זה את שמו של זה, איש מהם לא ידע מהי כתובת המגורים המדוייקת של רעהו. שניהם נוסעים באותו אוטובוס, מירושלים לבית שמש, ועבור הרב רובין - היה די בכך כדי להעניק מילה טובה וחיזוק חם ליהודי אחר...

ואז התרגש האיש הזר, והוסיף: 'הוא אפילו לא ידע, שלעתים הוא פוגש אותי לאחר יום מתיש בעבודה, או בתקופה נוראית שעברתי בחיי לא מזמן. לא היה לו צל צילו של מושג מה באמת עובר עליי, הוא חיזק אותי וחיבק אותי בלי לדעת. היום אני יכול לספר, שהיו לי תקופות קשות ונוראיות, בהן רק החיך שלו בערבו של יום החזיק אותי, ציפיתי למילה הטובה שלו כמו לאוויר לנשימה...

והוא נתן את זה, מכל הלב. בלי לדעת שכשהוא עושה זאת הוא מציל אותי, ממש מעניק טעם בחיי. בלי שיכול היה להעריך שאני מחכה כל היום לפגוש אותו, בהמתנה לאוטובוס של חמש. הוא 'סתם' עשה את זה, מתוך לב טוב ואוהב לכל יהודי, אבל המילים שלו היו עבורי כמים קרים על נפש עייפה...'

ואותו אדם זר הוסיף וסיפר, כי רק עם היוודע הבשורה הקשה על אסון מירון, ומשנחשפו תמונות מ"ה קדושי מירון אשר נתעלו השמימה, הוא התקשה להאמין שהאיש 'שלו', שכל כך היטיב אתו בלי לדעת מי הוא בכלל, גם הוא עלה השמימה ואיננו, כי לקח אותו אלוקים. ביום ראשון הוא יצא אל האוטובוס, ורק כשראה שהמנוח לא הגיע - הבין שאכן כן, הנורא מכל קרה גם קרה, ואז החליט לבוא לבית האבלים ולספר...

סיפור מדהים זה, אשר הופיע בגליונות 'דרשו', מאיר לנו את משמעות המושג 'רבים צריכים לו'. כדי להיות כזה - לא צריך להקים ארגון חסד ענקי, להשאל ציוד רפואי במאות אלפי שקלים, לפתוח כולל ענק. מספיק להיות יהודי חייכן כזה, שמפיח רוח חיים בסובבים אותו, שנותן כח לחבריו, שמעניק מילה טובה לכל מי שהוא פוגש - ואין 'רבים צריכים לו' יותר מזה...

ואת זה - כולנו יכולים לעשות, וזה תלוי רק בנו. אחים יקרים, עד כניסת ראש השנה, בראש השנה ולאורך השנה הקרובה, הבה נפיץ אור סביבנו, הבה נהיה אנשים נחמדים, שמעניקים מילה טובה מכל הלב, שטופחים על שכמו של יהודי אחר, שנותנים כח וחיזוק לכל הסובב אותם. בכך נהפוך למי שאנשים רבים זקוקים לו כאוויר לנשימה, וביום הדין הקרוב נזכה להיכתב ולהיחתם לחיים טובים וארוכים!

בנים בזכות 'אבות ובנים'...

הם היו זוג צעיר, שכבר לא היה כל כך צעיר... שהמתינו להיפקד בבשרות זרע של קיימא. יום ועוד יום חולף, שנה חוברת לה לשנה נוספת, וישועה אין.

הם ערכו תפילות, סגולות, נסעו לקברי צדיקים וגם עשו השתדלות רפואית, אפס כי נראה ששערי שמים נעולים בפניהם, והם לא זוכים להיפקד בישועה.

בצר להם, ביום הימים הועידו את פניהם לנהריה, אל הרה"צ רבי דוד אבוחצירא שליט"א. עוד בעומדם בתור נשבר לבו של הבעל, והוא פרץ בבכי נסער, שביטא שנות המתנה ארוכות ואכזבות קשות. עתה, החליט, הוא יבקש שרבי דוד יתן לו עצה, ברכה, סגולה - משהו שיביא בכנפיו את הישועה, אחת ולתמיד!

שעות ארוכות המתין בתור, ולפתע רבי דוד קם לצאת מהמקום, והבחין בו בעומדו בתור. עוד בטרם שמע את הצרה לאשורה, השיב רבי דוד על אתר: 'דע לך, יהודי שרוצה לזכות בילדים ובסייעתא דשמיא, עליו להרבות בזיכוי הרבים. זו מעלה שאין כמוה!' - אמר ולא יסף.

הם עזבו את המקום בצעדים מאושישים. טרם הבינו מהו בדיוק 'זיכוי הרבים' שלהם, אבל יש להם כיוון. עד מהרה הפכו בני הזוג למגדלור של זיכוי הרבים: תחילה הקימו בשכונת מגוריהם 'חברת תהלים' לבנים, וזמן לא ארוך אחר כך - הקימו 'חברת אבות ובנים', ללימוד בנים ואבותיהם יחדיו. גם תחום הנשים לא נזנח, והגב' הקימה 'חברות תהלים' לנשים, נערות ובנות, שהתכנסו לומר יחדיו תהלים בצוותא חדא.

כמה חודשים עסקו בני הזוג במפעליהם הכבירים, שמילאו כל דקה מסדר יומם. הם לא נחו ולא שקטו, ביקשו להגביר חיילים לתורה וללומדיה, וה'אבות ובנים', כמו גם 'חברות תהלים' שהקימו - פרחו ושגשגו מאוד. הם השקיעו את כל מרצם בפרסום ובעידוד רבים לבוא להצטרף, לצד פעילויות עשירות לטובת המשתתפים, לעשות להם טוב על הלב ובכדי שיבואו גם להבא...

ביום מן הימים, הוכרז ב'אבות ובנים' על מבצע לימוד מיוחד, אשר בסופו טיול חווייתי לצפון הארץ, כך שהוא מאוד משתלם. מאות ילדים נרשמו למבצע, מבקשים להבטיח את מקומם בטיול המובטח. הם למדו כראוי על פי תקנון המבצע, ובסיומו, כמובטח, יצאו לטיול חווייתי ומהנה, שהיה כעין 'רגע שיא' לפעילות כולה...

פחות מעשרה חודשים מאותו טיול - ובני הזוג ממחרים לבית החולים. בתוך כמה שעות הם חובקים ילד ראשון, הופכים להורים. למעלה מדרך הטבע, לאחר שכל המומחים כבר נואשו - - -

'אבות ובנים', 'חברת תהלים', או בשמם הכולל 'זיכוי הרבים' - אלו הביאו להם את הישועה הנכספת! בכוחם זכו לחבוק ילד! המעשים האציליים הללו, כשפעלו שאחריים יתחזקו בלימוד התורה ואמירת תהלים - זיכו אותם להפוך להורים!

הסיפור המדהים הזה שהתרחש בשנה החולפת, ומובא כאן - כפי שקיבלנו אותו מגיליון 'ברינה יקצורו' מפי בעל המעשה בעצמו - קורא לכולנו:

אחים יקרים, קשה לומר שכולם יכולים לעשות את כל סוגי הפעילויות, אולם אין ספק שכולנו יכולים לעשות משהו, להפיץ תורה בעוצמה גבוהה יותר, לזכות את הרבים. לחלק עלונים שבועיים בהם יקראו רבים, לפתוח ולפתח פעילות חסד - אפילו ברמה מקומית, ליצור משהו חדש שיגדיל תורה וירבה את לומדיה.

זיכוי הרבים הוא כלי חזק ורב עוצמה, שבכוחו לשנות גורלות, להפוך עולמות, להביא בכנפיו ישועות. רגע לפני יום הדין, הבה נקבל על עצמנו להימנות עם מזכיי הרבים, לעשות משהו כדי לזכות יהודים אחרים, ולהיטיב עימם מכל הלב. זכות זו תעמוד לנו בימים הנוראים הבעל"ט, למען נזכה להיכתב לחיים טובים, ולשנה טובה ומתוקה!

משיעוריו של מגיד השיעור הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

לשמיעת השיעורים בדף היומי ובנושאים נוספים חייגו: 073-2951342 | לקבלת העלון במייל: 6778160@gmail.com | לתרומות והנצחות (גם בכ. אשרא) למען הפצת העלון חייגו: 055-677-8160 | ניתן לתרום גם בעמדות נדרים פלוס

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת נצבים תשפ"א

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

חזר אל ראש הישיבה ושאל אותו: כבוד הרב מה כוונת דבריו? השיב לו: כשהייתי בחדר וראיתיך ישן שנת ישרים דקות לפני סוף זמן קריאת שמע חשבתי בלבי שאם תתעורר ותיווכח כי עבר הזמן, תתעלף מרוב צער וחלישות דעת. הנה אני רואה שהגעת ל"סדר" כרגיל, כלומר הכל עבר בשלום, אם כן כנראה באמת יש לך לב חזק...

(צינוני תורה)

הנסתרות לה' אלהינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת (כט, כח)

חכמינו אמרו שלפיכך לא גילתה התורה טעמיהן של מצוות ומתן שכון, כדי שלא יניח אדם מצוות שמתן שכון מועט ויעשה רק את המצוות שמתן שכון מרובה. ורק שתי מצוות גילתה לנו התורה את שכון והן "כבוד אב ואם" ו"שילוח הקן". במצוה החמורה ביותר "כיבוד אב ואם", ובמצוה הקלה ביותר "שילוח הקן", ובשתיהן התורה הבטיחה "למען ייטב לך והארכת ימים" ללמדנו שכל המצוות שוות, ויש לקיימן כולן במידה שווה.

זהו איפוא פשוטו של פסוק: "הנסתרות לה' אלהינו" הסתיר השם יתברך מאתנו את מתן שכון של המצוות, אולם גילה לנו מתן שכון של שתי מצוות: "והנגלות לנו ולבנינו" אחת נוגעת "לנו" שילוח הקן. ואחת נוגעת "לבנינו" כיבוד אב ואם. וזה כדי "לעשות את כל דברי התורה הזאת" למען נעשה את כל המצוות, ולא נבחר לנו רק את המצוות ששכון מרובה. (כתב סופר)

"והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך... ושבת עד ה' אלקיך" (ל, א-ב)

הכתוב אומר כי מה שיכול להביא את היהודי למצב של "ושבת עד ה' אלוקיך" הם "הברכה והקללה אשר נתתי לפניך" ומקשה על כך הרב ארנרייך בספרו "אבן שלמה": העובדה שקללות וצרות משיבות את האדם למוטב ידועה ומפורסמת היא, אולם כיצד אומרת התורה שגם הברכה תביא את האדם לתשובה, הלא דרכו של שפע להביא את בעליו לידי חטא, כמו שנאמר (דברים לב, טו): "וישמן ישורון ויבעט שמנת עבית כשית ויטוש אלוך עשהו..."?

בכדי להבין את תירוצו של הרב ארנרייך נקדים במעשה הבא: רבי שאול רובין היה יהודי מבני ברק שכיהן כראש כולל בעפולה. באחד הימים פגש בארוע כלשהו באחד ממפקדי השב"ס, התפתחה ביניהם שיחה, ותוך כדי כך סיפר לו המפקד אודות בעיה כלשהי המטרידה אותו ביותר: באחד מבתי הכלא בארץ מוחזק אדם אחד במשך שנים ארוכות משום שאינו מוכן לתת לאשתו גט, ולמרות זאת הוא עדיין מתעקש על כך, אולי יש לרב עצה לפתרון הענין המוזר הזה? - שאל המפקד. "אני מוכן לפגוש אותך" - השיב הרב. עד מהרה אורגנה הפגישה, ולאחר מכן הגיע הרב למפקד השב"ס ואמר לו: "אדם זה לא יתן גט לעולם, משום שבכלל לא רע לו בכלא, ואם תשאל כיצד יתכן הדבר? התשובה היא שהשנים הרבות שהוא עשה שם, גרמו לו שישכח את טעמו של החופש, והוא כלל אינו סובל אצלכם. אם אתם רוצים שהוא יתן לאשתו גט, הוציאו אותו לחופש של חצי שנה, אחר כך תכלאו אותו שוב - ותראו שיתן". המפקד קיבל את הדברים והתחיל להפעיל ועדות שונות על מנת לאשר את השחרור יוצא הדופן הזה, הענין הגיע עד לכנסת, ובסופו של דבר ניתן לכך אישור, ואותו סרבן גט התבשר להפתעתו המרובה שהוא יוצא לחופשי. לאחר חצי שנה - שוב עצרו אותו, ולא חלפו ימים אחדים עד שנתן גט... כעת, כאשר זכר הימים הטובים שבחוץ, היה לו ענין לשוב אליהם.

כך אומרת התורה - אומר הרב ארנרייך - הקב"ה יתן לך צרות כדי להשיבך אליו, אולם כדי שלא תתרגל לרע, הוא גם ישפיע עליך ברכה מפעם לפעם, וכשתזכר במה שאתה מפסיד, כשאינך עושה את רצונו, יגרם לך הדבר לשוב בתשובה שלימה.

(ומתוך האור)

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם (כט, ט)

כתב רש"י ("ד"ה והוא יהיה) "למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים חוץ ממ"ט שבתורת כהנים, הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום, הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כליה, והרי אתם קיימים לפניו".

המפרשים עמדו על שינוי הלשון ברש"י "מאה קללות חסר שתיים", למה לא כתב צ"ח קללות כמו שכתב בהמשך "מ"ט שבתורת כהנים"? **תירץ** על זה ה"כתב סופר", שבתוך הקללות הרי כתיב "כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת", אם כן יש אכן ק' קללות חסר שתיים ששתיים מהם לא ידועים...

ועוד כתב, בהקדם דברי המדרש על פסוק זה "הפוך רשעים ואינם ובית צדיקים יעמוד", שאיתא במדרש וכל חלי וכל מכה אשר לא כתוב וכו' זה מיתת צדיקים", וכאן נתבהלו כלל ישראל שאפי' שיהיו צדיקים אולי יענשו בעבור הרשעים, לכן פייסם משה - כדכתב רש"י - ראו כמה עברתם והכעסתם וכו'. וזה כוונת המדרש על פסוק זה, שלפי דברי משה רבינו "הפוך רשעים ואינם - הרשעים יענשו בעצמם במיתתם - ובית צדיקים יעמוד".

(עפ"י כתב סופר)

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם... מחוטב עצך עד שואב מימך (כט, ט)

ידוע מהזוהר הק' ש"אתם נצבים היום" קאי על ראש השנה בו כולם נצבים לדין לפני ה'. בספר "דמשק אליעזר" מבאר את המשך הפסוק ע"פ הידוע מספה"ק שעבודת ימי הרחמים מתחילה מט"ו באב, והיו צדיקים שכבר מאז התחילו לאחל "כתיבה וחתומה טובה", והם נמשכים עד אחר חג הסוכות, ומרומז זה כאן בפסוק "מחוטב עציר" - היינו חמשה עשר באב שאז הוא יום טוב לישראל כדברי הגמ' סוף תענית ואחד הטעמים שביום זה פסקו מלכרות עצים למערכה - עד "שואב מימך" היינו חג הסוכות בו מקיימים מצוות ניסוך המים, או "שמחת תורה בו מבקשים על המים".

(עפ"י דמשק אליעזר)

והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשררות לבי אלך (כט, יח)

דברים אלו המה מוסר אל האנשים שהם טובים לבריות ורעים לשמים, וכשמוכיחים אותם על עבירות שבין אדם למקום אומרים שדי להם במה שיש להם "לב טוב" לרחם על הבריות, וזה והתברך "בלבבו" היינו בלבבו הטוב יתברך במה שיש לו לב רחמן לכן יאמר אף כי בשרירות לבי אלך, ואעשה כל רעה שבעולם בכל זאת שלום יהיה לי, אבל באמת לא יאבה ד' סלוח לו, ויענישו על העבירות ויתן לו שכר על המצות, כי אין מצוה מכבה עבירה וכן להיפך.

(כתב סופר)

והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשררות לבי אלך (כט, יח)

רש"י פירש, "בשרירות" לשון "במראות ליבי", אבל ב"רבינו בחיי" פירש: "ויתכן לפרש בשרירות לבי, בחוזק, והוא לשון חז"ל אשרתא דדייני (כתובות כא ע"ב), שהוא קיום בית דין" עיי"ש.

לפירושו של "רבינו בחיי", אפשר להוסיף סיפור מן העניין: (מובא ב"עלי ורדים") מספרים על הרב הצדיק ממנצ'סטר, הרב יהודא סגל, שפעם נכנס לחדר בפנימיית הישיבה, והבחין באחד הבחורים שעדיין ישן, אחרי שכבר העירו את כל הבחורים, והיה זה כמה דקות לפני סוף זמן קריאת שמע, הוא לא העיר את הבחור שוב. כעבור שעה, בעיצומו של ה"סדר" נכנס הבחור לבית המדרש, קרא לו הרב ואמר "יש לך לב חזק". ולא הוסיף.

התיישב הבחור במקומו, והתחיל לחשוב מה פשר דברי הרב, האם היתה זו ברכה? או אולי הערה? ואולי זו גערה עטופה ברמז?

השיב להם הבחור: "מה זאת אומרת? הרי ראינו מקודם ששלשה אנשים הצליחו לטובב אותו ימינה ושמאלה, קדימה ואחורה, אם כן גם אנחנו נצליח! אמנם לא בעזרת שלשה אנשים אבל בעזרת שלשים – יכול נוכל!"

"אוי! טיפש שכמותך!" – הסבירו לו – "כשהקרוואן היה באויר, והמנוף אחז אותו – היה עוד אפשר לטובב, להזיז, לשנות... אבל עכשיו... אי! אי! אי! עכשיו, כשהקרוואן כבר מונח על מקומו – מאוחר מידי מכדי לשנות!"

מורי ורבותי! הדברים נוקבים ויורדים עד התהום! באלול הכל עוד באויר, שום דבר עוד לא כתוב וחתום... אפשר עוד לשנות! אחרי אלול כבר יהיה מאוחר, לא תהיה אפשרות לשנות! רק באלול יש לנו את ההזדמנות...

רבותי! שהדברים האלו לא יהיו "סתם דיבורים". שהדברים האלו יהיו "למעשה"! שכל אחד ואחד מאיתנו יראה מה עליו לתקן! שכל אחד יתחזק בדקדוק הלכה, ובקיום המצוות בשלימות, בשמחה, בווארמקייט. והשם יתברך יהיה בעזרנו, שהרי "הבא ליטרה – מסייעים אותו".

(יחי ראובן)

בקצה השמים

"אם יהיה נדחך בקצה השמים", פרש רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שיחזיקו לפחות בקצה של הרוחניות, במשהו. בספרים הקדושים אמרו שלפיכך נשארנו מהגוף עצם קטנה, הלז, שאינה כלה, כדי שממנה ישוב ויבנה בתחית המתים. שלפחות משהו ישאר, ואז: "משם יקבצך ה' אלקיך, ומשם יקחך" (דברים ל, ד).

אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו. עם כל חסרונותינו, עם כל מגרעותינו, עם מועקותינו וזעזענו על מצבנו הרוחני, "בקצה השמים" אוחזים אנו!

כשאנו משוים עצמנו לאחינו שבשדות, לאובדים ולנדחים, כמה יש לנו לתת שבח והודיה על חלקנו!

מעשה בשני רבנים שנסעו להרצות ב"יום שכולו תורה" בחיפה. על אם הדרך התחיל הרכב לקרטע. הנהג סרב להמשיך ולנסוע, נכנס למוסך שליד קבוץ מעברות. התענינו, והודיעום שהתיקון יארך כשעה וחצי. הוה אומר, לא פחות משלש שעות.

אמר האחד לחברו: "בא ונסייר בקבוץ".

למה, מה פתאום, איך יסתכלו עלינו, הלכו.

ראו ילדים משחקים. שאלו: "ילדים, מי שבר את הלוחות?"

ענו במקלה: "לא אנחנו!"

תמהו. המשיכו בדרכם וראו כמה מבוגרים בפלחה. "אמרו לנו בבקשה, אלי אתם יודעים מי שבר את הלוחות?"

משכו בכתפיים: "לא ראינו", והמשיכו בעיסוקם.

זה כבר מקומם, בורות שכזו. נכנסו למזכירות, והתקבלו בנימוס: "כן?!" "תראה, לא נעים, אבל פגשנו ילדים ושאלנו מי שבת את הלוחות, ואמר: לא אנחנו. שאלנו מבוגרים, ואמר: לא ראינו. מה זה פה כך אתם מחנכים?!"

שמע המזכיר, והרגיע: "אל תעשה מזה עסק. תביא קבלה, ואני מאשר תשלום..."

כואב הלב.

איך מחברים אותם, ולו ל"קצה השמים"!

(והגדת) אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם.

פרש"י שזוהו כהמשך לקללות דפרשת כי תבא, 'לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שנים חוץ ממ"ט שבת"כ הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום, הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כלייה, והרי אתם קיימים לפניו: היום - כיום הזה שהוא קיים והוא מפיל ומאיר כך האיר לכם וכך עתיד להאיר לכם והקללות והיסורין מקיימין אתכם ומציבין אתכם לפניו."

וביאור הגה"ק רבי שלמה קלוגר זצוק"ל ע"פ הפסוק בפרשת ויקרא 'נפש כי תחטא, ושמעה קול אלה, והוא עד או ראה או ידע, נפש שחוטאת, ושמעה פרשת כי תבא, שהוא קול אלה רח"ל, והוא עד, - שאבריו של אדם מעידים בו, ונשמתו של אדם מעידה בו, וזהו אתם נצבים היום כולכם, כשאדם צריך לעמוד להעיד על מעשיו.

וכשעמד מהרש"ק להוכיח את עדתו קודם הימים הנוראים, אמר איך אעמוד ואוכיח אתכם לתקן מעשיכם, הרי תאמרו לי 'קשוט עצמך תחילה'.

מרגלא בפומיה של הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל מפוניבז' משמו של ה"חפץ חיים" זצ"ל:

מסופר במדרש (ריש קהלת רבה) רבי חנינא בן דוסא ראה בני עירו מעלין נדרים ונדבות לירושלים, אמר הכל מעלין לירושלים ואני איני מעלה דבר? יצא למדברה של עירו, וראה שם אבן אחת, ושבבה וסיתתה ומיקרה, ביקש לשכור לו פועלים (להעלותה) אמרו תן לנו חמשה סלעים. ולא נמצא בידו דבר. לשעה, זימן לו הקב"ה חמשה מלאכים, והסכימו להעלותה ואמרו לו "ובלבד שתתן ירך ואצבעך עמנו", נתן ידו ואצבעו עמהם (וברגע עפו ופרחו) ונמצאו עומדים בירושלים.

לכאורה, שאל ה"חפץ חיים", תמוה הדבר: מפני מה עיכב הקב"ה עד שחיפש לשכור אנשים, ולא שלח לו המלאכים תיכף בתחילת הענין? ומה פשר התנאי שהעמידו המלאכים לרבי חנינא בן דוסא "ובלבד שתתן ירך ואצבעך עמנו?"

"אין זאת" המשיך "אלא ללמדנו שהאדם מחויב לפעול בכל מצב שהוא, ולעשות מצדו את כל מה שניתן לעשות אפילו אם בדרך הטבע המשימה שלו נראית כבלתי אפשרית, ולא מסתבר כלל שיספיק לבצע מחשבתו רק אז שולח לו הקב"ה עזרתו מקודש בדרך נס. רק אחרי שעשית מצדך את כל מה שיכולים לעשות יבוא הסיוע ממעל".

"סיעתא לדבריני", הוסיף הח"ח, "מוצאים אנו בפרשת נצבים: "לא בשמים היא" ובפירש"י "שאלו היתה בשמים היית צריך לעלות אחריה וללמדה" ואיך אמר "היית צריך לעלות" הרי אפילו אם נעשה אלף סולמות לא נגיע לשמים? משמע אם כן, שאנחנו מצדנו חייבים לעשות ממש כל מה שביכולתנו לעשות, אפילו אם ברור מראש שאין בכח עשייתנו להשיג את המטרה, כי אז הקב"ה עוזר לנו מחוץ לדרך הטבע." ("מאוצרותיהם של צדיקים" בשם ספר "הרב מפוניבז'")

ומן הענין לציין בזה למובא בס' "תולדות החפץ חיים" לבנו הג"ר לייב ז"ל, כי החפץ חיים היה נאנח ואומר כי אילו היו יוצאים להילחם נגד מפירי ברית רשעי ישראל שברוסיה בחרב ובחנית כהחשמונאים בשעתם מבלי הבט על היות הלוחמים למען קדשי ישראל המעטים והחלשים ודאי שהיו מנצחים עי"ש. ה' יגמור בעדי.

מאוצרות המגידים

ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו (ל, ב).

הזמן המיוחד לשוב אל ה' הוא ימי הרחמים והסליחות – חודש אלול ועשרת ימי תשובה.

בימים אלו ניתנת לנו הזדמנות מיוחדת, ורבי שמשון פינקוס זצ"ל, לשמו ולזכרו תאות נפש, הסביר את ההזדמנות המיוחדת הזאת באופן נפלא:

לקהילה אחת לא היה בית כנסת להתפלל. הם השתוקקו בכל ליבם ובכל נפשם להקים בית של קבע לתורה ולתפילה, לרווחת כל בני הקהילה, לכבוד השי"ת. הם התאמצו לגייס תרומות, למצא תורמים – אך הדבר לא עלה בידם.

בסופו של דבר הם החליטו להקים קרוואן. פועלים הכינו את התשתית להנחתו עם משאית ענקית, 'א באמבע', הביאה אותו. מנוף ענק החל להרים את הקרוואן באויר.

מהמשאית יצאו שלשה פועלים בריזונים, ג'לובער'ס, שהחלו לכוון את הקרוואן בצורה כזאת שהוא "ישב" באופן מדויק על התשתית שהוכנה מראש: סובבו אותו קצת ימינה, קצת שמאלה, כמה סנטימטרים אחורה, כמה סנטימטרים קדימה, ושוב ימינה, שמאלה, קדימה, אחורה... לקח להם עשרים דקות עד שהושיבו את הקרוואן על מקומו ושחררו אותו מהמנוף. המנוף התקפל והמשאית נסעה לדרכה.

במקום כבר נוכחו החשמלאי, האינסטלטור ושאר בעלי המלאכה, שהחלו מיד במלאכתם, בו ברגע שהקרוואן הונח במקומו.

אה! ברוך השם! הקרוואן עומד על תילו, לשם תהילה ולתפארת! הגיוואלדיגע שמחה!

לפתע! שוד ושבר! נורא ואיום! זעקה אדירה נשמעה!

התברר כי הקרוואן הונח הפוך! הצד בו עומד ארון הקודש – הונח בצד מערב! א מוראדיגע מעשה! מה עושים? כולם עמדו במקומם כשהם אובדי עצות...

עמד שם בחור אחד ותמא: "רבותי! מה הבעיה? יש לי עצה פשוטה! בא נרים את הקרוואן ונסובב אותו..."

אמרו לו: "השתגעת? הרי הקרוואן שוקל כמה טונות..."

זו הידיעה האחת שהשרישה לנו התורה. כשם שדרך התורה היא החיים והטוב, כך הדרך האחרת היא המות והרע! כל עברה היא חץ מורעל!

והידיעה השניה, שזה לעומת זה עשה האלקים (קהלת ז, יד), באיזון ושווי משקל מוחלט: "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב, ואת המות ואת הרע" (דברים ל, טו).

הגמרא (סכה נב ע"א) מספרת ספור.

אביי שמע שאדם אומר לאשה זרה: נשכים מבעוד לילה ונצא לדרך. אמר אביי: אעקוב אחריהם ואמנעם מעברה. עקב אחריהם שלוש פרסאות [עשרים וארבע אלף אמות כארבעה עשר קילומטרים] בין קני הסוף שעל שפת האגם. כשהגיעו לפרשת דרכים ונאלצו להפחד, שמעם אומרים: "חבל שאיננו יכול להמשיך יחד, ולהמשיך לשוחח". תמה אביי כמה גדול כחם לעמוד בנסיון. אמר לו אותו זקן [אליהו הנביא (תוספות חולין ו ע"א)]: כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו. ולאותו אדם יש יצר טוב זעיר וחלש, לכן גם היצר הרע אינו תוקפו בחזק, כדי לשמר את כח הבחירה.

כי עולמנו עולם ההתמודדות והבחירה. ואם אין התמודדות אין שכר. כמאמרם: לפום צערא, אגרא (אבות פ"ה מכ"ג).

ואספר –

בימי אברכותו, היה רבי שלום שבדרון זצ"ל מכנס את נערי השכונה לשעור תורה, ובמתק שפתיו ספוריו ומשליו האהיב עליהם את הלמוד. פעם נעדר אחד הבחורים, למחרת שב והופיע.

"איפה היית אמש", שאלו.

ענה: "אומר לרב את האמת. אני אוהב לבוא לשיעור, אבל אוהב עוד יותר לראות פוטבאל, משחק כדורגל. אתמול היה משחק, לכן לא באתי". ענינו של רבי שלום נצת: "אני יודע שהתורה מתוקה מדבש ונופת צופים. כעת אני שומע שיש דבר מתוק עוד יותר! אדרבה, ספר לי: פוטבאל זה, מהו?"

הנערים גחכו, אבל הלה שמח להחכים את רבו: "אז ככה. יש מגרש, ובני צדיו שערים. ויש שתי קבוצות, וכדור. כל קבוצה מנסה להבקיע כמה שיותר את שער הקבוצה היריבה".

"ככה?! ומה היתה התוצאה במשחק?"

"שתיים אחת", ענה.

"כמה זמן נמשך המשחק?" חקר רבי שלום.

"תשעים דקות", שעה וחצי.

רבי שלום התהרהר: "שעה וחצי, לשלושה שערים... יש לי רעיון. יש פה מגרש קרוב?"

"כן, ודאי!"

"אז תביא מחר כדור, ונצא למגרש. וכעת, בואו ונלמד!"

למחרת, לאחר השיעור, הלך עם הבחור למגרש. סקר את הרחבה והשערים ואמר: "תורת ה' תמימה, מחכימת פתי. מצות ה' ברה, מאירת עינים. בכח התורה מצאתי דרך, איך להבקיע שלושים שערים בחצי שעה. תשעים, במשחק אחד!"

הנער לא האמין למשמע אזינו.

רבי שלום לקח מידיו את הכדור, התכופף והניחו לרגליו. אמר לו: "בעט!"

"מה?"

"בעט לשער, הבקע אותו!"

אתה תבעט, ואני אעמוד שם ואחזיר לך את הכדור. שער בכל דקה.

נו, למה אתה מחכה, למה אתה מתמהמה?"

"הרב", אמר נבוך, "שער כזה לא נחשב..."

"למה?" הגיע תורו של רבי שלום לתמוה.

"כי אין כאן שחקנים שיתקיפו וינסו למנוע ולחטוף את הכדור, ואין שוער בשער שינסה לזנק ולחסום את דרכו של הכדור. אין זו רבותא להבקיע שער ריק..."

"אה, הבנתי!"

כעת תבין גם אתה –

הלימוד מתוק מדבש. וכי רבותא היא לבוא לשיעור כשיש שעה פנויה ואין משחק כדורגל?! הרבותא היא להתגבר על המניעה ולהבקיע את שערו של היצר הרע!"

וזה לעומת זה. אם בקבוצה האחת יש אחד עשר שחקנים, צריכים להיות כן גם בקבוצה השניה. וכל הגדול מחברו, צריך להיות יצרו גדול ממנו, כדי שתהיה לו רבותא לנצחו!

אך אומר לכם ע"פ משל לרופא העיר, שהיו כל בני העיר מחשיבים אותו למומחה גדול ברפואה, פעם אחת הכיר הרופא שהוא עצמו חולה במחלה גדולה וצריך רפואה, והרי אין חבשו מתי עצמו מבית האסורים, והוא ידע שבלמברג יש רופא גדול, שיוכל לרפאותו. אך עולה הון עתק להביא את הרופא מלמברג העיקר הגדולה עד למקום עיירתו הקטנה. מה עשה, מצא עצה לנפשו, כשעבר ברחוב ראה את עשירי העיר מטיילים ברחוב, הסתכל להם עמוק בעיניים ועשה פנים רציניות ואמר להם 'לפי הערכתי אתם צריכים רופא באופן דחוף', העשירים נבהלו ואמרו זה לזה, כפי הנראה שתינו משהו לא טוב. מה עשו העשירים, קראו לרופא המומחה הגדול מלמברג, הוא בדק אותם וראה שהם בריאים ושלמים, שאל אותם הרופא, מדוע קראתם אלי. אמרו לו העשירים, הלא פלוני הרופא הגדול אמר לנו כך. הלך המומחה אל הרופא ושאל אותו מדוע עשית כך? אמר לו הרופא, אומר לך האמת, מכיון שאני הוצרתי אליך באופן דחוף, ולא היה ביכולתי לקרוא לך לביתי, ולכן עשיתי בתחבולה וערמה שתבא לביתי. [כמובן שאסור לעשות כן, וממילא המעשה לא היה מעולם]

כך אמר מהרש"ק לעדנתו, עמדו וראו, אני רופא העיר אבל אני בעצמי צריך רפואה גדולה מאד, הרפואה היא התשובה. ואני מעורר אתכם תשובו בתשובה כדי לעורר את עצמי. כך אמר משה רבינו לבני ישראל, באמת עוררתי אתכם בתשובה כדי שאנו אשוב בתשובה.

(הגרמ"י רייזמן)

"החיים והטוב, המות והרע"

"ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע, ובחרת בחיים" (דברים ל, טו-טז). אין ספק, התורה והמצוות הם חיים, "כי הוא חיך וארך ימיו" (דברים ל, כ). ברכות סא ע"ב, ומרבה תורה מרבה חיים (אבות פ"ב מ"ז), ועל עם הארץ אמרו שעל חייו לא חסו. על חיי אחרים לא כל שכן (פסחים מט ע"ב).

ידוע.

וכל תוספת בתורה היא דרגה אחרת של חיים, שעל כן "תלמיד שגלה [לעיר מקלט על שהרג בשוגג] מגלין רבו עמו, שנאמר: [ונס אל אחת הערים האלו] וחי" (דברים ד, מב), דאג לכך שיחיה" (מכות י ע"א). וכתב הריטב"א: ואף על פי שיש ישיבה בערי מקלט [מגלים אליו את רבו, לפי] שלא מן הכל אדם זוכה ללמוד (עבודה זרה יג ע"א). ותוספת ההבנה שתהיה לו מרבו, היא דרגת חיים אחרת!

מובן אפוא: "ראה נתתי לפניך את החיים". כל תוספת בתורה ובמצוות היא תוספת בחיים.

ויש לנו לדעת שהוא הדין: "ואת המות". שדברים כפשוטם, ועברה היא מיתה רוחנית!

גמרא מפורשת היא, ומסתמכת על פסוק מפורש, והכל יודעים ואינו נותנים לב: "בכל יום ויום יצרו של אדם מתגבר עליו ומבקש להמיתו, שנאמר (תהלים לו, לב): צופה רשע לצדיק, ומבקש להמיתו" (סכה נב ע"א, קדושין ל ע"ב). להמיתו!

הסבא מקלם זצ"ל נכנס פעם להיכל ה"תלמוד תורה" בשעת סדר מוסר, ומצא את תלמידיו הגדולים לומדים מוסר בעיון מעמיק, בקול דממה דקה. התרגש וקרא: "וכי כך מתעמתים עם גולן שבא להרוג ולבזוז את כל הרכוש?!"

גם זו גמרא מפורשת (נדרים ט ע"ב): תניא, אמר שמעון הצדיק, מימי לא אכלתי מבשר אשם נזיר טמא, אלא אחד. שפעם בא נזיר מן הדרום, וראיתיו שהו איפה עינים וטוב רואי וקצוותיו סדורות לו תלתלים.

אמרתי לו: בני, מה ראית להשחית את שערך זה הנאה [בתגלחת שבסוף ימי הנזירות].

אמר לי: רועה הייתי לאבא בעירי. הלכתי למלאות מים מן המעין, ונסתכלתי בבבואה שלי. ופחו עלי יצרי, ובקש לטרדני מן העולם. אמרתי לו: רשע, למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, במי שהוא עתיד להיות רמה ותולעה. העבודה [לשון שבועה] שאגלחך לשמים.

מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו. אמרתי לו: בני, כמוך ירבו נזירי נזירות בישראל, עליך הכתוב אומר: "איש כי יפליא לנדר נזיר להזיר לה" (במדבר ו, ב).

אני רואה בחורים מדקדקים במצוות, מביטים בראי לכוון מקום תפלין של ראש. ואין אחד מהם שיצרו פוחז עליו, אכשר דרא. מי מרגיש, חש וחושש שיצרו מבקש לאבדו מן העולם. מי צועק עליו: "רשע!" מי חש "כי השונא הגדול שיש לך בעולם הוא יצרך... והוא יורע עליך בחציו הממיתים, לשרשך מארץ החיים" ("חובות הלבבות", שער יחוד המעשה פרק ה)!

והרוחנו להבין פשט בגמרא (סכה נב ע"א): לעתיד לבוא הקדוש ברוך הוא מביא ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים. צדיקים נדמה להם כהר, ורשעים נדמה להם כחוט השערה. ואלו אלו בוכים. הצדיקים בוכים, איך יכלנו לכבוש הר כזה. והרשעים בוכים, איך לא יכלנו לכבוש את חוט השערה.

ולא מובן: מה באמת היצר הרע, הר או חוט השערה?

והתשובה מובנת: לרשעים הוא חוט שערה, כי גם יצרם הטוב הוא כחוט השערה, ויש להקטין עבורם את להט היצר כדי לאפשר את ההתמודדות והבחירה. ולצדיקים, שיצרם הטוב כהר, גם היצר הרע כן, כדי לאפשר את בחירתם: "ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע", בשוה!

באים לפני אברכים, בני עליה מסולאים בפז, ממייתים עצמם באהלה של תורה ומתעלים ביראה, ונבוכים: היצר הרע מגיע ותוקף ככזו עצמה – ואינם מבינים שזו העדות וההוכחה והראיה לשגב מעלתם – שהרי זה לעומת זה עשה האלקים, "ובחרת בחיים"!

(והגדת)

הפרשה פותחת - אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושטריכם כל איש ישראל.

כותב הזוהר הקדוש – היום, זהו ראש השנה.

ממילא אם כתוב אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם, הכוונה היא לראש השנה.

הזוהר הקדוש, מביא את זה בכמה מקומות – בספר איוב (א, ו) ויהי היום ויבאו בני האלקים להתיצב על-ה' ויבוא גם-השטן בתוכם...

(מלכים ב' ב', ד) ויהי היום ויבא שמא ויסר אל-העליה וישכב-שמה...

אם כתוב כאן אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם, הכוונה היא לראש השנה. כולנו נתייצב לדיון, בראש השנה, כמו שכותב לנו ר' אמנון ממגנצא בפיט שלו – "וכל בעלי עולם, יעברון לפניו כבני מירון".

לפני שניגש לדבר על הנושא שאנחנו רוצים לדבר בו היום, שזה ענין ראש השנה ועבודת השופר בראש השנה, נעמוד קודם כל על נושא בפרשת השבוע, נקודה קטנה, ולאחר מכן, נעבור לעסוק בענין ראש השנה.

אומר רש"י על הפסוק - והוא יהיה לך לאלקים. לפי שדבר לך ונשבע לאבותיך שלא להחליף את זרעם באמה אחרת, לכך הוא אוסר אתכם בשבועות הללו, שלא תקניטוהו אחר שהוא אינו יכול להבדל מכם. עד כאן פרשתי לפי פשוטו של פרשה. ומדרש אגדה, למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקלות, לפי ששמעו ישראל מאה קלות חסר שתיים, חוץ ממ"ט שבתורת כהנים, הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפיסם אתם נצבים היום, הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כליה והרי אתם קימים לפניו.

שואלים כל המפרשים, על דברי חז"ל האלה – לכאורה, משה עשה כאן דבר והיפוכו, הוא הפחיד את עם ישראל ב-צ"ח קלות, או עוד 49 קלות, בפרשת כי-תבוא, וביחד 147 קלות, ואחרי שעם ישראל נבהל, הוא אומר להם - הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כליה, אז אל תהיו בלחץ.

לכאורה, הדבר הזה לא מובן, אם אתה מעוניין להביא אותם לחרדה, אז למה אתה מרגיע אותם? זאת השאלה שכולם שואלים.

ישנו משל נפלא של המגיד מדובנא – משל למלך, שהיה לו בן חולה מאוד, והבן שלו שכב במיטה עם חום גבוה, קודח מחום, כבר לא אוכל כמה ימים, וכל הרופאים מנסים למצוא מה פשר המחלה, ולא מוצאים את הסיבה...

אומרים למלך – תשמע, יש רופא אחד באוסטריה, מומחה גדול, אולי תזמין אותה, והוא אולי ימצא מזור לבנך.

הזמין אותו המלך ואמר לו – תקבל כל סכום שתצרצה, רק תרפא את הילד שלי.

הרופא מגיע, הוא בודק את הילד ואומר למלך – אדוני המלך, מצאתי את הבעיה של הבן שלך, יש לו דלקת בקיבה, הוא צריך להקיא את הדלקת הזאת, אחרת יצטרכו לפתוח את הבטן.. אין ברירה אחרת..

שואל אותו המלך – איך גורמים לכך, שהוא יוציא את הדלקת?

אמר לו הרופא – אם הוא יקיא כמה פעמים, אז ההקאה תוציא את המיצים של הקיבה, וזה יגרום לו להקיא את המוגלה.

אמר הרופא – ארשום לו כדורים, הוא יתחיל להקיא - פעם, פעמיים, שלוש.... עד שתצא מוגלה עם דם, ונדע שהוא התרפא.

אומר המלך לרופא – אדוני, הבן שלי לא לוקח כדורים, חוץ מכדורי פלאפל, הוא לא מכניס שום כדור לפה ©

אם אתה רוצה, אתה יכל לתת לו בזריקות.

אמר הרופא – אין לזה זריקות. או סירופ או כדורים.
אמר לו המלך – לא זה ולא זה. בפה, הוא לא מכניס כדורים.
אמר לו הרופא – בסדר.... מוציא את הפנסק, ומתחיל לרשום מרשמים....

שואל אותו המלך – אדוני הרופא, למי אתה רושם את זה? למי זה הולך?

זה בשביל הבן שלך!

אדוני, לא שמעת שהבן שלי, לא בולע כדורים???

שמעתי, ואני רושם תרופות.

טוב... הוא מסיים לרשום ונותן למלך – קח, לך תשלח מישוהו שיביא את התרופות.

הולך השליח, וחוזר מבית מרקחת, עם שתי סלים ותרופות.

הוא נכנס לחדר, והמלך מסתכל ושואל אותו – למי זה הבית מרקחת הנייד הזה?!

זה לבן שלך.

הבן שלי??! אין סיכוי, הוא אפילו כדורי מציצה לא לוקח, אין מה לדבר!

טוב שמעתי אותך... תן לעבוד... לוקח את הכדורים ומתחיל לכתוש אותם...

המלך מסתכל ולא מבין מה הולך כאן....

אחרי שגמר לכתוש חצי שקית, התחיל לפזר אותה מסביב לראש של החולה...

החולה נושם את הריח של האבקה... פתאום.... בעעעע.... התחיל להקיא...

יופי.... זה עובד...

לוקח עוד אבקה... עוד פעם מקיא... עוד אבקה... עוד פעם מקיא.... ככה עשר פעמים.

ב"ה יצאה המוגלה...

אמר לו הרופא למלך – אחרי שאמרת לי שהוא לא מוכן לקחת תרופות, הבנתי מה שאתה מדבר. אם הוא היה מוכן לקחת תרופות, יכלנו לפתור את זה בקופסה אחת, אבל אם הוא לא מוכן לקחת, אז אין ברירה, צריכים לכתוש לו הרבה תרופות.

אומר המגיד מדובנא – אם עם ישראל היתה בו יראה, לא היו צריכים את הקללות מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה

כשהקב"ה ראה שהם לא מפחדים, אז צריכים 98 קללות.

כשעם ישראל מפחד מזה, אמר להם הקב"ה – זה מה שרציתי. אם הייתם מפחדים בלי זה, לא היה צריך את כל הקללות. כל ה-147 קללות, צריכים כדי להביא אתכם למורא. זה היסוד!

באים רבותינו ואומרים - אתם נצבים היום כלכם – אחד הדרכים

להגיע לזכייה בדיון, הוא זה שאדם מפחד מן הדין. אם אדם ניכנס שקט ושליו, ליום הדין, הוא מאחל לעצמו ברכה "שלום יהיה לי", הוא מאחל לעצמו, כתיבה וחתומה טובה.

מה רע, שישים שנה לא השתניתי, לא לטובה ולא לרעה, אז למה שיהיה לי יותר גרוע?!

אומרת התורה - (דברים כט, יח) והתברך בלבנו לאמר שלום יהיה לי כי בשורות לבי אלך למען ספות הרוה את הצמאה – זה הדבר הכי גרוע שיכל להיות! {יט} לא יאבה ה' סלח לו...

ממילא, אחד הדברים שמסייעים לאדם לזכות בדיון, זה כאשר אדם מפחד מיום הדין. עצם זה, זה מראה, שהוא יודע שיש כאן מלך, שיושב בדיון, וגוזר, וכותב וחותם, וכולם כעוברים לפניו, אחד אחד. אי אפשר לשקר אותו, הקב"ה בוחן את הלב שלך, הוא יודע אם ההבטחה שלך, היא הבטחה. אם ההבטחה היא אמיתית וכנה באותו זמן, זהו יום הדין.

ברגע שאדם בא עם מורא ופחד, ביום הדין, זה עצמו מהווה זכיה ביום הדין.

(ברוך שאמר)

"כי אתם ידעתם את אשר ישבנו בארץ מצרים ואת אשר עבדנו בקרב הגויים אשר עברתם ותרואו את שקוציהם ואת גלוליהם עץ ואבן כסף וזהב אשר עמהם, פן יש בכם איש או אישה או משפחה או שבט אשר לבבו פנה היום"

מה היה שם בארץ מצרים? הלא בשנה האחרונה לפני צאתם הם נבדלו מהמצרים מאד. שנה שלימה היו עטופים בניסים ללא שעבוד, העלו אותם לשמים כביכול. ה' הכניס אותם לבית הספר השמימי, הכינו אותם לקראת

היום? עד היום פשוט לא חשבתי על סליחה ומחילה, אבל כאשר מבקשים מה' שיאמר לנו סלחתי, חוששים: מי יודע אולי אין לי סליחה, ופחדים. נפלא מאד. גיוואלדיג.

אמרנו מי כעמך ישראל! אני יכול לספר לכם עובדה שעדיין מצלצלת באזני למרות שחלפו מאז שבע עשרה שנה (בתשכ"א) כשראיתי איך אפילו רשעים שבך יש בהם ריח יהודים!

בליל יום הכיפורים הלכנו יחד בחזרה מהתפילה, משיבת חברון - לשערי חסד.

היה שקט ברחוב. אתם יודעים כי השקט שורר ברחובות בליל יום כיפור, זהו לילה כמעט יחיד מכל לילות השנה. הקב"ה שולח לעולמנו יום כזה מלא השפעה של קדושה, אך הנה כאשר הגענו לא רחוק מכיכר הדווידקה, שמענו שירה שבאה מרחוק. שרים! מי שר? ועוד שירה בתערובת!?

פסענו הלאה בדרכנו דרך מחנה יהודה, לכיוון שערי חסד, והתקרבונו למקור השירה, שומעים את השירה: "מה נשתנה הלילה הזה?" אחד שר וכולם אחריו:

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות, שבכל הלילות אנו אוכלים שתי כיכרות והלילה הזה איננו אוכלים כלל?
כי היום - יום הכיפורים."

שבכל הלילות אנו רוקדים והלילה לא?

"כי יום כיפורים היום". כך המשיכו לפרט חטאים ועונות שהלילה הזה, לא. "כי יום הכיפורים". אחד שר והכל אחריו בשיר ובזמר...

בתחילה נדהמתי, אבל ברגעים שאח"כ אמרתי לעצמי: ריבונו של עולם, כזה כל נדרי אצל כאלו עמי הארצות - שווה משהו בכל זאת. הם הרי בורים שאינם יודעים מאומה ועם זאת יום הכיפורים שווה בליבם - כל נדרי הלזה גם כן עולה לפני כסא הכבוד, כי בוודאי שגם את אלו הקב"ה לא יעזוב - "כי לא ידח ממנו נידח" אף הם אולי יזכו ל"ושבת עד ה' אלווקי!" אם יהודי נאחז אפילו במשהו קל ביותר - בפירור. "אם יהיה בקצה השמים משם יקבצך ומשם יקחך" את אותו לב של יהודים אלו. ה' רואה.

שנזכה! שנתקרב לה' לתשובה שלימה וגאולה קרובה. "ושבת עד ה' אלווקי" ושמעת בקולו".

"ושבת עד ה' אלווקי ושמעת בקולו" (א)

לפעמים הקב"ה מאיר לאדם את דרכו אפילו על ידי בעלי חיים!

בספר "עיני ה'" מספר הרב ד"ר מאיר וינקלר סיפור מדהים בענין זה:

דניאל אביר מתגורר באחד מפרוורי העיר בני ברק. חזית הבנין שלו פונה לעבר העיר המאוכלסת בצפיפות, אולם מאחורי הבנין משתרע שדה פתוח, רחב ידיים. דניאל אוהב את מיקומו של ביתו, המשלב את היתרונות הטמונים במגורים בקרב קהילה דתית גדולה, יחד עם המרחבים של השדות הסמוכים. אחת הסיבות לכך שדניאל מעדיף את המרחבים הללו, היא שהם נוחים לו ולחית המחמד שלו. דניאל לא מגדל בביתו כלב או חתול. יש לו תוכי גדול, ירוק כנף ופטטון! אמנם, בדרך כלל לא תמצאו חיות מחמד בבתי דתיים, ובוודאי שלא תוכים, אולם דניאל אוהב ציפורים מכל הסוגים. וכאשר מתגוררים בבית בקצה העיר, פחות אנשים עלולים להיות מוטרדים מפריצי הקרקורים הרעשניים, התוקפים את התוכי לפעמים.

כאשר רכש דניאל את התוכי שלו, הוא החליט ללמדו מלים או ביטויים שיתאימו לסביבה הדתית בה הוא גר. לאחר אילוף ממושך וסבלני, למד התוכי לומר "גוט שאבעס" ו"שמע ישראל", ובתשובה לשאלה: "מה שלומך?" היה משיב: "ברוך ה'!"

מדי פעם הוטרדו אמנם, שכניו של דניאל מקרקוריו של תוכי, אולם ההנאה שנגרמה לילדי השכונה מן הציפור המשעשעת, פיצתה אותם על המהומה והרעש.

יום אחד, עלה דניאל על גג ביתו, לבדוק את דוד השמש שלו. זרם המים נחלש לאחרונה, ודניאל רצה לחסוך את התשלום לטכנאי, והחליט לנסות ולתקן את התקלה בעצמו.

הוא עמד על הגג, והתוכי יושב על כתפו כרגיל. בעוד התוכי מקרקע בקול: "ברוך ה'! גוט שאבעס! שמע ישראל!" ניגש דניאל לביצוע מלאכת התיקון, בשיטת "עשה זאת בעצמך".

בעוד הוא מתעסק עם צינורות המים, פרץ לפתע זרם מים רותחים, והקפיצו לאחור.

הוא אמנם היה רזוי דיו כדי להינצל מכוויות, אולם התוכי נבהל כהוגן, והתעופף הרחק מן המקום. במרחק של קילומטר וחצי בערך, במגרש כדור גל שומם, צנח התוכי, המום ומטושטש.

באותה עת, פסע לו נתנאל אלחנן לצד המגרש, כאשר הבחין לפתע בערימת נוצות בצבע ירוק עז. הוא התקרב כדי לבדוק במה מדובר, ונדהם למראה התוכי, שהיה אמנם חי, אך חלש מאד. נתנאל הוא אדם עדין וחובב טבע מטבעו, ומיד החליט לקחת את התוכי לביתו, ולטפל בו עד שיתחזק.

המחשבה השניה שהתעוררה בו היתה: כמה ישמחו ילדיו הקטנים למראה התוכי. ללא היסוס, אסף דניאל בידו את התוכי התשוש, ולקחו לביתו.

לאחר מספר ימי טיפול מסור בבית משפחת אלחנן, התחזק התוכי, ולקראת סוף השבוע שב לקרקר במלוא הבטחון. חלפו שבועיים נוספים, והוא החל "לדבר".

בוקר אחד, החל התוכי קורא בקול: "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד!" נתנאל לא האמין למשמע אזניו. הוא עצר על מקומו. האמנם קראה הציפור קריאת שמע? שאל את עצמו. לאחר מספר דקות קיבל את תשובתו.

התוכי שב על דבריו. ובכן, הוא לא טעה! הציפור אמנם קראה קריאת שמע!

לאחר שלושה ימים של קריאות אלו, הרגיש נתנאל שהוא המום. "אלישבע", פנה לאשתו, "האם חשבת על כך שאפילו אני לא קורא קריאת שמע - והנה לפני יצור - ציפור - הקוראת קריאת שמע כל יום!"

נתנאל לא יכול היה להרגע. למרות שלא היה דתי, ומעולם לא היה דתי, ידע מספיק כדי להכיר את מילות קריאת שמע. והמחשבה שציפור אומרת אותן הטרידה אותו ולא נתנה לו מנוח. לבסוף, אמר לאלישבע שהוא חושב להתפלל שחורית בבית הכנסת המקומי, כדי לומר קריאת שמע בבוקר. (לעתים השתתף בתפילות, וכך ידע שקריאת שמע נאמרת בכל יום.)

להפתעתו, לא רק שאלישבע הסכימה לכך, היא בהחלט עודדה אותו. "כמובן שעליך ללכת!" אמרה, "התוכי יכול לומר 'שמע' בבית, אבל רק יהודי יכול לכת לבית הכנסת"

ואמנם, נתנאל הלך לבית הכנסת, והרגיש שם כל כך טוב, עד שהחליט לשוב למחרת.

תוך זמן קצר, הפך לאחר מן התפילים הקבועים במנין של הבוקר. לבסוף, החל נתנאל להרגיש מבוכה כאשר הסיר את הכיפה מעל ראשו בתום התפילה, לאחר צאתו מבית הכנסת. יום אחד השאיר אותה על ראשו, ושוב - להפתעתו - ביטאה אלישבע את הסכמתה.

וכך, בהדרגה, החליטו השניים לסעוד סעודת ליל שבת עם המשפחה, כולל נרות דולקים וקידוש. מנהג זה הוביל אותם לרצות לשמור שבת כהלכתה, ולבסוף להרחבת ידיעותיהם ביהדות.

צמאונם לדעת עוד ועוד הביא את משפחת אלחנן לסמינר של "ערכים" לזוגות צעירים. עבורם, חיזק הסמינר את המחויבות אותה חשו עוד קודם לכן. בסמינר הושמעו הרצאות שונות מפי צוות "ערכים", וכן התקיימו סדנאות שונות, אותן ניהלו מתנדבים מקומיים. אחד מהם היה דניאל אביר.

במהלך ההפסקה הקצרה, הסתובב דניאל בין המשתתפים וערך היכרות קצרה איתם. הוא הציג עצמו בפני כל אחד, וכאשר נתקל במישהו מן הסביבה, הזכיר את התוכי שנעלם לו. "האם ראית במקרה תוכי ירוק? לפני מספר חודשים נאבד לי..."

כאשר שמע נתנאל את דניאל שואל אנשים על התוכי, הבין מיד שבודאי זהו התוכי החדש "שלו". הוא לא אמר לדניאל דבר, משום שלא רצה להחזירו, אך יחד עם זאת בירר והשיג את שמו וכתובתו של דניאל.

למחרת, שוחח נתנאל עם רב בית הכנסת שבשכונתו. "כבוד הרב, האם עלי להחזיר את התוכי? כולנו מחבבים אותו כל כך, ואשתי ואני קשורים אליו במיוחד, משום שדרכו מצאנו אתה דרך חזרה ליהדות".

הרב התיישב והסביר לו באורך רוח כי השבת אבידה הינה מצווה גדולה מן התורה (דברים כב: ג-א). "בתקופה זו הנך לומד ומתחזק בקיום המצוות, ולכן" הטעים הרב, "עליך להתייחס לכך כהודמנות נפלאה לקיים מצוה חדשה."

בנוסף לכך, הוסיף הרב ואמר, "ציפור זו היא שהביאה לכך שכל בני משפחתך חזרו בתשובה. האמנם אין זה מן הצדק שתקיימו את מה שהתורה מלמדת אתכם, ותשיבו את התוכי לבעליו החוקיים?"

נתנאל הסכים. למחרת, הביא את התוכי לדניאל, והסביר לו את השתלשלות העניינים.

דניאל שמח מאד על כך שהתוכי והשב לו, אך יותר מכך שמח כאשר נודע לו מה הספיק התוכי שלו לבצע בתקופת היעדרו.

"ידעתי שזה רעיון טוב ללמד את התוכי שלי קריאת שמע", אמר לנתנאל בסיפוק, "אך מעולם לא חלמתי עד כמה טוב הוא הרעיון!"

(לאור הנר)

כך דרכו של היצור הרע

"ואם יפנה לבבך ולא תשמע, ונדחת והשתחית לאלהים אחרים, ועבדתם" (דברים ל, יז), פרש רבנו יצחק קארו זצ"ל [דור מן ה"בית יוסף" זצ"ל] שעברה גוררת עברה (אבות מ"ד מ"ב), ומפנית לבבך, שלא תשמע לדברי התורה, תתן מקום ליצר הרע להדיחך. ובודאי ידיחך, כי התבלין שבראתי ליצר הרע הוא התורה (קדושן ל"ע"ב), כמו שאמרנו: אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש, אם אבן הוא נמוח ואם ברזל הוא מתפוצץ (סכה נב

אגעד אנק

על פרשת השבוע

י"ט ראש השנה תשפ"ב

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

אלא, כותב הגאון הקדוש מאוסטרובצא זי"ע הפי' הוא כך, דיודע דפרה אדומה היא חוקה. וקשה, הרי באמת יש טעם של ר' משה הדרשן לכפר על עון העגל? ואומרים בשם הרבי רבי אלימלך מליזענסק זצ"ל, דפי' הוא כך, שהשטן והאומות העולם מונין את ישראל מה טעם יש במצוה זו, והם שאלו במכוון כדי שאנו נשיב להם שהיא לכפר על עוון העגל, והם מתכוונים להזכיר מעשה העגל כדי לעורר קטרוג על ישראל אז אנו צריכין להשיב להם זאת חקת התורה, שהפרה היא חקה בלי טעם ויסתם פיהם. וכן העניין בתקיעת שופר, הטעם האמת הוא כדי לעררב השטן, אבל אנו מתכוונים להסתיר הטעם הזה שזה יזכיר שיש לנו עונות לכן אנו צריכים לומר "רחמנא אמר תקעו", בלי טעם, כדי לסתום פיות משטיננו ומקטריגיננו. (מאיר עיני חכמים)

אמר רבי יצחק למה תוקעין בראש השנה למה תוקעין רחמנא אמר תקעו אלא למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומשעין כשהן עומדין כדי לעררב את השטן (ראש השנה ט"ו) ופרש"י כדי לעררב שלא יסטיין כשישמע ישראל מחבבין את המצוות מסתמין דבריו. קשה להבין, למה יחדל השטן להסטיין כשיראה ישראל מחבבין מצוות?

וי"ל, חז"ל אמרו "גדולה תשובה שזדונות נעשות כשגגות איני והא אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות לא קשיא הא מאהבה זדונות נעשות כזכיות הא מיראה זדונות נעשות כשגגות" (יומא פ"ו) לכן כשיראה השטן שישראל מחבבין המצוות שזה מוכיח שהתשובה שעושים היא מאהבה ולא רק מיראה ותשובה מאהבה זדונות נעשות כזכיות שוב ירא השטן מלהשטין כי כל שהוא יסטיין יותר ויפרט יותר חטאים כן ירבו הזכיות לישראל מתוך כך מסתתמים דבריו ויחדל להשטין על ישראל.

(בעל ההפלאה, אוצר מרגליות)

פרשת העקידה

מצינו בפרשת העקידה שאמר לו הקב"ה לאברהם (בראשית כב יב): "אל תשלח ידך אל הנער..." מביא רש"י בשם המדרש: אמר לו אברהם אפרש לפניך את שיחתי, אתמול אמרת לי "כי ביצחק יקרא לך זרע" וחזרת ואמרת "קח נא את בנך" עכשיו אתה אומר לי "אל תשלח ידך אל הנער?" תמה הגאון מבריסק, רבי חיים הלוי זצ"ל, מדוע המתין אברהם אבינו לפרש את שיחתו עד האמירה השלישית "אל תשלח ידך אל הנער?" למה לא נקר במוחו שאלה זו מיד בשעה שציווהו הקדוש ברוך הוא "קח נא את בנך" אתמול אמרת "כי ביצחק יקרא לך זרע?"

בבואו להסביר את הענין סיפר רבי חיים: מעשה בחסיד אחד ששאלו מדוע מפלפלים ה"מתנגדים" תמיד בקושיות?! על מי הם מקשים, על הקדוש ברוך הוא? מכיון שבתורה כתוב כך - שיהיה כך; מה לכם ולקושיותו?

הצדיקו רבי חיים במדת מה, אלא שיש צורך להציב גבולות, אמר, איפה מותר להקשות ואיפה אסור.

מהו הגבול?

שנינו בברייתא דרבי ישמעאל: שני כתובים המכחישים זה את זה, עד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם.

כל זמן שלא מצינו "כתוב שלישי" המכריע, אסור להקשות על שני הכתובים הנראים כסותרים - למה כאן אמרה התורה כך, ובמקום אחר כך, גזירה היא ואין לך רשות להרהר. אולם כאשר מצינו כתוב שלישי, באופן זה נתנה לנו תורה רשות לחקור ולדרוש על אותם שני כתובים המכחישים זה את זה.

קושיא כזו היא אחת מהמידות שהתורה נדרשת בהן - והיא גופה תורה! מעתה, תתישב קושייתנו הנזכרת, כאשר שמע אברהם אבינו שני כתובים המכחישים זה את זה - אתמול שמע "כי ביצחק יקרא לך זרע", והיום שמע "קח נא את בנך", לא שאל ולא היקשה מאומה, כי

יש נוהגין לאכול תפוח מתוק בדבש (טור), ואומרים: תתחדש עלינו שנה מתוקה (אבודרהם), וכן נוהגין. (רמ"א, או"ח תקפג, א)

מה שאוכלים דבש, מובן, כיוון שהוא מתוק, אבל למה דוקא עם תפוח? כתב בזה הגה"צ רבי נתן גשטטנר זצ"ל "שו"ת" להורות נתן" יו"ד סימן קא) עפ"י דברי התוספות בברכות (לו, א) שתפוחים הם מכלל המאכלים שאינם הכרחיים לאדם, רק בגדר של תענוג בעלמא. וזה מה שמבקשים מהקב"ה שתהיה שנה טובה לא רק במה שמוכרח אלא בהרחבה ובהרווחה גדולה.

בספר ציוני תורה כתב: בהקדם דברי הגמרא (שבת פח, א) "אמר רבי חמא ברבי חנינא מאי דכתיב כתפוח בעצי היער וגו', למה נמשלו ישראל לתפוח? לומר לך, מה תפוח זה פריו קודם לעליו, אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע.

ממשיכה הגמרא ומספרת: ההוא צדוקי דחזייה לרבא דקא מעיין בשמעתא ויתבה אצבעתא דידיה (אצבעות ידיו) תותי כרעא וקא מייץ בהו (היה ממעכן ברגליו ואינו מבין, מתוך טירדא - רש"י) וקא מבען אצבעתיה דמא (עד שנטף ממנו דם) אמר ליה: עמא פיזיא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו, אכתי בפחזותייכו קיימיתו, ברישא איבעיא לכו למשמע אי מציתו קבליתו ואי לא לא קבליתו, אמר ליה אנן דסגינן בשלימותא (התהלכנו עמו בתום לב, כדרך העושים מאהבה וסמכנו עליו שלא יטענו בדבר שלא נוכל לעמוד בו - רש"י) כתיב בן תמת ישרים נתחם, הנך אינשי דסגן בעלילותא כתיב בהו וסלף בוגדים ישדם."

חזינן מהכא שהתפוח מרמז על אמירת "נעשה ונשמע", וכמו שכתב שם רש"י שזה מורה על אהבת התורה, והרי התורה נמשלה לדבש כדכ' דבש וחלב תחת לשונך. ואולי הבקשה ל"שנה טובה ומתוקה", קאי על דברי תורה, שמבקשים להצלחה בעמל התורה במתיקות, ולאהבת תורה, ולכן לוקחים דייקא את התפוח ומטבילים אותו בדבש ששניהם מורים על כוונה אחת של מתיקות ואהבת התורה.

בראש השנה יכתובו

לפני חלון ביתו של הבעל שם טוב עבר פעם שואב המים העירוני חייקל, קרא לו הבעש"ט ושאל, מה שלומך חייקל? נאנח חייקל ואמר: אוי רבי, רע ומר, לא עליכם, סוחבים את דליי המים הכבדים על המדרגות הגבוהות, ופרנסה מזה איננה. למחרת בראותו את חייקל עובר לפני חלון ביתו עיכב אותו הבעש"ט עוד פעם, ושאלו: ובכן מה שלומך חייקל ומה מעשיך? מה יש לעשות, משיב חייקל, תודה להשם יתברך על היש והקיים, כפי שהרבי רואה אותי, הריני כבר יהודי בא בימים ואף על פי כן השבח לאל עליון, יש לי עוד כח לסחוב ולשאת את דליי המים הכבדים על המדרגות הגבוהות, וברוך השם איכשהו מתפרנסים מזה.

אותה שעה פנה הבעש"ט אל תלמידיו, ואמר, תמיד היתה מטרידה אותי הסתירה בין שני מאמרים, במקום אחד אומרים חז"ל "אדם נידון בראש השנה", ובמקום אחר "אדם נידון בכל יום" (ראש השנה ט"ז) והנה בא חייקל שואב המים ויישב לי את הסתירה הזאת כפי שאתם רואים, הרי זה אותו חייקל עצמו, אותם דליי מים כבדים עצמם, אותן מדרגות גבוהות עצמן, אף על פי כן היה חייקל אתמול ממורמר והתאונן על מצבו הקשה, ואילו היום הוא שמח ומרצה.

וזה הוא הפשט של שני מאמרים הללו, לעולם באמת אדם נידון בראש השנה, ואז מזונותיו של אדם קצובין לו, אז קובעים שיהא חייקל מתפרנס כל השנה משאיבת מים, אבל אם יהיה חייקל מרוצה מאומנותו או לא, על כך אדם נידון בכל יום, בכל יום ויום קובעים בשמים למעלה איך יהא חייקל מרגיש עצמו באותו יום, מרוצה או אינו מרוצה חלילה. (מאוצרנו הישן)

תקעו בחודש שופר

בגמ' למה תוקעין רחמנא אמר תקעו וכו'. יש להבין, וכי לא ידע התנא טעם התקיעות כדי לעררב השטן?

ואמרו שם בגמרא: מפני מה אין כהן גדול נכנס בבגדי זהב לפני ולפנים לעבד עבודה, לפי שאין קטגור נעשה סגור, והזהב יזכיר את חטא עגל הזהב.

ושאלו: אם כן, מדוע עובד הוא בבגדי זהב בבית המקדש? וענו: מבפנים קא אמרינו, אין הדברים אמורים אלא בקדש הקדשים.

והקשו: והלא השופר מבחוץ הוא, ומדוע אסרו שופר של פרה מטעם "אין קטגור נעשה סגור", והלא אין כלל זה אמור אלא בקדש הקדשים. ותרצו: כיון דלזכרון הוא, מבפנים דמי.

וכתב על כך רבי ישראל מסלאנט זצ"ל, וזו לשון קדשו: "וכאשר כח הציור מועיל למוסר, יציר האדם בעצמו, אילו היה כהן גדול, והיה צריך להכנס ביום הכפורים לבית קדש הקדשים, היה חרד מאד לנפשו פן תפגעו רעה חלילה -

כן יחזק אמונתו באמונת חכמים רבותינו חכמי התלמוד ז"ל אשר פסקו ופסלו שופר של פרה משום שאין קטגור נעשה סגור. הגם שבבית המקדש המקדש בבגדי זהב נכנסים, אכן שופר כיון שלזכרון בא, והאדם נזכר ונשפט על כל מעשיו, ככהו גדול הנכנס לקדש הקדשים הוא, והדברים כהויתם! ומא מאד יחדר לב האדם המעמיק בדבר הנורא הזה!" איזה אוצר הנחילנו!

לדמות עצמנו בשעת תקיעת השופר, כאלו אנו עולים בחיל וברעדה בט"ו מעלות עזרת הנשים, נכנסים בשערי ניקנור הנשאים, ובאים לעזרה.

משמאל מתנשא המזבח הענק, עשר אמות גבהו, ומולנו כתל המקדש, מתנשא לגבה מאה אמות, מחפה רבדי שיש כחל ירק ולבן, כאדות ים.

עולים במעלות אל שער האולם, וסביבו שריגי גפן הזהב, המקיפים אותו סביב סביב לרום ארבעים אמותיו, עד לנברשת הזהב והאלמטרות שבגבהו, ופנימה בחרדת קדש.

מזבח הקטרת מולנו, השלחן מימין והמנורה דולקת משמאל. מצדה, פרופה הפרכת הנשאה, ואור מפלא רום מעלה נוגה בעדה, האור המבהיק הבוקע מבית קדשי הקדשים.

בחיל וברעדה נכנסים אנו בשביל שבין שתי הפרוכות, והאור הולך ומתעצם, בוהק ומסנור.

עוד מעט נפנה, ונעמוד מול -

נעמוד מול -

מול ארון הברית, ובו לוחות הסנפירינות החקוקים באצבע אלקים. כפרת הזהב ועליה שני הכרובים פורשי הכנפים. משם בקע הדבור למשה, זה מקום השראת השכינה. ואני, כמו שאני, אני בלי כחל ושרק, אני בקטנותי ובחסרונותי, נסקר ונסרק ונזכר -

אני, שאמש בקשתי בזחיות שנה של תפוח בדבש, שאהיה לראש ולא לזנב, עומד ורועד, חשוף לאור השכינה, בשקוף מחלט -

ורעדה זו, חרדת הדין, היא שתועיל, שתצדיקני במשפט!

אוצרו של רבי ישראל מסלאנט.

אבל הבטחנו גם סיום. ונפתח בספור מן המדרש (בראשית רבה סה, כב). כשבא יעקב לקבל את הברכות, נאמר: "וירח [יצחק] את ריח בגדיו, וירשו: ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'" (בראשית כז, כז), ודרשו בגמרא (סנהדרין לו ע"א): אל תקרי "בגדיו" אלא בוגדיו". וכאורו, שעמד לתת הברכות לא לבנו בלבד, אלא לעם שיקים. והשקוף ברוח קדשו מי יהיו בני העם, עד לאחרונים שבהם, עד לבוגדים, ונחה דעתו. וכדגמה, הביא המדרש סיפורו של יוסף משיתא.

בשעה שבקשו שונאים להכנס להר הבית, אמרו: יכנס מהם ובהם תחלה. אמרו לו: "עלה, ומה שאתה מוציא יהיה שלך".

נכנס, והוציא מנורה של זהב.

אמרו לו: "אין דרכו של הדייט להשתמש בזו. אלא הכנס שוב, ומה שאתה מוציא יהיה שלך".

ולא הסכים.

הציעו לתת לו גבית המס בכל ארץ ישראל לשלוש שנים, ולא הסכים. אמר: "לא דיי שהכעסתי לאלקי פעם אחת, אלא שאכעיסנו פעם שניה!" מה עשו, כבלו אותו בשלחן של נגרים, והיו מנסרים בו, והיה צווח ואומר: "וי, אוי, שהכעסתי לבוראי!"

תמה הרב מפוניב' זצ"ל: מה ארע כאן -

אדם שהיה מוכן להכנס לבית המקדש ולבזז אוצרותיו בעד בצע ממון, שהחפץ הראשון יהיה שלו. ומה יכול היה להרויח מהמנורה, הן הציעו לו את כל גבית המיסים בכל הארץ לשלוש שנים, מאות מיליונים -

אין, מדרגת היהודי השפל ביותר, המתיוון היחיד שהסכים לבזוז את בית ה', הפך בתוך שעה לקדוש, למוסר נפשו בפעל של קדשת השם!

וענה: כי נכנס לבית המקדש. והנכנס לבית המקדש, אפילו יהיה מתיוון שפל, אפילו אם נכנס לבזוז, יצא אדם אחר, מוסר נפש על קדשת השם!

ואם כך - אוי, אם כך -

לא משלי הוא עצה נפלא וסגולה בדוקה של קדוש ישראל, רבי ישראל מסלאנט זצ"ל ("אור ישראל", אגרת ז), אלא שאנו נוסיף לה הקדמה וסיום.

ידועים דברי רבי ישראל מסלאנט זצ"ל, שהעצה לזכיה בדין היא חרדת הדין. וראיתו מדברי הגמרא (ראש השנה טז ע"ב) שכל שנה שרשה ועניה בתחלתה מתעשרת בסופה, ופרש רש"י: שישאל עושים עצמם רשים ועניים בראש השנה לדבר בתחנון ותפלה. כענין שנאמר: "תחנונים ידבר רש" (משלי יח, כג). והיו בשברון הלב, כמו שאמרו (ראש השנה כו ע"ב) ששופר של ראש השנה מצותו שיהא כפוף, לרמוז שכמה שמכופף ומשפיל עצמו בתפלתו, עדיף.

השאלה, איך מגיעים לכך והלב אטום ומאובן, סגור ומסוגר. איך בוקעים, איך סודקים, איך פותחים וכו' כחדה של מחט.

ויש לו כאמור עצה, והיא יסוד עמק בנפש האדם. לכן ראוי להציבו ולבארו. שנינו (סנהדרין מב ע"א), שכל מברך את החדש בזמנו כאלו מקבל פני שכינה. מדוע, מכל התפלות והברכות, נתיחד ענין קדוש הלבנה והשוה לקבלת פני שכינה? פרש רבנו יונה (בבאורו על הרי"ף, סוף פרק ד דברכות) שאמרו (ראש השנה כה ע"א) שהירח "פעמים שבא בארכה, ופעמים שבא בקצרה". בכל שעה משעות היום, יודעים אנו לומר היכן השמש עתה. אבל מי יודע היכן יראה הירח הלילה? מקומו תמיד מפתיע. ומכיון שכך, מעורר התפעלות ואנו רואים בו את יד ה' הממקמו במשמרתו ברקיע כרצונו, וזה ענין "קבלת פני שכינה". וכבר העיר רבי ירוחם ממיר זצ"ל ("דעת חכמה ומוסר" ח"א מאמר מ) שהיודעים והמבינים מכירים מסלול הירח ואינם מפתעים. אך אין זה משנה עבורנו. כי עלינו להתפעל גם מזריחת השמש ושקיעתה, ולהלל על כל נשימה ונשימה. אבל זו ידיעה בשכל בלבד, והידיעה השכלית אינה פועלת על הלב. שפת הלב היא התפעלות, ואם אנו מתפעלים מן הירח, הרי זה בגדר "קבלת פני שכינה" עבורנו.

כשנפטר הסבא מקלם זצ"ל, מסרו בנו וחתנו את סדור כתביו, המוני שיחותיו ומאמריו לתלמידו רבי ירוחם ממיר. במשך שנים שקד על מיונם וסדורם, מקיפים הם ים של נושאים. ומה בחר לקבע בראש, במה בחר לפתח את שני כרכי "חכמה ומוסר"? במאמר אודות "כח הציור", שהוא הפועל על הלב ומביא להתפעלות. ומצאו בצווי התורה: "אם כסף תלוה את עמי", איך יוכל האדם לפעל על עצמו להלוות, ובלא רבית, ושלא להיות כנושה, ושלא ירע לבלו, באמצעות "את העני עמך" (שמות כב, כד), פרש רש"י: הוי מסתכל בעצמך, כאלו אתה עני: באמצעות "כח הציור"!

נצטוונו לזכור את יציאת מצרים, ולספרה בהרחבה. "יכול מראש חדש, תלמוד לומר: ביום ההוא. אי ביום ההוא, יכול מבעוד יום? תלמוד לומר: בעבר זה, לא אמרתי אלא בשעה שמצא ומרור מנחים לפניך". מה מוסיף ליל היציאה, ומוסיפים המצה והמרור? ציור מוחשי!

לא נחה דעת הסבא מקלם, עד שבקש מהקודש ברוך הוא שיראהו ולו בחלומו, את הגיהנם. וראיה היתה לו, שהראיה תשפיע רבות. שאמרו (במדבר רבה כג, ה). תנחומא מסעי ד) שהקדוש ברוך הוא הראה למשה רבינו מה שבשמים ממעל ועל הארץ מתחת. הראהו גיהנם, והתחיל משה מתירא. הרגיעו: "הראיתך בעיניך, ושמה לא תעבר" (דברים לד, ד). והלא על משה רבינו אמרו (ברכות לג ע"ב) שהיראה דבר קטן היא לגביו, ועם כל זאת כשראה נתירא יותר: כח הציור!

הסטיפילר זצ"ל הביא דברי הגמרא (נדרים כב ע"א): כל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו, ולא עוד אלא שחלי התחנותיו המכלה עינים ומדאיב את הנפש שולט בו. ותמה: הרמב"ן כתב (בהקדמה פרושו לאיוב) ששעה אחת בגיהנם נוראה משבעים שנות יסורי איוב בעולם הזה. ולאחר שאמרו שכל מיני גיהנם שולטין בו, כל הסוגים והמדורים, הוסיפו: "ולא עוד", יותר מזה, ששולט בו חלי התחנותיו? אבל מה נעשה, וזה האדם: הגיהנם בידיעה, והתחנותיו מרגשת ומוחשית. האדם אינו מתפעל מידיעותיו אלא מתחושותיו!

הכלל: לא נחה דעת הסבא מקלם זצ"ל עד שקבע נחרצות: "ההפרש מה בין צדיק לרשע הוא רק כח הציור - כי מי לא ידרוש טובה מתמדת, וכלו טוב? רק כח הציור חסר לרשע, ולא חסרון אמונה כסברת העולם, ("חכמה ומוסר" ח"א מאמר כח). שהרי "יודעים רשעים שדרכם למיתה" (שבת לא ע"ב), אלא שהידיעה אינה משפיעה על האדם. ו"איזהו חכם, הרואה את הנולד" (תמיד לב ע"א). גם הרשע יודע את הנולד. ברם החכם רואהו, במוחשיות. מגיס את כח הציור, ולכן גובר הוא על יצרו.

נסכם, אפוא: העצה לזכיה בדין היא חרדת הדין, ואיך נוכל לחרד והלב אטום. והתשובה, שהלב מתפעל מדבר מוחשי, מציור חי. ואם נמצא ציור שכזה ולבנו יפתח, נזכה בדין. מצא עבורנו רבי ישראל מסלאנט ציור כזה בדברי הגמרא (ראש השנה כו ע"א).

ששינוי במשנה: כל השופרות כשרים, חוץ משל פרה. ואחד הטעמים, משום שיזכיר את חטא העגל, ואין קטגור נעשה סגור.

הרי "שופר, כיון דלזכרון הוא, כלפנים דמי" -

לא כבית המקדש, כאולם וכהיכל, אלא כקדש הקדשים ממש -
הרי צריכים לנו לצאת משם אחרים! אוי, כמה אחרים! (והגדת)

למנצח לבני קרח מזמור - רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל

כתוב בפרשת קרח "ויקם משה וילך אל דתן ואבירם וילכו אחרי זקני ישראל" מבאר רש"י מדוע הוא הלך אליהם? "כסבור שישאו לו פנים". משה רבינו רצה להציל אותם ברגע האחרון, אולי אם אבוא במיוחד אליהם יהיה להם אביסלע' דרך ארץ = מעט דרך ארץ. מה הם עשו? "ודתן ואבירם יצאו ניצבים פתח אוהליהם ונשייהם ובניהם וטפם".

יהודי רגיל הלומד ומבין כי הנה משה רבינו ניסה, רצה, אך לא הצליח לפעול מאומה. איש האלוקים קם והלך אל החוטאים האלו אך ללא הצלחה ליבם נשאר קשה כאבן - "ויאבדו מתוך הקהל".

והנה כאשר תעיינו במדרש תראו "בשכר שהשכים משה לפתחם זכה להציל ארבעה צדיקים מדינה של גיהנום ואלו הם שלושת בני קרח ואון בן פלת" (ולא קשה ממה שאמרו חז"ל "און בן פלת אשתו הצילתו" כי כידוע זה זה גורם).

ברגע האחרון ממש שאפילו בפה כבר לא יכלו לשוב, בשנה האחרונה בלב "רחש ליבם דבר טוב" ואז "מקום נתבצר להם". כיצד באמת התנהלה החזרה בתשובה שלהם, הרי הם היו עם קרח?!

חז"ל מגלים ומספרים לנו.

בעיצומה של המחלוקת הם ישבו ביחד עם אביהם קרח, והנה משה רבנו ע"ה עבר לפנייהם. הם חשבו לעצמם: מה עושים עכשיו? אם נעמוד לכבודו של משה רבינו זו פגיעה באבא והתורה אמרה 'כבד את אביך ואת אימך'! אך מאידך גיסא לא לקום וכי אפשר?! הם התגברו על עצמם וקמו "באותה שעה רחשו ליבם לתשובה" מה הכוונה? הם לא שבו עדיין בתשובה כי אם שבו מה חיפשו בגיהנום, אלא שמעשה ההתגברות, אע"פ שהיה לא נעים שברו את עצמם וקמו, המצווה הזו נתנה להם את הכח אחרי זה - שיחזרו בתשובה.

אנו לא יודעים כיצד הדברים הללו עובדים בדיוק. אדם עושה מעשה שלכאורה כלום, כמו מעשהו של משה רבינו ע"ה, שהיה אפשר לחשוב כי לא פעל שום דבר בהליכתו, אבל חז"ל מלמדים אותנו כי בשכר הליכתו פעל אצל אחרים. בתפילה מצינו כעין זה: באבות דר' נתן כתוב "יש תפילה שמועלת אחרי מאה שנה", אתה מתפלל ולא עוזר ולפתע בעתיד הרחוק התפילה מועילה. הסטייפלער זי"ע היה אומר: רואים בעלי תשובה שגם אבא ואמא שלהם היו חוטאים לה', אך שבו בתשובה מחמת הדמעות של הסבתות, הינו שהתפילות הועילו לאחר עשרות שנים. כך גם במעשים.

המגיד דורש לאוזניים אטומות

אתם יודעים? המגיד מקולמאני רבי הלל זצ"ל, נסע ברכבת וראה חייל יהודי שמוציא מתיקו כריך (סנדוויץ) ומתחיל לנגוס ובתוכו בשר לבן רח"ל (על פניו הכיר כי הוא יהודי), המגיד ניגש ושאל: "מה אתה אוכל?" "כן, כן, אני אוכל מה שאתה רואה..."

"אתה יהודי?"

"כן, נכון". "יהודי אוכל דבר אחר?! תמה. כן".

המגיד החל לומר לו מוסר, לדרוש דרשה, הסביר לו מה זה עבירה בכלל? ומה חומרתן של מאכלות אסורות. דיבר ודיבר. דרשה ארוכה. ובעודו דורש החייל לועס ולועס... המגיד המשיך בדבריו כי ה' הטובה עליו שפך את ליבו. ההוא סיימ סנדוויץ אחד והוציא כריך שני, והמגיד המשיך לדבר על ליבו...

לפתע החייל הפסיק מלעיסתו ושאל: "תגיד לי אתה שפוי?"

"למה לא?!"

"אתה רואה כי אני אוכל וממשיך ואיני שת ליבי לכל המוסר שאתה אומר מה אתה ממשיך לדבר, וכי אינך מבין שדבריך לא יועיל מאומה, מדוע אתה ממשיך?!"

"אני אדבר ואמשיך. ואם אתה שואל מה התועלת, רצוני לומר לך משהו. אתה עכשיו חייל צעיר עם כל הכח והעוצמה, אתה חושב כי כל העולם שלך אב לא תמיד אדם נשאר הגיבור הכי גדול, מגיעים זמנים שלא הולך כל כך טוב, כל בן אדם יש לו זמנים שונים, ובפרט לעת הזקנה הכוחות אוזלים ויכול להיות כי אז הכוחי ועוצם ידי ירד קצת, הדיבורים של עכשיו יעלו בזיכרון, כי הנה ישב על ידי יהודי ונדנד לי: מה זו מצוה, מהי עבירה, ואז יועיל לך משהו. ואפילו אם כל החיים ממש יהודי חוי לו כפורק עול אבל בשעת מיתה שכבר וי וי, אולי תיזכר משהו ויעלה בליבך הרהור תשובה, גם כדאי לי!..."

כללו של דבר, אדם לא יכול לדעת כלל, מה יועילו הפעולות שלו, ולהיכן יגיעו מעשיו. על קרח ודתן ואבירם לא השפיע, אבל השפיע על אחרים להצילם מדינה של גיהנום, ויש בכך הרבה עובדות מידי דור ודור.

נמצינו עוד מחז"ל כי מעשה טוב שלהם, כבישת הייצר, ממשיך ועושה בשבילם הלאה שאח"כ יצליחו להרהר בתשובה.

לפני תקיעת שופר אנו אומרים בהתעוררות "למנצח לבני קרח מזמור", מה אנו בדיק אומרים? בפשטות מטרת האמירה היא "מלכויות! אך יכול להיות שיש סיבה ורמז נוסף לעורר את הלבבות.

בני קרח, אוי בני קרח!, מתי זכו לתשובה? רגע לפני האחרון!. אדם יכול לתפוס את עצמו גם ברגע האחרון. אומרים לך לפני תקיעות שופר, ברגע אחרון, תפוס את עצמך. ספרי חיים וספרי מתים פתוחים, תיזכר נא בבני קרח ותתפוס את הרגעים הללו להרהר בתשובה שלימה. וה' יעזרו לנו לשוב לפניו באמת.

(להגיד)

"בארבעה פרקים העולם נידון בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן בחג נידונים על המים בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון שנאמר היוצר יחד ליבם המבין אל כל מעשיהם" (ראש השנה דף טז) המושג בתחילת ראש השנה אומרת: "ארבעה ראשי שנים הם..." אח"כ המושג מוסיפה "בארבעה פרקים העולם נידון בפסח על התבואה, בעצרת דנים על פירות האילן, בחג נידונים על מים, בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון" שואלת הגמרא (בדף יח) מה הכוונה כבני מרון? מבארת הגמרא בשלושה פירושים.

פירוש ראשון: כחילות של בית דוד. הצבא של דוד היו הולכים אחד אחד. - כך בראש השנה אנו עוברים לפניו כבני מרון אחד אחד, כאותם גדולים וחשובים.

פירוש שני: "כמעלות בני חורון". הר גבוה, שבגובהו יש שביל, בו אפשר לעבור רק אחד אחד, כך ממש בראש השנה עוברים לפני הקב"ה זה אחר זה.

פירוש שלישי: "כבני אימרנא". כאשר מעשרים את הצאן, הן עוברות דרך דלת קטנה שרק אחד יכול לעבור וכך סופרים עד עשר, אחד ועוד אחד. אינני מבין, וכי כדי להסביר שכל אחד עובר לחוד צריך שלושה משלים? כחילות, כמעלות בני חורון, כבני אימרנא, אתמהא?!

וכדי ליישב, אספר לכם סיפור קטן: היה פעם סוחר גדול שנסע ליום השוק והשקיע שם את כל כספו ברכישת סחורה יקרה וגם כספי הלוואות שחברים נתנו לו, הוא החליט להסתכן ולעבור בגניבה את הגבולות כדי להיפטר מהמכס על הסחורה וכך יוכל להתעשר, הוא לא נח ולא שקט עד שמצא עגלון המוכן לעבור איתו את הגבול.

הוא סידר את כל תוכנית הבריחה - מסלולי הנסיעה לשעות לילה שאין אור של ירח, ולילות שאין חילים רבים ליד הגבול וכו'.

הגיע הלילה המיועד. הסוחר העמיס על העגלה את כל סחורתו היקרה. ושניהם, הסוחר והעגלון, עלו על העגלה. העגלון מבחין כי בעל הבית הסוחר יושב על הכסא - ושיניו נוקשות דא לדא, ידי ורגליו רועדים.

שאל אותו העגלון בלגלוג: מה אתה רועד, הרי יש עוד יותר מחמש שעות עד שנגיע ליער, מה הפחד שלך כאן ליד הבית?

"למה שלא אפחד, אני עושה חשבון פשוט, אם אצליח במשימתי, איזה עושר ימלא את כיסי, ההון האישי שלי יהיה פי עשרה ממה שהשקעתי, ממחר - אחיה חיי עושר וכבוד, מה נפלא. אבל אם חס ושלום לקראת עלות השחר ניפגש חלילה בשוטר הגבולות שיכריז 'עצור! הרם ידיים!' הסחורה תלך למשטרה, פרוטה לא אראה ממנה, ואת עצמי אפגוש בבית האסורים, בעלי חובות ירדפו את משפחתי וכו', א"כ למה שלא ארעד, בעוד כחמש שעות אני על פתח עושר או על פי תהום ואיך לא ארעד?."

נסעו ונסעו. הגיע חצות לילה. החלו כבר להיכנס ליער, חצו את הגבול, ראה הסוחר שהעגלון רועד קמעה. שואל אותו: עגלון, מדוע אתה רועד?

משיב לו העגלון, "שמע נא, בסך הכל אני גם בן אדם, ואנו מתקרבים לרגעים קשים ומסוכנים, נכון שאין לי כאן סחורה פרטית, אבל לא נעים לשבת חודש בבית סוהר, וגם העגלה והסוסים שיטלו ממני לא באו לי בחינם."

ממשיכים לנסוע פנימה במעבי היער בין השבילים המוכנים מראש, והם שניהם רועדים, קילומטר ועוד קילומטר, מה הם רואים בביור, כי הסוסים אינם רועדים, לא מבינים כלום.

הפחד השורר כל כך לא מדבר אליהם כלום. הסוס נשאר בעל חיים לפני הגבול, בתוך הגבול ולאחוריו. נשאר כמו קודם.

הנה כל זאת מרמזת ואומרת הגמרא בשלושת הדוגמאות.

יש יהודי שלקראת ימים נוראים מתחיל לרעד.

עוד בשבת מברכים כאשר מכריזים "ראש חודש אלול" הוא כבר מתחיל לרעד "כחילות בית דוד" שאינם עוברים סתם כך, אלא מתאמנים קודם, משקיעים כוח ומאמץ זמן רב עוד לפני המפקד המכריע.

יש סוג שני, שעד ראש השנה הוא חלש ביראת שמים. אבל כאשר בא ראש השנה מתחיל לרעד "כמעלות בני חורון" כי כאשר צועדים בשביל

המסוכן כאשר משני צדדים תהום, רועדים, פוסעים עוברים אדם אחר חברו - בפחד, כמו כן, בשעה שעוברים לפני המשפט, ביום המשפט הפחד שורר.

אבל יש סוג שלישי, יהודים הדומים לבני אימרא כהצאן, אותם כבשים שקטים צוהלים ומתרוצצים שנכנסים בפתח וסופרים אותם אחד אחד ואינם מבינים כלום, אוי, הכבש העשירי לא יודע כי בעל הבית סימן לו פס אדום על גבו...

"בראש השנה יתבונן וביום צום כיפור יחתמון כמה יעברון מי יחיה ומי ימות" קו חיים על הגב וחס ושלום להיפך פס אדום - "מי ימות". היכן השכל שלך?

הקב"ה יושב בראש השנה על כסא דין, אך המשפט לא הגיע בפתאומיות "כנשר יעיר קינו על גוזליו ירחף" - הנשר הזה הוא רחמן על בניו ואינו בא לקינו בפתע פתאום אלא מקשקש מאילן לאילן ומסוכה לחברתה כדי שיעורו בניו ויהא בהם כח לקבלו. כך הקב"ה דופק לנו כל חודש אלול בשופר, עורו ישנים משנתכם ונרדפים הקיצו מתרדמתכם. לעוררנו לקראת ראש השנה - כאשר נפתחים ספרי חיים ומתים.

(להגיד)

אנחנו בע"ה היום, רוצים לעסוק בעבודת השופר, ובע"ה להיכנס לעומק עבודת ראש השנה:

השופר רמזו בפרשה שלנו, במילים (דברים כט, יז) שרש פרה ראש ולענה ר"ת שופר.

לפני שנדבר על ענין השופר, ואני אומר כבר עכשיו, שהענין הוא קצת עמוק, אני מקווה שבס"ד נזכה להעביר את הדברים, אבל צריך לדעת, כשאנחנו מקיימים מצות שופר, כי הקב"ה אמר לתקוע בשופר, כמו שהגמרא אומרת (מסכת ראש השנה טז, א) - ואמר רבי יצחק למה תוקעין ברה"ל למה תוקעין רחמנא אמר תקעו.

אנחנו מברכים "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לשמוע קול שופר", כל אחד שומע קול שופר, וזו המצווה שאנחנו מקיימים. זו המצווה, וכל מה שנאמר עכשיו, זה יהיה רק כדי להעמיק במצווה, בתוכן שלה, אבל המצווה עצמה, זה לשמוע קול שופר ולהמליך את הקב"ה בשופר.

בואו נתחיל שלב אחר שלב, ובע"ה אנחנו נבין דברים שרבותינו מגלים לנו, מה מונח בשופר:

צריך לדעת, שכל זמן שלא תוקעים בשופר, בראש השנה, הקב"ה מנהל את העולם בדין ולא ברחמים, כך כתוב במדרש (ויקרא רבה, פרשת אמר, כט, ג) - רבי יהודה רבי נחמן פתח (תהלים מז, ו): עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר, בשעה שהקדוש ברוך הוא יושב ועולה על כסא דין, בדין הוא עולה, מאי טעם, עלה אלקים בתרועה, ובשעה שישראל נוטלין את שופריהן ותוקעין לפני הקדוש ברוך הוא, עומד מכסא הדין ויושב בכסא רחמים, דכתיב: ה' בקול שופר, ומתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם והופך עליהם מדת הדין לרחמים, אימתי בחדש השביעי.

ממשין המדרש ואומר - רבי יאשיה פתח (תהלים פט, טז): אשרי העם ידעי תרועה ה' באור פניך יהלכון, רבי אבהו פתר קרא בחמשה זקנים שהם נכנסים לעבר את השנה, מה הקדוש ברוך הוא עושה מניח סנקליטין שלו מלמעלן ויורד ומצמצם שכינתו ביניהם מלמטן, מלאכי השרת אומרים הא תקיף הא תקיף, הא אלהא הא אלהא, מי שכתוב בו (תהלים פט, ח): אל נערץ בסוד קדשים רבה, מניח סנקליטין שלו ומצמצם שכינתו ביניהם למטה, כל כך למה, שאם טעו בדבר הלכה הקדוש ברוך הוא מאיר פניהם, הדא הוא דכתיב: באור פניך יהלכון.

אמר רבי יאשיה, כתיב: אשרי העם ידעי תרועה, וכי אין אמות העולם יודעים להריע, כמה קרנות יש להן, כמה בוקינוס יש להם, כמה סלפירגסי יש להם, ואמרת: אשרי העם ידעי תרועה, אלא שהן מכירין לפתות את בוראן בתרועה, והוא עומד מכסא הדין לכסא רחמים ומתמלא עליהם רחמים והופך להם מדת הדין למדת רחמים, אימתי בחדש השביעי. לשון המדרש הוא, שרק עם ישראל יודעים "לפתות" את הקב"ה, שום אומה אחרת לא יודעת לעשות זאת.

והשאלה שנשאלת היא - מה הפיתוי שיש בתקיעת שופר? ולמה אם גוי ייקח שופר, ויתקע, הוא לא ידע "לפתות" את הבורא?

שאלה נוספת, שמובאת בגמרא (מסכת ראש השנה טז, א) - אמר רבי אבהו למה תוקעין בשופר של איל אמר הקדוש ברוך הוא תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני.

פירוש הדבר, שאנחנו תוקעים בשופר, כאילו אנחנו בעקידה. והשאלה שנשאלת היא - מה יש, אנחנו לא עושים שום פעולה. אנחנו יושבים ושומעים תקיעת שופר, ואמרת הגמרא, שבזה שאתה שומע תקיעת שופר מאיל, נחשב לך כאילו עקדת עצמך.

איפה העקידה? מה עשינו פה?! לא פשטנו צווארנו שום דבר ... איפה בא לידי ביטוי כאילו עקדתם עצמכם לפני?

הזכרנו בשבוע שעבר, למי שזוכר את דברי הספרי, שאומר שעקידת יצחק היתה בראש השנה.

הוא מביא על זה פסוק (בראשית כב, יד) אשר יאמר היום בהר ה' יראה. היום זהו ראש השנה, כך מביא הזוהר, וכך גם אומר הספרי.

אומר המדרש (תנחומא פרשת וירא, אות כג), מביא המדרש את אותם דברים, כמו של הספרי, רק הוא לא אומר שזה היה בראש השנה - אמר

לו: כשם שהיה בלבי מה להשיבך ולומר לך, אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע, עכשו אתה אומר לי העלה שם לעלה, וכבשתי את יצרי ולא

השבתך, כך כשהיו בניו של יצחק חוטאין ונכנסין לצרה, תהא נזכר להן עקדתו של יצחק ותחשב לפניך כאלו אפרו צבור על גבי המזבח ותסלח

להן ותפדם מצרתן. זוהי בקשתו של אברהם אבינו אמר לו הקדוש ברוך הוא, אתה אמרת את שלך ואמר אני את שלי. עתידין

בניו של יצחק לחטוא לפני ואני דן אותם בראש השנה. אלא אם מבקשין שאחפש להן זכות ואזכר להן עקדת יצחק, יהיו תוקעין לפני בשופר של

זה. אמר לו: ומה הוא השופר? אמר לו: חזור לאחורייך. מיד, וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו.

בפעם הראשונה, שאברהם אבינו רואה שופר, שזה כשהאיל הסתבך בקרניו

זה אחד מעשרה דברים שנבראו בין השמשות. נאחז בסבך בקרניו, אמר לו הקדוש ברוך הוא: יהיו תוקעין לפני בקרן איל ואושיעם ואפדם

מעונותיהם. והוא שדוד משבח, מגני וקרן ישעי משגבי ומנוסי (ש"ב כב, ג).

עד כאן דברי התנחומא.

במדרש רבה (בראשית רבה, פרק נו, ט) מובא - וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר (בראשית כב, ג), מהו אחר, אמר רבי יודן אחר כל

המעשים ישראל נאחזים בעברות, ומסתבכין בצרות, וסופן לגאל בקרנו של איל, שנאמר (זכריה ט, יד): וה' אלקים בשופר יתקע וגו'.

אמר רבי יהודה בר סימון אחר כל הדורות, ישראל נאחזים בעברות, ומסתבכין בצרות, וסופן לגאל בקרנו של איל, הדא הוא דכתיב: וה' אלקים

בשופר יתקע. עד כאן, דברי שתי המדרשים.

יוצא, שבתקיעת שופר אנחנו נושעים, הקב"ה מוחל לנו על העוונות, "בתקיעת שופר, כאילו עקדתם עצמכם לפני".

אנחנו רוצים להבין, מה המיוחד בשופר הזה, מה יש בשופר הזה, שכל הישועות נאמרו בו?

רעיון נוסף, מופיע בדברי גמרא (מסכת ראש השנה טז, א) - בארבעה פרקים העולם נידון בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן ברה"ל כל

באי עולם עוברין לפניו כבני מרון שנאמר {תהלים לג-טו} היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם ובחג נידונין על המים.

אומרת הגמרא, באותו עמוד למטה - תניא א"ר יהודה משום ר"ע מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח מפני שהפסח זמן תבואה הוא אמר

הקב"ה הביאו לפני עומר בפסח כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות ומפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת מפני שעצרת זמן פירות האילן

הוא אמר הקב"ה הביאו לפני שתי הלחם בעצרת כדי שיתברכו לכם פירות האילן ומפני מה אמרה תורה נסכו מים בחג אמר הקדוש ברוך הוא נסכו

לפני מים בחג כדי שיתברכו לכם גשמי שנה ואמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות מלכיות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי

שיעלה זכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר. מובא כאן, שכמו שאם נותנים בחג הפסח תבואה, מתברכים התבואות,

וכמו שבחג העצרת נותנים שתי הלחם, אז מתברכים הפירות, וכמו שבחג הסוכות מביאים מים, מתברכים המים, כך בראש השנה, כמו

שאומרים מלכיות וזכרונות ושופרות, כך הקב"ה מולך עלינו, וזה שהוא מולך עלינו, זו הברכה הכי גדולה שיכולה להיות!

איך ממליכים את הקב"ה? ואמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות מלכיות כדי שתמליכוני עליכם!

אז לכאורה, במה זה מספיק? בזה שאנחנו אומרים זכרונות מלכיות ושופרות, זה מספיק.

ממשיכה הגמרא ואומרת - מלכיות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר.

הגמרא סוטררת את עצמה, מיני ובי, בהתחלה אומרת הגמרא - ואמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות - זה מספיק, וכשהגמרא

מסיימת, היא אומרת - ובמה בשופר. אז אם אתה אומר ובמה בשופר, אז זה לא ואמרו לפני.

היה צריך לומר תקעו לפני מלכויות זכרונות ושופרות, אבל הגמרא לא אומרת את זה, אלא היא אומרת - ואמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות, ובסוף היא שואלת - ובמה? מה זה ובמה? בפה!

אתה אומר ואמרו לפני, אם אמרו, אז זה אמירה בפה בלבד. למה הגמרא ממשיכה ובמה בשופר? כך שואלים המפרשים, על דברי הגמרא.

אנחנו בע"ה, רוצים להעמיק בדברים:

ישנו ספרי, בפרשת בהעלותך, שהוא הקטע המסיים את סדר השופרות (במדבר י, י) וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצצרת על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם והיו לכם לזכרון לפני אלקיכם אני ה' אלקיכם.

רבתי, זה המקור בתורה, כמו שאומר הספרי, למלכויות זכרונות ושופרות.

אומר הספרי - ותקעתם בחצצרת, הרי שופרות. והיו לכם לזכרון, הרי זכרונות. אני ה' אלקיכם, הרי מלכויות.

שואל הספרי - אם ככה יוצא, שבתורה כתוב קודם כל שופרות, זכרונות ובסוף מלכויות, והרי אנחנו לא אומרים ככה, אלא קודם כל מלכויות, זכרונות ובסוף שופרות - זה נגד מה שכתוב בתורה!

מה ראו חכמים, לומר מלכויות בהתחלה, אם בפסוק כתוב אני ה' אלקיכם בסוף? אלא, המליכהו עליך בתחילה, ואחר-כך, בקש רחמים מלפניו.

קודם כל תמליך את הקב"ה, ואחרי שהמלכת אותו, בקש רחמים! במה תמליך אותו, שואל הספרי?

ואומר - בשופר. ואין שופר, אלא של חירות, שנאמר (ישעיה כז, יג) ביום ההוא יתקע בשופר גדול.

שואל הספרי - אבל איני יודע מי התוקע?

תלמוד לומר (זכריה ט, יד) וה' אלקים בשופר יתקע.

ועדין איני יודע מאין התקיעה יוצאה?

תלמוד לומר - (ישעיה סו, ו) קול שאון מעיר קול מהיכל

אומר לך הספרי - בתורה כתוב לך מה הסדר - ותקעתם בחצצרת, הרי שופרות. והיו לכם לזכרון, הרי זכרונות. אני ה' אלקיכם, הרי מלכויות. אז למה אנחנו לא עושים ככה?

אומר לך הספרי - קודם כל תתחיל מלכויות, תמליך את הקב"ה, ואחרי זה תבקש ממנו!

שואל הספרי - במה ממליכים אותו?

ואומר - בשופר.

מי תוקע בשופר?

הקב"ה.

מאיפה יוצאים הקולות?

מבית המקדש.

תשאל את המתפללים - מי תוקע כאן?

יגידו לך - משה... דוד... יחזקאל...

אומר הספרי - יש לך טעות! אתה יודע מי תוקע בשופר? האלוקים תוקע בשופר, שנאמר (זכריה ט, יד) וה' אלקים בשופר יתקע.

זאת אומרת, שמי שיתקע בשופר בע"ה, זה יהיה הקב"ה! ולא משה, ולא דוד, ולא יחזקאל!

כל המפרשים מנסים להבין, למה הספרי מתכוון.

אנחנו בע"ה, רוצים להבין את הענין, בואו וניכנס לעומק הדברים:

רעיון נפלא, מביא אותנו המהרש"א, במסכת ראש השנה, אבל מקור הדברים קודם הרבה יותר, הוא מופיע בכתבי ר' יוסף אלבו (בעל העיקרים חלק א, מאמר א, פרק ד).

רבתי, אני אומר קודם כל, את היסוד שלו:

מי שראה פעם את ספר העיקרים, של ר' יוסף אלבו ... אנחנו לאחור התפילה אומרים, חוץ מעלינו לשבח שדיברנו בשבוע שעבר, אומרים, או שש זכירות, לפי מה שאומרים האשכנזים, או עשר זכירות, שאומרים בני עדות המזרח, ולאחר מכן יש י"ג עיקרים.

הרמב"ם חילק את העיקרים, ל"ג חלקים.

ר' יוסף אלבו, חולק עליו וסובר שישנם רק שלושה עיקרים, וזה הספר שנקרא ספר העיקרים.

ר' יוסף אלבו, הוא אחד מהראשונים, והוא חולק על הרמב"ם. הוא סובר שיש רק שלושה עיקרים והשאר כמו ענפים היוצאים מן העץ.

נקריא את מה שהוא כותב, וממנו נתחיל את העבודה - הדרך הנכון, שיראה לי בספירת העיקרים, שהם שורשים ויסודות לתורה האלוקית הוא, כי העיקרים הכוללים לדת האלוקית הם שלושה - מציאות ה',

השגחה לשכר ולעונש, תורה מן השמים. ואלו השלושה, הם אבות לכל העיקרים.

הראיה שלי, שאלה היסודות - מראש השנה.

בראש השנה, באו אנשי כנסת הגדולה, ותיקנו לנו סדר עבודה, בתפילת המוסף - מלכויות, זכרונות ושופרות.

המורה על היות שלושת העיקרים האלו, שהם שורש ויסוד לאמונה, אשר בה יגיע האדם אל ההצלחה האמיתית, הוא מה שיסוד לנו, אנשי כנסת הגדולה, בתפילת המוסף של ראש השנה, שלוש ברכות -

מלכויות, זכרונות ושופרות.

מלכויות, כנגד מציאות ה'. זכרונות, כנגד שכר ועונש. שופרות, כנגד תורה משמים.

כי ברכת המלכויות, היא כנגד מציאות ה', וזה מה שאנחנו אומרים - על כן נקוה לך ה' אלקינו... יכירו וידעו כל יושבי תבל. כי לך תכרע כל ברך.

תשבוע כל לשון... ויקבלו כולם את עול מלכותך .. זה מלכויות. יסוד ראשון, מציאות ה'.

זכרונות, שכר ועונש - אתה זוכר מעשה עולם ופוקד כל יצורי קדם.

נח היה צדיק, ניצל בתיבה - "וגם את נח באהבה זכרת". הרשעים שלא היו ככה, תבעו במבול - שכר ועונש.

וברכת השופרות, לרמוז על העיקר השלישי, שהוא תורה מן השמים,

ועל כן נאמר אתה נגלית בענן כבודך על עם קדשך לדבר עמם מן השמים השמעתם קולך, ולפי שמתן תורה היה באמצעות קול שופר חזק מאוד, לכן הוא נקרא שופרות.

וזהו שאמר הנביא ישעיהו (לג, כב) כי ה' שפטנו ה' מחקקנו ה' מלכנו הוא יושיענו - אתה רוצה ישועה, תאחוז בשלושת היסודות האלה.

כי ה' שפטנו זה יסוד שכר ועונש. ה' מחקקנו זה תורה משמים, שנאמר (דברים לג, כא) כי שם חלקת מחקק ספון

ה' מלכנו זה יסוד מציאות ה'.

ממשיך ר' יוסף אלבו וכותב - על כן סיים הוא יושיענו, כלומר, כי עיקר הצלחת האדם תלוי באמנתם, יש לו בהם יתרון גדול על כל העולם, וראוי שיושיענו בייחוד על כולם.

אומר לנו ר' יוסף אלבו - אתה רוצה להיוושע?? כל יהודי צריך ישועה

בראש השנה... הישועה טמונה בשלושת הדברים האלה. זה מה שאומר הנביא הוא יושיענו! אם אתה מאמין במציאות ה', אם אתה מאמין שהוא השופט, אם אתה מאמין שתורה מן השמים, הוא יושיענו - זו הישועה!

באו אנשי כנסת הגדולה, שידעו מה נעשה בשמים ביום הדין, ואמרו לנו - אתם רוצים ישועה בראש השנה???

זה הסדר - מלכויות, זכרונות ושופרות!

לאחר ההקדמה הזאת, של ר' יוסף אלבו, שעומד עליה גם המהרש"א, במסכת ראש השנה, אני רוצה ברשותכם, לחזור לשיעור הקודם,

ולחזירי כמה עקרונות, שדיברנו בשיעור הקודם:

רב, שכתב את תפילת ראש השנה, כתב לנו שנדע, שיום הדין, ראש השנה, נקבע כבר לפני 5771 שנים.

הקב"ה אמר אותו לאדם הראשון, באותו יום, א' בתשרי, לפני 5771 שנים.

"מראשית כזאת הודעת, ומלפנים אותה גילית, זה היום, תחילת מעשיך, זיכרון ליום ראשון"

כל מה שאנחנו עושים בראש השנה, חוזרים לנקודת ההתחלה של יום ראשון.

עפ"י זה, הסברנו בשבוע שעבר, למה אנחנו משתחוים בראש השנה.

מה זה "ואנחנו כורעים ומשתחוים"? מה זה "עלינו לשבח"? מה זה ההשתחויה?

זה כנגד מה שהנחש פיתה, את אדם וחווה לא להשתחוות ... זה דיברנו בשבוע שעבר, ואנחנו רוצים להמשיך.

כותב הר"ן (מסכת ראש השנה, פרק ג, דף ג' מדפי הרי"ף) את הסדר של היום הראשון.

היום הראשון, הכוונה לא' בתשרי, יום בריאת האדם, יום השישי בשבוע.

אומר המדרש (ויקרא רבה, פרשת אמר, כט) - בשעה ראשונה עלה במחשבה, בשניה נתיעץ עם מלאכי השרת, בשלישית כנס עפרו, ברביעית גבלו, בחמישית רקמו, בששית עשאו גלם, בשביעית נפח בו נשמה, בשמינית הכניסו לגן, בתשיעית נצטוה, בעשירית עבר, באחת עשרה נדון, בשתיים עשרה יצא בדימוס. אמר הקדוש ברוך הוא לאדם, זה סימן לבניך כשם שעמדת לפני בדין היום הזה ויצאת בדימוס, כך עתידין בניך לעמד

לפני בדין ביום זה ויוצאין לפני בדימוס, אימתי בחדש השביעי באחד לחדש.

זאת אומרת, שהקב"ה אמר לאדם הראשון, דע לך, מהיום והלאה, כשם שדנתי אותך היום, וקבעתי את דינך, שאתה צריך לעבוד קשה לפרנסתך, ועל אשתך גזרתי, שבעצב תלד בנים, ועל הנחש גזרתי, שעפר יאכל כל ימי חייו, זה היה בראש השנה! כבר 5771 שנה, יושב הקב"ה בדין, בכל שנה ושנה.

אנחנו, יש לנו נשמה, את הנשמה הזאת, נפח הקב"ה באדם הראשון, וכולנו היינו בתוכו, כל נשמות העולם, היו בתוך אדם הראשון. הקב"ה נפח בו נשמה, בשעה השביעית, של יום השישי.

מה פירוש הדבר נשמה? למה קוראים לנשמה, נשמה? הפירוש הפשוט של הדבר – נשמה, מלשון נשימה, ויש לזה סימוכין

מדברי מדרש (בראשית רבה, פרק יד, אות ט):

רבי ביסני ורבי אחא ורבי יוחנן בשם רבי מאיר אומרים, הנשמה הזו ממלאה את כל הגוף, ובשעה שאדם ישן היא עולה ושואבת לו חיים מלמעלה. רבי לוי בשם רבי חנינא אמר, על כל נשימה ונשימה שאדם נושם צריך לקלס לבורא, מה טעם (תהלים קנ, ו): כל הנשמה תהלל יה, כל הנשימה תהלל יה.

ההלכה, אם קובעים שאדם מת, זה לא א.ק.ג, אלא לוקחים נוצה ושמים אותה ליד האף.

כל זמן שיש אוויר והנוצה זזה, מפנים עליו את הגל, אפילו שיוודעים שנפל לו על הראש חצי טון. מבחינת התורה, אם יש אוויר, הוא חי. זו הנשמה – מקור החיים.

בא ר' חיים מוולוז'ין (נפש החיים שער ג, פרק טו ואומר – אם בגלל הנשימה, היו קוראים לזה נשמה, גם בהמה נושמת, גם קוף נושם וגם ינשוף נושם, אז מה תגיד, שיש להם נשמה! אז למה קוראים לזה נשמה?

לא בגלל שהם נושמים, כי הקב"ה נפח באדם נשמה.

הנפילה, שהקב"ה נפח באדם, לכן הנשמה נקראת נשמה, שנאמר ויפח באפו נשמת חיים.

אומרים לנו חז"ל – מה שהקב"ה נפח, הוא נתן משלו, אז חלק אלוה ממעלה, שנקראת נשמה, נמצאת בנו, ממת? מהשעה השביעית של יום השישי, היום הראשון בבריאה.

רבותי, אם אלה פני הדברים, אני רוצה בע"ה לעמוד על משפט אחד, שכותב השם משמואל, בספרו, במערכות ראש השנה, מה שאביו אמר לו, משפט אחד:

הגיד לי, כבוד קדושת אבי זצ"ל, האדמו"ר מסוכטשוב – ענין השופר של ראש השנה, הוא מעין מאן דכתיב באדם הראשון ויפח באפו נשמת חיים, וזה מה שכתב בספרי, בפרשת בהעלותך, שהקב"ה, הוא התוקע. כולם מתפללים, מי תוקע?

דוד תוקע, משה תוקע, יחזקאל תוקע... אומר הספרי – לא! הקב"ה תוקע!

אומר השם משמואל – אמר לי אבי, בראש השנה, אנחנו חוזרים לנקודת ההתחלה, שהרי נאמר זה היום תחילת מעשיך זיכרון ליום הראשון ומה היה ביום הראשון?

ויפח באפו נשמת חיים. כשאנחנו לוקחים את השופר, ונופחים בו, אנחנו חוזרים לנשמת הנשמה, שהקב"ה הכניס באדם הראשון. זה מה שקרה בראש השנה, ולכן אנחנו תוקעים בשופר.

שואל הספרי – ומי תוקע בשופר? אומר הספרי – הקב"ה תוקע בשופר.

שאלנו – הרי דוד תוקע, משה תוקע, יחזקאל תוקע... אומר לך השם משמואל – לא! אבי אמר לי, שמה שאנחנו תוקעים בשופר, זה זכר לויפח באפו נשמת חיים.

אז כמו שהקב"ה נפח באדם נשמה, בראש השנה, אנחנו עושים את זה באמצעות שופר.

עד כאן, יסוד מספר אחד.

רבותי, אנחנו אומרים בכל בוקר "אדון עולם אשר מלך, בטרם כל יציר נברא"

הקב"ה מלך כאן, עוד בטרם היה כאן אדם הראשון. מה קרה אחרי שאדם הראשון נברא?

לעת נעשה בחפצו כל, אזי מלך שמו נקרא. מה ההבדל בין קודם לאחר-כך?

לפני שאדם הראשון נברא, הקב"ה היה מושל. אחרי שאדם נברא, הקב"ה נהיה מלך.

מקודם הוא היה אדון עולם אשר מלך, הוא מלך בכוח כביכול, ולאחר מכן, שאדם הראשון נברא, היה כאן מצב חדש לעת נעשה בחפצו כל, אזי מלך

שמו נקרא, עכשיו יש משהו שיקרא לו מלך. עכשיו יש את המהות של מלך.

מלך, לא יכל להיות בכפיה – ומלכותו ברצון קיבלו עליהם.

אומר הגאון מוילנה - (תהלים כב, כט) כי לה' המלוכה ומשל בגוים – על ישראל הוא מולך ברצון, על הגוים הוא מושל.

מושל זה בכוח, מלך, זה ברצון!

אני רוצה להגיד יסוד, שראיתי אותו בספר דולה ומשקה, של הגאון ר' יעקב הורביץ זצ"ל, בשם מורו ורבו, ר' יצחק קוטנר.

כשראיתי את זה השבוע, פשוט תפסתי בהלה ממה שהוא כותב. ברגע הראשון, לא הבנתי איך הוא עלה על הרעיון הזה. תשמעו מה הוא אומר :

האריה, הוא מלך החיות.

הנשר, הוא מלך העופות.

השור, הוא מלך הבהמות.

שואל ר' יצחק קוטנר – למה שהנשר, לא יהיה מלך החיות?

הוא יכל לבוא לאריה מלמעלה, כמו אפצ"י, ולתת לו קטנה בראש ©, למה הוא לא נחשב מלך על האריות? כך הוא שואל.

ולמה האריה, שיש לו כזאת רעמה, ושהוא נותן שאגה כל היער זו, לא יכל להיות מלך על העופות?

אומר ר' יצחק קוטנר – מלך, יכל להיות רק במינו. נשר, יכל להיות מלך, רק במינו – על העופות.

אריה, יכל להיות מלך על החיות. השור, הוא על הבהמות. מלך שייך רק במינו.

שואל ר' יצחק קוטנר שאלה מפחידה – תגידו לי, מה אתם ממליכים את הקב"ה בראש השנה??? מה יש לכם איתו??? מה הוא איתו??? מה אתם ממליכים אותו,

הוא במין שלכם???? מה יש לו איתך???

אתה קורא את השאלה הזאת בפעם הראשונה, אתה חוסף שוק!

חמישים שנה אתה צועק "אין לנו מלך אלא אתה" ... מה יש לך איתו???

אומר ר' יצחק קוטנר – אם תבין מה יש בראש השנה, תבין מה יש לך עם המלך.

מה עשה הקב"ה?

הלך ביום ראשון שישי בשבוע, א' תשרי, בשעה השביעית, אדם הראשון שכב על הרצפה, היה גולם. בא הקב"ה, ונפח בו נשמה. מה אומרים חז"ל?

הוא נתן יחידה משלו לתוך האדם. בצלם אלוקים ברא את האדם.

הוא ברא אותך בצלמו כדמותו! הוא הכניס בך יחידה ממנו!

הגוף שלך פועל מכוח אחד – מהכוח שהקב"ה נפח בך נשמה!

אם ככה, אומר ר' יצחק קוטנר – במה אתה ממליך את הקב"ה? החלק ששייך אליו, הוא זה שממליך אותו, מהו? הנשמה!

ממה יוצאת הנשמה?

אתה תוקע בשופר, ומשם יוצאת הנשמה.

זה לא שייך לגוף, זה לא שייך למיתרי הקול, זה לא שייך לבטון, זה יוצא ישירות מהנשמה, משם יכולה לצאת מלוכה!

כי מלך, הוא מלך רק על מינו! על הנשמה, שם יש מלך!

אם שם יש מלך, אומר לנו הקב"ה - ואמרנו לפני בראש השנה מלכות זכרונות ושופרות.

מלכויות, כדי שתמליכוני עליכם. זיכרונות, כדי שיעלה זיכרוכם לפני לטובה... ובמה?

מה זה ובמה?

בפה שאני מדבר.

מי אתה שתמליך אותי?

ובמה? בשופר! כי השופר בא ישירות מהנשמה!

השופר, הוא זה שמחבר אותך עם הקב"ה! אחרת אתה לא במינו, אין לך שום קשר איתו!

כל היכולת שלך להמליך אותו, הוא בזה שאתה ממליך אותו ע"י השופר, שהוא הכוח של הנשמה, הנמצאת באדם.

אם ככה, בואו נחזור בחזרה, למה שהיה לפני 5771 שנה :

אומר הפרקי דרבי אליעזר (פרק יא) – לאחר שזרק הקב"ה נשמה באדם הראשון, נעמד על רגליו, והיה מתואר בדמות אלוקים. ראו אותו כל הבריות ונתייראו, כסבורים היו שהוא בוראם, ובאו כול להשתחוות לו, אמר להם – באתם להשתחוות לי?! בואו, אני ואתם, ונלך ונלביש גאות ועוז, ונמליך עלינו את מי שבראנו, לפי שהעם ממליכין את המלך, ואין המלך ממליך את עצמו אם אין העם ממליך אותו.

"אני אדם הראשון, יש לי במה להמליך אותי!"

למה מקודם, האריות והנמרים והחתולים לא המליכו?

כי הוא לא במינו.

כשנברא האדם, שהנשמה היא חלק אלוה ממעל, היא יכולה להמליך, כי זה במינו!

לכן בא אדם הראשון להמליך אותו, ומה הוא אמר?

(תהילים צג, א) ה' מלך גאות לבש – זה הפרק שאנחנו אומרים אותו, בכל יום שישי בשבוע.

"היום יום שישי בשבת, שבו היו הלויים אומרים במקדש" ה' מלך גאות לבש, למה?

כי זה הפרק, שאמר אותו אדם הראשון ביום שישי.

זה הפרק שאנחנו ממליכים את הקב"ה ביום שישי, כמו שאדם הראשון עשה.

אם ככה, נוכל עכשיו להבין:

לאחר מלכויות, אנחנו תוקעים בשופר, למה?

כי במלכויות, אנחנו ממליכים את הקב"ה, במה?? בשופר!

השופר מוציא את הנשמה, הנשמה יכולה להמליך את הקב"ה.

רבותי, נעבור לסדר הזיכרונות:

ואמרו לפני בראש השנה מלכויות וזכרונות ושופרות מלכויות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר.

מה עכשיו שופר?

בשלמא, להמליך עכשיו את הקב"ה בשופר, כי הנשמה שהיא חלק אלוה ממעל, היא יכולה להמליך, אבל מה שייך לומר ואמרו לפני בראש השנה מלכויות וזכרונות ושופרות מלכויות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר?

רבותי, שופר, זה סוד תחיית המתים, זה שופר.

ביום הראשון לבריאה, לפני 5771 שנה, בשעה השביעית, הקב"ה לקח אדם, ששכב על הרצפה והיה יסודו מעפר, נפח בו נשמה, ואחרי זה, הוא

נהיה בן-אדם. מתי זה היה?

בראש השנה. אז מה הקב"ה עשה?

נפח נשמה.

נפחת הנשמה, הפכה אותו ממת לחי! הוא קם על רגליו!

אומרים חז"ל – תגיד זיכרונות, כדי שיעלה זיכרוכם לטובה, תגמור את זה ותתקע בשופר.

למה לתקוע בשופר?

כי גם עקידת יצחק, זה תחיית המתים. למה?

בואו נקרא מה שכתוב בחז"ל (ילקוט שמעוני, בראשית, אות ק"א. פרקי דרבי אליעזר, לא):

אמר יצחק לאביו – אבא, קשור את שתי רגלי ואת שתי ידי כדי שלא אבעט בך, כי אם אבעט בך, יכל הקרבן להיפסל. ועשה כן. והקב"ה רואה את האב מעקיד ואת הבן נעקד בכל לב, ושלח ידו ליטול את המעכלת, ומלאכי השרת צועקים ובוכים, שנאמר (ישעיה לג, ז) הן אראלם צעקו חצה מלאכי שלום מר יבכיון. אמרו מלאכי השרת, לפני הקב"ה, ריבונו של עולם, נקראת רחום וחונן, שרחמיך על כל מעשיך. רחם על יצחק, שהוא בן-אדם, ונעקד לפניך כבהמה. ר' יהודה אומר, כיון שהגיעה החרב על צווארו, פרחו נשמתו של יצחק. כיון שהשמיע הקב"ה, את קולו מבין הכרובים, ואמר אל תשלח ירך אל הנער, חזרה הנפש לגופו.

היה כאן מת, וחזר חי. מה קרה באמצע?

מי שרוצה, יסתכל באור-החיים הקדוש, ויראה שהנשמה של יצחק

אבינו, עברה מהפך – מנשמת נקבה הפכה לנשמת זכר.

תפתחו אור-החיים הקדוש, ותבינו למה קודם לכן, לא היה לו שידוך.... לא ניכנס להסבר.

זאת אומרת, שלא רק שהוא מת, אלא באה נשמה חדשה.

אומר הקב"ה לאברהם אבינו – אתה רואה את האיל הזה, אתה רואה את השופר?

בשופר הזה, הם יסתבכו בראש השנה, יהיו להם עבירות, קח את השופר הזה!

יוצא שבעקידת יצחק, היה כאן מוות, וממוות חזר לחיים.

"אמרו לפני זיכרונות...". מה זה זיכרונות??

זה עקידת יצחק. אתה גומר את זה, תתקע בשופר. למה לתקוע בשופר? כי שופר זה תחיית המתים. בשופר יש ויפח באפו נשמת חיים.

שופר, זה ביטוי לתחיית המתים!

בשעה שיצחק נעמד על רגליו, כשהוא ירד מעל גבי המזבח, מה הוא אמר??

"ברוך אתה ה' מחיה המתים", כך כתוב בפרקי דרבי אליעזר.

כתוב בשיבולי הלקט, שמלאכי השרת צעקו "ברוך אתה ה' מחיה המתים", ובמדרש כתוב, שיצחק אבינו אמר, כי זה היה תחיית המתים.

אם ככה, ויפח באפו נשמת חיים של מלכויות – תוקעים בשופר.

ויפח באפו של יצחק נשמת חיים – תוקעים בשופר.

אם ככה, הגענו לשופרות:

ואמרו לפני בראש השנה מלכויות וזכרונות ושופרות מלכויות כדי שתמליכוני... ובמה בשופר.

מה זה קשור לשופרות??

מה אנחנו אומרים בשופרות?

אתה נגלית בענן כבודך על עם קדשך לדבר עמם מן השמים השמעתם קולך כו'

מעמד הר סיני, כמו שכותב היעב"ץ, תורה מן השמים!

מה קרה במעמד הר סיני??

אומר המדרש (שמות רבה, פרק כט, ד) – אמר רבי לוי, שני דברים שאלו

ישראל מלפני הקדוש ברוך הוא, שיראו כבודו וישמעו קולו, והיו רואין את כבודו ושומעין את קולו, שנאמר (דברים ה, כא); ותאמרו הן הראנו ה'

אלקינו את כבודו ואת גדלו, וכתוב (דברים ה, יא): ואת קלו שמענו מתוך האש, ולא היה בהם כח לעמד, שכיון שבאו לסיני ונגלה להם, פרחו

נשמתם על שדבר עמהם, שנאמר (שיר השירים ה, ו): נפשי יצאה בדברו. אבל התורה בקשה עליהם רחמים מלפני הקדוש ברוך הוא, יש מלך משיא

בתו והורג אנשי ביתו, כל העולם כלו שמחים ובניך מתים, מיד חזרה נשמתן, שנאמר (תהלים יט, ח): תורת ה' תמימה משיבת נפש...

יצא שגם בקבלת התורה, יצאה הנשמה וחזרה!!!

ואמרו לפני בראש השנה מלכויות וזכרונות ושופרות מלכויות כדי שתמליכוני... ובמה בשופר, כי כל היסוד של שופר זה – ויפח באפו נשמת חיים.

ומי תוקע בשופר, שואל הספרי – הקב"ה. למה??

כי שופר זה ביטוי לתחיית המתים.

אם שופר זה ביטוי לתחיית המתים, אז מלכויות של היום הראשון, זה תחיית המתים של ויפח באפו נשמת חיים.

עקידת יצחק, זו התקיעה השניה, והשלישית זה שופרות.

במעמד הר סיני, יצאה נשמתם וחזרה בחזרה. זה היסוד של שלושת הקולות.

אם ככה, נוכל בע"ה להבין יסוד נפלא:

אנחנו מסיימים את סדר השופרות, בפסוק שממנו לומדים, שהקב"ה תוקע בשופר – כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך.

מה זאת אומרת?

למה, אם אני יקח שופר, ויתקע באיזה אוזן של מלך, בא נגיד אובמה, הוא לא ישמע את זה??

מה זאת אומרת כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך? אף אחד לא שומע שופר חוץ ממך? מה, אף אחד לא שומע שופר? כל אחד שתתקע לו באוזן שופרות, ישמע שופר.

ראיתי פעם פירוש, לא זוכר בשם מי:

ראש השנה, זה יום הולדת של העולם. אדם נברא, כל תכלית העולם, זה בשביל האדם. אמר הקב"ה, אברא את הכל, כדי שאברא את האדם, הכל יהיה מוכן.

כל מלך, ביום ההולדת של הממלכה שלו, אוהב שישירו לו. עושים לו במה גדולה, יושבים שם כל השרים, מושיבים אותו על כיסא גבוה, עוברים כל ראשי הצבא, מצדיעים לו, שרים לו שירי הלל, מדברים לו דברי שבח...

הקב"ה אומר – תשמע, יום הולדת, זה ראש השנה. אני מבקש ממך יום תרועה יהיה לכם!

אתה יודע מה זה יום תרועה?

שואלים חז"ל – יום תרועה, יבבה או יללה? או "לילילי" או "לולולו", תעשה כל הזמן קולות של בכי.

תגיד, זה מה שאתה רוצה, ביום שאתה נהיה מלך? זה מה שאתה רוצה??!

מה הוא רוצה???

"אני רוצה שתבקשו חיים, אני רוצה שתבקשו פרנסה, אני רוצה שתבקשו ילדים, אני רוצה שתבקשו חינוך" למה???

"כי אם אתם מבקשים, זה סימן שאני המלך!!!"

מלך ביום ההמלכה, לא רוצה שיהללו לו במוחו, הוא רוצה כבוד!

זה שהמלך אומר "תיילל ביום הזה!" אין מלך שדומה לזה.

אין מלך בעולם שאוהב שמייילים לו ביום המלוכה, חוץ מהקב"ה!

כך ראיתי פשט, אבל הפשט העמוק שבדבר – כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך.

איפה אנחנו אומרים את המילה הזאת ואין דומה לך?

שלוש פעמים ביום - מי כמוך בעל גבורות, ומי דומה לך, מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה.

ומי דומה לך - כולם יכולים להרוג, אבל אף אחד לא יכל להחיות! תחיית המתים, יכל לעשות רק הקב"ה, הוא מחיה המתים! הכינוי ומי דומה לך, נאמר תמיד על תחיית המתים.

מי כמוך בעל גבורות, ומי דומה לך, מלך ממית ומחיה - בזה אין לך דמיון .

בא רב וכותב לנו - כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ... מה זה קול שופר?

קול שופר, זה תחיית המתים! הקב"ה תוקע בשופר!

ומי דומה לך - אין דומה לך! תחיית המתים ושופר, אין דומה לך! זה העבודה של ראש השנה, לזה אין מתחרים, לזה אין שום מלך שיכל.

ואין דומה לך - זה היסוד של ראש השנה.

אם אלה הם פני הדברים, זכינו בס"ד להבין, מה זה שופר. שופר, יסוד המלכות, מחזירים אותנו אחורה ל - ויפח באפו נשמת חיים.

היסוד השני של ראש השנה - עקידת יצחק, מחזירים את יצחק לחיים. היסוד השלישי, של תורה מן השמים, מחזירים את כל עם ישראל לחיים ע"י שופר.

אם אלה הם פני הדברים, נוכל להבין, מה אנחנו מבקשים מהקב"ה: מבקשים מהקב"ה, (ישעיה יח, ג) כל-ישבי תבל ושכני ארץ כנשא-נס הרים תראו וכתקע שופר תשמעו - מה אנחנו מבקשים???

שהקב"ה יחיה את מתי ישראל.

כותב רבינו בחיי, זה מה שכתוב כאן - כל-ישבי תבל אלו החיים, ושכני ארץ אלו המתים, מבקשים מהקב"ה, שידאג שתהיה הגאולה כנשא-נס הרים תראו וכתקע שופר תשמעו ... (כז, יג) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלם

מתי זה יהיה??

בתחיית המתים.

תחיית המתים העתידית, תהיה באמצעות שופר! איך אני יודע? מצאתי מדרש נפלא, מופיע במדרש אותיות דר' עקיבא באות ט'

שאומר - כיצד מחיה הקב"ה המתים, לעתיד לבוא?

נוטל הקב"ה שופר גדול בידו, שהוא אלף אמה באמה שלו. ותוקע בו, וקולו הולך מסוף העולם ועד סופו.

[יום של הקב"ה, זה אלף שנים שלנו, תארו לכם מה זה אמה של הקב"ה!]

בתקיעה ראשונה, העולם רועש, בתקיעה שניה העפר מתפרד, בשלישית עצמותיהם מתקבצים, רביעית אבריהם מתחממים, בחמישית עורותיהם מתרקמים, בשישית רוחות ונשמות מתכנסות, ובתקיעה השביעית חיים ועומדים על רגליהם.

למה בשביעית?

כי חוזרים לשעה השביעית, של היום הראשון בבריאה, לפני החטא של אדם הראשון.

תחיית המתים, חוזרים לתחילת המסלול, לפני החטא, עוד לפני שהיצר הרע היה באדם! חוזרים לשחיטת היצר הרע! חוזרים לנקודת ההתחלה!

זה מה שאנחנו מבקשים מהקב"ה.

ריבוננו של עולם, תקע בשופר גדול לחירותנו, קח כבר את השופר הגדול הזה בידיים! תחייה את מתי ישראל, זה סוד השופר!

למה הוא תוקע בשופר, כדי להחיות אותם???

כי סוד תחיית המתים, נמצא בשופר!

יכל לעמוד כאן דוד ויחזקאל ויוקטור, לתקוע בשופר, אבל לא אתה תוקע!

אומר לנו הספרי - הקב"ה תוקע!

אומר השם משמואל - כי חוזרים ל - ויפח באפו נשמת חיים, וזה פירוש הדבר, שה' תוקע.

עד כאן השיעור, עכשיו אני יתן לכם מרגלית טרייה מהיום:

בזכות הציבור, חיפשי מרגלית לראש השנה, ומצאתי זוהר, שפשוט זה היה בתוך אוטו, ולא יכולתי לרקוד, אבל רקדתי קצת, אז הנהג אומר לי "תפסיק, אתה הורס את השי"י"

בקיצור, מצאתי זוהר, והזוהר הזה ממש ברכה, למה שאמרנו עד עכשיו. הבנתי שהשופר בא מהנשמה, הבנתי רעיון נפלא שכולם אומרים, אבל למה בשופר???

מה יש לשופר, שהוא המבטא את תחיית המתים???

למה נעשה בשופר???

אומר הזוהר הקדוש (חלק א, קי"ד. חלק ב, ר"ג) - גדול כוחו של השופר, לעורר רחמים למעלה ולסתום פי המשטין והמקטרג, משום שיוצא ממנו קול, שמעורבים בו אש, רוח ומים.

בחללו רוח, המעורב בלחות מים, ובחמימות הבל פיו, היינו אש.

אדם לוקח שופר, נופח בו, יש רוח, הרוח היא חמה, אז היא גם יסוד של אש וגם יסוד של רוח, וגם בשופר יש רוק.

עד כאן דברי הזוהר, לכאורה דברים שם פלא.

בא הספר זאב יטרף, במערכות ראש השנה, ומביא כמעט את אותו רעיון, שמופיע בהשם משמואל, אבל ממש בלשון נפלא.

שואל הספר זאב יטרף, שאלה עצומה, הוא מביא מהר"ל על התורה, אבל לא מצאתי את זה. זה מופיע במהר"ל (תפארת ישראל).

הקב"ה הוריד את התורה להר סיני, כתוב שם, שבמעמד הר סיני, היו קולות וברקים וענן כבד וקול שופר.

אומר המהר"ל - ע"י שנתן הקב"ה תורה לישראל, נעשו עליונים ותחתונים כאחד. עד לפני זה, היה משהו אחר לגמרי - השמים, שמים לה', והארץ נתן לבני אדם.

שואל המהר"ל - למה נתן הקב"ה את התורה, בקולות וברקים ובענן כבד על ההר? הוא יכל לתת את זה בשני סוגי שמש, בשלוש סוגי ירח...

כותב המהר"ל - קולות וברקים וענן כבד - קול זה רוח, ברק זה אש, וענן זה מים. שלושת הכוחות האלה, הם מלמעלה. וכאשר ירד הקב"ה על הר סיני, עם קולות וברקים וענן כבד, ובני האדם קיבלו את התורה, בני האדם הם יסוד העפר.

דהיינו, אומר המהר"ל - קולות וברקים וענן כבד, זה יסוד המים הרוח והאש. האנשים שקיבלו את התורה למטה, עם הר סיני שהיה למטה, זה יסוד העפר.

במעמד הר סיני, חזרו לנקודת ההתחלה, של בריאת האדם.

ממה האדם נברא?

תפתחו שערי קדושה, לר' חיים ויטאל, שאומר - האדם נברא מארבע יסודות - רוח, מים, אש ועפר. אלה ארבעת היסודות.

אם ככה, כותב הספר זאב יטרף - אם אתה אומר, שהיסוד של מעמד הר סיני, היה בקולות וברקים וענן כבד על ההר, זה שלושת היסודות של רוח, מים ואש, ובני האדם שקיבלו את התורה למטה, הם יסוד העפר.

בארבעת היסודות האלה, זה השלמה של בריאה מחודשת.

במעמד הר סיני, היתה כאן בריאה מחודשת! היה כאן תחיית המתים, ואנשים נולדו מחדש!

איך ניתנה תורה?

בארבעת היסודות.

בקול שופר, כותב הזוהר הקדוש, יש לך רוח, שהיא חמה, זה יסוד האש, ויש לך רוק, שזה יסוד המים. האדם שתוקע, הוא יסוד העפר.

זהו השלמות, של ארבעת היסודות, של בריאת האדם!

אם אתה רוצה לדעת, למה הקב"ה אומר לך, לקחת שופר ולתקוע בו, ובוזה תעשה תחיית המתים ... כי ארבעת היסודות של תחיית המתים, זה מים, אש, רוח ועפר. בתקיעת שופר, מתחברים ארבעת הדברים האלה ביחד.

אלה היסודות הנפלאים, שלמדנו היום בענין תקיעת שופר, וכאן בע"ה אנחנו רוצים לסיים, אבל לא לפני שנאמר כמה מילים לפני ראש השנה, דברים הקשורים לעבודת ה':

אם למדנו היום בשיעור, בכל שנה ושנה בראש השנה, מתחילים חיים חדשים, וזה שנאמר ויפח באפו נשמת חיים. והבקשה הראשונה, שאנחנו מבקשים מהקב"ה, בתפילת ערבית של ערב ראש השנה, מה מבקשים??

זכרנו לחיים!

זו הבקשה הראשונה. למה מבקשים את זה?

כי זה היסוד של ראש השנה, התהליך של ראש השנה בשעה השביעית, נפח בו נשמה.

בכל שנה מחדש, כותב הרב מבריסק בספרו, בראש השנה, מתחילים את היצירה מחדש, נותנים חיים!

בא בן-אדם לקב"ה ואומר לו - תשמע, מה שיש לי, שלי.

אני ב"ה, יש לי בבנק מיליון דולר - יש. שתי דירות לילדים - יש. ב"ה יש, בזה ריבוננו של עולם אל תיגע. את זה כבר נתת לי, זה שלי.

עכשיו אני יגיש לך רשימה חדשה, לקראת השנה הקרובה, ותרשום ... ריבוננו של עולם, קצת חיים... מה אני מבקש ממך ... זכרנו לחיים, מלך חפץ בחיים, כתבנו בספר חיים, למענך אלקים חיים...

אתה רוצה חיים? קיבלת.

אתה יודע איזה סוג של חיים?

יש אנשים שחיים, יש להם בלון על הגב, ויש להם צינור לבן כזה, מחובר לאף, עם שנורקל מאחורה, הם חיים! בא כל שלושה ימים טנדר של חמצן, ממלא לו את הבלון, והוא ישן ככה...

הוא חיי???

כן, הוא חי, הוא אפילו מדבר בטלפון! אפילו נוסע לטיול!

ריבוננו של עולם, תגיד, זה חיים?? אני ביקשתי חיים עם בלון?? אתה יכל ככה לסחוב?!

ריבוננו של עולם... אני מבקש ממך... מי נמוך אב הרחמים זוכר יצוריו ברחמים... חיים ברחמים ריבוננו של עולם... לא התכוונתי עם בלון ... בסדר, אתה רוצה בלי בלון? קיבלת! אני ייקח אותך למחלקות בבילינסון, יש שמה אנשים בלי בלונים, אבל יש דברים אחרים... יש כאלה שלא יכולים לקום מהכיסא... הם יושבים בלי לזוז, אבל הם חיים! זה חיים?!

אתה גומר את כל התפילה... מגיע למודים אנחנו לך... פתאום אתה מקבל אומץ!

וכתב לחיים טובים כל בני ברייתך... ריבוננו של עולם, נגמר הבקשות על חיים ברחמים, אני מבקש חיים טובים!

"אני לא צריך להסביר לך מה זה חיים טובים... אתה רוצה שאני יסביר לך? אתה הרי יודע יותר ממני, מה זה טוב... תפתח פרשת בחקותי, ושם כתוב 'אם תשמע בקול ה'...' כתוב שם, מה זה חיים טובים!" גמרת את ה-18, נהיית מגיש בקשת סיוע - בספר חיים, ברכה ושלוה, פרנסה טובה, גזירות טובות, נחמות וישועות... לא אני לבד, לבד לא שווה לי כלום. אנחנו! מי זה אנחנו?

אני, המשפחה שלי, החברים שלי, הדודים שלי, כולם! ועוד לא גמרנו... וכל עמך בית ישראל, לחיים טובים ולשלום!

"אולי, ריבוננו של עולם, לא הבנת למה אני מתכוון... חכה רגע... אני רק יעשה עושה שלום"...

גמרת "עושה שלום", יש רשימה של 44 בקשות - אבינו מלכנו מלא ידינו מברכותיך: אבינו מלכנו מלא אסמינו שבע... תרשום ריבוננו של עולם... תראה מה זה... לפני עשרים דקות ביקשת רק קצת אוויר, עכשיו אתה מבקש את כל הסופר שיהיה שלך! איזה רשימה של בקשות, מאיפה אתה מקבל כזה ביטחון?!

האמת היא, שיש כזה מדרש בתהילים, אני יעשה אותו קצת מצויר, שלא תחשבו לרגע, שכך זה כתוב במדרש, אבל הנוסח מופיע במדרש:

מעשה באדם אחד, שדפק על דלת, ומבקש מבעל הבית קצת מלח - סליחה אדוני, אולי יש לך קצת מלח?

מלח... מי לא יתן מלח? ☺ אפילו אשתו של לוט נתנה מלח. מוציא לו את המלחייה ונותן לו קצת מלח...

מה זה?... סליחה אדוני, מה רצית שאני יעשה עם זה?... ביקשת מלח, לא?

כן.. אבל מה אתה רוצה שאני יעשה עם זה? תביא איזה עגבניה... משהו... איך אני יאכל את המלח לבד... מביא לו בעל הבית עגבניה...

תגיד, מה נראה לך שאני צמחוני?! אוכל עגבניות אמצע היום... מה אתה חושב שזה תפוח?!

נו אז מה אתה רוצה?!

תביא לי איזה בגט! מוציא לחמניה מהפריזר... מפשיר לו אותה ונותן לו...

עגבניה... מלח... לחמניה... תגיד, מה זה, סעודה מפסקת לפני ט' באב?!!! תשים איזה חביתה, קצת חומוס, תמרח, 'יקמץן! ☺☺☺

אומר המדרש - מממה הוא התחיל???? התחיל עם מלח ויצא עם סעודה.

המדרש לוקח את זה, לסדר הבקשה של דוד המלך (תהילים כז, ד) אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו

ביקשת אחת, הבאת 15?!

זאת השיטה, תבקש מלח תוציא בגט ☺ אתה בא מגיש רשימת בקשות... אבל יש כלל - בתחילת ה-18 ביקשת חיים - ריבוננו של עולם תן לי חיים!

עם בלון? לא. בכיסא גלגלים? לא. אז מה אתה רוצה? אני רוצה חיים טובים, אתה רוצה לדעת איזה?

"ובספר חיים ברכה ושלוה ופרנסה טובה וישועה ונחמה וגזרות טובות, נזכר ונכתב לפניך אנחנו וכל עמך ישראל לחיים טובים ולשלום!"

מה קרה, למה לא ביקשת על ההתחלה?? היית בא על ההתחלה, ואומר - מלך עוזר ומושיע ומגן... ובספר חיים ברכה ושלוה ופרנסה טובה וישועה ונחמה וגזרות טובות...

היית דופק בדלת ואומר - תשמע, אני רוצה בגט, עם צ'יפס, עם סלט, עם חומוס...

מה אתה חשוב שאני מסעדה?! טורק לך את הדלת בפרצוף! מלח? מי לא ייתן מלח... חיים עם בלון?!

עזוב אותך... בלון תיתן לאמישרגז ☺

אני רוצה לחיות חיים עצמאים.. בלי בלון...

איפה מתחילה היכולת של לבקש???

היכולת לבקש, מתחילה ב- מודים אנחנו לך. כל זמן שאתה נמצא

באבות, אתה נמצא בהתחלה...

הגעת לסוף התפילה, התכופפת ואמרת מודים אנחנו לך... מודים לך על כל נשימה ונשימה...

אדה, אתה יודע להודות... אם ככה, אתה יכל לבקש - וכתוב לחיים טובים...

אומר הקב"ה - אתה יודע להגיד תודה רבה, עכשיו אתה יכל לבקש! הקב"ה אוהב לתת, למי שיודע להגיד תודה! זה יסוד ראש השנה... לפני שניגשים!

אנחנו נבוא ביום רביעי הבא, נתחיל עם רשימה של בקשות - תכתוב... ותכתוב... ותכתוב...

יגיד הקב"ה - תגיד, השנה עברה פחות או יותר בסדר, נכון? בלי בלון, נכון שיש לך קצת מינוס בבנק, אבל אתה נושם בלי קשיים.. נכון? אתה חי.. אתה לא מתחת לאדמה... לא סוחבים אותך עם אלונקה...

כמה פעמים עמדת בצד בלי תפילה? ביום ראשון, תשב, תפוס סידור, ותעשה חשבון נפש, איך עברו עליך 12 החודשים!

ריבוננו של עולם... עוד מעט השנה נגמרת, אני רוצה להגיד לך ריבוננו של עולם - תודה רבה!

לבד, בלי סדר תפילה, תדבר כמו בן אל אבא - אבא, אני רוצה להגיד לך תודה! איזו שנה נתת לי, זיכיתי ללמוד תורה, זיכיתי להתייגע, זכיתי להבין... תרשה לי להגיד לך תודה!

זה היסוד! אחרי שאתה אומר תודה, אתה יכל לבקש! אחר-כך, אנחנו עוברים ל - ויפח באפו נשמת חיים... הקב"ה מתחיל חיים חדשים, זה ה - ויפח של ראש השנה.

לפני שאתה בא לבקש, תגיד תודה. זה היסוד של ראש השנה! כאן המקום, להודות לקב"ה, שזכינו בס"ד, שנה שלמה שיעוריים, לחדש בתורה בס"ד, להביא את דברי הראשונים והאחרונים, ואת דברי המפרשים, ללמוד ולהבין. הקב"ה הראה לנו נפלאות מתורתו, צריכים להגיד תודה רבה, על זה שזיכה אותנו לשבת באוהלה של תורה, לשבת ולהתייגע בתורתו!

אם אתה מודה, יש לך רשות לבקש!

(ברוך שאמר)

ראש השנה איז נישט 'בולקע ארויף בולקע אראפ'

רצינו לברר דיבור מפורסם שאומרים בשם הבית אהרן ובשם הרה"ק רבי ברוך ממעזיבזו זי"ע שאמרו לפני חג השבועות, שהעולם עושים עסק מראש השנה, זה סך הכל יום הדין, אם בולקע ארויף בולקע אראפ, - קצת יותר לחם או קצת פחות לחם, הרי עיקר יום הדין הוא בשבועות שבו דנים את האדם כמה יזכה לקבל את התורה הקדושה.

וכמוכן שהצדיקים לא אמרו את זה בערב ראש השנה, בדקתי בבית אהרן במאמרי ר"ה לא מצאתי שם, בקארלין אומרים בזה הלשון בשמו: 'ראש השנה איז בולקע ארויף בולקע אראפ, שבועות איז הוילע הארץ' אך בספר בית אהרן אין רמז כלל מענין בולקעס בראש השנה, אדרבה כל המאמר על ר"ה הוא גם 'הוילע הארץ' = כולו לב, וכן בבוציא דנהורא לא מדובר בדרושי ר"ה על המזונות. אלא שאנשים זוכרים את המימרא לגבי שבועות, לכן חושבים מזה בר"ה, וקונים סכין סגולה לעשירות, ובאי"ה דכתר מתפללים יהי רצון שיהיה עשירות גדולה.

אך באמת זה המאמר נאמר רק לחזק את ענין שבועות, אך לא להחליש ח"ו את ענין ראש השנה.

ואדרבה הנצי"ב כתב שבראש השנה אין דנים על הפרנסה, שהרי אמרו חז"ל 'בחג נידונין על המים' והמים הוא שורש כל המזון והמשקה, כי כשהיינו בארץ ישראל הייתה עיקר הפרנסה בעבודת האדמה שעיקר הצלחתה תלויה במימי הגשמים, וזה נידונין בחג, א"כ בר"ה אין נידונין כלל על הפרנסה רק בסוכות.

ומה שאמרו 'בראש השנה' היינו בתחילת השנה והכוונה על סוכות. ובכתבי האריז"ל יש כוונות שובע בליל א' דסוכות. אך בר"ה לא הוזכר בסידור האריז"ל ענין שובע ופרנסה.

בשום ספר יהודי לא מופיע הדבר שיהיה אדם עסוק בר"ה על עשירות ומזון, מדברים רק ממלכות השם.

תפילת 'זכרינו לחיים' שנוכח להתקרב להשי"ת ולהתדבק בו

ונבאר הדבר ע"פ דברי הרמח"ל בספרו 'מאמר החכמה', כי הגם שאנו כן מבקשים 'זכרינו לחיים', אין הכוונה שצריך להיות עצבני בראש השנה שלא יבואו מחלות כל השנה ח"ו, האם זה מה שצריך לכוון בתפילת 'זכרינו לחיים'?

ורב אמונים

עלון שבועי מבית 'בני אמונים'

פְּנִיני אֲמוּנִים

פְּנִיני אֲמוּן וּתְפִלָּה עַל הַפְּרִשָּׁה

התורה והמצוות והפציי שמים ממקמים בסוף סדר עדיפותיהם, מכל מקום "משם יקבצו ה' אלקיך ומשם יקחך" - רוח ה' שעודה מפעמת בהם תקבצם ותקחם לבוא לפניו ולעבדו.

פרש' הגב'י

אף הגויים ישמחו בגאולת ישראל

"והביא ה' אלקיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה והיטבך והרבה מאבתך" (ל ה)

מפני מה יזכו ישראל לברכה ויהיטבך והרבה מאבתך, וכי טובים הם מאבותיהם?

באר ה'חתם סופר:

כיון שפרשתנו מדברת על ענין התשובה כפתוב לעיל (פס' ב): "ושבת עד ה' אלקיך... בכל לבבך ובכל נפשך", והרי לשבים מאהבה הבטח שזדונותיהם יפכו לזכיות (יומא פב ב), נמצא שבאותה העת יעפילו ישראל לדרגה גבוהה יותר משהגיעו אבותיהם, לפי שצדקת האבות אינה כעמק חטאי הבנים. ולפיכך מובן מפני מה יגדל שכרם משל האבות.

עוד פרש:

מבחינת עצם השפעת הטובה ייטיב הקדוש ברוך הוא עם הבנים כפי שהיטיב עם האבות, וכמפורש להלן (ל טו): "כי ישוב ה' לשוב עליך לטוב פאשר שש על אבותיך", וההטבה היתרה על האבות המבטחת פאן תהיה שלא ירדפום הגויים בראותם את כל הטוב המושפע עליהם. שבעוד האבות סבלו מרדיפות והצקות מצד הסובבים אותם שקנאו בטובות הגדולות שהשפיע הקדוש ברוך הוא על ישראל, פאשר ייטיב עמנו הקדוש ברוך הוא לעתיד לבא, ישמחו הגויים בטובתנו, ככתוב (זכריה ח כב): "ב'ימים ההמה אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשונות הגוים והחזיקו בכנף איש יהודי לאמר גלכה עמכם".

על התגשמות הבטחה זו, מבקשים אנו במשך כל עשרת ימי תשובה בתפלת שמונה עשרה: "וכתב לחיים טובים כל בני בריתך; וכל החיים יודוך סלה" - על אף שרק אותנו "בני בריתך" תכתב לחיים טובים, לא יקנאו בנו הגויים הסובבים אותנו, אלא "וכל החיים" אף אלו שאינם "בני בריתך" יודוך סלה".

תורת משה ד'ה ואמר ד'ה כי ישוב

מָאָה בְּרָכוֹת מִגְּנוֹת מִמָּאָה קְלָלוֹת

"אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם" (כט ט)

"למה נסמכה פרשה זו לפרשת קללות? לפי ששמענו ישראל מאה קללות חסר שמים בפרשה זו, חוץ מארבעים ותשע שנאמרו בתורת כהנים, מיד הוריקו פניהם ואמרו: מי יוכל לעמוד באלו?! מיד קרא אותם משה והיה מפיוס בדברים" (תנחומא א).

הרוקח (סי' טכ) כתב שהמברך מאה ברכות נצול ממאה קללות; תשעים ושמנה הפתובות בפרשת כי תבא ושתים נוספות שנגמזו בפסוק (דברים כח סא): "גם כל חלי וכל מכה".

אמר הראב"ד רבי משה שטרנבוך:

חכמים (במ"ד יח כא) כבר גלו לנו שאמירת מאה ברכות מדי יום מצילה אותנו מפני מגפה, אולם בדברי הרוקח יש חדוש שאמירת מאה ברכות מגנה לא רק מפני מגפה, אלא זוהי סגולה כללית להנצל מכל 'מאה קללות' שבתורה.

ומעיד הגר"מ שלפני שנים רבות, כשהיתה עת צרה בארץ ישראל, השתתף בעצרת תפלה שהתקיימה בראש העין במעמד אחד מגדולי מקבלי יהדות תימן שהיה זקן מפלג. והעיד אותו זקן כי פה נהגו יהודי תימן בכל עת צרה, להתחזק ולהקפיד על אמירת מאה ברכות בכונה, ובזכות זאת אכן זכו לראות ישועות גדולות.

באורים והנהגות

רבי צבי הירש פרבר מרבני לונדון הגיע פעם לבית מדרשו בראש השנה והתרגש לראותו מלא מפה לפה ביהודים רבים שהגיעו לשפך ש"ח ביום הדין, וביניהם גם יהודים הרחוקים מאד משמירת תורה ומצוות. נענה ואמר: מה מביא יהודים שהתרחקו משמירת תורה ומצוות לבוא לבית הפנסת בימים הנוראים, וכי השלטונות כופים זאת עליהם? אין זאת אלא שמתעורר בלבם הניצוץ היהודי, אותו ניצוץ שגם אלפי שנות גלות, נדודים קשים ויסורים מרים לא יצליחו לכבות.

עבדה פלאית זו נרמזה בפסוק שלפנינו: "אם יהיה נדחף בקצה השמים" - גם אלו שנדחו מקוים

'במקום שבעלי תשובה עומדים...'

"אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם ראשיכם שבטיכם וזקניכם ושריכם כל איש ישראל" (כט ט)

פרש' השפת אמת:

אמר משה לישראל: "אתם נצבים היום כלכם", רק אתם זכיתם להיות נצבים לפני ה' ולא אני. שכן אתם חטאתם בעגל וזכיתם לחזור בתשובה ולתקן חטאתכם, ואמרו חכמים: "במקום שבעלי תשובה עומדים, צדיקים גמורים אינם עומדים" (ברכות לד ב). 'שפת אמת' תרל"ט

קיים המצוות מקדש את המחשבות

"הנסתרת לה' אלקינו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת" (כט כח)

אמר בעל היסוד העבודה' מסלונים:

אם רצונך שמתחשבות לבך הצפונות והנסתרות תהיינה טהורות ומקדשות "לה' אלקינו", הדרוך לך היא: "והנגלת לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת" - לקיים את המצוות המעשיות שנוצטוונו עליהן בתורה, שקיימן מטהר ומקדש את מחשבות לב האדם. כפי שאנו אומרים בגסס ברכות המצוות: "אשר קדשנו במצוותיו..."

תורת אבות'

לשוב בתשובה על צער השכינה

"והשבת אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחה ה' אלקיך שמה; ושבת עד ה' אלקיך" (ל א-ב)

פרש רבי אליעזר הלוי הורוביץ מטארניגראד:

אם תשיב אל לבבך ותתבונן בעבדה פי: "בכל הגוים אשר הדיחה ה' אלקיך שמה", כמאמר חכמים (מגלה כט א): "בא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שבכל מקום שגלו - שכינה עמהן", אזי יגדל צערך על גלות השכינה יותר מאשר על גלותך שלך. ויקם פה: "ושבת עד ה' אלקיך" - שתשוב בתשובה שלמה בגלל צער השכינה ולא בגלל צערך שלך.

נעם מגדים'

רוח ה' מפעמת גם בקרב הרחוקים

"אם יהיה נדחף בקצה השמים משם יקבצו ה' אלקיך ומשם יקחך" (ל ז)

"שחר אבקשך צורי ומשגבי"

אבינו מלכנו חזונו בתשובה שלמה לפניך העונה אמן פראוי פותחים בפניו שערי תשובה

(הר"ם ק רבי שלמה מקרליו, 'בית אהרן' ר"ה).

אבינו מלכנו חמול עלינו ועל עוללנו ומפנו ענית אמן מעוררת חסדים ורחמים על ישראל

(ספר המפאר עמ' יב).

יהודי יקר! רצונך שיפתחו בפניך שערי תשובה וישועה?

הקדם לבוא לבית הכנסת מדי בקר לאמירת ברכות השחר בחברותא ובכף הצבר אמנים ררב,

ששגב מערתו יעמד לזכותך ביום הדין הקרב וכא עלינו לטובה ולברכה.

אוצר אמרות נפלאות על הקשר שבין אמן לחזרה בתשובה

תשובה גדולה על אי עגית אמן

שלמה.

אחד המכשולים העומדים בפני המבקש לשוב בתשובה הוא התמקדותו בחטאים הנראים בעיניו כמשמעותיים, בד בבד עם התעלמותו מחטאים הנראים בעיניו כקלים. דגמה לכך היא עגית אמן. יש הטועים לסבר שאין צורך לשוב בתשובה על אי עגית אמן, אולם המקבל רבי מאיר הכהן פאפירש מגורי האר"י מנלה כי כה חמור עוון זה, עד שיש לעשות תשובה גדולה עליו. ואלו דבריו:

ד'רשות לחם שלמה' לשבת שובה

אמן - יותר מאלפי תעניות

בספר 'שומר אמונים' מיוחד המחבר פרק שלם בשם 'פתחו שערים' על שגב מעלת עגית אמן. בתוך דבריו כותב המחבר משפט מרעיד לב: "אם יאה נזהר בכל פרטי בחינת אמן של 'הא שמה רבא' המובא בזה המאמר, אז בלי ספק שיהיה לו תקון הנפש ביתר שאת, יותר ממה אלפים תעניות בלי שעור. ויתקשר נפשו בשורש העליון, ומסיר החלודין והפסלת מנפשו, ורוחו ונשמתו".

'שומר אמונים' מאמר 'פתחו שערים' פרק טו

אמן - התחלת התשובה

דרש ראש הישיבה רבי אהרן קוטלר:

התחלת התשובה צריכה להיות דוקא בפעולות הטובות שאנו עושים - בכך שנקפיד לעשותן כהגון. דבר זה אפשרי בשימת לב מעטה, ובפרט בדברים שאדם דש בעמקיו ומזלזל בהם, אף שהם חמורים מאד. לדגמה בעגית אמן; הר"י כמה הלכות שנונו בזה, והכל יודעים עד כמה החמירו חז"ל (ברכות ז' א) באופן מבהיל בעגית אמן שלא כהגון. ואפשר להבין מזה עד כמה חמור חטאו של מי שמבטל עגית אמן לגמרי.

'משנת רבי אהרן' מאמרים ח"ב עמ' פ

עגית אמן שהחזירה בתשובה

העיד אחד מתלמידיו של המשפיע המפורסם, רבי אליהו ראטה, נאמן ביתו של האדמו"ר רבי שלמה מאזעיהל:

רבי אליהו היה מרבה לזרז את שומעיו ולעורר אותם לחשיבות אמירת ברכות ההגיון בקול. אף הוא ספר פעם על תוצאה טובה שבאה מכח הנקמה זו:

היתה לו קביעות להכנס בכל יום לקיוסן ששכנו בקרבת ביתו, לשתות שם כוס משקה ולברך 'שהכל' בקול רם באזני המוכר, יהודי מרחק מתורה וממצוות. לאחר זמן מה שנהג כן, ערך המוכר חשבון נפשו: אם יהודי כה חשוב מגיע לכאן בכל יום ומברך בקול, אין זה מן הראוי לעמד פגודו בגלוי ראש ולא לענות אמן. הוא השיג לעצמו כפה, ומאז בכל פעם שברך לפניו רבי אליהו, כסה את ראשו וענה אחריו 'אמן'. פעולות אלה השפיעו מאד על נפשו, ולא עברו ימים רבים עד ששב בתשובה שלמה. הרי לנו, סיים רבי אליהו, שעל ידי אמירת ברכה בקול ועגית אמן אחריה נתן לשונות ליהודי את כל מהלך חיו ולקרבו להשם יתברך.

איש חסיד היה' (תולדות רבי אליהו ראטה) עמ' רלא

אמן - הדרך לחזרה בתשובה

דרש רבי שלמה זלמן ארנרין רבה של שאמלווי:

בגמרא (יומא פו ב) מבאר שתשובתו של האדם תשלם רק לאחר שזיזדמן לפניו אותו החטא שחטא בו. באותו מקום ובאותו זמן שחטא, וכאשר אז יתגבר ולא יחטא יוכח כי תשובתו אמיתית. על פי זאת יש לומר, כי אדם החפץ לשוב בתשובה שלמה עליו לקים מצוות באותה חכונה שבה חטא. לפיכך מי שעבר עברה בפרהסייה ובעזות פנים, שתננתו תהיה כפשוטו מדה כנגד מדה יתפלה ויענה 'אמן' בקול בבית הכנסת, מבלי להתבייש מפני המלעיגים עליו. אם יעשה כן, יוכיח בכך ששב בתשובה

וכל מאמינים שהוא לבדו הוא

אל אותו נגון מרטיט שבו לנה את אמירת הברכה בלילות ראש השנה ויום הכפורים, הרחק הרחק, אי שם בארץ הקדש. הזכרון גרם לו לפרץ רגשות, אף רבי שלום הדחיקו והתכנס מיד אל מלות התפלה, כשהוא מכריז בנעימה ובדבקות: "כי הם חיינו... ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים..."

את תפלת שחרית התפלל ר' שלום כותיקין, כהרגלו ממים ימיה, כאשר כל נגון ונגון שב והזכיר לו את התפלה הירושלמית שאין לה תחליף והעצים בלבו את תחושת הגלות ויסוריה.

בהפסקה הקלה שבין שחרית למוסף נגשו ראשי הישיבה אל ר' שלום והפצירו בו בתחנונים כי יואיל לכבדם ולעבר לפני העמוד לתפלת המוסף. ר' שלום התלבט ולבסוף נעתר, והתרגשות בקרב המתפללים גאתה לשיא; הקלה היא בעיניכם, להשתתף בתפלתו של בעל תפלה כה מפלא...

החזן הכריז 'אשר', והקהל כולו - 'בעלי בתים' יראים ושלמים, לצד צערי הצאן ותלמידיו הישיבה, נסחפו אחריו ברגשות קדש. ר' שלום החליט שלא לומר ולו על תג אחד מנפח התפלה שבו היה רגיל, והקהל, על אף שלא הרגל בתפלה כה ארצה ומסולסלת, לא הצטער אף לרגע על הזמן ההולך ומתארך.

את חזרת הש"ץ החל ר' שלום בקול נמוך שהלך וגבר, הלך וסער ככל שקבר אל הקדשה. וכשהחל באמירת 'קדשה' הצליח להרעיד את אמות הספים. ממש כמו ב'חברון', הקהל כולו, מנער ועד זקן נענו אחריו בקריאה אדירה: "קדוש, קדוש, קדוש... ברוך כבוד ה' ממקומו".

הקהל כולו מאנשי ישיבה ועד בחורי הישיבה נסחף אחר דבקותו של ר' שלום, עד שהשבחית הגויה ששהתה בבגין סמוך תמחה על הסער שפקד את בני הקהלה.

רבי שלום המשיך בלהט תפלתו: "אלקיני ואלקי אבותינו היה עם פיפיות... העומדים לבקש תפלה ותחנונים..." כשולפתע נרתע אחריו.

צלצול פעמונים זר ומנכר חדר לפתע מבעד לחלונות בית המדרש. צלילים של סמאה המכנסיה הסמוכה הפריעו לנגון תפלתו הזך והטהור של ר' שלום. לבו הגדול נשבר בקרבו לרסיסים, והוא לא יכול היה להמשיך.

הקהל הביט לעברו בהשתאות. אונם של תושבי המקום התרגלה זה מכבר לצלילים אלו, אולם אנו של ר' שלום רגישה ייתה. אך בקשי רב הצליח להתעלות ולכבש את הסערה שהתחוללה בלבבו, וכשהוא המשיך לבסוף ב: "גשים מול ארון הקדש באימה, לשכך פנס וחקמה", פרצו המלים מפיו בנעימה חדשה, ששולבה בתוכה שלוח ופחד, יראה ומלכות.

כאשר שב רבי שלום לירושלים, ישב בחדרו עמוס הספרים והחאים את המנגינה החדשה לפיוט 'וכל מאמינים'. הוא חש שהיה בכך כעין תשובת המשקל לאותה הפרעה צורמת שתחה בתפלת המוסף שהתפלל בארץ נכר. תחת צלצולי הכפירה, נגן רבי שלום נגון של אמונה תמימה, 'וכל מאמינים שהוא לבדו הוא...'

'שיח שמואל' עבודת והנהגות עמי תקכו

חוט של חסד

גיליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א

ר"ת	יציאה	כניסה
20:15	19:35	18:24
20:13	19:38	18:41
20:15	19:38	18:34
20:15	19:37	18:42

ירושלים
תל אביב
חיפה
באר שבע

פרשת ניצבים • כ"ד אלול תשפ"א • גליון 737

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד"

רח' שמואל הנביא 13 • ת.ד. 50226 • טל: 02-5812210
פקס: 02-5812252 • מייל: al5308000@gmail.com

חיזוק לעסקנים

אבל הרב רק חייך ואמר להם: "אני יודע. ברור לי שלא תעשו את זה. אני לא כזה תמים. אבל על הדרך רק התבוננתי כמה ה' טוב ומיטיב אתנו, ורציתי לחזק אתכם. דעו לכם עסקנים יקרים, שהקדוש ברוך הוא לא רק מכפיל לנו את המאמצים, אלא הוא מכפיל לנו את המאמצים בכמויות כאלה שאם תשמעו אותן אתם הולכים ליפול מהכיסא..." וכך הסביר הרב: בתורה ישנו איסור לשרוט שריטה על מת. זאת אומרת שאסור לאדם לשרוט את עצמו מרוב צער על כך שמת לו אדם קרוב. ואם שרט על מת, יש לו עבירה אחת וחייב עליה מלקות. ונפסק בהלכה שאם מתו חמישה מתים והוא שרט שריטה מתוך צער על חמישתם - יש לו חמש עבירות והוא חייב מלקות חמש פעמים למרות שעשה רק מעשה אחד! על פי זה אם שמע שמתו מיליונים כמו שקרה בשואה האיומה לא תקום פעמיים צרה - ושרט שריטה אחת על כולם לפי ההלכה יוצא שבשריטה אחת עבר על שישה מיליון עבירות! זה מבהיל!

ההכפלה של ה' יתברך

אבל האדמו"ר בעל ה"פני מנחם" מוציא מכאן חיזוק נפלא ועצום: אם בעבירות ה' מכפיל עד כדי כך את המעשה פי אלפי אלפים - כל שכן וכל שכן במצוות, שהרי ה' חפץ חסד ורוצה לזכות את ישראל ומידה טובה מרובה פי חמש מאות ממידת הפורענות. יוצא שגם במצוות יש הכפלה בלי שיעור וערך, ומהי ההכפלה?

אם יהודי מתפלל תפילה אחת על חברו: יש לו מצווה אחת ושכר של מצווה אחת. ואם הוא מתפלל תפילה אחת על חמישה חברים - יש לו חמש מצוות ושכר של חמש מצוות על מעשה אחד, וזה עוד אם רק נשווה בין העבירה לבין המצווה בהשוואה פשוטה ויבשה בלי לקחת בחשבון את ה"פי חמש מאות".

אז עכשיו תגידו לי: אם אדם מתפלל תפילה אחת בלבד על כל עם ישראל - כמה מצוות יש לו? על

המשך בעמ' 3

מאמר ראש הישיבה

שנרבה מצוות כרימון

ה"רעיון" של ראש הישיבה

ראש הישיבה שמח לשמוע את הבשורה הטובה, שהנדיב הבטיח לישיבה שאם היא תצליח לגייס חמישה מיליון הוא יכפיל את הסכום לעשרה מיליון, אבל אז למרבה ההפתעה הוא שאל את העסקנים: מה אתם אומרים אולי תחזרו לביתו של העשיר ותגידו לו: "אם אתה כבר מוכן להכפיל, מדוע רק פי שניים, אולי תכפיל כל מיליון פי עשרים, ואז אם נגייס מיליון אתה תכפיל ותשלים לנו לעשרים מיליון?"

העסקנים חייכו במבוכה והסתכלו על הרב כמו שמסתכלים על ילד קטן שלא מבין כלום מהחיים שלו. "מה קרה?" שאל ראש הישיבה, "מה הבעיה? אתם חושבים שהוא לא יסכים? מה אכפת לכם לנסות..."

העסקנים החליפו ביניהם מבטים ולבסוף הגדול שבהם פתח ואמר לרב: "תראה כבוד הרב. זה ממש לא שייך. זה ממש

לעשות צחוק מעצמנו ומהעשיר. זה כל כך לא רציני, עד שרוב הסיכויים שאם נשמיע באוזניו כזאת בקשה, הוא יבטל לגמרי את הבטחתו. תבין טוב, כבוד הרב, גם להכפיל זה רחוק מאוד מלהיות מובן מאלי. מוסדות רבים גם את זה לא משיגים, לא נוכל לעולם לבקש ממנו אפילו לשלש את הסכום, כך שעל פי עשרים אין בכלל מה לחלום..."

מכפילים את התרומה

העסקנים של הישיבה עמדו בפתח חדרו של ראש הישיבה נרגשים מאוד. בחסדי ה' הם הצליחו היום להביא הישג אדיר לישיבה. הם חזרו כרגע מביתו של אחד הנדיבים הידועים עם הבטחה להכפלת תרומה.

לאלה מכם שלא מכירים את הרעיון, בשנים האחרונות ישיבות, חסידויות, קהילות, מוסדות וארגוני חסד מארגנים

ימי התרמה מרכזים שבהם הם קובעים לעצמם סכום יעד לגיוס תרומות ומרְכְּזִים כוחות להשגת היעד. לצורך חיזוק ומיצוי המאמצים לעתים באים לעזרתם נדבנים גדולים המתחייבים שאם הארגון המגייס יגיע ליעד מסוים - הם, העשירים מצדם, מתחייבים להכפיל את הסכום.

לדוגמה לצורך העניין, ארגון שהיעד שלו הוא חמישה מיליון שקלים - אם הארגון מצליח לרתום לטובת העניין עשיר גדול,

יכול להיות שהמאמץ הכביר של חבורת המתרימים לגייס חמישה מיליון יניב לבסוף עשרה מיליון הודות להכפלה. זה בהחלט רווח עצום מאוד בלי שום פרופורציה להשקעה.

לא פלא שעסקני הישיבה היו כל כך מרוצים מעצמם על כך שהצליחו להשיג את התורם הנדיב שמוכן להכפיל את הסכום שייאסף.

ה' יתברך תמיד אוהב אותי
ותמיד יהיה לי רק טוב
(הרב שלום ארוש שליט"א)

אמונה =

הכנה לראש השנה

מוהרנ"ת אמר פעם אודות הנסיעה לאומן על ראש השנה: "אילו הייתה כל הדרך זרועה בחרבות המחודדות כלפי מעלה - הייתי גוחן על ידי ועל רגלי והייתי נוסע: רק בלי פאספורט - לא, הייתי עושה כל שניתן כדי לקבל פאספורט" (שיש"ק ר"ה עמ' רסח)

פעם אחת בערב ראש השנה בבוקר שאל רבי יצחק ז"ל את אביו מוהרנ"ת על אודות שחלש לבו מאד [כי לא היה אז בקו הבריאות], אם יאכל איזה דבר קודם לכתו על ציונו הקדוש כדי שיהיה בכוח לפרש שם שיחתו בהתעוררות הלב כראוי: והשיב לו: "לא. אמור כאשר תוכל - ובלבד שיהיה קודם האכילה!": [כוכבי אור, אנשי מוהר"ן (ג) אות לג]

בספר 'חיי מוהר"ן' בכתב ידו של מוהרנ"ת היה כתוב שתגיע עוד עת כזו שישעו ויבואו מכל העולם להשתטח בערב ראש השנה על ציון רבנו, ויהי עם רב כזה עד שיצטרכו להעמיד שומרים ושוטרים להגשוח על הצביר, שלא יתמהמהו יותר מדי ויפנו מקומם להבאים אחריהם:

זוכה להגדיל ולהמליך את המלך על כל עניין כאן בזה העולם ואפילו על הגשמיות, אך מאידך שהאדם מבקש רק פרנסה רק חיים גשמיים ואומרים לו משמים אנחנו לא מחלקים סתם מתנות, אנחנו מחלקים פרנסה למי שצריך אותה כדי להגדיל כבוד ה' בעולם.

ולתכונן לר"ה שנזכה להיחתם לחיים נצחיים. ולכן העבודה הנדרשת מאיתנו בימים אלו? לבקש שנחתם לחיים טובים ושלום והכל "למעןך א-לקים חיים", האדם חייב לדעת שבקשתו לחיים, הם חיים שבהם תהא העבודה למען ה', דהיינו, חיים לעבודת ה' לה' יתברך. ולא חיים שבהם יעבוד כדי לקבל שכר, שחיים אלו אינם רק בשביל עצמו ולא בשביל ה' יתברך. וכדי שיוכל לבקש חיים שכאלה, חייב הוא לעבד את עבודתו עבור זה, למען ה'"למעןך" להגביר כבוד ה' יתברך, שיצא מעבודתו "ראו בריה שבראתי בעולמי", שיתגבר כבוד ה' על ידי עבודתו, מה שאין כן בשעה שהוא עובד למען קבלת שכר ועובד לשם עצמו, הרי אינו מרבה כבוד שמים, אלא להפוך, חס ושלום יתכן והוא בכלל המחללים את השם, שהרי מראה שהנאתו ושכרו חשובין לו יותר מכבוד שמים. וזה כוונתו בתפילות ראש השנה, בתחילה מבקשים אנו זכרנו לחיים שם עדיין לא מזכירים שום עניין גשמי רק הכל חיים נצחיים, וכן בבקשת "מי כמוך אב הרחמן", וכן בבקשת "וכתוב לחיים טובים..". לאחר שביקשנו חיים לכבוד השם יכולים אנו להרות לעצמנו ולבקש פרנסה טובה וגזרות טובות וכו', כי הפרנסה תהיה לכבוד הגדלת השם הכלב שיל "למעןך".

כשהאדם מתבונן ועובד את השם בצורה הזאת הוא

איתא בגמ' (ראש השנה דף טז/ב) "אמר רבי כרוספדאי אמר רבי יוחנן שלשה ספרים נפתחין בראש השנה אחד של רשעים גמורין ואחד של צדיקים גמורין ואחד של בינוניים צדיקים גמורין ונחתמין לאלתר לחיים רשעים גמורין ונחתמין לאלתר למיתה בינוניים תלוין ועומדין מראש השנה ועד יום הכפורים זכו נכתבין לחיים לא זכו נכתבין למיתה"

ובתוספות (בד"ה ונחתמין) כתבו דענייני חיים ומיתה זה לעניין עולם הבא ולא לגבי העולם הזה וז"ל שם: "גבי רשעים מיתה וגבי צדיקים חיים כלומר לחיי העולם הבא"

כלומר אומרים תוס' שצדיקים נכתבו בספר חיים טובים הכוונה חיים נצחיים, כי אם לא יהיה קשה שהגמ' אומרת צדיקים נחתמין לחיים, וא"כ יוצא שהצדיקים לא יפטרו לעולם ולכן יוצא שבזוודאי הכוונה, חיים הוא חיים נצחיים.

ואחרי הודיע זאת, למדנו יסוד עצום שכל התפילות שלנו בר"ה הם על חיים נצחיים, ובזוודאי הכוונה גם שנשאר בזה העולם נרגיש מתיקות בתורה ותפילה ובקדושה

כי נראה לומר שרשע שכל השנה התרשע בדרך רשעות ופתאום הוא בא להתחיל אומרים לו ידידי היקר כבר נחתמת למיתה רוחנית השנה, לא תקבל חיות, בשביל לקבל חיות ומתיקות צריך להתפלל כל השנה

הרה"ג ר' ירון אשכנזי שליט"א ר"כ חושן משפט
בישיבת "חוט של חסד" מנהל רוחני ב"קו ההלכה"
קו ההלכה הספרדי: 3030*

שו"ת של חסד ע"י בית הוראה "חוט של חסד"

פרטים בדברים הנוגעים לראש השנה

לקראת ערב קודם השקיעה ביום הראשון של ראש השנה, אני רוצה להוציא דברים מן ההקפאה, האם מותר לעשות כן, או שנחשב ל"מכין מיום טוב לחבירו"?

מותר להוציא דברים מההקפאה לצורך הפשרה ללילה השני. מהרש"ג (חלק א' סימן ס"א) ובשו"ת יביע אומר (חלק י' סימן כ"ז).

פתיל צף - האם מותר לחבר את הפתילה ל"צף" ביום ראש השנה, או שחייב להכין מראש?

מותר ליקח פתיל צף ולהכניסו בתוך הצף ביו"ט ואין לחוש משום מתקן כלי, והמחמיר תבא עליו ברכה. שבת הלוי (חלק ט' סימן קכ"ח אות א').

יש לי זוג פמוטים שאני רגילה להדליק בהם נירות, כיצד אוכל להכין אותן להדלקה לקראת היום השני של ראש השנה, וכיצד אוכל לפנות את הפתיל צף שהדלקתי בו אתמול, ללא חשש של מוקצה?

מותר טלטל את הפתיל צף ולקחת אותו בפני עצמו, משום שטלטול מוקצה לצורך הדלקה ביום טוב מותר, אמנם ראוי שיעשה שינוי, דהיינו שיקח את הכוסיית עם המים והפתילה, וישפוך הכל יחד אל הפח הנמצא בכיור.

ולכן לא רצוי להשתמש בפנטנ זה.

אם שכח לומר זכרנו לחיים ונזכר אחר שאמר ברוך אתה ה' האם יכול לומר למדני חוקיק ולחזור שוב "זכרנו לחיים וכו'?"

אינו רשאי לסיים למדני חוקיק, מכיון שאם שכח אינו חוזר, לכן אין לו לומר "למדני חוקיק" שאין מוסיפים פסוק זה אלא במקום שאם טעה מחזירין אותו. בן איש חי (פרשת נצבים אות כ') וסור הרב עובדיה (חזון עובדיה עמוד ס"ז).

האם מותר להתקלח במים חמים בראש השנה?

בבית המרחץ (מקוה) אסור להתקלח במים חמים כלל. (שלחן ערוך סימן תקי"א סעיף ב'). ואם מתקלח בביתו לבני עדות המזרח מותר להתקלח אפילו כל גופו במים חמים שהוחמו בדוד שמש (אור לציון חלק ג' פרק ל"א תשובה א) ולבני עדות אשכנז אסור להתקלח כל גופו במים חמים רק ירחוץ אבר אבר בנפרד (שער הציון שם אות כ"א בשם האליה רבה), וגזרו לאסור רחיצת כל גופו בבת אחת. (הרמ"א שם ומשנה ברורה סעיף קטן י"ח).

רציתי לשאול האם מותר לכבות את הגז ביום טוב ע"י גרמא עם הנחת כפית על החיישן?

כדי שהתשובה תובן צריך להבין כיצד מתבצע הכיבוי - בגז של היום ישנו חיישן בקרה שמתחמם על ידי האש ויוצר זרם חשמלי שמטרתו להחזיק את שסתום הגז שלא ייסתם וימשך להזרים גז לכיריים, כאשר הכיריים נכבות מסיבה כזו או אחרת פוסק זרם החשמל שמובל אל השסתום וסותם את פתח הגז וכך אין דליפת גז.

במקרה שלנו כאשר מניח את הכפית או הסכין על החיישן, מייד מתמעט זרם החשמל והחיישן מצטנן לאט לאט עד שמפסיק זרם החשמל והשסתום נסתם וכך הגז נכבה, פעולה זו מוגדרת כגרמא מכיון שהתוצאה מתבצעת לאחר כמה שניות ומכיון שמדובר במלאכת כיבוי בגרמא ביום טוב לכן זה מותר מעיקר הדין.

ומכל מקום ראוי לא להשתמש בפיתרון זה כי הראשות הארצית לכבאות והצלה פירסמה מכתב משנת תשע"ד בו היא מתרה שיש סכנה ברעיון זה שעלול להוביל לפיצוץ בגז או לדליפת גז שעלולה לגרום לדליקה

ובכן תן פחדך

בשורה
ע ו ב ד י
ומשרתי של
בל יעדר.
כ ל
ה ח צ ר
הפריץ. איש

רבי זושא לא אכזבם: "אמרו לפריץ", נם להם בביטחון, "שבתוך שנה מהיום, אתייצב בחצרו ואגלה לו מי הגנב והיכן הגנבה."

משרתי של הפריץ דומברובסקי הפולני רעדו מפניו. מושל עריץ היה, רדה בהם עד כלות כוחות הגוף והנפש, ניצל כל טיפת כוח מכוחם לטובת אחוזתו וביתו, והוגו גדל פלאים על חשבון האומללים.

לא ייפלא אפוא, שהיו מבין המשרתים שחיפשו בסתר ליבם לנקום באדונו, רצו והשתוקקו לראות במפלתו, אך לא ההינו לעשות צעד מעשי בכיוון. ידוע ידעו, שבאם חלילה ייכשלו בפרט הקטן ביותר, והפריץ ידע על כך - אחת דתם להמית.

משכך, נקל לתאר ולשער את כעסו וזעמו המתפרצים של הפריץ, ואת שמחתם לאיד של משרתיו, כאשר נודע להם על גנבה בהיקף אדיר שהתרחשה באוצרותיו של הפריץ.

דומברובסקי הזועם הבטיח כל שבעת מדורי גהנום למי שתיתפס הגנבה ברשותו, או שיהיה שמץ מידע מפליל על אודותיו.

אולם הגנב שידע היטב מה מצפה לו, גם ללא איומי המשתלחים של דומברובסקי, היה זהיר מספיק כדי שאף לא אחד מבין חבריו לעבודה ידע על כוונות הזדון שלו.

כראות הפריץ שאין תועלת בזעקות, עבר לפסים מעשיים: הודעה מיוחדת נשלחה ליהודי הכפר, שבתוך חודש ימים עליהם למצוא את הגנבה, אחרת - יגורשו סן הכפר לאלתר...

ראו כך היהודים והחליטו לפנות בצר להם לרה"ק הרבי ר' זושא מאיפולי, שעיררתו שכנה בצמידות לכפרם הזעיר. בטוחים היו בכוחו של אותו צדיק שיושיעם מדומברובסקי האכזר.

רבי זושא לא אכזבם: "אמרו לפריץ", נם להם בביטחון, "שבתוך שנה מהיום, אתייצב בחצרו ואגלה לו מי הגנב והיכן הגנבה."

חזרו יהודי הכפר לפריץ הזועם ומסרו לו את דברי רבי זושא במלואם. הפריץ, שסקרן היה לדעת מנין לו לצדיקא היהודי המידע על אודות הגנבה, וראה שברירה אחרת אין בפניו, הסכים להמתין שנה.

לפני מלאת שנה לגנבה שלח הפריץ שליח לרבי זושא, שיקיים את הבטחתו. רבי זושא הודיע לשליח שיאמר לפריץ שביום פלוני אלמוני, בשעה מסוימת, יעמדו ניצבים

פי ההערכות יש כיום בעולם כחמישה עשר מיליון יהודים. לפי זה יהודי שמתפלל תפילה אחת על עם ישראל יש לו חמישה עשר מיליון מצוות והוא יקבל שכר על חמישה עשר מיליון מצוות, וכל זה על חצי דקה של תפילה!

אז הנה תראו אתם בעצמכם מה בין הקדוש ברוך הוא לבשר ודם: בשר ודם אם הוא מכפיל פי שניים, זה הישג אדיר והוא ראוי להערכה עצומה; אבל הקדוש ברוך הוא ישתבח ויתעלה שמו - הוא מכפיל לנו בלי שיעור וערך: אתה נתן לו שקל כביכול והוא נתן לך בחזרה חמישה עשר מיליון שקלים, האם אין כאן אהבה עצומה!

משנים את כללי המשחק

עד כאן החיזוק של ראש הישיבה. אכן, אהבה עצומה, אבל גם התעוררות והתחזקות עצומה לכולנו, שעכשיו, בסוף השנה, כל אחד יכול לשפר לעצמו את המאזן השנתי שלו בקלי קלות ולהגיע ליום הדין באופן אחר לגמרי.

יש לנו ימים ספורים עד לראש השנה ועוד עשרה ימים של תשובה. מה נוכל לעשות כדי לשנות לגמרי את כל המאזן?

מה שלא תעשה עכשיו בימים האחרונים של השנה, גם אם תצליח ללמוד תורה ולקיים מצוות עשרים וארבע שעות ביממה, זה יכול להוסיף לך מאות ואלפי מצוות, אולי אפילו מיליון; אבל תפילה על עם ישראל, ובפרט אם אתה מקבל על עצמך להתפלל על עם ישראל בכל יום ויום - זה ממש משנה את כל התמונה והופך את המאזן מהקצה אל הקצה!

כשאתה אומר: "ריבוננו של עולם תרחם על כל עם ישראל שיצונו להינצל לגמרי משנאת חינום" - זה לבד כבר חמישה עשר מיליון מצוות. אז אם אתה יכול לבקש בקשות נוספות, כל בקשה ובקשה היא עוד חמישה עשר מיליון מצוות, אבל גם אם אתה לא מצליח לבקש בקשות חדשות, ואתה פשוט חוזר שוב על אותה בקשה - גם כך יש לך עוד חמישה עשר מיליון. זה דבר שנותן כוח ומשמעות עמוקה לתפילות. זה נתן עוצמה. ולפי זה תעשו חשבון פשוט, שמי שמתפלל על עם ישראל חצי שעה יש לו מיליארדים של מצוות. ואם הוא עושה את זה בכל יום ויום - הוא כבר מגיע למספרים אסטרונומיים. וכל שכן אם הוא מקבל על עצמו בקבלה חזקה להתפלל חצי שעה בכל יום, כי כל מצווה שנעשית בקבלה ובקביעות יש לה כוח גדול הרבה יותר.

יוצא שיש לנו עצה קלה מאוד ורווחית בלי שיעור וערך. עצה שיש לה סגולות ומעלות ממש בלי סוף, עצה שמקרבת את הגאולה כמו שכבר כתבתי רבות לאחרונה שאין שום דבר שדומה ושווה לה, עצה שהיא חובה וזכות. אבל עכשיו לפי דברי ה"פני מנחם", רווח כזה אינסופי ושינוי מוחלט של כל כללי המשחק - זה כבר ממש ביטול הבחירה!

שנה טובה ומבורכת לכל עם ישראל.

בברכת שבת שלום ומבורך

הדרך האישית שלך

התבודדות ומעלת התפילה
הספר של הרב שלום ארוש
052-2240696

פי ההתבודדות היא הדרך היחיד שהיא באמת אישית לגמרי לכל אדם ואדם, כי כל שאר הפעולות הן שוות בין כלם, כולם מיחיים אותם תפילין, כולם לוקדים אותה תורה - אפילו התפילה היא אותה תפילה.

אבל ההתבודדות היא אישית לגמרי, וכל אדם עושה אותה בצורה שונה, ואין בה שום כללים, אלא כל אדם ואדם שופך את לבו נכח פני השם כפי מה שעובר עליו בגוף ובנפש.

כאן הפקום להזהיר את מי שמתבודד, שאסור שישאם אדם ישמע את ההתבודדות שלו, ואם הוא רוצה לצעק, הוא חייב להיות בטוח שישאם אדם לא שומע אותו.

כל עוד שישאם אפשרות לשומעים אותו עליו לדבר בשקט, ואם בכל זאת הוא חייב שהאזנה חכמה לצעק - צריך שיציע בשקט, או אפילו בלב. כי מובן בדברי רבנו שיש צעקת הלב, שאפילו שאדם הנמצא בתוך קהל רב של אנשים יכול לצעק אל השם בלי שאף אחד ישמע.

והענין הזה נוגע ישירות למהות ההתבודדות, שהיא חייבת להיות אישית ופרטית כל כך, שישאם ילד אשה אסור לו להיות עד לדברים שמתדבר עם קונו.

לכל אדם יש דרך משלו בעולם שהיא סתומה לו לפי שרש נשמתו, ולפי הגלגולים שלו והתקופה שלו, ואף על פי שיש דברים כלליים שחייב כל אדם לעשות, גם בתוככם יש לכל אדם את הדרך והאופן האישי שצריך הוא למקום. לכן צריך כל אדם לקצא את דרכו הסתומה, וזה אי אפשר אלא על ידי ההתבודדות. כי התפילה האישית אינה יכולה להיות פתוחה בשום ספר, שהרי מלבד מה שהיא משתנה מאדם לאדם, בנוסף לכך גם באדם עצמו היא משתנה מאדם לאדם, ולכן יש להשתנה לפי מה שעובר עליו באותה העת, ולפי הרגשות שהשם שולח לו באותו הזמן וכי וכי.

בכל יום האדם צריך לחפש סתומה מה השם רוצה מסתומה, על מה הוא צריך להתפלל ולבקש, על מה הוא צריך להתודות ולהתחרט, מה השם מרפו לו בכל מה שעובר עליו וכי. אפילו ההודאה שהאדם מודה להשם ומשבח ומהלל אותו, גם היא אינה דומה מאדם לחברו, בכל יום ישנן נקודות שיעליהן הוא צריך יותר להודות, וכן אפילו ועסק ההודאה משתנים לפי מה שפשיג באותו הזמן ולפי המעברים העוברים עליו וכי. כי זה דבר פשוט, שאצל כל אדם, כל יום הוא שונה אצלו מהיום הקודם, וגם האדם עצמו, משתנים אצלו הרבה דברים.

ההתבודדות מעלה את האדם למסלול האישי שלו בתיים.

הרה"ק ר' שלום מבעלזא צוק"ל זיע"א ה-שר שלום - כ"ז אלול

לאורם נלך הילולא דצדיקא

קו האמונה
02-6444250

על עצמו שזה בגלל בכייתו הרבה כאשר נחשב רבי ישראל מרז"ן בבית האסורים.

הרה"ק ר' שלום רוקח נולד בשנת תקס"ג בברודי לאביו ר' אליעזר ממשפחת רוקח המיוחסת.

מסופר כי בכל ערב שבת היה קורא שנים מקרא ואחד תרגום מתוך ספר התורה כשלארשו תפילין דר"ת. פעם אחת בערב שבת נתחלפו לו בטעות התפילין של רש"י עם תפילין רבינו יעקב וכן עשה את הברכה עם תפילין דר"ת והתפלל עמהם ולאחר התפילה החליף לתפילין של רש"י וקרא איתם שמו"ת. המתפללים פחדו להעיר לו על כך כאשר סיים את קריאת שמו"ת אמר: היום נהנו גם רש"י וגם ר"ת, כי כבר כמה פעמים התגלה אליו רש"י ז"ל והפציר בו שיקרא שמו"ת כשהוא עם תפילין לפי שיטתו לראשו, ואף ר"ת התגלה אליו כבר כמה פעמים וביקשו שכלל הפחות פעם אחת יברך על התפילין לפי שיטתו. היום שמעתי והחלפתי בין התפילין של רש"י לתפילין של ר"ת נהנו שניהם, הן רש"י והן ר"ת.

בעודו צעיר לימים נתייתם מאביו ונשלח על ידי אמו להתחנך אצל דודו רבי יששכר דב. שם למד תורה ונחשף לדרכי החסידות. בין רבותיו היו: השרף מסטרליסק, המגיד מקודניץ, וכן החוזה מלובלין, זיע"א. וזאת למגינת לב חסיו שהיה מתנגד לחסידות.

לאחר זמן מסוים עבר לגור בעיר בעלזא והתעמק ימים ולילות בלימוד התורה בגולה ובנסתר. שמו התפרסם כנאון אדיר, תלמידים רבים נאספו סביבו וביניהם רבנים יודעי שם, בשנת תקפ"ו הקים את חסידות בעלז. הוא הקים כמו ידיו בית כנסת מפואר שבו שכנו אלפים מתלמידיו ובסמוך נבנה משכנו האישי.

רבי שלום היה נוהג להתפלל בדבקות עצומה. כאשר היה מתפלל לפני העמוד בימים הנוראים היה קולו נשמע בכל העיר עד כי הגויים היו אומרים כי אין כל חידוש שהוא פועל כך בתפילותיו, שהרי אפילו אם היו מתחננים כך בפני גדלן היו נענים...

צדיקי דורו הפליגו בשבחיו, וכינוהו בכינויים נדירים, כ"שר העליונים והתחתונים" (הבני יששכר) ו"בעל הבית של העולם" (רבי ישראל מרז"ן), ואף ה"בעל שם טוב הקטן".

הרה"ק ר' דוד מדינב אמר על רבי שלום "היודעים אתם מי הוא היה? הוא היה יכול להחזיר את כל העולם בתשובה ברגע אחד, ומה שאינו עושה כן הוא משום הדבק במידותיו בעיניו, וכשם שהקב"ה בעצמו יכול להחזיר את כל העולם בתשובה ואינו עושה כן, לכן גם הוא לא עושה כן".

בשנותיו האחרונות הפך ר' שלום לסגי נהור. הוא העיד

אתם נצבים היום
כולכם
מחולק צדיק
שואה חייך
נתאחד כל בית ישראל!
כאיש אחד בלב אחד!

מחלק כל יחיד
I love every one

לרכישת חצרי "אני אוהב כל יהודי":
050-9931931

אני אוהב כל יהודי

אהבת ישראל במסירות נפש

זה מה שיכריע את הכף!

לשנה טובה
ולגאולה שלמה
לבריאות
לפרנסה
ולכל הישועות

מצוה גדולה להפיץ במליונים
צלצלו: 052-2240696

ביננו מבוץ להשיב אל הלב

מאפיינה, והוא מכר לחסידי ברסלב את הלחמניות שנסארו לו בהנחה במוצ"ש, רבי נחמן הניף את היד בתנועה קלה, ותיקן אותו ואת כל הגלגולים שלו, בהנף יד.

כתוב "ויאמינו בה" ובמשה עבדו" צריך להאמין בכח של הצדיק שכאשר אני שומע לו ועושה את העיצה של התבודדות, שהיא כוללת כל העצות הטובות זה אומר שעושה תשובה על החטאים, צריך להאמין שוודאי ה' יסלח לי, והצדיק יתקן אותי. וכמובן ממשיך בכל השלבים והעצות של ההתבודדות, זה מה שכתוב בפרשה "ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך" שע" תשובה ה' מל את לבבך מהיצר הרע.

אבל יש מצבים שאדם לא יכול לדבר עם ה' מרב עצבות שחושב על העבר כמה פגם וכו', פה צריך מה שהתורה אומרת - "ובחרת בחיים", תבחר לחיות, תסמוך על הצדיק שיש בכוחו לתקן אותך בהנף יד, ותפתח דף חדש, פה הצדיק רוצה שתשכח מכל מה שעשית, שאתה פותח דף חדש, גם בורא עולם פותח דף חדש איתך. אך היצר מנסה לבלבל אותך בכל מיני דיבורים וראיות של אמת שאתה צריך להיות בעצבות וכו' רבנו אמר לנו שצריך האמת באה לקרב ולא לרחק, ושאינו שומע לעצות של הצדיק אז אני בשליטת הצדיק, אני לא מכיר את העבר האפל והשחור, שמחליש אותי.

נכון זה ימים נוראים, וה' נתן לי את היצר הרע והוא יתן לי את הכח בכח הצדיק לנצח אותו. רבינו אמר לאט לאט. זה הדרך הנכונה, תרצה הכל, תעשה מה שאתה יכול, ואל תיפול משום דבר.

"... החיים והמוות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים" אם יש ברכה וקללה חיים ומוות, למה צריך שהכתוב יגיד ובחרת בחיים? פשיטא שאני לא יבחר במוות או בקללה אלה החיים, אלה שבעולם הזה יש מצבים שהמוות נראה כמו חיים, והחיים נראה כמו מוות. היצר הרע נתן חיות לאדם בעברות ומראה לו שזה חיים, ואילו את המצוות ובפרט התפילה, מוציא לו את החשק ומראה לו כאילו זה מוות. לכן בורא עולם קורא לאדם תבחר בחיים האמיתיים! ואיך הוא קורא לאדם? ע"י הצדיק האמתי, שזועק אל האדם ואומר לו שתפילה זה חיים.

בתורה ס"ה רבנו הקדוש כתב - "דע כי יש שדה, ושם גדלים אילנות ועשבים יפים ונאים מאוד וגדל יפי השדה וגדוליו אי אפשר לספר..." הצדיק מלמד אותנו ששווה להתקרב לה' בדרך יש מתנות רוחניות גדולות, אבל היצר אומר עבודת ה' קשה, אנחנו לא מבינים שיש מעליות בדרך ומתנות רוחניות, שרבנו מסביר אותם בתורה הזאת, רבנו מראה לאדם כמה הוא זוכה, איזה תענוג יש בתפילה כשמתפללים מילה מילה,

"מי יפאר גדל פאר הליקוטים והקיבוצים. שאדם מלקט ומקבץ דיבורי התפילה" כל ההתבודדות זה בשביל שאדם יתפלל שמונה העשרה בכוונה.

רבנו ממשיך "ויש כמה וכמה נשמות ערומות, שהם נעים ונדים מחוץ לשדה ומסתתרים ומצפים לתיקון"

מעשה שהיה עם רבי נתן שרבי נחמן נגלה לו, שהיה בעולם הבא וראה שהוא עם חסידים מסיבי לשולחן, וברקע הוא רואה רבבות נשמות שמתחננים לתיקון, ורבי נחמן פונה לאחד הנשמות ואומר לה מה עשית בשבילי? אמר לו הנפטר שיש לו

הרב שלום מזור
מהמרכזים הבכירים
של
"חוט של חסד"
058-4180994

חיזוקון
לומדים הלכה

תקיעת שופר

ראש השנה הוא יום המלכת השם למלך על כל הארץ ואנו תוקעים לפניו בשופר, כנא' בתהילים: "בחצוצרות וקול שופר, הריעו לפני המלך ה'"

לקבלת מטרים מחזקים 052-6672221

"ושמחת בחגך והיית אח שמח"

האחים שלנו - לפני הכל

צלצל ותזנה בדיון נפש ע"י הרב שלום ארוש, לפני יום הדין זה הזדמנות שלך, לפני החיתום: 02-5308000

אח שמח
חנות "אח שמח"

איזו תוכחה נאמרה בקל וחומר?

תשובה פרשת שופטים: מצבה, ופירש רש"י (דברים טז כב) ואנ"פ שהיתה אהובה לו בימי האבות עכשיו שגאה מאחר שעשאה אלו חק לעבודת כוכבים.

הזוכה: חיים גליק, רחובות.

al5308000@gmail.com | 02-5812252

אלול - אני לדודי ודוי לי - מזל החודש בתולה

תשובה שלמה מתחילה בצעד אחד קטן

(א.ב. של החיים)

לקבלת מטרים מחוקים - 052-6672221

אחרי כעשר דקות של חיפושים כושלים, עלה בי הרעיון לומר תודה- על הכדור שאבד.

ולא רק זה, הצעתי לכל החבורה לומר תודה, וכולנו ישבנו לחמש דקות של תודה לה'

אמרנו תודה בקול ובשקט, כולנו יחד וכל אחד לחוד, ואני אפילו חשבתי לעצמי באותו רגע- אני כל כך רוצה למצא את הכדור ואז גם לשלוח את הסיפור לעלון "חוט של חסד"

של חסד" אבל גם על זה אמרתי לה' תודה- שהוא יודע מה טוב לנו, ואם לא נמצא את הכדור- זה בוודאי הכי טוב שיש, סיימנו בפרק ק' "מזמור לתודה" משותף. לאחר חמש דקות תודה, ניסינו לחפש שוב את הכדור, ואיזה פלא-

מצאנו את הכדור בריא ושלם- הוא נח לו שם מעבר לגדר, ממש ליד הקוצים. שלפנו אותו בקלות ממש. ואמרנו שוב תודה לה', והמשכנו במשחק

אבל אני הכי שמחתי- שיש לי סיפור לכתוב בעלון החשוב והיקר- "חוט של חסד"

אמרתי תודה ומצאתי את הכדור.

כדור שלם בשיח קוצני

שלום שמי נחמן

הסיפור שלי התרחש בחופשת הקיץ, כן, ממש לא מזמן. יצאנו לטייל אני, אחי ובני הדודים שלי.

הטיול היה ממש כיף ובסוף היום אחרי שהיינו ממש עייפים מהטיול, נשאר לנו עוד קצת כח, אז ניצלנו את הזמן למשחק.

היה באותו מקום- חורשה והתחלנו לשחק בכדור כולנו יחד לעת ערב, עד שנהיה כבר חושך ממש.

פתאום, בחלק השיא של המשחק כשכולנו באמצע הכיף והחוויה, נפל לנו הכדור מאחורי הגדר לשטח עזוב. ניגשנו אל המקום כדי לחפש את הכדור האבוד, אך השטח היה עם קוצים ועוד כל מיני לכלוכים שלא הצלחנו לזהות בחושך. התאכזבנו שהמשחק נעצר, אבל יותר מהכל- רצינו את הכדור בחזרה.

ניסינו לחפש את הכדור, החושך והקוצים ממש הפריעו לנו, לא הצלחנו אפילו לזהות אותו מרחוק.

פתרונות יש לשלוח למייל: al5308000@gmail.com או לפקס: 02-5812252 | יש לציין שם מלא, כתובת מלאה וטלפון

עשיונות

עוגת דבש

בתפוזרת שלפניכם מפוזרים החומרים הנדרשים להכנת עוגת דבש מצאו לפחות 9 מרכיבים

א	נ	ו	כ	ר	נ	ה	ע	ת	מ	צ	י	ת	ו	נ	י	ל	ס	נ
ד	מ	א	י	ו	ש	ת	י	כ	ו	ס	ו	ת	ק	מ	ח	ק	ח	מ
ט	ב	ד	מ	ש	ס	ר	ת	י	ש	נ	א	ע	מ	י	ז	ו	ג	ש
ד	מ	נ	ע	ל	ו	ס	א	ב	ק	ת	א	פ	י	י	ה	ש	נ	ס
ר	י	ק	ס	ש	ק	מ	ו	ה	א	נ	ת	א	פ	ע	י	ב	י	ו
ק	ד	פ	א	ת	כ	ר	ש	כ	ע	ב	ס	ו	ר	ו	ת	ד	ק	כ
א	ק	צ	צ	ש	ט	ו	י	ו	ר	מ	נ	ק	ע	ח	ש	ס	י	י
פ	ש	ל	ו	ש	ב	י	צ	י	מ	ב	ג	ר	פ	ק	א	ו	ו	צ
ג	ד	ח	ע	ע	ש	ק	ט	כ	ו	ס	ת	ה	ב	ה	ח	כ	נ	ח

בדיחות הדעת

יוסי היה סטודנט שהקפיד להכריז על עצמו כאתאיסט גמור (אחד שלא מאמין בכלום)... יום אחד פנה אליו המרצה, בתחילת השיעור ושאל- "דני, אתה מאמין בתחיית המתים?".

"לא ממש", אמר דני בגיוחך... "אז כדאי שתאמין", אמר המרצה, "סבא שלך, שבגלל הלוויה שלו לא הגעת למבחן שבוע שעבר, מחכה לך בשער..."

העלון מוקדש

לרפואה שלימה

חיים הלוי בן אסתר

להקדשת העלון: 02-5308000

המתנגד רואה חסיד ברסלב, היה רודפו במסירות נפש. כששאלו אותו פעם: "מדוע לרבי נתן אתה מניח ולא עושה לו דבר?" ענה להם: "אצלנו בבית, אנחנו מתעוררים ובוכים איתו כל לילה כששומעים אותו אומר "תיקון חצות" בזעקות ובבכיות עד לב השמים, אם אתם הייתם שומעים אותו בוכה בתיקון חצות, כפי שאני שומע אותו כל לילה, הייתם מבינים שאחד כזה אי אפשר לרדוף". האם יש דוגמא אישית טובה מזו?

לפחות בשביל הילדים

מו"ר הרב שלום ארוש שליט"א אומר: שהורים שמתנהגים בדרך ארץ אחד כלפי השני, שהורים המכבדים ומוותרים אחד לשני, נותנים דוגמא אישית טובה ולא צריכים להשקיע עוד הרבה בחינוך-הילדים, כי ילדיהם מחונכים מעצם הימצאותם בבית כזה. על כן אחרי ההתעוררות שבזוודאי קיבלתם, זה הזמן להתחיל לעזוק להשי"ת שיעזור לנו לתקן את מידותינו, על מנת שנהיה בעזרת השי"ת "דוגמא טובה" לילדינו. נניח בצד את כל המחלוקות, המריבות, הכעסים והסכסוכים עם בן-הזוג. נתעלה על עצמנו, נתגבר, נותר ואפילו שזה כבר בפעם המאה. נחשוב על הילדים שלנו ונסתכל להם בתוך העיניים. נניח את הכול בצד ונקבל על עצמנו עכשיו קבלה טובה- שמהיום והלאה נתאמץ להשרות בבית אווירה טובה יותר, חיובית יותר, נעימה יותר וקדושה יותר.

איך אומרם? אם לא בשבילנו, לפחות בשביל הילדים.

הרב אבוחצירא - יועץ, מאבחן ומטפל
לייעוץ טלפוני ללא תשלום
בימים ג' - ד' משעה 8-10 בערב
נייד: 054-8434435

חינוך באהבה הרב יצחק אבוחצירא

תנו דוגמא אישית

חינוך הילדים, צריך להיות בבחינת "חונך לער על פי דרכו" באופן כזה ש"גם כי יזקין לא יסור ממנה" שהחינוך שאני מחנך את הילד, יהיה טובע בו עד זקנה. לא ניתן לקבוע "מודל" קבוע שעל פי יחונכו כל ילדי ישראל, אלא כל ילד וילד יש לו את אופיו וטבעיו המיוחדים, ועל פיהם יש לחנכו.

התחשבות בטבע הילד

וכך מסביר רבינו הגר"א: שהואיל ויש דברים שהאדם אינו יכול כמעט לשנותם, וכמו שאמרנו בגמרא (שבת קטו.), שהנולד במזל צדק יהא צדק, הנולד במזל מאדים, יהא "גבר אשיד דמא", כלומר, יהיה שופך דמים. לכן, יש להתחשב בטבע הנער, ולפי טבעו לחנכו. שאם טבעו הוא שיצא שופך דמים, אזי יש להפנות את כישוריו למטרות חיוביות, כגון, שיהיה מוהל או שוחט, ולא חלילה לסטים המלטטם את הבריות.

מתן האפשרות לפרוקן היצר הטבעי

וכן לימדונו רבותינו שיש להתחשב בטבע הנער, בכדי לאפשר לו לפרוק את יצריו בדרך טובה. ובגמרא (יומא עה.): אמו של אביי, הדריכה אותו על מה יש לתת את הדעת בעת גידול הילד. בין השאר אמרה לו, שכאשר הוא מתחיל לגדול, יש לתת לו כלים לשבור. זו הייתה גם הנהגתו של רבה, שהיה קונה כלי חרס סדוקים וזולים לבנו, כדי שישבור אותם להנאתו. וכפי שפירש רש"י: "להפקיר לו כלים לשבור ולמלאות תאוותו". ולכאורה, יש איסור מן התורה בשבירת כלים שלא לצורך, ואם כן כיצד התיר רבה לעצמו לתת לבנו לשבור כלי חרס לחינם. הגאון הבן איש חי מסביר: (תורה לשמה תא) משום שחכמינו ירדו לסוף דעתו של הנער, הזקוק לשבירת כלי חרס, כדי לגדול בצורה בריאה, שכוחותיו השליליים יוכלו להתבטא בצורה מרוסנת, והואיל וכך, כל שיש צורך ממשי בדבר, ובפרט כאשר הכלים זולים, אין איסור השחתתו בזה, שלא אסרה תורה, אלא "דרך השחתה".

דוגמא אישית

ועל כן, יסודות החינוך טובעים ומושרשים דווקא בתוך

הבית, שהרי שם עיקר חינוכו. חינוך אינו רק הרצאות ונאומים, חינוך פירושו בראש ובראשונה "דוגמא אישית". "הורים שאינם מבינים כי עליהם לשמש דוגמא לילדיהם ולחנכם לנימוס ודרך ארץ, ועל ידי כך להשריש בהם חוש טבעי של אהבה ודעת ואצילות נפש, הרי כמו ילדיהם משחיתים את אופי ילדיהם שכן עליהם לדעת ולזכור, כי אין שום תחליף להשפעה החינוכית של ההורים" (יסודות החינוך ח"ב). על כן כהורים אחראיים היודעים מה גדולה אחריותם שנמצאים כל הזמן במבחן אצל ילדיהם וצריכים תמיד לחשוב: "בני הרי רואה אותי, האם כך הייתי רוצה שיתנהג לכשיגדל?". לכן מתפקידנו להקדים ולחרוט רשמים ברורים וחיוביים בשכלם של ילדינו.

תפילה בציבור

מסופר, שבא מעשה לאחד מגדולי הדור, על אב מאושר ששאל כיצד צריך לנהוג בבנו בן 3-שנכרים בו מעשי גדלות וצדקות וניכר בו שיהיה צדיק לכשיגדל, לשאלת הרב: "מה ראית בבנך זה יותר משאר הילדים?" ענה האב: "מידי פעם, הילד מחפש חוטים וחבלים לקשור אותם כמו תפילין על היד וכן מתעטף הוא במגבות וסדינים כמו בטלית ומתנענע בתפילה". אמר לו הרב: "עליך להפסיק להתפלל ביחידות תפילת שחרית בבית". סיפור זה מלמד אותנו עד כמה הילדים רואים ובוחנים כל הזמן את מעשינו, והתנהגותם היא התנהגותנו. הילדים ניחנו בטביעת עין חדה, בחוש שמיעה מפותח מאוד, ובמרכזי קליטה פעילים. הם רגישים מאוד לכל השפעה ומראה. כל הדיבורים על תורה, מוסר ומידות אינם עושים כל רושם על הילד כמו הדוגמא החיה שהוא רואה אצל הוריו ומוריו, אם לטובה או חלילה להיפך. הורים תקיפים יתקשו מאוד לחנך לסבלנות. רגזניים לא יצליחו לחנך למתינות. גסי רוח לא יצליחו לחנך לנימוסים וערמוניים לא יוכלו לחנך לתמימות ויושר. אנחנו כל כך אוהבים את ילדינו ורוצים לראותם עובדי ה' אמיתיים. מי לא רוצה לראות את ילדינו מחונכים? האפשרות היחידה היא: להיות בעצמנו מחונכים, כך נראה להם דוגמא טובה איך צריך יהודי להראות.

אחד כזה אי אפשר לרדוף

מסופר על אחד מגדולי המתנגדים לברסלב, שהיה גר בשכונת לרבי נתן מברסלב זיע"א, בכל פעם שהיה

מוסדות "חוט של חסד" בראשות הרב: שלום ארוש מברכים אתכם בברכת

שנה טובה ומתוקה

אשריכם שזכיתם להיות מן הנותנים ולהתברך אצל רבנו הקדוש

פרשת נצבים ראש השנה תשפ"ב

~ פרשת נצבים ~

"את אשר ישנו פה עמנו עומד היום ואת אשר איננו פה עמנו היום" (כט, יד)

אמרו חז"ל שביום הדין הגדול והנורא שיהיה לעתיד הגוף יכול לטעון שאיננו אשם כיון שבלי הנשמה אינו יכול לעשות כלום, ואילו הנשמה יכולה לטעון שבלי הגוף לא היתה חוטאת, לכן יחזיר הקב"ה את הנשמה לגוף וידין את שניהם יחד.

זה שאמר משה שהוא עושה הברית עם שניהם יחדיו "את אשר ישנו פה עמנו עומד" - הוא הגוף שעומד בפנינו, ואת אשר איננו פה עמנו" - היא הנשמה שאינה נראית. (מלא העומר הגה"ק ארי' ליב צינץ אב"ד פלאצק)

"ואת אשר איננו פה עמנו" (כט, יד)

יהודי מהעיר ביתר הרחיב את דירתו ללא רישיון, ואף עשה זאת בלי רשות מהשכנים, ובנוסף הוסיף חטא על פשע שבהרחבתו החשיך את מטבחו של השכן, כלא אותו בכוך חסר אור ואוויר!

השכן תבע אותו לדין תורה. אך הלה אמר: "הדין הוא שהולכים אחר הנתבע. רצונו להתדיין בפני חכם בן ציון אבא שאול".

התדיינו לפני הגאון רבי בן ציון זצ"ל שמיד ראה כי הצדק הוא עם התובע, שתבע להרוס את כל תוספת הבניה. פנה רבי בן ציון לתובע ואמר לו: "כמה זמן אדם חי?! שמע לי ותוותר!" הבין התובע את הבקשה בשכלו והתקשה להענות לה בלבד. אמת ונכון שאדם חי שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה ואז עולה לעולם הנצח. וכי משום כך מותר להחשיך את דירת הזולת, ולבנות בלי שום התחשבות?!

אך בכ"ז הרי יש כאן בקשה מרבי בן ציון והוא אינו יכול לסרב לה, לבסוף הפטיר ואמר לרבי בן ציון: "הרב! קשה לי. אבל אם הרב מבקש אני נענה!"

הרעיף עליו רבי בן ציון ברכות אין קץ, ולא נותר לו אלא להסביר לאשתו את הויתור ומדוע חייבת היא לדור במטבח אפל...

כעבור חצי שנה נפטר הנתבע, זה שבנה את ההרחבה, האלמנה שעברה לגור ליד ילדיה, הציעה במחיר נוח את הדירה למכירה, והוא קדם לרכוש את הדירה מדין "בר מצרא", וכל תוספת הבניה הפכה להיות שלו!

או-אז הבינו את דברי רבי בן ציון: "כמה זמן אדם חי"... (יגילו במלכם)

"כי אתם ידעתם את אשר ישבנו" (כט, טו)
סיפר רבי ראובן קרלינשטיין זצ"ל: הגה"צ רבי אייזיק שר זצ"ל (שהיה חתנו של הסבא מסלבודקה) הגיע לירושלים לישיבת חברון.

כשראה אותו ראש הישיבה הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל פינה מיד את מקומו ונתנו לרבי אייזיק.

התיישב רבי אייזיק על מקומו של רבי יחזקאל במשך ארבעה ימים, ולאחריהם עזב את המקום ועבר לשבת במקום אחר.

שאל אותו רבי יחזקאל: "רבי אייזיק! כלום אין מקומי מוצא חן בעיניכם? מדוע הלכתם למקום אחר?"

השיב רבי אייזיק: וכי עלה על דעתכם שאתפוס את מקומכם? לא עלה על דעתי לעשות כדבר הזה! כל מה שרציתי הוא לראות איך בן אדם מסוגל לוותר על המקום שלו [הנכבד] ולתתו לאחר. לאחר שראיתי בעיני, במשך ארבעה ימים, כיצד ויתרתם בלב שלם על מקומכם, למדתי את שרציתי ללמוד, ויכול אני כבר לשבת במקום אחר". (יחי ראובן)

"והתברך בלבבו לאמור שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך" (כט, יח)

יהודי שלא הקפיד על שמירת המצוות אף כלפי חוץ, נשאל על ידי הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר מפני מה אין הוא מקיים את חובתו כיהודי.

נענה הלה בהתחכמות: "רחמנא ליבא בעי". אין צורך לשיטתו לקיים את המצוות בפועל, מספיק להיות יהודי בלב.

"אף כשתבוא לעולם האמת", חרץ לעומתו הרבי, "יפסקו עבורך בשמים שמי שהיה יהודי רק בלבד ולא במעשיו, יקבל את שכרו במחשבה בלבד ולא למעשה"...

(במחשבה תחילה)

"הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו" (כט, כח)

מבאר רש"י, כי על העוונות הטמונות בלב חבריו, אין חובה על האדם להוכיח את חבריו, שהרי אינו יודע מה בליבו. הקדוש ברוך הוא יפרע מאותו יחיד. אולם על עבירות הגלויות לכל, חובה על האדם להוכיח את חבריו, ולבער את הרע, שאם לא כן, הקדוש ברוך הוא יעניש את הרבים. בימי זקנותו של רבי ישראל מאיר הכהן, בעל ה"חפץ חיים", פרצה בראדין מחלוקת קשה. מיהר ה"חפץ חיים" ועלה על הבימה בבית הכנסת, וכך אמר:

אחים יקרים! אילו היו נותנים לי אלפיים רובל, על מנת שאסכים לדרוש בבית הכנסת, לא הייתי מסכים בשום פנים ואופן! אין אני מוכן למכור את זמני בכסף.

לעי"נ הרה"צ
ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

פרשת נצבים ראש השנה תשפ"ב

המתירים והאוטורים, נענה: "מעיקר הדין מותר לנו לבנות את בית הבחירה. יש בידינו הלכות פסוקות ברמב"ם וביד חכמי התורה ניתן הכוח לפסוק כדת של תורה. טומאת מתים? טומאה הותרה בציבור.

"אולם אני שואל אתכם", התפלא ה'דברי חיים' על עצם הרעיון, "וכי אלף ושמונה מאות שנה התייסרנו בגלות כדי שהברון הירש יגאל אותנו?!..."

(במחשבה תחילה)

"והביאך ה' אלוקיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך" (ל, ה)

המעביר על מדותיו, מסוגל לוותר הרבה מעצמו, והמוותר לא רק שלא מפסיד אלא מרויח.

מעשה שסיפר הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל: לאחר שנפטר אביו של הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל שהיה רב העיר גרודנא, רצו בני הקהילה למנות את רבי שמואל במקומו, אך רבי שמואל ויתר על הרבנות לאחיו הגדול, וכדי שלא ילחצו עליו לכהן כרב, נהג עצמו במנהג בזיון. כדי שיחשיבו את אחיו מעליו. אך כשראה שבני העיר דבקים בעמדתם להכתיר דוקא אותו, קם ונסע ללמוד בישיבת מיר.

ואולם בישיבת מיר התעוררה עליו סכנת הגיוס לצבא. אילו היה מוכתר לרב היה נפטר מגזירה זו, אך מחמת שויתר לאחיו לא היתה בפניו ברירה אלא לעלות לארץ ישראל לישיבת לומז'ה.

על פניו היה נראה שויתר ויתור רוחני גדול - גם לא הוכתר כרב וגם הוכרח לנדוד לא"י. אך למפרע התברר שעצם הויתור והבריחה לא"י הצילו את חייו מהשוואה הנוראה, ולא זו בלבד אלא שזכה בארץ ישראל להיות גדול ראשי הישיבות. רבי נחום פרצוביץ תלה כל הצלחתו של רבי שמואל במעשה הנשגב של הויתור לאחיו.

(ישורון - מ"א)

~ ראש השנה תשפ"ב ~

"יראתי בפצותי שיח להשחיל"

הילד הקטן לא יודע חוכמות: קשה לו עם הנעליים המכבידות! הוא רוצה ללכת יחף! אבל אבא שלו מזהיר אותו: בני, אל תלך יחף, זה יכול להיות מסוכן! אתה רואה את הרצפה כאן בחצר? היא מלאה בקוצים ובשבירי

זכוכית! עלול חלילה להיכנס לך קוץ מכאיב, וזה עלול להיות מסוכן! הרגל יכולה חלילה להזדהם, ולהגיע למצב ש --- השם ישמור!

לעי"נ האשה החשובה
מרת מרים יוכבד ב"ר צבי
ליבוביץ ע"ה - כ"א מר חשון תשפ"א

אולם כעת, לרגל המצב, מוכרח אני לומר את דברי: לעתיד לבוא ידרש כל אחד ואחד מאיתנו לתת דין וחשבון על מעשיו בפני בית דין של מעלה.

דעו לכם, כי ענין המחלוקת הוא דבר חמור מאד! אף מי שמקיים מצוות רבות, אם נכשל ומתערב במחלוקת, הרי הוא כמי שמכניס חפצים לשק אשר בו חור... כל המצוות שצבר בימי חייו יאבדו...

בטוח אני, כי כאשר יבואו בעלי המחלוקת שבעירנו לפני בית דין של מעלה, ינסו להנצל מהדין על ידי כך שיאמרו: בעירנו היה יהודי זקן בשם ישראל מאיר, אשר חשבנו אותו לתלמיד חכם, והוא ראה ושתק... לכן, אחים יקרים - סיים ה"חפץ חיים", בקול נרגש - מבקש אני מכם, אל תזכירו את שמי לפני בית דין של מעלה!

תוך כדי אמירת דברים אלה פרץ ה"חפץ חיים" בבכי מר, וכל גופו רעד. המראה השפיע מאד על כל בני העיר, והמחלוקת שככה מיד.

"והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה" (ל, א)

אם תבוא הברכה על ישראל מובן מאוד מפני מה פותח הפסוק במילה "והיה", שהרי לימדנו חז"ל "אין 'והיה' אלא לשון שמחה". אולם מה מקום יש לשמחה זו כאשר תבוא חלילה הקללה?

מבאר ה'אור החיים' הקדוש רמז הכתוב: צריך אתה להיות בשמחה - בבחינת 'והיה' - כאשר "יבואו עליך כל הדברים האלה", גם כאשר תגיע הברכה וגם כאשר חלילה להפך. שכן לימדנו חז"ל: "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה..."

(במחשבה תחילה)

"ושב ה' אלוקיך את שבותך" (ל, ג)

לפני כמאה ושמונים שנה החליט הברון הירש להחיש את הגאולה בצורה מקורית. כסף לא היה חסר לו וגם לא קשרים. הוא פנה אל הסולטן העות'מאני ששלט בארץ ישראל וביקש לקנות ממנו את מקום המקדש, על מנת לבנות את בית המקדש השלישי.

הידיעה נפוצה בעולם היהודי והחלה לעבור בין בתי גדולי ישראל.

שאלות הלכתיות רבות היו כרוכות בה. ראשית, האם נכון לבנות את בית המקדש בידי אדם. ובכלל, מה מותר ומה אסור כשכולנו טמאי מתים, והאם יודעים אנו היטב את דיני העבודה לבנות את הבית כיאות.

השאלה הגיעה גם אל הרה"ק רבי חיים מצאנז כדי לשמוע את חוות דעתו. כששמע הרה"ק מצאנז את סברות

פרשת נצבים ראש השנה תשפ"ב

היא התקנה! כל זמן שעדיין ניתן להשתמש בסכין - ואין צורך בנייתו סבוך, המצב הוא עדיין טוב... הסכנה האמיתית היא בקוץ שעלול להיתחב בבשרו העדין! מדוע אם כן, אינך מזהיר אותו על הסכנה האמיתית???

מה יאמר לנו האבא? אנחנו צודקים, אמנם הפחד האמיתי אמור להיות מהקוץ המזוהם, ופחות מהסכין המצילה... אבל, מה לעשות, הקוץ לא מפחיד את הילד - ואילו הסכין, כן!

משל מפעים, אין מה לומר... שאל פעם פילוסוף את הבעל שם טוב הקדוש: בתורה מצאנו דבר מאוד מוזר לכאורה. הקדוש ברוך הוא מצווה את עם ישראל - שיהיה להם יראת שמים! שיראו מלפניו! ולכאורה, איזה מלך בעולם צריך להזהיר ולהורות - שיפחדו ממנו?

אין אדם אחד ברחוב שאינו מפחד בראותו שוטר עומד בקצה הרחוב! למה? כי הוא יודע שהשוטר שולט עליו במידה מסוימת, הוא שולט על חרותו ועל כספו... ואילו מלך? זה הרבה יותר מפחיד! המלך שולט על החיים, הוא יכול לגזור גזירת מוות חלילה! מי לא יפחד מהמלך??? נו, אז למה הבורא יתברך צריך להורות לנו - לפחד ממנו? הרי הוא שולט על כל מערכות החיים שלנו! ברגע אחד הוא יכול להפסיק את החיות שלנו חלילה! זה הרי אך טבעי לפחד ממנו!

אמר הבעל שם טוב לאותו גוי: כל מה שהסברת כעת הוא נכון, אבל לא זו היראה שהבורא מבקש מאיתנו! כאשר אדם מפחד מהשוטר, או מהמלך החזק השולט עליו, האם הוא מפחד מהמלך - או שהוא מפחד על עצמו, ש-הוא יאבד חיים, ש-הוא יאבד כסף, ש-הוא יפסיד כבוד... עם כל הכבוד הראוי, זו - לא יראה מהמלך, זהו פחד איום ונורא על ההפסדים הצפויים לי אם המלך יכעס עלי...

הבורא יתברך מבקש מאיתנו פחד אחר לחלוטין!!! ונקדים, המגיד ממעזריטש אומר: יראת העונש - אינה כלום! שוב: יראת העונש - אינה כלום! מי שמקיים מצוות ונשמר מעבירות - רק כי הוא מפחד על חייו, או על העונשים הצפויים לו, זה שום דבר... למה? כי הוא לא מפחד מהריבונות של עולם! הוא מפחד על עצמו, על הגוף שלו, על החיים שלו, על הכסף שלו! אז מה אם כן היראה האמיתית - אותה הבורא מבקש מאיתנו?

לצורך זאת עלינו להקדים נקודה, גם היא מהמגיד ממעזריטש: המדרש אומר, שבשונה ממלכי בשר ודם, שכאשר הם גוזרים לקיים הוראה מסוימת אין הם רואים עצמם מחויבים לקיים את אותה מצווה, הרי שהבורא יתברך

הילד מחכה לרגע קטן שאבא לא מבחין ו... חולץ נעליים, משתובב יחף להנאתו, בלי כל הפרעה... ואכן, את אשר יגור האב, אכן קרה, קוץ קטן נתחב עמוק בכף רגלו של הילדון.

הילד כלל לא מרגיש את הכאב, הקוץ הוא לא גדול, ולא מורגש כמעט... אבל האבא מבחין בכך, ונחרד. בעיני רוחו הוא כבר רואה את הזיהום הקשה מנפח את רגלו של הילד, במוחו רצים מחשבות אימה על חדר מיון ועל ניתוחי חרום... מה עושים עכשיו?

כמו כל אבא אחראי, הוא נוטל בידיו סכין קטנה, וגם פינצטה כמובן, משכיב את הילד לידו ומתחיל בפעולת ההצלה!

הילד התמים, מעולם לא ראה דבר כל כך מפחיד! אבא שלו! זה החזק, האהוב, החביב, דווקא הוא! בא אליו עם סכין ועם עוד כלי קטן - והוא עומד לחתוך בבשרו החי! "לאאא, אבא, רחם עלי! אני מפחד, אני נורא מ-פ-ח-ד!!!"

אבל האבא, זה הרחום, יודע שאין זמן כעת לגינוני רחמים, חייבים להציל את הילד, כי אם לא - יהיה כאן סיפור מצער! "תבין, בני", הוא מנסה להסביר, "נכנס לך כעת קוץ קטן אך מסוכן, חייבים להוציא אותו!"

אבל הילד עדיין לא מרגיש את הקוץ, הוא אינו יודע שבעוד יומיים הרגל שלו עלולה להתנפח לממדים מבהילים... מבחינתו, הוא כעת עומד לסבול, ולכאוב, ולהתייטר, סתם!

האבא אינו ממתין אף לרגע, הוא תופס את בנו בחוזקה וחותר בעדינות...

הילד צוח ככאב! הוא בוכה והלב נצבט - אבל הוא לא יודע, שברגעים אלה ממש הוא ניצל מגורל אכזרי הרבה יותר!

חלפו ימים, עברו חודשים. כמעט שנה... יום אחד הילד מגלה שוב רצון כזה, להשתובב בחצר, יחף...

כאן האבא נדרש לשאלה: מה הוא אמור להזהיר את ילדו? האם יזהיר אותו "עלול להיכנס לך קוץ מסוכן ברגל!"? כי, למעשה, זוהי הסכנה האמיתית, זהו הפחד המצמית! אבל, מה לעשות, את הילד כל זה לא מ-ע-נ-י-י-ן! לא אכפת לו מקוץ כזה או אחר...

לכן האבא קורא לבנו, ובעיניים חמורות אומר לו: "ילדי היקר, אתה זוכר את הסכין? אתה זוכר את החתך שעשיתי לך ברגל? אם תלך יחף..." האבא לא מספיק לסיים את המשפט, והילד מנתר בבהלה... לאאאא, הוא לא רוצה לסבול שוב...

כעת נבוא, ונשאל את האבא היקר: למה דיברת איתו בכלל על הסכין? הסכין זו לא הנקודה! הסכין היא אפילו הפתרון!

לעי"נ האשה החשובה מרת
צפורה פייגא ע"ה ב"ר משה אליעזר
שיחי' יודלביץ - ג' שבט תשפ"א

פרשת נצבים ראש השנה תשפ"ב

שכולו טוב. ואז? הרופא יישאר בחדר הניתוח בעוד החולה בעולם העליון. אבל הטייס, אם ידאג לעצמו בלבד, ידאג בהכרח גם לנוסעיו, כי אם חלילה אינו דרייבר טוב, הוא גם פוגע בעצמו לבד מנוסעיו.

וזה כביכול מצבנו שאנו קשורים עם הקב"ה בקשר של אבא ובניו, ישראל וקוב"ה חד הוא, וזהו מה שדרשו "אני לדודי ודודי לי" כי נסמכים אנו על רבש"ע כי דואג הוא לנו באותה בחינה שדואג הוא לעצמו.

"באין מליץ יושר מול מגיד פשע, תגיד ליעקב דבר חוק ומשפט"

כשאדם יודע את אפסותו, הוא יודע ומודע שחטא בשל תאוות ליבו וחולשתו, ולכן לא הצליח להתגבר על יצרו הרע. עצם העובדה שהוא משים את עצמו ל"אין מליץ יושר" - זה ממליץ עליו לטוב לפני הקב"ה. (הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיצ'וב)

פעם בראש השנה כשנכנסו הרה"ק השר שלום מבעלזא זיע"א עם בנו הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א לבית הכנסת להתפלל, אמר אביו מרן מהר"ש לבנו, שם עומדים שני יהודים ומשוחחים, לך ושמע על מה הם מדברים. חזר ואמר ששמע אחד אומר לחברו, אוי, היום ראש השנה, במה אנו באים לפני מלך מלכי המלכים. אמר מהר"ש שבכך ביטלו קיטרוג שהיה בשמים. על כל המלצות הסניגור על עם ישראל ענה המקטרג, טען הסניגור ישראל נותנים צדקה, השיב כנגדו הקטיגור, גם הגויים נותנים צדקה. ועוד כהנה וכהנה. רק כאשר אמר הסניגור שלישראל יש לב נשבר, לא יכול המקטרג לעמוד כנגדו, לפי שלב נשבר נמצא רק בישראל, ויהודים אלה הם שביטלו את הקיטרוג בשמים.

גם זו לטובה

כתב מהרש"ק ב'חכמת שלמה' בשו"ע או"ח שלאחר תפילת שחרית לפני קריאת התורה יהא רגיל אדם לומר 'גם זו לטובה' 'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד', ויסתובב במאור פנים ושמחת לב, שאם עשו סימנא מילתא בליל ר"ה בכמה מיני מאכלים, אין לך סימנא מילתא כמאור פנים בראש השנה, שאם פניו מלא פחד ורעדה, מתח וחרדה, עצב ובלבלה, אין לך סימן לא טוב גדול מזה, שהרי אמרו שכמו שאתה נראה בראש השנה כך יראה כל השנה, א"כ צריך להיות חכם גדול בראש השנה לחשוב שבוודאי ייטיב ה' עמנו, כי חדות ה' היא מעוזכם. (ר' מנשה ישראל רייזמן)

יה"ר שנצבה לפני אופה, שנה ביאה, שנה שמה, עס חוגג חיים, שהגפילוג יקבאו ארמאים ולכזון, ושופט רחמים וחסדים אופים על כל ישאל, אמן.

מקיים את כל המצוות הכתובות בתורה... הגמרא אומרת שהקדוש ברוך הוא מניח תפילין, הקדוש ברוך הוא מתפלל, הקדוש ברוך הוא עוסק בתורה. שואל המגיד: מילא כל המצוות, אפשר אולי להבין כיצד הקדוש ברוך הוא מקיים אותם, אבל מה עם יראת שמים? ממי וממה יש לו לבורא יתברך בכבודו ובעצמו לפחד??? אומר המגיד: כמו אבא, שהפחד הכי גדול שלו הוא - שבנו ייצא חלילה לתרבות רעה או יחלה, כך הבורא עומד ורועד - שהילדים שלו חלילה לא יאבדו את הקשר איתו!!! זוהי ה'יראת שמים' של הבורא! ובדיוק זהו ה'יראת שמים' שאמורה להיות לנו? בדיוק זה! יראת שמים - פחד שחלילה לא נאבד את הקשר שלנו עם הבורא, שחלילה לא נשכח את יסוד קיומנו, את הבורא המהווה ומחיה אותנו! ובחזרה למשל: הסכנה האמיתית, ה'קוץ', הוא אם חלילה נשכח את הבורא, אם חלילה נאבד את הקשר איתו! אבל אנחנו הרי חיים בתוך עולם רחוק, שבו 'קשר בורא' אינו נחשב למוצר בסיסי... ולכן הקדוש ברוך הוא שולח לנו פחדים אחרים, פחד מכאבים, פחד מעונשים, פחד מקורונה, פחד מהעדר חיים, כבוד או כסף. זו האמת, אם לא אותם פחדים, אם לא אותה תחושת חוסר אונים, לא היתה לנו כל סיבה להתחיל לחפש את הבורא בעולם... לא היינו מבינים כי עלינו להפסיק להתהלך יחפים...

חייבים את יראת העונש - בכדי להתחיל את התהליך! אבל הבורא מבקש מאיתנו: אל תישארו בפחדים הקטנים הללו! בבקשה - תעלו כבר כיתה! תבינו שהפחד האמיתי, הסכנה האמיתית היא - אם חלילה נאבד את הקשר בינינו!!! (נקודות של אור - ספינקא)

"לדוד ה' אורי וישעי"

"אורי" בראש השנה שהוא יום הדין, שנאמר (תהלים לו, ו): "והוציא כאור צדקך ומשפטך כצהרים", "וישעי" ביום הכפורים, שיושיענו וימחול לנו על כל עונותינו. (מדרש תהלים)

רבי יעקב גלינסקי הסביר, 'אני לדודי ודודי לי', כאשר אדם נזקק לרופא, חוקר ומחפש מיהו הרופא הטוב ביותר, המומחה מכולם, שולחים אותו לכתובות שונות לראות ולבדוק המלצות וכו'. אך כאשר נזקק הוא לנסוע באוטובוס או עולה הוא על מטוס אין הוא מברר מי הטייס, מי הם צוות המטוס כמה טיסות ביצעו, והאם בהצלחה? אלא שאלתו היחידה היא באיזה חברת תעופה כדאי לטוס, ולכל היותר היכן יהיה מקום מושבו. מדוע? מה השוני? התשובה כל כך פשוטה, הרופא, אם יחשוב על עצמו בלבד ולא על המטופל הרי במקרה הגרוע הוא ישלח אותו לעולם

{ אז נדברו }

פרשת ניצבים תשפ"א | לסדר: "כי קרוב אליך הדבר מאוד" | גליון מספר: 527

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

ניתן לקבל את הגיליון
בשירות פקס באמצעות
שיחת טלפון:

0795319191

(ניתן לפעול לפי ההוראות
המפורטות שם..)

להשתתפות בהוצאות

הגליון:

בבנק:

חשבון 705284

בנק פאג"י

סניף 187

בדואר:

פולק- רח' גאולה 15,

חיפה

תודה מראש!!!

מי ה"ספרא דדינא" שאחראי על הכתיבה בספרי חיים ומתים?

שמעתי וורט בשם אחד מהקדמונים, שאומר: שאמנם כתוב ששלושה ספרים נפתחים בר"ה... אבל לא כתוב מי כותבם? כולנו יודעים שצדיקים נכתבים פה ורשעים נכתבים שם... אבל מי?? מי כותב?? מי מחליט?? **לא כתוב מי!!!** אמר אותו צדיק: **אתה!!! אתה כותב!!!** אתה מחליט... האדם בכבודו ובעצמו כותב את עצמו, מי שרוצה כותב את עצמו בספרן של צדיקים וכן ההיפך

עד כאן הוורט... היות וזה וורט מאוד מחודש אז חיפשתי מה המקור לוורט הזה... ולא הצלחתי למצוא את המקור... היות ולא מצאתי... אז זהו... כבר החלטתי שאני לא יכול לכתוב את זה... כי א"א להגיד כזה חידוש גדול בלי שום מקור... ואז פתאום תפסתי את הראש!!! רגע... בעצם אין פה שום חידוש... זה דבר מאוד פשוט... רוצה שאני אסביר לך למה זה לא חידוש?? **יש לי המחשה קצת מצחיקה (כמובן שרק בתור המחשה):** תאר לעצמך יהודי בינוני מגיע לשמים בראש השנה ויושב שם מלאך חמור סבר מול שלושת הספרים ושואל אותם: נו ר' יידי... מה החלטת?? החלטת להיות צדיק או להיות רשע?? הרי תשובה תפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה... אז קדימה... מה איתך?? הבינוני הזה מתחיל לגמגם... רגע רגע מלאך... תן לי לחשוב... אני עדיין לא קבלתי החלטה איפה להירשם... טוב... המלאך יושב... מחכה... מה אפשר לעשות!!! המלאך קיבל הוראה מגבוה שע"פ חוק צריך לתת לפצינטי עשרה ימים לקבל החלטה... הבינוני לוקח את הזמן שלו... ולבנתיים המלאך מתחיל לפקד... נו... בינוני תעשה טובה... תשחרר אותי... תחליט מה הכיוון שלך... כדי שאני אוכל כבר לכתוב ואני אלך הבייתה... אבל הבינוני?? לא מעניין אותו כלום!!! שירות זה שירות!! זכותי לעכב את ההחלטה עד הרגע האחרון... יש לי עוד שמונה ימים להחליט... והמלאך יושב שם ומחכה... ודי... כמה אפשר לחכות לבינוני הזה... זה נראה שהוא מממזה לא בכיוון... במקום לשבת עם עצמו ברצינות ולערוך פגישות יעוץ... הוא עסוק בשטויות... הוא סתם מושך את הזמן... ורק אני המלאך נשארתי פה לחכות לו... בשלב מסוים פקעה סבלנותו של המלאך והוא לקח את הקולמוס והגיש לבינוני... תקשיב צדיק... אני הולך הבייתה!!! כשתחליט מה שאתה רוצה לעשות... תכתוב אתה בעצמך!!! תכתוב מה שאתה רוצה ואיפה שאתה רוצה... החלטת להיות צדיק?? תכתוב את עצמך אצל הצדיקים... החלטת אחרת... בבקשה... תכתוב את עצמך אצל הרשעים... רק תכתוב ברור!!!

אה... מה אתה אומר על זה?? זה נשמע בדיחה... אבל תחשוב על זה... זה ממש לא בדיחה!!!

תבין: פעם הייתי פתוח שהשלושה ספרים שנפתחים... זה צ'קים כאלו... צ'קים של חיים... צ'קים של פרנסה... אם ככה!!! צריך פה מערכת אבטחה כבדה ועורכי דין כדי שלא יהיה פה מחטפים... תאר לעצמך שמישהו עושה מתקפת סייבר ומתחיל להעביר תקציבים...

אז זהו שלא!!! השלושה ספרים נפתחים האלו זה בסה"כ ספרים של צדיקים וספרים של רשעים... זה לא משיכת מזומנים!!! אדרבה... זה הפקדה!!! כל אחד מחליט למי הוא חותם הוראת קבע ולאזיה חשבון הוא שולח אותה... האם אתה מחליט להפקיד את כוחות הנפש שלך בספרים של צדיקים ועבודת ה'... או שאתה רוצה להעמיד את האישיות שלך במקום של רשעים... אם ככה... בטח שכל אחד כותב את עצמו בג' ספרים... זה לגמרי לגמרי בידיים שלנו!!!

בקיצור: אם הכל תלוי בתשובה ותפילה וצדקה שלנו... אז במילים אחרות אנחנו קובעים פה את הסדר יום... במילים אחרות: תכל'ס... אנחנו פה הכותבים... **אתה קולט את האבסורד???**

כולנו מזועזעים במי יחיה ומי ימות, מי בקיצו ומי לא בקיצו... ואחרי שניה מה אנחנו צועקים?? ותשובה ותפילה וצדקה מעבירים את רוע הגזירה... ההלו צדיק... אל תבהל... אף אחד לא כותב אותך ולא חותם... המסמכים בידיים שלך... עמוד עמוד עמוד ותקבל החלטה איפה אתה רושם את עצמך... **אני חושב שזה מהפך בגישה!!** במקום לפחד מאיזה מלאך חמור סבר שכותב כל מיני דברים מפחידים מי יחיה ומי ימות ולך תדע מה החליטו שם... עזוב אותו... הוא לא מפחיד בכלל... **אתה פה המפחיד!!! תפחד מעצמך...** תבין שאתה מחליט כאן את הסדר יום לטוב ולמוטב... ועם החוסר רצינות שלך אתה עלול לכתוב את עצמך בספר לא סימפטי בעליל...

נו... אז יום הדין מפחיד או לא מפחיד?? בטח שמפחיד!!! אתה מאוד מפחיד!!! אין לך מושג איזה שטויות אתה יכול לעשות... תזהר לך... תזהר מעצמך... אתה מסוכן מאוד לעצמך...

ותדע לך שזה סתם כלל חשוב בחיים... האיש הכי מסוכן בעולם זה אני --עצמי!! מה שבן אדם יכול לעולל לעצמו זה תמיד הרבה יותר גרוע מהאויב האכזר ביותר...

אז תכל'ס... יום הדין מפחיד או לא?? בטח שמפחיד!!! מי מפחיד?? אתה!!!

כל הבריאה מפחדת... מלאכים יחפזו... ממי?? ממך!!! כן... אתה פה המפחיד... ביום הזה לפני התשפ"ב שנים עמד אדם הראשון בניסיון... וכל הבריאה עצרה את נשימתה במתח עצור לראות האם הוא עומד בניסיון או שהוא אוכל מעץ הדעת וממית מיתה על כל העולם... והוא בחר במוות... ומאז מידי שנה הבריאה שוב עוצרת את נשימתה במתח... והפעם אתה מעמיד אותה במתח!! הפעם אתה תחליט לאן פני העולם מועדות... אז אני מבין את העולם ממה הוא מפחד כ"כ... אבל אתה?? תפסיק לפחד מעצמך... תפסיק להפחיד את עצמך על עצמך...

בא ניקח את המושכות!! נקח קרדיט ונקבל ע"ע לתקן עולם במלכות ה'. נחליט לשפר מעשינו ולשוב אליו בתשובה שלימה... ואז נזכה ל-כי חדות ה' היא מעוזכם... ולכתיבה וחתימה טובה...

הוסבר לו... הוסבר לו... הוסבר לו...

הוסבר

את המאמר האחרון שלפני ראש השנה אני רוצה להקדיש להבהרה בנימה אישית: אם שמת לב בגיליון זה אני מרבה לדבר ולהתריע בעניין פגעי הטכנולוגיה!!! ותמיד... תמיד שאני כותב בנושא הזה... לא משנה מה שאכתוב... אני חוסף על הראש... מכל הכיוונים... אנשים צועקים עלי... מתלוננים... ואני יוצא מוכה וחבול ולא יודע איך לצאת מהסבך... (לא אניס אותך לפרטים... מספיק שאני מסובך בהם... אולי בסוף המאמר אני כן אפרט קצת) אז אחת ולתמיד אני רוצה לשתף אותך בנימה אישית מה מביא אותי שוב ושוב לחזור על אותה טעות ולהמשיך לכתוב על זה...

וחשוב לי שתדע מה השיקול... השיקול הזה נוגע גם אליך...

ובכן: יש פרק שלם ביחזקאל שמהלך עלי אימים!!! ואתה בן אדם צופה ונתתיך לבית ישראל ולמלת מפני דבר הזהרת אותם מבוני!!! הקב"ה מזהיר את יחזקאל: אתה צופה... אתה צריך להתריע ולהזהיר את עם ישראל... באמרי לרשע, רשע מות תמות ולא דברת להזהיר רשע מדרכו, הוא רשע בלעזו ימות ודמו מידך אבקע. הקב"ה מודיע ליחזקאל חד משמעית: אם יש לאל ידך להוכיח את הרשע, ולא עשית את זה... הוא ימות בגלל עוונות... אבל אתה תהיה אשם... לעומת זאת ואתה כי הזהרת רשע מדרכו לשוב מנפשו ולא שב מדרכו הוא בלעזו ימות ואתה את זפוףך הוצלת. כלומר: אם אתה תעשה את שלך ותזהיר אותם... והוא מצד עצמו החליט לא לשוב בתשובה... זה כבר עניין שלו... ואתה את נפשך הצלת... כתוב כאן: שאם יש בן אדם שאנשים נתנו בו אימון והוא מחזיק שופר בידו!!! והוא עומד במגדל העיר ויכול להתריע בציבור על סכנה מתקרבת והציבור יקשיב... כזה אחד, אם הוא רואה אויב מתקרב והוא לא מתריע באנשי העיר. בסופו של דבר העיר תיחרב!!! ולמה היא תחרב? נראה לך שזה בגלל שהוא אשם שהוא לא התריע??

חס ושלום!! (אנחנו לא מדינת ישראל שכל היום עסוקה בחקירות ממלכתיות על נסיבות אסון). העיר נחרבה בגלל עוונות אנשי העיר... אבל זה לא סתירה שהוא!!! בעל השופר שיכל להתריע... הוא יענש על זה שהוא לא התריע... זה שלאנשי העיר יש את החשבון שלהם עם הרבש"ע... זה לא סתירה שאתה בעל השופר- אתה ראית אויב מתקרב... אתה היית צריך להתריע... לא התרעית?? אתה נענש!!!

כלפי מה הדברים אמורים???

אני נקרא צופה!!! כן... אדון אז נדברו נקרא צופה לבית ישראל...

אתה בטח מגחך כעת לעצמך... אוהו... הבן אדם התחיל לחוש מעצמו... (איך אומרים אצלנו?? עף על עצמו...) הוא החליט להכתיר את עצמו כ"צופה"... מחר הוא גם ילבש גלימה של באבא ויתחיל לגלות עתידות...

אז זהו שלא!!! הצופה המדובר שיחזקאל מדבר עליו... זה בכלל לא צופה עתידות... לא מדובר פה באיזה דמות מכובדת... זה בסה"כ המאבטח המשועמם של העיר... שמקבל שכר מינימום בשביל לעמוד במגדל העיר עם משקפת ולראות אם יש משהו חשוד שמתקרב... ואתה מבין לבד שהעם לא אוהב לשמוע שיש משהו חשוד ברקע... העם אוהב לשמוע שהכל בסידור ועסקים כרגיל. (בדיוק כמו שאנו לא אוהבים את הפרוייקטור של הקורונה, וכמו שאנחנו לא אוהבים את המציל בים שמתריע נו נו נו...)

בקיצור: הצופה הזה... זה יכול להיות מלמד בחידור... זה יכול להיות ר"מ בישיבה והכי הכי: זה יכול להיות אבא למשפחה... כל אחד שיש לו כח השפעה!!! לא משנה באיזה סדר גודל של השפעה ולא משנה על כל אנשים... היות ולמילה שלך יש השפעה על משהו מסוים... אז ברגע שאתה עומד מול מחדל רוחני שאתה יכול להתריע עליו... נדרש ממך להתריע!! ואם לא עשית את זה... אתה נתפס בעוון הזה!!! נקודה!!!

ושוב: משום מה תקוע לנו בראש שגדולי ישראל או הרבנים הם אלו שצריכים לטפל בבעיות של עם ישראל... אז זהו שלא!!! בדיוק על זה נאמר: כל שיש בידו למחות באנשי ביתו ואינו מוחה נתפס בעוון ביתו... ובאותה נשימה הגמ' ממשיכה ואומרת: כל שיש בידו למחות בכל העולם כולו ואינו מוחה, נתפס בעוון כל העולם כולו... הרעיון הוא אחד: כל מי שיש לו השפעה... לא משנה באיזה היקף ובאיזה סדר גודל!!! הוא הצופה והוא בעל השופר בייחס לכך וכך אנשים שיש לו השפעה עליהם... ואם יכולת להשפיע עליהם ולא עשית, אתה נתפס בעוונם...

אי לכך ובהתאם לזאת: תכנס כעת לראש שלי... אני יודע (בדיוק כמו שאתה יודע) שיש אסון נוראי שנקרא פגעי הטכנולוגיה... אני שונא את הנושא הזה הרבה יותר ממך... כי אני משלם על זה מחיר יותר יקר ממך... (כן... אתה- אחד מני רבים שהתקשרת עלי וצעת עלי למה אני כותב על זה... אני בעד!!! הלוא... תן לי פטור מלדבר על הנושא הזה) אבל מה אעשה שהצגתי בפניך כעת נתונים כמות שהם!! שאם יש לי השפעה ואני יכול להתריע ואני לא עושה זאת... אני נתפס בעוון הזה... תגיד לי: האם אני יכול לשתוק בנושא הזה?? האם אתה יכול להרגיע אותי שאני יכול לרדת מהנושא הזה ולהפסיק לדבר עליו מטוב ועד רע ולהגיע ליום הדין ולא להיתבע על מאות ואלפים שיכולתי להשפיע עליהם או לכה"פ למחות ולהתריע בהם...?? אל תענה לי תירוצים... את התירוצים אני מכיר יותר טוב ממך... אני צריך תכל'ס... שתקח עלי אחריות!!! מסכים לקחת אחריות או לא מסכים???

ובהתאם לזאת:

חשוב לי להדגיש: אני לגופו של עניין... הגעתי למסקנה שלטובת התכנים שנכתבים בגיליון אז נדברו לא כדאי לדבר על הנושא של הטכנולוגיה... יש מסרים מספיק חשובים שגיליון זה מעביר... ואת התכנים של המאבק נגד הטכנולוגיה צריך להשאיר לאנשים אחרים... או יותר נכון לבמות אחרות... אבל!!! למרות שזו המסקנה שלי... אני ממשיך לכתוב ולהתריע על נושא הזה... משיקול אישי נטו!!! אני רוצה להיות נקי... ואתה את נפשך הצלת... "סו"ס יש לי פה שופר... ויש לי את היכולת להתריע על האסון הגדול הזה ואני לא רוצה שיהיה עלי תביעה...

זהו!! זה הכל!!

ושוב: אני עושה את זה נטו משיקול אישי... כי לתכנים של גיליון אז נדברו עצמו זה רק מזיק... (ואגב: קבלתי היתר מיוחד מרב לעשות שימוש אישי בעלון שלי... שאלתי פעם רב: אם אני צריך למכור את הדירה שלי... האם אני יכול לעשות משבצת קטנה בעלון... או לחילופין אם עדיין לא גמרתי לשלם את הטיפולי שיניים... האם אני יכול לעשות איזה מגבית קטנה להשתתפות בהוצאות... הרב חייך ואמר לי: תקשיב... להגיד לך שזה לעניין?? לא כל כך... אבל עקרונית מותר לך... סו"ס זה העלון שלך!! אז ב"ה את הדירה הצלחתי למכור בלי לפרסם כאן... וגם עם הטיפולי שיניים בעה"ש אסתדר בלי לעדכן אותך... אבל יש מקום אחד שאני כן מרשה לעצמי לעשות שימוש אישי בגיליון הזה... זה השקט הנפשי שלי שלא יתבעו אותי בשמים... היה לך שופר... למה לא צעקת גיוואלד... אני רוצה שבשמים לא יהיה עלי תביעה שלא התרעתי על זה... נקודה!!! זה כל השיקול שלי!! ואשר על כן בואת אני מוסר מודעה: גבירותי ורבותי: מי שרוצה להיות מחובר לרשת... מצדי שיערב לו... זה לא עניין שלי... העיקר שאני לא אהיה בתמונה!! אל תשכח שאני אמרתי שזה מסוכן לבריאות... אני כעת חושב רק על עצמי... כן... בפירוש ככה!!!

אם שמת לב: בשנים האחרונות... כשאתה מגיע לרופא... הרופא כל הזמן עוסק ב"הוסבר לו"!!! הוסבר למטופל שצריך לקחת כדור פלוני... הוסבר לו שצריך לעשות בדיקת דם בעניין איקס... הוסבר לו ש... (לא משנה שהוא בכלל לא מסביר... אבל העיקר שהוא כותב את זה בפרוטוקול...)

מה יש?? מה זה "הוסבר לו" הזה?? אז פעם אחת ביקשתי מהרופא שסיביר לי... ואז הוסבר לי אחת ולתמיד... שהעניין הוא: שהרופאים חטפו על הראש... היו הרבה אנשים שהזניחו את עצמם... לא לקחו את הכדורים שהיו צריכים לקחת ולא טיפלו במה שצריך לטפל... ואח"כ קרה מה שקרה... ואז כמובן תבעו את הרופאים שיקחו אחריות על המחדל... למה לא אמרתם?? למה לא התעקשתם שהמטופל יטפל בעצמו בעקביות ולא יזניח?? וככל שזה קורה יותר ויותר הרופאים פשוט למדו לקח וכיום כל מטופל שמגיע לרופא עם בעיות... הרופא דבר ראשון חושב על עצמו!! הוא עסוק בלשריין את עצמו... שאני אהיה נקי!!! שלא יוכלו לתבוע אותי... ואני מבין אותם!!! הרופא צודק!!! כמה שזה מעצבן לראות רופא שיושב מול מטופל שסובל... ובמקום להיות עסוק בדאגה כנה למטופל הרי הרופא עסוק רק בעצמו... לשריין את עצמו... תכל'ס... אני מבין אותם!!! כי הרופא יודע בסופו של דבר יתבעו אותו... והוא עלול להסתבך והוא לא רוצה להסתבך... זכותו!!! הוא את נפשו הציל...

זה בדיוק מה שאני עושה עכשיו!!!

אני מצדידי... כמה שיש לי לב טוב ואיכפת לי ממך ואני אוהב כל יהודי ורוצה למנוע אותו מחטא... צר לי... סו"ס אני אוהב את עצמי עוד יותר... ואני מצדידי מיציתי את הנושא של פגעי הטכנולוגיה... שבעתי מזה... כל פעם מחדש שאני כותב בנושא הזה אני משלם מחירים... מכל הכיוונים... אז די... אני מצדידי סיימתי עם הנושא... מצטער... אני לא עד כדי כך אוהב אותך בשביל להמשיך לקבל על הראש בשבילך... אבל כעת אני עושה את זה נטו מדאגה לעצמי!!! אני חושב רק על עצמי... והיות ואני רוצה

אנחנו לא הולכים לנצח אותו... ומי שמדמיין שנוכל לדאוג לסביבה סטרילית לגמרי שיתעורר מהשינה... פגעי הטכנולוגיה פה!!! בינינו! וממילא אין מה לעשות... חייבים כל הזמן לזכור שזה קיים... צריך כל הזמן לטפס טיפין ולזכור שיש סכנה ולהיזהר ממנה... כמובן שלכל דבר יש פרופורציות ולכל רהיט יש את המקום שלו בבית... וכמו שהערכת החייה והמטף נמצא באיזושהו פינה בבית... ככה הנושא של המאבק בפגעי הטכנולוגיה צריך את המשבצת המסוימת שלו... לא צריך לשים אותו במרכז החיים... אבל הוא בהחלט צריך להיות בהישג יד!!! הנושא צריך להיות כל הזמן בעמדת הזנקה בהישג יד... ולכן אין ברירה אלא לדבר על זה ולא פעם בשנה ואני חושב שגם לא פעם בחצי שנה אלא יותר... ואם אתה רוצה עוד משפט: לא מספיק לדבר על חסימות וניתוקים... צריך גם לדבר על תעצומות נפש ועמידה בניסיון בגבורה ברגע של חשיפה פתאומית ובלתי צפויה... אי אפשר להיצמד רק להתגוננות ולחסימה... לא מספיק להשתמש רק בכיפת ברזל כדי לירט את הטילים שמגיעים מעזה... צריך גם כח של טילים משלנו לעמוד בקרב... (כמובן שאנחנו מעדיפים למנוע הסלמה ובשביל זה אנחנו בעיקר עוסקים בחסימות וניתוקים זה הכי אידיאלי... אבל הלו!!! חייבים במקביל להכין בצד ערכת חירום של העצמת כח היחיד ונכונות לעמוד בניסיון ה"וימאן" של יוסף עם פזר ושלשלת...)

בקיפור: המסר שלי במאמר הזה... תפסיק לחשוב שהמאבק בפגעי הטכנולוגיה שייך למישהו מסויים... זה בעיה של כולנו... וכולנו נצטרך למסור דין וחשבון בראש השנה לא רק על עצמנו... אלא עד כמה זזנו באי נוחות כשהכלי המכעים הגדול ביותר של ה' בדורנו חלף על פנינו... זה לא צחוק!!! רק לעדכן אותך מספרית: מספר הקרבנות שהקורונה גבתה זה בסה"כ 2% ממספר החולים... לכאורה 2% זה לא הרבה... אבל זה מספיק! זה מספיק בשביל לשגע את כל העולם...

אז זהו שפגעי הטכנולוגיה גובים הרבה הרבה יותר מ-2% מאלו שנמצאים שם... וזה כן אמור להיות אכפת לנו ומאוד מאוד... וכאן אני רוצה לקחת את המילים שלי בחזרה... אמרתי שאני לא מספיק אוהב אותך בשביל לתת לך על הראש... אז זהו!!! שאני כן אוהב אותך... וכולנו עם ישראל אוהבים אחד את השני ועל כולנו את אבינו שבשמים ואנחנו נעשה הכל כדי שה' ישכון בתוכנו ולא ילך... נעשה הכל כדי להאזיב את כל כלל ישראל על אבא שבשמים... דיי... תפסיק להפוך אותי לאיזה איש דת מטיפ... תבין שאתה בתמונה... תבין שה' מצפה לתגובה שלך... ה' רוצה לראות שגם לך איכפת ממנו... אני את שלי אמרתי... הצלתי את נפשי... אתה תעשה את שלך... כתיבה וחתימה טובה לנו ולכל ישראל...

מרון... לשנה טובה תכתב ותחתם לאלתר לחיים טובים ולשלום... אתה קולט?? אחרי שכבר שסיימת... פתאום אתה קופץ שוב... אתה מוצא את עצמך בסיבוב נוסף...

זה לא צחוק!!! אני רוצה שתבין: יש פה נקודה שחשוב לחדד אותה: לאורך כל הדורות... תמיד היו צדיקים ורשעים בעם ישראל... אבל היה ביניהם איזה הפרדה מסוימת... סו"ס החרד לדבר ה' לא יכול להסתדר עם המשכיל... האורטודוקסי לא יכול להסתדר עם הרפורמי... הפרוש לא יכול להסתדר עם הצדוקי... סו"ס יש ניגודים!!! ממילא כמה שהצדיקים והרשעים היו מהלכים על אותה אדמה... אבל כמעט ולא יצא להם להיפגש תחת אותה קורת גג... ממילא לך תבקש מהצדיק שגר בוילנא שישפיע על המשכיל שגר בברלין... נו... התביעה היא בערבון מוגבל... (בשביל זה צריך להיות החפץ חיים שהרגיש רגש אחריות על היהודי האחרון בקצה העולם זה זועק מהמכתבים שהוא הריץ מקצה העולם ועד קצהו כדי להציל יהודים)

אבל בעידן הטכנולוגיה!!! מדובר בשני יהודים שנפגשים באותו שטיבלאך... זה צדיק גמור!!! אוהו צדיק גמור... שמור לגמרי... טהור לגמרי... ובספסל שלצידו יושב בן אדם שמחובר לכל התכנים שבעולם... **אתה קולט את הניגוד האבסורדי הזה שאנחנו חיים אותו ערב ובוקר וצהרים??**

הצדיק הגמור והרשע הגמור שניהם רוקדים בקידוש לבנה ביחד!!! שניהם לבושים באותם בגדים... ונראים אותו דבר... והקב"ה תובע ממך, אדוני: אתה לא יכול להישאר אדיש מול אחיך שמחובר בשאט נפש למה שאני הכי שונא... אז פעם... פעם הייתי משתולל... פעם הייתי בקטע לדפוק על השלחן ולשבור אייפונים ולהכריז שהם לא מצטרפים למנין... אבל התייבשתי... גמרת... אני כבר לא מנסה לתקן את העולם... אבל לכל הפחות אגואיסט נשארתי... לפחות להציל את נפשי...

אז פעם... כשהייתי יורה לכל הכיוונים... היה סיכוי שאני אציל גם אותך... (סו"ס עשיתי את העבודה גם בשבילך) אבל עכשיו שהתעייפתי ואני עסוק רק בלהציל את עצמי... אז אני כבר לא מציל אותך!! אני את שלי עושה... אני אמשך לדבר פה נגד האינטרנט... מידי פעם יוסבר כאן בגיליון את חומר העניין... ואתה במקביל תצטרך גם להציל את עצמך... אתה תצטרך גם לעמוד מול האובייקטים שלך ותצטרך להסביר להם שזה לא בסדר כדי להציל את עצמך...

אין אומרים מומחי הבריאות כיום??? הגיע הזמן שנפנים שקוביד 19 כאן!!! כלומר: אם בהתחלה חשבנו שיום אחד נגמר את הקורונה... חשבנו שננצח אותה... שנסיים איתה... אז זהו שהתברר שהיא פה!!! והיא ככל הנראה הולכת להיות חלק בלתי נפרד מהנוף שלנו... זאת אומרת: שתשלים עם העובדה שצריך כל הזמן להיות ערוך לאפשרות של הידוק חגורות... להתעדכן האם יש עליה במספר החולים... שיהיה תמיד מסכות בבית... ובאופן כללי לשמור מרחק... ולדעת שיש קורונה בעולם!!!

על אותו משקל: אנחנו גם צריכים להפנים שהאינטרנט כאן!!!!

לכסות את עצמי... אז בשביל זה אני מקדיש את המאמר הזה **"הוסבר לך!!! הוסבר לקורא הנכבד** חומר העניין של פגעי הטכנולוגיה... **הוסבר לקורא** שכל מי שיש חיבור לא מבוקר לרשת הרי זה חטא חמור מאוד שה' לא יותר עליו!!! נקודה!! **הוסבר לקורא** שאין מערכת גיליון אז נדברו אחרת על מי שמדלג על שורות אלו או מכניס אותם בצד אחד של האוזן וזה יוצא מהצד השני... וכעת חתימה... תחתום פה למטה... מכאן ואילך תעשה מה שאתה רוצה... רק תעשה טובה... תוציא אותי מהתמונה... אל תתקשר אפילו לצעוק עלי למה אני מדבר על זה... אני בסה"כ ביקשתי חתימה שהוסבר לך... תשחרר אותי...

תבין: לא כל תוכחה שאני מוכיח אני חושב רק על השני... מותר לדעת שלא בכל מקום אומרים את הכלל: "אל תאמר דבר שאי אפשר לשמוע שסופו להישמע..." **לא!!! לא בכל מקום!!!** כי סו"ס יש מושג ש"אתה את נפשך הצלת..." **יש גם אגו!!! מותר שיהיה לך אגו!!!**

וכשאתה יודע שהגיס או האחיין עומדים על פי תהום... הנושא פה זה לא רק הוא... זה לא רק הדאגה לרוחניות שלו... **אתה צריך בעיקר לדאוג לעצמך!!!** אם אתה יכול להשפיע... לפעול... למנוע... להתריע... ואתה לא עושה את זה... אתה תתבע על זה... **תחשוב על עצמך!!!**

אל תהיה צדיק... אל תתחיל להיות לי מהמטיפים על פגעי הטכנולוגיה... אני יודע שיש לך סיוטים ממני ומהם... אני יודע שאתה לא סובל את הסגנון הזה... אבל אז מה... **אתה צריך לשריין את עצמך!!!**

אגב: מה שאני אומר עכשיו זה גופי תורה גמורים!!! זה תחילת הפרשה שלנו "לעברך בברית ה' אלוך ובאלתו" שזה עניין של ערבות... שכל ישראל ערבים זה לזה... ואני השנה לראשונה טעמתי את הטעם המר של ערבות... (שילמתי אלפיים שקל בלבד על ערבות זה הספיק לי...) ערבות זה לא צחוק!!! אתה צריך לשריין את עצמך שאתה לא הולך לשלם את הערבות הזו... תבין שבשביל לשתף פעולה במאבק נגד פגעי הטכנולוגיה זה לא משהו ששייך לאדון אז נדברו שכולם בטוחים שהוא גוזר על זה קופון... אדוני: זה ערבות שאתה תאלץ לשלם אותה!!! אני לא... ואתה כן... אני החתמתי את הקוראים שלי ש"הוסבר להם" ואתה עדיין לא עשית את זה... שתבין: קח בחשבון: בשעתיים הראשונות של ר"ה... כבר אז עברת לפני ה' כבני מרון... ה' ראה את כל המעשים טובים שלך... כתב אותך לאלתר בספרם של צדיקים גמורים... סיימת!!! זהו! חצי שעה אחרי התפילה בליל ר"ה כבר לא היה מה לברך אותך "לשנה טובה תכתב" כי אתה כבר אווז ב"גמר חתימה טובה..." אבל אל תשאל... למחרת אחרי צהרים... ככה באזור התשליון... הגיע תורו של החבר!!! החבר הזה שיש לך השפעה עליו... וכעת הוא עובר לפני ה' כבני מרון... והופה!!! פתאום חזרת בסערה לזירה... כשה' בחן אותך... הדמות שלך קפצה באיפלקציה... בשמים יודעים שהיית יכול להשפיע עליו... הופה!!! חזרת לדרך הצרה של

גיליון מס' 2-441 ראש השנה ויר"כ
תשפ"ב שנה עשירית

לזכות ידידינו החשוב שיראה ברכה
והצלחה בכל הענינים

להקדשות ע"ג הגליון
ניתן לפנות למס' 053-3145900

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

יפה מראה

זוהלים ורועדים מיום בואך: רבינו מאזין בהנאה, לדרשות של ריעו המגיד הגה"צ
רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, על שגב הימים הנוראים במחיצתם של בעלי המוסר, בשמחת
בר מצוה שנערכה לבן ידידנו הגר"ש וינטרוב שליט"א, שבוע לפני אלול, שנת תשס"ה

ירח האיתנים

לשותפינו היקרים שיח'

כידוע בשנים עברו בליל ראש השנה אלפים אלפים
נוהרים מכל קצוות העיר בני ברק לזכות לקבל את ברכת
רבינו לברכת השנים לשנה טובה וא"ה נקוה שגם בשנה
זו נזכה לעבור ולהתברך, אבל רבים הם הגרים בערים
רחוקות ברחבי הארץ שהיו רוצים לבוא ולהתברך ואינם
יכולים מחמת המרחק ובפרט אחינו היקרים אשר מעבר
לים שגרים שם וליבם כאן. ובזאת אנו באים להיות לכם
לשליחים עבורכם ולהגיש בפני רבינו את שמכם לברכה
ולישועה לקראת השנה החדשה.

כל אחד ואחד שירים את תרומתו בסך 100 ₪, יזכה
להיות שותף בהפצת דברי תורתו של רבינו שליט"א וכן
יועבר שמו למרן שליט"א לברכת השנים ולברכת שנה
טובה, בימים הנוראים הבעל"ט.

ואשרי הזוכה להיות שותף בהפצת דברי תורתו של
רבינו שליט"א

ניתן לפנות למס' : 053-3145900
ברכה מרובה ובברכת שנה טובה תכלה שנה
וקללותיה, תחל שנה וברכותיה
יצחק גולדשטון

הפתעה מאוצר תורתו של מרן שליט"א

שעות ספורות טרם סגירת הגליון 'דברי שי"ח', קיבלנו לידינו את האוצר החדש
"יקרת מכתבו הגיעני היום. ובחנם מתנצל כת"ר שליט"א על הטורח, ואילו ידע כמה
שמחה יש לי ממכתבי, לא היה כותב כך" ---

כך, פתח מרן שליט"א את אחד מעשרות חילופי המכתבים הנדירים, שמופיעים כעת
לראשונה, אל ידיו מקדם, גאון ישראל מרן הגר"ד לנדא שליט"א ראש ישיבת סלבודקא.
בעודם אברכים צעירים בשנות השלושים לחייהם, התכתבו הלוח ושוב, במשך כעשר שנים,
מרנן גדולי הדור, רבינו מרן שליט"א עם מרן הגר"ד לנדא שליט"א, בכל עניני הש"ס, מברכות
ועד עוקצין. רוב המכתבים הם שאלות והערות ששטח הגר"ד קדם מרן שליט"א, ועליהם
התשובות שענה רבינו, ופעמים רבות, בתוספת הערות מענינות. השנים 'מטיילים' יחדיו
בבקיאות ובחריפות נוראה, בכל מרחבי התורה כולה, עם מפרשיהם. נראה כי אילו נערוך
מפתחות לתוכן הענינים, הרי שערכי הנושאים המובאים במכתבים אלו, הינם מן הסתם אלפי
נושאים ותתי נושאים. כל התורה כולה.

בספר החדש 'שיח דבר', שהופיע זה עתה מן הדפוס, מופיעים קרוב למאה מכתבי תורה,
שחלקם פורסמו כבר במקומות שונים, אך חלק הארי שבהם לא ראה עדיין את אור הדפוס.
מבין שיטי המכתב ניכרת אהבת התורה המפעמת בין גדולי התורה שליט"א, והחתימה לחקר
האמת, בלא הנחות.

תקצר היריעה, ולא נוכל לצלול לעומק הנושאים, אך לחיבת הקודש, נביא שבאחד המכתבים
(עמוד נט) שולח מרן שליט"א מכתב הערה בדברי הר"ש בכלים, כשהוא מקדים בכותבו "כבר
זמן רב לא קיבלתי מידידי כבוד תורתו שליט"א שום מכתב".

ארבעה ימים אחרי, הריץ לו הגר"ד שליט"א מכתב תגובה, והוא מגיב לו על הדברים "ומה
יב הצער, על אשר תמורת שתבוא על בטויה הראוי והשלם, הכרת תודתי על הנכונות וטוב
החסד, אשר יגלה הדרתו לברור ספקותי מידי פעם בפעם, נתעורר פקפוק חשש בלב הדרכ"ג
שליט"א, כאילו קיים ההיפך מכך, ואבקשה מאוד מהדרתו שימחלו לי על שבגיני נגרם צער
להדרתו".

רבינו שליט"א עם הגר"ד שליט"א

לשליחת שמות
לתפילת רשכבה"ג
מרן שר התורה שליט"א
ועד הרבנים
1-800-22-36-36
לברכה וישועה
ושנה טובה ומתוקה

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com
ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושונות מרבינו.

וציותי את ברכתי

הלכות שביעית ממרן הגר"ח קניבסקי שליט"א

כיצד אוכלים פירות שביעית (א)

- והיתה שבת הארץ לכם לאכלה**
- א. אמרה התורה והיתה שבת הארץ לכם לאכלה, והוא הדין שמותר לשנות או לסוך שהם בכלל אכילה. ויש לנהוג בפירות שביעית כפי שהדרך לנהוג בהם תמיד, ויבואר להלן בס"ד.
- אין מצוה בעצם האכילה
- ב. כתב החזו"א שאין מצוה באכילת פירות שביעית, וממילא אם אינו מעונין לאכול, מותר להניחם שירקבו מעצמם. אך כמובן שלא יזרוק אותם לאשפה כל עוד ראויים למאכל. בדרך אכילתן
- ג. מהמקרא והיתה שבת הארץ לכם "לאכלה" דרשו חז"ל - ולא להפסד, משום כך אסור לשנות את הפירות מצורת ברייתן, אלא יש לאוכלן דרך אכילתן הרגילה אצל אנשים. ולכן, דבר שרגילים לאכול חי כבריתו, כגון רוב פירות האילן אסור לרסקם, אבל אלו שרגילים לרסקם כגון בננות, עגבניות, תפוחי אדמה, גזר סלק, תפוחי עץ - מותר. דרכו לבשל תמיד
- ד. פרי שאוכלים אותו רק כשהוא מבושל או אפוי כגון חיטין, אסור לאוכלו חי וכן שמן שאין דרך ללגום בפני עצמו אלא לתת במאכל או משקה, אסור לאוכלו בפני עצמו. ירקות במרק
- ה. מותר לתת במרק ירקות לבישול כדרכו כל השנה, אבל לא יסחוט את הירקות לתוך התבשיל להוציא מימיהן אלא יכניסם למרק כרגיל. וכן פירות שרגילים לבשלם ולהכין ריבה מותר.
- ו. שום, וכן בצל, מותר לאוכלו בין חי ובין מבושל, שכן רגילים תמיד.

מתוך ספר שיח השמיטה - אוצר פסקי רבינו הגר"ח קניבסקי

ביאורים בעניני יום הכפורים

ביום הכפורים תעבירו שופר. יש לעיין למה נקרא יום הכפורים לשון רבים ולא יום כפור. ואולי לרמז שגם המתים מתכפרים ביום כפור כמש"כ הרמ"א בא"ח סוף סי' תרכ"א. שו"ר שכ"כ שם המ"ב סק"ח (ובזוה"ק ויקרא ק' ב' אמרו טעם אחר).

אבינו מלכינו מחה והעבר פשעינו
וחטאתינו מנגד עיניך. במ"ב סי' תקפ"ד סק"ג כ' שצ"ל חטאתינו ופשעינו שתחלה יש לבקש על הקל ואח"כ על החמור, ויש ליישב גירסתנו דביומא פ"ו ב' אר"ל גדולה תשובה שזדונות נעשו לו כשגגות משמע דשגגות נמחל לגמרי כשמתפלל ומבקש, והנה מחה הוא לשון מחיקה שנשאר רשומו ניכר אבל העבר הוא שמעביר לגמרי, וכאן מחה מקביל נגד פשעינו והעבר נגד חטאתינו, לכן תחלה אנו מבקשים מחה פשעינו דהיינו שהמזידים יתהפכו לשגגות, ואח"כ מבקשין העבר חטאתינו דהיינו אותן השגגות העבר לגמרי כיון שכבר נתהפכו לשגגות ודו"ק.

על חטא שחטאנו לפניך באונס וברצון. הא דאונס צריך כפרה אפ"ל דמכיון שפ"א עבר ברצון לכן הגיע אח"כ לידי אונס, וכע"ז איתא בתוספתא דשבועות פ"ג ה"ג היה רבי אלעזר בן מתאי אומר הרואה עוברי עבירה מתחייב לראות וכו', והיינו דמכיון שחטא ברצון הרי הוא נענש אח"כ לראות עוברי עבירה. ועל חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע. אפ"ל דהכונה שהיה מרוצה מהיצה"ר ששידל אותנו לעבירות, ועו"ל שזה לימוד זכות שמה שחטאנו הוא משום שיצה"ר פיתה אותנו.

(טעמא דקרא)

ביאורים בתפילת ראש השנה

מסוד חכמים ונבונים ומלמד דעת מבינים אפתחה פי בתפלה ובתחנונים. צ"ב מהו סוד חכמים ונבונים. וי"ל דבע"ז ז' ב' פליגי ר"א אומר שואל צרכיו ואח"כ יתפלל ר' יהושע אומר יתפלל ואח"כ שואל צרכיו וחכ"א שואל צרכיו בשו"ת או בבקשות הקודמות ומסיק שכן הלכה כחכמים, וזהו מסוד חכמים ונבונים שקבעו שתחלה יתפלל שבח ואח"כ יבקש בקשותיו אפתחה פי בתחלה בתפלה ואח"כ בתחנונים.

כבקרת רועה עדרו מעביר צאנו תחת שבטו. פי' כבעה"ב שמעביר מעשר בהמה תחת שבטו כמש"כ מעביר צאנו תחת שבטו וכמ"ש ב"ר"ה י"ז א' ב"ר"ה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון כבני אימרנא פירש"י של מעשר בהמה והעשירי סוקרו בשבט לסימן כך כל מי שנגזר עליו אפשר להכיר וכמ"ש בהוריות י"ב א' ואף שהאדם שנגזר עליו אין יודע כלום כמו שהכבש אין יודע שסקרו עליו וכ"כ בשם האריז"ל שאפשר להכיר מי שנגזר עליו.

ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה. ב"ר"ה ט"ז ב' חשיב ד' דברים ומוסיף שם שינוי השם והכא לא חשיב ל' משום שזה לא תלוי בעצמו אלא באחרים.

היום הרת עולם. פי' כמו בהריון וכמו ששם יכול הקב"ה להפך מזכר לנקבה כמו שהי' בדינה (עי' ברכות ס' א') כן בכל הגזרות שנגזר ב"ר"ה אפשר להפך, וכמ"ש ב"ר"ה י"ז ב' הרי שהיו ישראל צדיקים גמורים כו' הרי שהגזרה מתקיימת אלא שנהפכת ע"ש.

כתב מהר"ל (מובא בד"מ או"ח ס"ס תקפ"ב ושו"ע שם) בשם הירושלמי מאן דדמיך בריש שתא דמיך מזלי' וכן מובא בדרשות ר"י בן שועיב דרשה לר"ה בשם הירושלמי (ולפנינו חסר זה בירושלמי). והנה תיבת דמיך הוא תרגום שכיבה עי' ב"ר פע"ב סי' ג' לכן ישכב עמך הלילה עמך דמיך עמי לית הוא דמיך אלא שחז"ל השתמשו בלשון מושאל ע"ז גם על שינה ומיתה כידוע, ומדקאמר כאן מאן דדמיך ולא אמר מאן דניים י"ל דדוקא בשוכב לישן יש קפידא אבל המתנמנם בישיבה וכיו"ב אין קפידא בזה. וכן מש"כ הרמ"א יושב בטל כישן דמי דוקא יושב דהיינו בקביעות.

(טעמא דקרא)

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

053-3145900 ☎ 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש לחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה - 4310